वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट
आर्थिक वर्ष २०८१/८२

नेपाल सरकार

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय

सिंहदरवार, काठमाडौं

विषयसूचि

क्र.स.	विषय	पेज नं.
१.	नेपालको संविधानमा शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था	१
२.	शिक्षा सम्बद्ध विद्यमान नीतिगत तथा कानुनी व्यवस्था	२
३.	नियमावली/निर्देशिका/कार्यविधि/मापदण्ड सम्बन्धी व्यवस्था	३
४.	सोह्रौं पञ्चवर्षीय योजना (२०८१/८२-२०८५/८६)	५
५.	दिगो विकास लक्ष्य (२०१६-२०३०)	११
६.	विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना (२०७८ - २०८७)	१२
७.	शिक्षाको सोचपत्र, २०७९	१३
८.	नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को नीति तथा कार्यक्रममा समावेश भएका शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रका विषयवस्तुहरू	१५
९.	नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेट वक्तव्यमा समावेश भएका शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रका विषयवस्तुहरू	१८
१०.	शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रमा बजेट विनियोजनको अवस्था (आव २०७३/०७४ – २०८१/०८२)	२१
११.	आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रको निकायगत (सङ्घीय तहको) बजेटको अवस्था	२२
१२.	आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा संघबाट कार्यान्वयन हुने निकायगत प्रमुख कार्यक्रमहरू र बजेट	२५
१३.	आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रदेशबाट कार्यान्वयन हुने शसर्त अनुदानका प्रमुख कार्यक्रमहरू र बजेट	५७
१४.	आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा स्थानीय तहबाट कार्यान्वयन हुने निकायगत प्रमुख कार्यक्रमहरू र बजेट	६२
१५.	आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा शसर्त अनुदानका रूपमा स्थानीय तहबाट सञ्चालन हुने शिक्षा क्षेत्रका कार्यक्रमहरू तथा बजेटको विवरण	८७
१६.	अनुसूची -१ आर्थिक वर्ष २०७४/७५ देखि २०८०/८१ सम्मका नेपाल सरकारको शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रका वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमहरू	९१
१७.	अनुसूची -२ आर्थिक वर्ष २०७४/७५ देखि २०८०/८१ सम्मका नेपाल सरकारको शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रका वार्षिक बजेट वक्तव्यहरू	९९
१८.	अनुसूची -३ आर्थिक वर्ष २०७३/७४ देखि २०८१/८२ सम्मका नेपाल सरकारको शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रका विनियोजित बजेको सारांश विवरण	१२१
१९.	अनुसूची-४ शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयबाट आर्थिक वर्ष २०८१।८२ का लागि प्रस्तावित बजेट वक्तव्य	१२५

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रको वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट विवरण

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

(क) नेपालको संविधानमा शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था

अ. मौलिक हक (धारा ३१)

१. प्रत्येक नागरिकलाई आधारभूत शिक्षामा पहुँचको हक हुनेछ ।

२. प्रत्येक नागरिकलाई आधारभूत तहको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क शिक्षा तथा माध्यमिक तहसम्म निःशुल्क शिक्षा पाउने हक हुनेछ ।

३. अपाङ्गता भएका र आर्थिक रूपले विपन्न नागरिकलाई कानुन बमोजिम निःशुल्क उच्च शिक्षा प्राप्त गर्ने हक हुनेछ ।

४. दृष्टिविहीन नागरिकलाई ब्रेललिपि तथा बहिरा र स्वर वा बोलाइ सम्बन्धी अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई साङ्केतिक भाषाको माध्यमबाट कानुन बमोजिम निःशुल्क शिक्षा पाउने हक हुनेछ ।

५. नेपालमा बसोबास गर्ने प्रत्येक नेपाली समुदायलाई कानून बमोजिम आफ्नो मातृभाषामा शिक्षा पाउने र त्यसका लागि विद्यालय तथा शैक्षिक संस्था खोल्ने र सञ्चालन गर्ने हक हुनेछ ।

आ. राज्यका नीतिहरु:

विकास सम्बन्धी नीति (धारा ५१,च):

(१) वैज्ञानिक अध्ययन, अनुसन्धान एवं विज्ञान र प्रविधिको आविष्कार, उन्नयन र विकासमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने तथा वैज्ञानिक, प्राविधिक, वौद्धिक र विशिष्ट प्रतिभाहरूको संरक्षण गर्ने ।

नागरिकका आधारभूत आवश्यकता सम्बन्धी नीति (धारा ५१,ज)

१) शिक्षालाई वैज्ञानिक, प्राविधिक, व्यावसायिक, सिपमूलक, रोजगारमूलक एवं जनमुखी बनाउदै सक्षम, प्रतिस्पर्धी, नैतिक एवं राष्ट्रिय हितप्रति समर्पित जनशक्ति तयार गर्ने ।

२) शिक्षा क्षेत्रमा राज्यको लगानी अभिवृद्धि गर्दै शिक्षामा भएको नीजि क्षेत्रको लगानीलाई नियमन र व्यवस्थापन गरी सेवामूलक बनाउने।

३) उच्च शिक्षालाई सहज गुणस्तरीय र पहूँच योग्य बनाई क्रमशः निःशुल्क बनाउदै लैजाने।

४) नागरिकको व्यक्तित्वको विकासका लागि सामुदायिक सूचना केन्द्र र पुस्तकालयको स्थापना र प्रवर्द्धन गर्ने ।

(ख) शिक्षा सम्बद्ध विद्यमान नीतिगत तथा कानुनी व्यवस्था

- शिक्षा ऐन, २०२८
- स्थानीय सरकार सञ्चालनसम्बन्धी ऐन, २०७४
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धी ऐन, २०७५
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७
- विश्वविद्यालय अनुदान आयोग ऐन, २०५०
- विश्व विद्यालय सम्बन्धी ऐनहरू
- प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद ऐन, २०४५
- छात्रवृत्ति सम्बन्धी ऐन, २०२१
- राष्ट्रिय चिकित्सा शिक्षा आयोग ऐन, २०७५
- राष्ट्रिय शिक्षा नीति, २०७६
- सोह्रौ पञ्चवर्षीय योजना (२०८१/०८२-२०८५/०८६)
- दिगो विकास लक्ष्य (सन् २०१६—२०३०)
- विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना (२०७८—२०८७)
- प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम क्षेत्र रणनीतिक योजना (२०२३-२०३२)
- शिक्षाको सोचपत्र, २०७९
- प्रदेश तथा स्थानीय तहमा निर्मित शिक्षा सम्बद्ध ऐन नियमावलीहरू, आवधिक योजनाहरू

संसदमा पेस भएका विधेयकहरू

- विद्यालय शिक्षासम्बन्धी कानुनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयक
- शहिद दशरथ चन्द स्वास्थ्य विज्ञान विश्वविद्यालयसम्बन्धी विधेयक
- नेपाल विश्वविद्यालय सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

मन्त्रिपरिषद्मा पेस भएका विधेयकहरू

- तिलगङ्गा आँखा स्वास्थ्य विश्वविद्यालय सम्बन्धमा व्यवस्था गर्ने बनेको विधेयक
- राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

अर्थ र कानुन मन्त्रालयमा सहमतिका लागि पठाइएका विधेयकहरू

- रासायनिक पदार्थका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक
- ख्वप विश्वविद्यालयका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

तर्जुमाका क्रममा रहेका विधेयकहरू

- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र सीप विकास तालिमसम्बन्धी कानुनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयक
- उच्च शिक्षासम्बन्धी कानुनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयक
- राष्ट्रिय योग्यता प्रारुपसम्बन्धी विधेयक
- विज्ञान प्रविधि तथा नवप्रवर्तनसम्बन्धी विधेयक
- एकीकृत स्वास्थ्य प्रतिष्ठानसम्बन्धी विधेयक

अन्य मन्त्रालयबाट अनुरोध भई आएका विधेयक

- राष्ट्रिय प्रतिरक्षा विश्वविद्यालय सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक
- पशुपति हिन्दु विश्वविद्यालय
- रैथाने विश्वविद्यालय
- सिद्धार्थ विश्वविद्यालय

(ग) नियमावली/निर्देशिका/कार्यविधि/मापदण्ड सम्बन्धी व्यवस्था

स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा रहेका

- शिक्षक सरुवा निर्देशिका-२०८१
- इन्टर्न सम्बन्धी कार्यविधि-२०८०

स्वीकृति/तयारीका क्रममा रहेका

- शिक्षा (दशौं संशोधन) नियमावली, २०८१
- विश्वविद्यालय अनुदान आयोग आर्थिक प्रशासन नियमावली,२०८१
- प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् (पाँचौं संशोधन) नियमावली, २०८१
- शिक्षक सेवा आयोग (बाह्रौं संशोधन) नियमावली, २०८१
- शिक्षा विधेयक, २०८० बमोजिम शिक्षा नियमावली तर्जुमा
- शिक्षा विधेयक, २०८० बमोजिमको मापदण्ड तर्जुमा
- शिक्षा विधेयक, २०८० बमोजिम परीक्षा बोर्ड नियमावली तर्जुमा

- शिक्षा विधेयक, २०८० बमोजिम शिक्षक सेवा आयोग नियमावली तर्जुमा
- राष्ट्रिय चिकित्सा शिक्षा (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०८१
- स्यानिटरी प्याड सम्बन्धी मापदण्ड, २०८१
- अनौपचारिक शिक्षा सम्बन्धी मापदण्ड, २०८१
- नमुना विद्यालय स्थापना तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०८१
- प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् स्तर निर्धारण विनियमावली, २०८१
- प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् शिक्षण अनुमतिपत्रसम्बन्धी विनियमावली, २०८१
- राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड (परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) निर्देशिका, २०८१
- डायग्नोष्टिक रेडियोलोजी उपकरणको उपयोग सम्बन्धी मापदण्ड, २०८१
- न्यूक्लियर सेवासम्बन्धी मापदण्ड, २०८१
- विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०८१
- विद्यालय पुस्तकालय व्यवस्थापन तथा सञ्चालन मापदण्ड, २०८१
- डिल्लीरमण कल्याणी रेग्मी पुस्तकालय विकास समिति कर्मचारी सेवा सर्त विनियमावली, २०८१
- राष्ट्रिय पुस्तक नीति, २०८१
- राष्ट्रिय विधि विज्ञान तथा प्रयोगशाला कर्मचारी सेवा शर्त विनियमावली, २०८१
- स्वप्न बगैचा (तेस्रो संशोधन) गठन आदेश, २०८१
- विपि प्लानेटेरियम गठन आदेश तथा कर्मचारी विनियमावली संशोधन, २०८१
- नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान कर्मचारी सेवा शर्त नियमावली, २०८१
- रेडियो थेरापी उपकरण प्रयोगसम्बन्धी मापदण्ड,२०८१
- औद्योगिक उपकरणको प्रयोगसम्बन्धी मापदण्ड, २०८१
- स्वप्न बगैचा कर्मचारी सेवा शर्त (पहिलो संशोधन) विनियमावली, २०८१
- पुस्तक पुन:प्रयोग नीति, २०८१
- कृतिम बौद्धिकता सम्बन्धी नीति, २०८१
- जैविक प्रविधि सम्बन्धी नीति, २०६३ मा पुनरावलोकन
- बहुपाठ्यपुस्तक नीति, २०८१
- विदेशी शैक्षिक संस्थाको सम्बन्धनमा उच्च शैक्षिक संस्था सञ्चालन सम्बन्धी निर्देशिका, २०५९ मा परिमार्जन
- शैक्षिक परामर्श सञ्चालन तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०८१
- विश्वविद्यालयका उपकुलपति छनौट तथा सिफारिस सम्बन्धी कार्यविधि २०८१
- विश्वविद्यालय अनुदान आयोगका सदस्य सिफारिस सम्बन्धी कार्यविधि, २०८१

(घ) सोह्रौं पञ्चवर्षीय योजना (२०८१/८२-२०८५/८६)

प्रारम्भिक बालविकासदेखि सबै तह र प्रकारका शिक्षालाई पहुँचयोग्य, समावेशी, गुणस्तरीय, समयसापेक्ष एवम् जीवनोपयोगी बनाई सक्षम तथा प्रतिस्पर्धी जनशक्तिमार्फत मुलुकको समग्र विकास प्रकृयामा योगदान पुर्याइ आर्थिक समृद्धि, सामाजिक प्रगति र ज्ञानमा आधारित अर्थतन्त्र निर्माणका लागि शिक्षालाई आधारशिलाका रुपमा विकास गर्न सोह्रौं आवधिक योजनाले देहायका रुपान्तरणकारी रणनीति र प्रमुख कार्यक्रमहरू तय गरेको छ ।

(अ) रूपान्तरणकारी रणनीति

शिक्षा र सीप विकास:

(१) **नीतिगत र संस्थागत सुधारलाई निरन्तरता प्रदान गर्ने:** शैक्षिक सुधारका लागि आवश्यक नीति, कानून, निर्देशिका, कार्यविधि तथा मापदण्ड जारी गर्ने; विद्यालयमा प्राविधिक र साधारणतर्फ अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको अनुपात क्रमश: कायम गर्ने गरी भर्नासम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था गर्ने; सबै तहको शैक्षिक उपलब्धिमा बढोत्तरी गर्ने, उच्च शिक्षा प्राप्तिका लागि विदेश जाने बढ्दो प्रवृत्तिलाई कम गर्न नेपालको शिक्षा प्रणालीलाई गुणस्तरीय, उत्पादनमूलक र रोजगारकेन्द्रित बनाउने; सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा विभिन्न निकायहरूको बीचमा रहेका भूमिकागत अस्पष्टता र दोहोरोपना हटाउने ।

(२) **भौतिक तथा अन्य शैक्षिक पूर्वाधारको व्यवस्था गर्ने:** सञ्चार तथा सूचना प्रविधिको उच्चत्तम प्रयोग मार्फत शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्ने; बहुविधायुक्त पुस्तकालय, विज्ञान प्रयोगशालाको स्थापना गरी शैक्षिक संस्थालाई स्मार्ट बनाई डिजिटल संयन्त्रमार्फत शिक्षण सिकाइलाई सहज, प्रयोगात्मक, बनाउने; शैक्षिक संस्थामा भौतिक पूर्वाधार, प्रयोगशाला, पुस्तकालय, खानेपानी, स्वास्थ्य, शौचालय तथा सरसफाइको उचीत प्रवन्ध गरी सिकाइ अनुकुल वातावरण सिर्जना गर्ने; भूकम्प लगायतका प्राकृतिक प्रकोपले क्षति पुगेका र जीर्ण भएका शिक्षण संस्थाका भवनहरूको पुनर्निर्माण तथा प्रवलीकरण गर्ने ।

(३) **सबै तहको शिक्षाको पाठ्यक्रम र शैक्षिक कार्यक्रम समसामयीक र व्यवहारिक बनाउने:** सबै तहका पाठ्यक्रम र शैक्षिक कार्यक्रमलाई समयानुकुल परिवर्तन र विकसित गर्ने; उच्च शिक्षामा उदीयमान प्रविधिसँग सम्बन्धित विषयहरूको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्ने; नेपाललाई योग, ध्यान तथा आध्यात्मिक केन्द्र बनाई आध्यात्मिक भावना बढाउन प्रारम्भिक तहदेखि नै सुशासन, नैतिक, राष्ट्रभक्ति र मूल्यमा आधारित शिक्षा प्रदान गर्न पाठ्यक्रम तय गर्ने ।

(४) **शैक्षिक प्रणालीको सुदृढीकरण गरी कार्यान्वयन गर्ने:** शैक्षिक क्यालेण्डरको निर्माण र कार्यान्वयन गरी शैक्षिक सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा निरीक्षणको संरचनागत व्यवस्था गरी सुपरिवेक्षण र अनुगमनमा

तीनै तहका सरकार बिचमा समन्वय र सहकार्य गर्ने; शैक्षिक संस्थाको नक्साङ्कन र समायोजन गरी सबै शैक्षिक संस्थामा न्यूनतम जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने, एकीकृत शैक्षिक सूचना प्रणालीको सबलीकरण र अनुगमन तथा प्रतिवेदन प्रणालीको सुदृढीकरण गर्ने; जलवायु उत्थानशील शिक्षा प्रणालीको सुदृढीकरण गर्ने ।

(५) **राष्ट्रिय जनशक्ति विकास योजना तर्जुमा गर्ने:** देशको लागि आवश्यक मानव पुँजी निर्माणका लागि दीर्घकालीन राष्ट्रिय आवधिक जनशक्ति विकास योजना तर्जुमा गरी यसका आधारमा शैक्षिक कार्यक्रम निर्माण गर्ने संयन्त्र र पद्धति विकास गर्ने ।

(६) **शिक्षा र सीपलाई उत्पादन र बजारसँग जोडने:** साक्षरता र सीप विकासलाई जोडी माध्यमिक शिक्षालाई वृत्ति विकास र उच्च शिक्षालाई उद्यम र रोजगार केन्द्रित बनाउन "पढ्दै कमाउँदै र कमाउँदै पढ्दै" जस्ता कार्यक्रमलाई जोड दिने; सरकारी, गैरसरकारी, सहकारी र निजी क्षेत्रको सहकार्यमा राष्ट्रिय सीप विकास तथा रोजगार सिर्जना महाअभियान सञ्चालन गर्ने; अनौपचारिक क्षेत्रमा काम गर्ने कामदारहरूको पूर्व सिकाइको मान्यता विधिलाइ प्रभावकारी बनाउने ।

(७) **गुणस्तरीय र समावेशी शिक्षाका लागि लगानी विस्तार गर्ने:** शिक्षा क्षेत्रमा सबै तहको लगानी वृद्धि गर्ने; दिवा खाजा, छात्रवृत्ति लगायतका विद्यार्थी सहुलियत कार्यक्रमलाई एकीकृत प्रणाली बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने; उच्च शिक्षामा लागत साझेदारीको नीति अवलम्बन गर्दै शिक्षामा निजी क्षेत्र र विकास साझेदार तथा गैर आवासीय नेपालीको स्रोत समेत परिचालन गर्ने; उच्च शिक्षालाई विशिष्टिकृत बनाउँदै अनुसन्धान केन्द्रित बनाउने; योजनाको अन्त्यसम्ममा कुल बजेटको २ प्रतिशत बजेट अनुसन्धान तथा विकासमा लगाउने; उच्च शिक्षामा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी दूर सिकाईलाई प्राथमिकतामा राखेर दुर्गम र विदेशका विधार्थीलाई समेत अध्ययन गर्न सकिने गरी प्रणालीको विकास गर्ने; अटिजम लगायत सबै प्रकारका अपाङ्गता भएका बालबालिकाको शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने र उद्यमशीलता विकास गर्ने ।

(८) **शैक्षिक सुशासन सुनिश्चित गर्ने:** विद्यार्थी उपलब्धिको राष्ट्रिय परीक्षण, पढाइ तथा गणितीय सीप परीक्षण, एवम् प्रारम्भिक सिकाइ तथा विकासस्तर परीक्षण तथा शैक्षिक निकाय र शिक्षण संस्थाहरूको कार्यसम्पादन परीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउनुका साथै विद्युतीय शासनको अवधारणामा रही शैक्षिक सेवा प्रवाह गर्ने; तालिम प्रदायक निजी तथा गैरसरकारी निकायहरूलाई नियमन र सीप परीक्षण गर्ने ठोस आधार तयार गर्ने; प्रशिक्षकहरूको लागि प्रशिक्षण अनुमतिपत्र लिनुपर्ने व्यवस्था मिलाउने, विद्यालयका प्रधानाध्यापकको सक्षमताको प्रारूप विकास गरी सुशासन र असल प्रशासनका विषयमा तालिम प्रदान गर्ने ।

विज्ञान तथा प्रविधि:

(९) **नीतिगत तथा संस्थागत सुधार गर्ने:** उत्पादनका सबै क्षेत्रहरूमा अनुसन्धान तथा विकास र नवप्रवर्तनलाई अंगीकार गर्दै लैजान नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था गर्ने; वैज्ञानिक ज्ञानको व्यवस्थापन गर्ने, वैज्ञानिक अनुसन्धान, प्रविधि विकास र नवप्रवर्तनको प्रवर्द्धन गर्न प्राज्ञिक संस्थाको रूपमा विशिष्टिकृत विश्वविद्यालय स्थापना गर्ने, अनुसन्धान निकाय, वैज्ञानिक पेशागत समाज तथा उद्योगबिच सहकार्य र साझेदारी विकास गर्ने ।

(१०) **वैज्ञानिक अनुसन्धान, प्रविधि विकास, बौद्धिक सम्पत्ति सिर्जना तथा नवप्रवर्तनलाई जोड दिने:** नवप्रवर्तन तथा उद्यमशीलता विकासको लागि इन्क्युवेशन सेन्टर, एस्सीलेटर सेन्टर, प्रविधि पार्क, ग्रामीण नव-प्रवर्तनशाला, आकाशीय पिण्डहरूको अवलोकन, उच्च धरातलीय अनुसन्धान, विज्ञान शिक्षाको प्रवर्द्धन गर्ने; विज्ञान प्रविधि तथा नवप्रवर्तनलाई प्रवर्द्धन, सहजीकरण र नियमनको लागि संस्थागत व्यवस्था गर्ने; अनुसन्धान तथा शैक्षिक सञ्जालको पहुँच विस्तार गर्ने ।

(११) **विशेष सहुलियत प्रदान गर्ने:** निजी क्षेत्र र सरकारी प्रतिष्ठानलाई प्रविधि र नवप्रवर्तनको सन्दर्भमा गरिएको खोज र अनुसन्धानका लागि उपयुक्त सहुलियत प्रदान गर्ने ।

(१२) **प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने:** सार्वजनिक तथा निजी क्षेत्रमा प्रविधि परीक्षण, प्रत्यायन, गुणस्तर व्यवस्थापन प्रणाली, नव-प्रवर्तन व्यवस्थापन प्रणाली लगायतका विभिन्न व्यवस्थापनका विधिको अवलम्बन तथा उदीयमान प्रविधिको प्रयोग गरी गुणस्तरमा सुधार तथा प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

(आ) प्रमुख कार्यक्रमहरू

शिक्षा तथा सीप विकास

(१) **बजारको माग अनुसार सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादन गर्नेगरी शिक्षाको गुणस्तर अभिवृद्धि कार्यक्रम:** विद्यालय तहको शिक्षाको गुणस्तर वृद्धि गर्न हरेक ५ वर्षमा पाठ्यपुस्तक परिमार्जन; अंग्रेजी, गणित तथा विज्ञान शिक्षक उपलब्ध गराउने; व्यावहारिक ज्ञान र सीप विकासको लागि इन्टर्नशीप, पढ्दै कमाउदै लगायतका क्रियाकलापलाई पाठ्यक्रम मै समावेश; विद्यालय तहदेखि नै खेलकूद तथा कलाका साथै योग र ध्यानलाई समेत अतिरिक्त क्रियाकलापको रुपमा सञ्चालन; उच्च शिक्षाको रुपान्तरण र गुणस्तर अभिवृद्धिको लागि प्रदेशगत स्वरुपमा एक विश्वविद्यालय अन्तर्गत हालका सबैजसो विश्वविद्यालय तथा तिनका क्याम्पसहरूलाई गाभी चुस्तरुपमा सञ्चालन; विश्वविद्यालयहरूलाई प्रतिस्पर्धी बनाउने; विश्वविद्यालयहरूमा इन्कुबेसन केन्द्र स्थापना गर्ने; स्टार्ट-अप, पेटेन्ट अधिकार, व्यावसायिक पर्यावरण निर्माण गर्ने; उच्च शिक्षालाई अनुसन्धानसँग जोड्ने; बजारको माग अनुसारको सीप तथा क्षमता भएका प्राविधिक तथा व्यावसायिक जनशक्ति उत्पादनमा बढी जोड दिने।

(२) **मानवस्रोतको आवश्यकता प्रक्षेपण र दक्ष जनशक्ति उत्पादन कार्यक्रम:** देशभित्र आवश्यक पर्ने र रोजगारीको लागि विदेशिन सक्ने जनशक्तिको संख्यालाई समेत ध्यानमा राखी आगामी दशवर्षको लागि मानस्रोतको आवश्यकता प्रक्षेपण र सो बमोजिम दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्नेगरी शिक्षा र सीप विकासमा जोड; अध्ययन-अध्यापन र सीप विकासमा साधारण विषय र विशिष्टीकरण बीच तालमेल मिलाई बजारको आवश्यकता र जनशक्ति आपूर्ति बीचको खाडल मेट्ने; विद्यमान जनसंख्या नीतिमा पुनरावलोकन गरी जन्मदर वृद्धिलाई प्रोत्साहन गर्ने ।

(३) **प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा कार्यक्रम:** प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई सबै स्थानीय तहसम्म पुर्याई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने ।

(४) **विद्यालय शिक्षा सुधार कार्यक्रम:** तीनै तहको शिक्षा प्रणालीमा एकरुपता कायम गर्दै अन्तर-आवद्धता एवम् गुणस्तर सुनिश्चितता गर्न शिक्षाको लागि छाता कानून तर्जुमा गर्ने, विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना (२०२२-३२) को कार्यान्वयन; सबै विद्यालयमा इन्टरनेटको पहुँच सुनिश्चितता; प्रधानाध्यापक तथा शिक्षकको पेसागत विकास व्यवस्था; शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको पुनरावलोकन गरी विषयगत आधारमा सबै विद्यालयमा न्यूनतम शिक्षक दरवन्दीको व्यवस्था; विश्वविद्यालयका प्रतिभाशाली विद्यार्थीलाई शिक्षण पेसामा सोझै प्रवेशको व्यवस्था; आधारभूत तहको पाठ्यक्रमलाई स्थानीय तहको ज्ञान, संस्कृति, रहनसहन, स्वाबलम्बन विकास हुने गरी परिमार्जन; नैतिक शिक्षा, सुशासन र भ्रष्टाचार विरोधी अभियानलाई सहयोग पुग्ने र बाल मनोविज्ञान अनुकुल हुने गरी पाठ्यक्रमको अद्यावधिकता; विद्यार्थी सङ्ख्या तथा भौगोलिक दूरीलाई दृष्टिगत गरी विद्यालयहरूलाई गाभ्ने र आवश्यकता अनुसार आवासीय विद्यालयको व्यवस्था; अनौपचारिक शिक्षा तथा आजीवन सिकाइको प्रवन्ध; स्थानीय तहमार्फत शिक्षक सहायता प्रणाली र विद्यालय सुपरीवेक्षणको प्रवन्ध; हिमाली क्षेत्रमा घुम्ती शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन; सदाचारी जनशक्ति उत्पादन गर्न गुरुकुल/आश्रम, गुम्बा/गोन्पा, मदरसाजस्ता परम्परागत शिक्षाको मूलप्रवाहीकरण; अनिवार्य तथा नि:शुल्क शिक्षा ऐन कार्यान्वयनको लागि तीन तहका सरकारबिच समन्वय र सहकार्य अभिवृद्धि गर्ने।

(५) **कक्षा १० पछिको दुई महिने जीवन उपयोगी शिक्षा सञ्चालन कार्यक्रम:** माध्यमिक शिक्षा परीक्षा दिएर बसेका विद्यार्थीलाई दुई महिना (आठ हप्ता) अवधिको प्रतिकारात्मक स्वास्थ्य, सन्तुलित भोजन, पाककला र प्राथमिक उपचार, सवारी अनुमति तथा सवारी नियम, आत्म-सुरक्षा तथा अनुशासन, कार्यक्षेत्र सुरक्षा र यौन दुर्व्यवहार, राष्ट्रप्रेम, स्वंयम सेवा र योग, ध्यान तथा कला लगायतका व्यवहारिक विषयहरू समावेश गरी सम्बन्धित निकायहरूसँगको समन्वयमा अनिवार्य अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।

(६) **उच्च शिक्षा सुधार कार्यक्रम:** उच्च शिक्षालाई अन्तर्राष्ट्रिय रूपले प्रतिस्पर्धी बनाउने गरी पाठ्यक्रम र व्यवस्थापनमा सुधार; राष्ट्रिय योग्यता प्रारूप अनुसार कार्यान्यवन; आगामी पाँच वर्षभित्र प्राविधिक

शिक्षाको भर्नादर बढाउँदै प्राविधिक र सामान्य शिक्षाका विद्यार्थीको अनुपात ७०:३० कायम; खोज अनुसन्धानलाई प्राथमिकता प्रदान; विदेशमा स्नातक तहमा अध्ययन गर्नका लागि कम्तिमा ५० प्रतिशत छात्रवृत्ति प्राप्त गरेका नेपाली विद्यार्थीलाई मात्र अध्ययन अनुमति प्रदान; विश्वविद्यालय अनुदान आयोगबाट लगातार तीन पटक (१५ वर्ष) सम्म गुणस्तर सुनिश्चितता तथा प्रत्यायनकृत प्रमाणपत्र प्राप्त गर्ने उच्च शैक्षिक संस्थाहरूलाई सूचकका आधारमा शैक्षिक उपाधि प्रदान गर्ने र संस्थाको रूपमा सञ्चालनका लागि स्वीकृति प्रदान; सबै विश्वविद्यालय तथा वैज्ञानिक अनुसन्धानमा सरिक सङ्घ संस्थाहरूमा अनुसन्धान तथा शैक्षिक सञ्जालको पहुँच स्थापित गर्ने; सबै विश्वविद्यालयका लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ति व्यवस्था गर्न एउटै सेवा आयोग गठन; योग्य शिक्षकलाई उच्च शिक्षामा प्रवेशका लागि राष्ट्रिय योग्यता परीक्षणको व्यवस्था; स्वरोजगार तथा उद्यमशील जनशक्ति उत्पादन; सङ्घ तथा प्रदेशमा नयाँ स्थापना हुने विश्वविद्यालयका लागि राष्ट्रिय मापदण्ड निर्माण; उच्च शिक्षामा एकीकृत शैक्षिक क्यालेण्डर तर्जुमा गरी कार्यान्वयन; विश्वविद्यालयहरू लाई अध्ययन-अनुसन्धान बढाउदै तथा शैक्षिक सञ्जालको पहुँच स्थापित गर्ने ।

(७) **प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा कार्यक्रम:** प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा परिषद्लाई सङ्घीय संरचना सुहाउँदो बनाई पुनर्संरचना; शिक्षालयहरूको सुदृढीकरण गर्ने तथा राष्ट्रिय योग्यता प्रारूपको कार्यान्वयन; प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र तालिम क्षेत्र रणनीतिक योजनाको कार्यान्वयन; प्रिडिप्लोमा तथा डिप्लोमा तहको पाठ्यक्रममा आवश्यक परिमार्जन र उच्च शिक्षासम्म व्यावसायिक योग्यता हासिल गर्ने प्रबन्ध मिलान; प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम क्षेत्रको रणनीतिक योजना अनुरूप प्रशिक्षार्थी तालिम, पारागम्यता, गुणस्तर तथा प्रत्यायनको कार्ययोजना बनाइ कार्यान्वयन गर्ने ।

(८) **शैक्षिक संस्थाको भौतिक पूर्वाधार सुधार कार्यक्रम:** पर्याप्त शिक्षकको व्यवस्था सहित न्यूनतम पूर्वाधारयुक्त शैक्षिक संस्थाका लागि भूकम्प प्रतिरोधी स्मार्ट कक्षा कोठा, पुस्तकालय, प्रयोगशाला, स्वच्छ पिउने पानी सहितको शौचालयको व्यवस्था गर्नुका साथै शैक्षिक संस्थाको विस्तृत तथ्याङ्क तयार गर्ने

(९) **सामाजिक पूर्वाधार:** शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा सामाजिक क्षेत्रका पूर्वाधारहरू गुणस्तरीय तथा पहुँचयोग्य (महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक मैत्री) बनाउन अन्तर निकायगत समन्वय तथा सञ्चालन गर्ने।

(१०) **राष्ट्रिय सीप विकास कार्यक्रम:** श्रम बजारको माग अनुसारको जनशक्ति विकास गर्न छोटो तथा लामो अवधिका रोजगारउन्मुख र कार्यस्थलमा आधारित सीप विकास तालिम सञ्चालन गर्ने; हाल कायम रहेका तालिम प्रतिष्ठान केन्द्रहरूको पुनरावलोकन तथा पुनर्संरचना गर्ने; उद्योग, व्यापार, सङ्घ, संस्थासँग सहकार्य तथा व्यवस्थापन गर्ने ।

(११) **विदेशी विद्यार्थीलाई आकर्षण गर्ने कार्यक्रम:** निश्चित मापदण्ड बनाई विदेशी विद्यार्थीलाई नेपालमा अध्ययनका लागि आकर्षण गर्ने कार्यक्रम तय गर्ने, शिक्षामा विदेशी लगानी भित्र्याउन प्राथमिकता प्रदान गर्ने ।

(१२) **विश्वविद्यालयको पुनर्संरचना कार्यक्रम:** उच्च शिक्षालाई गुणस्तरीय र समयबद्ध तुल्याउनका लागि विश्वविद्यालयहरूलाई सङ्घीयताको मर्म अनुरुप पुनर्संरचना गर्ने, विश्वविद्यालय छाता ऐन तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने, प्रदेशगतरुपमा विश्वविद्यालयका क्याम्पसहरूलाई गाभ्ने-गाभिने व्यवस्था गर्ने ।

(१३) **अपाङ्गता भएका विद्यार्थी सहयोग कार्यक्रम:** विभिन्न कारणले अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरूलाई आधारभूत तहको शिक्षा स्थानीय विद्यालयमै उपलब्धता; माध्यमिक र उच्च शिक्षामार्फत चौतर्फी विकास हुने गरी प्रदेश वा आवश्यकता अनुसार अन्य शहरमा विशेष आवासीय विद्यालयको व्यवस्थापन ।

(१४) **विश्वविद्यालयको संरचनागत रुपान्तरण:** उच्च शिक्षालाई समयानुकुल गुणस्तरीय बनाउन विश्वविद्यालय अनुदान आयोगलाई उच्च शिक्षा आयोगका रूपमा रूपान्तरण गरी विश्वविद्यालयको नियमनकारी निकायको रूपमा सुदृढीकरण गर्ने ।

विज्ञान तथा प्रविधि

(१५) **नीतिगत तथा संस्थागत सुधार:**विज्ञान र प्रविधिको अनुसन्धान तथा नवप्रवर्तनका लागि विशेष कोषको स्थापना गरी सञ्चालन गर्न देशको बजेटको दुई प्रतिशत रकम छुट्टाउने; वैज्ञानिक तथा प्रविधिक ज्ञान व्यवस्थापन; उत्पादनजन्य उद्योग तथा दिगो पूर्वाधार क्षेत्रमा अनुसन्धान तथा प्रविधि विकास एकाइ स्थापना; विधिविज्ञान केन्द्रीय प्रयोगशालालाई अनुसन्धान संस्थाको रूपमा स्तरोन्नति; विधिविज्ञान प्रयोगशालाको सेवा विस्तार; नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान र बि.पी. कोइराला मेमोरियल प्लानेटोरीयम, वेदशाला तथा विज्ञान सङ्ग्राहलय विकास समितिको पुनर्संरचना; प्रदेश स्तरीय प्रविधि उद्यमोदय क्षेत्र स्थापना तथा सञ्चालन; नवप्रवर्तन केन्द्र स्थापना र सञ्चालन; समावेशी नीतिगत सुधार गर्दै प्रतिभावान वैज्ञानिक, प्राविधिज्ञ र युवा जनशक्तिलाई व्यवहारिक अनुसन्धान तथा नवप्रवर्तनात्मक कार्यमा परिचालन तथा प्रोत्साहन; उच्च धरातलीय अनुसन्धान केन्द्र, अन्तरिक्ष अध्ययन केन्द्र, आणविक अनुसन्धान केन्द्र स्थापना; वायुमण्डलीय अनुसन्धान केन्द्र, रोबोटिक्स तथा कृत्रिम बौद्धिकता अनुसन्धान केन्द्र लगायतका उदीयमान प्रविधिका क्षेत्रका अनुसन्धान केन्द्र सञ्चालन; विज्ञान साक्षरता कार्यक्रम सन्चालन गर्ने।

(१६) **अनुसन्धान तथा प्रविधि विकासमा सहकार्य:** वैज्ञानिक अनुसन्धान तथा नवप्रवर्तनमा सहकार्य, समन्वय तथा साझेदारी हासिल गर्न विज्ञान कुटनीति मार्फत विभिन्न राष्ट्र तथा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घसंस्थासँग

सम्झौता तथा समझदारी; विश्वविद्यालय तथा सार्वजनिक निकाय, वैज्ञानिक पेशागत समाज, गैरसरकारी वा निजी अनुसन्धान संस्थाहरूलाई नतिजामुखी अनुसन्धान एवम् प्रविधि विकास र प्रोत्साहन कार्यक्रम; वैज्ञानिक तथा अनुसन्धानकर्ताहरूलाई अनुसन्धान तथा शैक्षिक सञ्जालको माध्यमवाट वैज्ञानिक पुर्वाधारहरूमा पहुँच स्थापना गर्ने।

(१७) **नवीनतम प्रविधि अनुसन्धान तथा उपयोग:** अपराध अनुसन्धान तथा न्याय सम्पादनमा उच्चस्तरीय सेवा प्रदान गर्न तथा नयाँ विधाका सेवाहरू (Voice Analysis, CCTV Footage Enhancer, DPIMS) सुरुवात गर्ने तथा विधि विज्ञानका प्रयोगशालाको सेवाको गुणस्तर सुनिश्चितताको लागि अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार प्रत्यायनको व्यवस्था; पूर्वाधार स्वास्थ्य अनुसन्धान सुरुवात; विज्ञान साक्षरता बढावा एवम् स्थानीयस्तरका नवप्रवर्तन प्रवर्द्धन गर्न विज्ञान संग्राहलय, विज्ञान पार्क, विज्ञान शहर, नवप्रवर्तनशाला, इन्कुबेटर, एस्लेटर, प्रविधिपार्क, समुदायमा आधारित मेकर्स-स्पेश प्रदेश स्तरमा प्रविधि उद्यमोदय क्षेत्र स्थापना गर्न प्रदेश तथा स्थानीय सरकार वा सार्वजनिक वा गैर-सरकारी वा निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन तथा विज्ञान क्षेत्र सहुलियत कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।

(१८) **सुशासन प्रवर्द्धन गर्न प्रविधिको उच्चतम प्रयोग कार्यक्रम:** नेपालको सबै प्रशासनिक काममा विज्ञान तथा सूचना प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गरी Governance 4.0 लाई संस्थागत गर्ने; रोबोटिक्स तथा कृत्रिम बौद्धिकता, अन्तरिक्ष प्रविधिको प्रयोगलाई बढावा दिने।

(१९) **नेपालका रैथाने वस्तु र प्रविधिको विकास र संरक्षण कार्यक्रम:** नेपालमा भएका परम्परागत प्रविधिमा अनुसन्धान गरी तिनीहरूको विकास, प्रवर्द्धन, उत्पादन पद्धतिमा उपयोग जस्ता कुरामा विशेष महत्वका साथ काम गर्ने; यस्ता बस्तु र प्रविधिको विकास गर्नका लागि शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको मातहत रहने गरी "रैथाने वस्तु र प्रविधि विकास प्रतिष्ठान"लाई राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाको रूपमा गठन एवम् त्यस्ता वस्तुको अन्तर्राष्ट्रियकरण र बौद्धिक सम्पत्ति अधिकार संरक्षण गर्ने।

(ङ) दिगो विकास लक्ष्य (२०१६-२०३०)

लक्ष्य नं ४: समावेशी तथा समतामूलक गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्ने र सबैका लागि जीवनपर्यन्त सिकाइको

अवसरहरू प्रवर्द्धन गर्ने।

४.१: सबै छात्रा तथा छात्रहरूले सान्दर्भिक तथा प्रभावकारी सिकाइ उपलब्धी हासिल गर्ने गरी निःशुल्क, समतामूलक र गुणस्तरीय प्राथमिक तथा माध्यमिक शिक्षाको सुनिश्चितता गर्ने ।

४.२: प्राथमिक विद्यालय भर्नाको तयारीका लागि सबै छात्रा तथा छात्रहरूको गुणस्तरीय प्रारम्भिक बाल विकास तथा स्याहार र पूर्व प्राथमिक शिक्षामा पहुँचको सुनिश्चितता गर्ने।

४.३: सबै महिला तथा पुरुषका लागि विश्वविद्यालय सहित सस्तो र गुणस्तरीय प्राविधिक तथा व्यावसायिक र उच्च शिक्षामा समान पहुँचको सुनिश्चितता गर्ने ।

४.४: रोजगारी, मर्यादित काम र उद्यमशीलताका लागि प्राविधिक तथा व्यावसायिक सीपसहितको सान्दर्भिक सीप भएका युवा तथा प्रौढहरूको सङ्ख्या उल्लेख्य रूपमा बढाउने ।

४.५: शिक्षामा लैङ्गिक विभेदको अन्त्य गर्ने र अपाङ्गता भएका व्यक्ति, आदिवासी जनजाति तथा सङ्कटासन्न अवस्थाका बालबालिकाका साथै सङ्कटासन्नका लागि शिक्षाका सबै तह र व्यावसायिक तालिममा समतामूलक पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

४.६: सबै युवा र उल्लेख्य अनुपातमा प्रौढ, महिला तथा पुरुष दुवैले साक्षरता तथा गणितीय सिप हासिल गर्ने सुनिश्चितता गर्ने ।

४.७: सबै सिकारुहरूले दिगो विकासका लागि शिक्षा र दिगो जीवन शैली, मानव अधिकार, लैङ्गिक समानता,शान्तिको संस्कृति र अहिंसाको प्रवर्धन, विश्व नागरिक तथा सांस्कृतिक विविधताको सम्मान र दिगो विकासमा संस्कृतिको योगदान लगायतका कुरामार्फत सबै सिकारुहरूले दिगो विकासलाई प्रवर्धन गर्न आवश्यक ज्ञान तथा सीप हासिल गर्ने सुनिश्चितता गर्ने ।

४.क) बाल, अपाङ्गता, लैङ्गिक संवेदनशील शिक्षा सुविधाहरूमा बढोत्तरी गर्ने र सबैका लागि सुरक्षित, अहिंसात्मक, समावेशी र प्रभावकारी सिकाइ वातावरण उपलब्ध गराउने ।

४.ख) विकसित तथा अन्य विकासशील देशहरूमा व्यावसायिक तालिम, सूचना तथा सञ्चार प्रविधि, प्राविधिक, इन्जिनियरिङ तथा विज्ञानका कार्यक्रमहरू लगायत उच्च शिक्षामा विकासशील राष्ट्र विशेष गरी अल्पविकसित राष्ट्रहरू, साना टापु राज्य तथा अफ्रिकी राष्ट्रहरूमा सन् २०२० सम्ममा विश्वव्यापी रूपमा उपलब्ध छात्रवृत्तिहरूको सङ्ख्यामा उल्लेख्य वृद्धि गर्ने ।

४.ग) विकासशील मुलुक,विशेष गरी, अल्पविकसित मुलुक तथा साना टापु राज्यहरूमा शिक्षक तालिमका लागि अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगका साथ योग्य शिक्षकहरूको आपूर्ति उल्लेखनीय रूपमा वृद्धि गर्ने ।

(च) विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना (२०७८-२०८७)

योजनाको उद्देश्य:

१. विद्यालय शिक्षामा विशेषतः आर्थिक तथा सामाजिकलगायतका कारणले सुविधा विहिन, सीमान्तकृत तथा अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूको समतामूलक पहुँच र सहभागिता सुनिश्चित गर्नु ।

२. प्रत्येक बालबालिकामा न्यूनतम सिकाइ उपलब्धि सुनिश्चित गर्दै समग्र विद्यालय शिक्षाको गुणस्तर तथा सान्दर्भिकता अभिवृद्धि गर्नु ।

३. सबै नागरिकलाई आधारभूत कार्यमूलक सिप सहित साक्षर बनाउनु र निरन्तर शिक्षा तथा जीवनपर्यन्त सिकाइको अवसर विस्तार गर्नु ।

४. विद्यालय तथा शिक्षाका सबै निकायमा सुशासन प्रवर्द्धन गर्नु र तीनओटै तहका सरकारबिच समन्वय र सहकार्य सुदृढ बनाई शैक्षिक सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउनु।

(छ) शिक्षाको सोचपत्र, २०७९

१. दीर्घकालिन दृष्टिकोणः

"शिक्षित, सभ्य, स्वस्थ्य र सक्षम जनशक्ति; सामाजिक न्याय रुपान्तरण र समृद्धि"

२. सुधार तथा परिवर्तनका स्तम्भ (प्रमुख रणनीति)

२.१ नीतिगत

१. बाल विकास, हेरचाह र शिक्षाको समग्र दृष्टिकोणलाई एकीकृत रूपमा सम्बोधन हुने गरी प्रारम्भिक बाल विकास तथा शिक्षालाई व्यवस्थित गर्ने

२. पूर्व प्राथमिक शिक्षाको अवधि निश्चित गरी समान बनाउने

३. स्थानीय, राष्ट्रिय तथा भूमण्डलीय सन्दर्भ समेतलाई दृष्टिगत गरी पाठ्यक्रमको निरन्तर अद्यावधिक गरी गुणस्तरीयता कायम गर्ने

४. ज्ञानमा आधारित समाज र अर्थतन्त्रको निर्माणबाट सामाजिक आर्थिक रूपान्तरणका लागि उच्च शिक्षामा पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि गरी उच्च शिक्षालाई वैज्ञानिक, प्रतिस्पर्धी, रोजगारमूलक, नवप्रवर्तनात्मक, प्रविधिमैत्री र अनुसन्धानमूलक बनाउने

५. प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र तालिमलाई सामाजिक प्रतिष्ठासँग आबद्ध गर्ने

६. विद्यालय, शिक्षालय र विश्वविद्यालयको वर्गीकरण गर्ने

७. उच्च शिक्षामा गुणस्तर सुनिश्चितता तथा प्रत्यायन प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाई अनुदान आबद्ध गर्ने

८. स्थानमान ग्रिडका आधारमा उच्च शिक्षाको पहुँच विस्तार गर्ने

९. उच्च शिक्षाका कार्यक्रमहरूलाई गुणस्तर सुनिश्चितता तथा प्रत्ययन प्रणालीमा आबद्ध गर्ने

१०. शिक्षक, प्रधानाध्यापक र प्राध्यापकलाई जवाफदेही बनाउने

११. सबै तह र किसिमको शिक्षालाई सबैका लागि सर्वसुलभ, सान्दर्भिक एवम् पहुँचयोग्य बनाउनऔपचारिक, अनौपचारिक, वैकल्पिक र खुला शिक्षा प्रणालीको अवलम्बन गर्ने

१२. सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबिचको समन्वय प्रभावकारी बनाउने

१३. विपत् जोखिम न्यूनीकरण कार्यक्रमलाई एकीकृत योजनामा समावेश गर्ने।

१४. हरेक शैक्षिक कार्यक्रममा गुणस्तर सुनिश्चतता तथा प्रत्ययन प्रणाली क्रमशः लागु गर्ने

२.२ संस्थागत

१५. सबै बालबालिकालाई पूर्वप्राथमिक शिक्षामा पहुँचको सुनिश्चित गरी आधारभूत शिक्षाको कक्षा १ मा प्रवेशका लागि तयार बनाउने

१६. बालमैत्री, शिक्षकमैत्री, लैङ्गिकमैत्री तथा अपाङ्तामैत्री भौतिक एवम् शैक्षिक वातावरणको निर्माण गर्ने

१७. सबै नागरिकका लागि आजीवन/ जीवनपर्यन्त शिक्षाको अवसर उपलब्ध गराउने

१८. सबै नागरिकलाई सिपयुक्त बनाउने

१९. सबै तहका शैक्षिक संस्था, निकाय तथा पदाधिकारीमा जवाफदेही पारदर्शिता र आर्थिक अनुशासन कायम गर्ने

२०. समग्र शैक्षिक प्रणालीलाई उत्तरदायी (रेस्पोन्सिभ) बनाउने

२१. नेपालस्तरीय पेसागत वर्गीकरण (Nepal Standard Classification of Occupation, NSCO)का आधारमा जनशक्ति प्रक्षेपण, उत्पादन र अर्थतन्त्रको विभिन्न आर्थिक क्षेत्र तथा पेसासँग आबद्ध गर्ने प्रणालीको विकास गर्ने

२२. पूर्वाधार निर्माणसम्बन्धी कार्य तीन वर्षभित्र सम्पन्न गर्ने

२३. सबै प्रकारका संरचनामा प्रविधि जडान गरी उत्थानशील (Resilience) संरचनानिर्माण गर्ने

२.३ कार्यक्रमगत

२४. सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना हुने अवसर सुनिश्चित गर्ने

२५. आधारभूत तहको शिक्षा अनिवार्य तथा निःशुल्क तथा माध्यमिक तहको शिक्षा निःशुल्क गर्ने

२६. गुणस्तरयुक्त सिकाइका साथ तह पूरा गर्ने अवसर प्रदान गर्ने

२७. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिममा समावेशी तथा समतामूलक पहुँच विस्तार गरी प्राज्ञिक एवम् व्यावसायिक ज्ञान,सिप र दक्षता भएका जनशक्तिको सङ्ख्यामा वृद्धि गर्ने

२८. शिक्षामा प्रवेशका अतिरिक्त पहुँच एवम् उपलब्धिमा समेत लैङ्गिक समानता कायम गर्ने

२९. शिक्षामा विनियोजन हुने बजेटमा अभिवृद्धि गरी दिगो शैक्षिक लगानीको सुनिश्चित गर्ने

३०. समग्र शैक्षिक प्रणालीमा शैक्षिक सुशासन कायम गर्ने

३१. अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सूचना प्रणालीलाई चुस्त दुरूस्त बनाउने

३२. सबै प्रकारका शैक्षिक सवाल तथा गतिविधिमा नागरिक सहभागिता सुनिश्चित गर्ने

३३. शिक्षक, प्रधानाध्यापक, प्राध्यापकएवम् व्यवस्थापकको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने

३४. विज्ञान र प्रविधिमा पहुँचको विस्तार गर्ने

३५. कम्तीमा ४० प्रतिशत पाठ्यक्रम प्रविधिको माध्यमबाट कार्यान्वयन गर्ने।

३६. सान्दर्भिकर उपयोगी गुणस्तरीय शैक्षिक सामग्रीको उपलब्धता, विकास र उपयोगमा जोड दिने

३७. विविधतापूर्ण साधनको विकास गरी व्यावहारिक विद्यार्थी मूल्याङ्कनका माध्यमबाट विद्यार्थीको सिकाइउपलब्धिमा सुधार गर्ने

३८. शिक्षक अभिभावकको नियमित अन्तरक्रिया र संवाद गर्ने

३९. शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (EMIS) सुदृढ गर्ने

(ज) नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को नीति तथा कार्यक्रममा समावेश भएका शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रका विषयवस्तुहरू

आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को नीति तथा कार्यक्रम

१. आगामी पाँच वर्षभित्र सवै बालवालिकालाई आधारभूत शिक्षा प्राप्त हुने सुनिश्चित गरिनेछ। विद्यालयबाहिर रहेका बालबालिकालाई वैकल्पिक अनौपचारिक शिक्षा प्रदान गरिनेछ । प्रारम्भिक तथा बालविकास शिक्षाप्रणालीमा परिमार्जन गरिनेछ । जेष्ठ नागरिकबाट नयाँ पुस्ताका बालवालिका तथा युवावर्गमा ज्ञान, सिप तथा अनुभव पुस्तान्तरण गर्न आवश्यक प्रबन्ध गरिनेछ । (बुदाँ न.१४२)

२. विद्यालय शिक्षालाई प्रविधिमैत्री बनाई शिक्षण सिकाइमा रहेको असमानता कम गर्न र गुणस्तरीय शिक्षामा सबैको पहुँच वृद्धि गर्न **"एक पालिका एक स्मार्ट विद्यालय"** अवधारणा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। विद्यालय सञ्चालन, शिक्षक व्यवस्थापन, मौलिक भाषा तथा संस्कृति प्रवर्द्धनलगायतका विषयमा नमुना कानून, निर्देशिका तथा कार्यविधि तयार गरी स्थानीय तहलाई सहजीकरण गरिनेछ। (बुदाँ न.१४३)

३. स्थानीय उत्पादनको उपयोग हुनेगरी आधारभूत तहका विद्यार्थीलाई पोषिलो, ताजा र गुणस्तरीय खाजा उपलब्ध गराउन दिवाखाजा कार्यक्रममा परिमार्जन गरिनेछ। विपन्नलक्षित छात्रवृत्ति १२ कक्षासम्म विस्तार गरिनेछ। प्राविधिक धारको उच्च शिक्षामा दलित समुदायको पहुँच वृद्धि गर्न दलितलक्षित गरिब तथा जेहन्दार छात्रवृत्ति कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।(बुदाँ न.१४४)

४. राष्ट्रिय पाठ्यक्रम ढाँचा परिमार्जन गरी शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापमा सुधार गरिनेछ। विद्यालयमा **"साथीबाट सिक्ने साथीलाई सिकाउने"** प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। ट्राफिक सचेतना, स्वस्थ जीवन, तत्काल उपचार विधि, वातावरण तथा सरसफाइ, विपदबाट जोगिने उपायजस्ता दैनिक जीवनसँग सम्बन्धित विषयमा दस वर्षमाथिका विद्यार्थीलाई सम्बद्ध निकायसँगको सहकार्यमा सिप तथा प्रशिक्षण प्रदान गरिनेछ।(बुदाँ न.१४५)

५. उच्च शिक्षा अध्ययनरत विद्यार्थीलाई सहकारी कार्यप्रणालीको आधारभूत तालिम प्रदान गरिनेछ। शैक्षिक विदामा बसेका विद्यार्थीलाई अनौपचारिक शिक्षा र सामुदायिक विकास कार्यमा सहभागी गराइनेछ। सामुदायिक विद्यालयमा **'करिअर काउन्सिलिङ'** कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। (बुदाँ न.१४६)

६. अनुसन्धान, नवप्रवर्तन, व्यावसायिक शिक्षा र उद्यमशीलतालाई उच्च शिक्षाको अनिवार्य अङ्ग बनाइनेछ। निजी क्षेत्रको साझेदारी र सहकार्यमा मानवपूँजी उत्पादन, उपयोग र पलायनको यथार्थ अवस्थासहितको वास्तविक समयमा आधारित विद्युतीय प्रणाली विकास गरी जनशक्ति व्यवस्थापन गरिनेछ। सार्वजनिक निजी र सम्बद्ध क्षेत्रको सहकार्यमा **"बुटक्याम्प मोडल"** कार्यक्रम सञ्चालन गरी तत्काल आवश्यक जनशक्ति उत्पादन गरिनेछ।(बुदाँ न.१४७)

७. नेपालमा शिक्षा हाँसिल गर्न आउने विदेशी विद्यार्थीलाई भिसा सहजीकरण गरिनेछ। समान प्रकृतिका पाठ्यक्रममा आधारित भिन्न विश्वविद्यालयका शैक्षिक उपाधिको समान स्वीकार्यता कायम गर्न नीतिगत तथा संरचनागत प्रबन्ध गरिनेछ। सार्वजनिक निकायबाट गरिने अनुसन्धान विश्वविद्यालय लगायतका प्राज्ञिक तथा अनुसन्धानमूलक संस्थामार्फत हुने व्यवस्था मिलाइनेछ। यस्ता अनुसन्धानका निष्कर्ष अनिवार्य रुपमा सम्बद्ध निकायमा प्रस्तुत गरी प्रणाली सुधारमा उपयोग गरिनेछ। (बुदाँ न.१४८)

८. प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षासम्बन्धी पाठ्यक्रम तयार गर्ने विधि परिमार्जन गरिनेछ। श्रमबजारको मागको आधारमा राष्ट्रिय दक्षता मापदण्ड निर्माण गरिनेछ। प्राविधिक शिक्षालयको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन प्रदेश तहबाट हुने प्रबन्ध मिलाइनेछ। सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक धारका कार्यक्रमको नक्साङ्कन गरी पुन:संरचना गरिनेछ। विद्यालयमा प्राविधिक धारका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न स्थानीय तहलाई प्रोत्साहित गरिनेछ। विभिन्न क्षेत्रमा सिप विकासका लागि दस कक्षा उत्तीर्ण गरेका विद्यार्थीका लागि विशेष कार्यक्रम लागु गरिनेछ।(बुदाँ न.१४९)

९. शैक्षिक तालिम केन्द्रको क्षमता वृद्धि गरी शिक्षकको क्षमता र शैक्षिक गुणस्तर बढाइनेछ। शिक्षकलाई छात्रवृत्ति तथा नेतृत्व विकासका अवसर प्रदान गरी शिक्षण पेशालाई थप गुणस्तरीय, आकर्षक र मर्यादित बनाइनेछ। शिक्षक सरुवा,बढुवा, कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन, तालिमलगायतका विषयको वस्तुपरक जानकारी दिने एकीकृत विद्युतीय प्रणाली विकास गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ। शिक्षकको पारिश्रमिक मासिक रुपमा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ।(बुदाँ न.१५०)

१०. माध्यमिक विद्यालयमा अङ्ग्रेजी, गणित र विज्ञान विषयका शिक्षकको अभावपूर्ति गर्न विश्वविद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीलाई मूल्याङ्कन सहितको शिक्षण इन्टर्नसिपमा पठाउने प्रबन्ध गरिनेछ। शिक्षाशास्त्र सङ्कायबाहेकका सम्बन्धित विषयमा न्युनत्तम योग्यता हासिल गरी अध्यापन तालिमप्राप्त जनशक्तिलाई शिक्षक सेवामा प्रवेश गर्नपाउने व्यवस्था गरिनेछ। शैक्षिक वातावरण र गुणस्तर सुधारका लागि अवकाश प्राप्त शिक्षक तथा कर्मचारीको ज्ञान, सिप र अनुभवको उपयोग गरिनेछ। सरकारी, सामुदायिक तथा संस्थागत शिक्षालयका प्राध्यापक, शिक्षक वा कर्मचारीले राजनीतिक दलको सदस्य हुन नपाउने कानूनी व्यस्थाको पूर्ण कार्यान्वयन गरिनेछ।(बुदाँ न.१५१)

११. वैज्ञानिक अनुसन्धान, नवप्रवर्तन तथा आविष्कारका कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्न विश्वविद्यालय,विद्यालय, अनुसन्धानकर्ता र वैज्ञानिकलाई परिचालन गर्नुका साथै यस कार्यमा गैरआवासीय नेपालीलाई सहभागी हुन आह्वान गरिनेछ। विज्ञान, सञ्चार तथा सूचना प्रविधि विषय समेट्ने गरी विश्वविद्यालयको पाठ्यक्रम परिमार्जन गरिनेछ। अनुसन्धान र नवप्रवर्तनबाट विकसित ज्ञान र उत्पादनको पेटेण्ट दर्ता गर्न र उत्पादनलाई बजारमा पुर्याउन सहजीकरण गरिनेछ।(बुदाँ न.१५२)

१२. सहिद प्रतिष्ठान नेपालसम्बद्ध पाँच विद्यालयलाई केन्द्रीय रुपमा एउटै छाताभित्र सञ्चालन गरिनेछ। सबै प्रदेशमा एक एक विद्यालय हुनेगरी थप दुई यस्ता विद्यालय स्थापना गरिनेछ। विद्यालय तहको पाठ्यपुस्तक समयमै छपाइ र ढुवानी हुनेगरी सम्बद्ध निकायको क्षमता वृद्धि गरिनेछ। विद्यालय तहको पाठ्यपुस्तकको मूल्यमा एकरुपता कायम गरिनेछ। (बुदाँ न.१५३)

१३. सहिद दशरथचन्द स्वास्थ्य विज्ञान विश्वविद्यालयमा तीन सय शय्या क्षमताको मेडिकल कलेज र प्राज्ञिक कार्यक्रम यसै वर्ष सञ्चालनमा ल्याइनेछ। उदयपुर, मोरङ, पर्सा, चितवनलगायत देशका अन्य स्थानमा

मेडिकल कलेज स्थापना तथा सञ्चालनका लागि आवश्यक तयारी गरिनेछ। पोखरा स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानमा यसै वर्षदेखि चिकित्साशास्त्र सङ्कायको स्नातक तहको कक्षा सुरु गरिनेछ। पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय अन्तर्गत अस्पताल सञ्चालनको तयारी गरिनेछ। (बुदाँ न.१५४)

(झ) नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेट वक्तव्यमा समावेश भएका शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रका विषयवस्तुहरू

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को बजेट वक्तव्य

१. जीवनोपयोगी र गुणस्तरीय शिक्षाका माध्यमबाट मर्यादित र नैतिकवान समाजको विकास गरिनेछ। आधारभूत शिक्षा प्राप्त गर्ने बालबालिकाको हक सुनिश्चित गरिनेछ। सीपमूलक र प्राविधिक शिक्षा विस्तार गरी रोजगारीको अवसर सिर्जना गरिनेछ। उच्च शिक्षालाई अनुसन्धानमुलक, नवप्रवर्तनमुखी र व्यावसायिक बनाइनेछ। (बुँदा न.१५८)

२. विद्यार्थी परिचयपत्रलाई घटना दर्ता तथा सामाजिक सुरक्षा व्यवस्थापन सूचना प्रणालीसँग आवद्ध गरी विद्यार्थी भर्ना, स्थानान्तरण र छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई व्यवस्थित गरिनेछ। प्रारम्भिक बालविकास शिक्षाको गुणस्तर वृद्धि गर्न बालविकासका १ हजार ५ सय शिक्षकलाई बुटक्याम्पमा सहभागी गराइनेछ। (बुँदा न. १५९)

३. कक्षा १ देखि ५ सम्म सञ्चालित दिवा खाजा कार्यक्रममा स्थानीय उत्पादन उपयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। कर्णाली प्रदेशका हुम्ला, जुम्ला, मुगु, डोल्पा र कालिकोट जिल्लामा दिइँदै आएको दिवा खाजा रकम वृद्धि गरिएको छ। आगामी वर्ष सात प्रदेशका एक एक स्थानीय तहमा एकीकृत भान्छाको अवधारणा अनुरुप मेघा किचन स्थापना गरिनेछ। प्रारम्भिक बाल शिक्षादेखि कक्षा पाचसम्मका तीस लाख विद्यार्थी लाभान्वित हुने दिवा खाजा कार्यक्रमको लागि रु. ८ अर्ब ३९ करोड विनियोजन भएको छ। (बुँदा न.१६०)

४. अति विपन्न र सिमान्तकृत वर्गका बालबालिकाको शिक्षामा सहज पहुँचका लागि कक्षा ९ देखि १२ सम्म प्रदान गरिँदै आएको छात्रवृत्तिलाई कक्षा ६ देखि १२ सम्म विस्तार गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ। यसबाट थप ४५ हजार विद्यार्थी लाभान्वित हुनेछन्। विद्यालय तहमा प्रदान गरिने सबै प्रकारका छात्रवृत्तिको लागि रु. ६० करोड विनियोजन भएको छ। (बुँदा न.१६१)

५. सार्वजनिक विद्यालय रूपान्तरण कार्यक्रम सञ्चालन गरी विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गरिनेछ। "**साथीबाट सिक्ने, साथीलाई सिकाउने**" कार्यक्रम सञ्चालन गरी विद्यार्थीको सिकाइ अभिवृद्धि तथा शैक्षिक नेतृत्व विकास गरिनेछ। विद्यालय शिक्षादेखि नै आफ्नो रूचि र क्षमता अनुरूप भावी अध्ययनका क्षेत्र र पेशा छनौट गर्ने करियर काउन्सिलिङ कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। यस

कार्यक्रमबाट एक लाख विद्यार्थी लाभान्वित हुनेछन् । राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रमका लागि रू. ८७ करोड विनियोजन भएको छ । (बुँदा न.१६२)

६. नेपाली समाजको मौलिकता र मूल्य मान्यता झल्काउने विभिन्न समुदायका कथनलाई बालबच्चाले सुन्ने, हेर्ने र पढ्ने सामाग्री बनाई टेलिभिजन, रेडियो तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत नेपाली र अन्य मातृभाषामा प्रसारण गरिनेछ । (बुँदा न.१६३)

७. हाल सञ्चालित पाँच शहीद स्मृति विद्यालयलाई मूलप्रवाहीकरण गरी सञ्चालन गरिनेछ । यस्ता विद्यालयमा अनाथ बालबालिकालाई समेत अध्ययन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । (बुँदा न.१६४)

८. भूगोल, जनसाङ्ख्यिक परिवर्तन र विद्यालय सङ्ख्यालाई आधार मानी सबै विद्यालयको नक्साङ्कन गरिनेछ । स्थानीय तहसँगको समन्वयमा शिक्षक दरबन्दी मिलान तथा तहगत समायोजन गरिनेछ । (बुँदा न.१६५)

९. पिछडिएको क्षेत्र र समुदायलाई प्राथमिकतामा राखी ५ सय विद्यालयमा खानेपानी र शौचालयको निर्माण गरिनेछ । अपाङ्गमैत्री, लैङ्गिक संवेदनशील र सुरक्षित एक हजार कक्षाकोठा निर्माणका लागि रू. २ अर्ब ५० करोड विनियोजन भएको छ । (बुँदा न.१६६)

१०. अनुसन्धान र नवप्रवर्तनबाट सिर्जित ज्ञान र बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण गर्दै स्टार्ट अप मार्फत मिनिमल भाएबल प्रोडक्टसम्म पुर्याउने व्यवस्था मिलाइनेछ । स्टार्ट अप उद्यमीसँगको सहकार्यमा विद्यालयको पूर्वाधार प्रयोग गरी बाह्र कक्षा उत्तीर्ण विद्यार्थीलाई सीप र रोजगारीमा आवद्ध गरिनेछ । इण्डष्ट्रि-एकेडेमिया इन्टरफेस आयोजना गरी व्यसायिक सीपलाई श्रम बजारसँग आवद्ध गर्दै लगिनेछ । उद्यमशीलता प्रवर्द्धन गर्न त्रिभुवन विश्वविद्यालय, निजी क्षेत्र र स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । (बुँदा न.१६७)

११. श्रम बजारको मागका आधारमा प्राविधिक शिक्षालयको नक्साङ्कन गरिनेछ । उच्च माग तथा पारिश्रमिक भएका क्षेत्र पहिचान गरी सीपयुक्त प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन गरिनेछ । प्राविधिक धारको उच्च शिक्षामा दलित समुदायको पहुँच वृद्धि गर्न गरिब तथा जेहेन्दार छात्रवृत्ति कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । प्राविधिक शिक्षातर्फ रू. १ अर्ब ५९ करोड विनियोजन भएको छ ।(बुँदा न.१६८)

१२. चिकित्सा शिक्षा छात्रवृत्तिलाई लक्षित समूहमा केन्द्रित गरी सरकारी लगानीको दिगोपना कायम गर्न सम्बद्ध कानुन संशोधन गरिनेछ । चिकित्सा शिक्षा, कृषि, इञ्जिनियरिङ, सूचना प्रविधि लगायतका उच्च शिक्षा अध्ययनका लागि चक्रीय कोष मार्फत सहुलियतपूर्ण शैक्षिक कर्जा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ । (बुँदा न.१६९)

१३. कृषि, इन्जिनियरिङ, सूचना प्रविधि, स्वास्थ्य सेवा लगायतमा जनशक्तिको आपूर्ति सुनिश्चित गर्न जनशक्तिको प्रक्षेपण गरी शिक्षण संस्थालाई प्रदान गरिएको कोटामा पुनरावलोकन गरिनेछ । (बुँदा न.१७०)

१४. धनगढी अवस्थित शहीद दशरथचन्द स्वास्थ्य विज्ञान विश्वविद्यालय सञ्चालनमा ल्याइनेछ । पोखरा, बर्दिबास, बुटवल र सुर्खेतमा मेडिकल कलेज स्थापना गर्ने कार्य अघि बढाइनेछ । उदयपुर, मोरङ, पर्सा र चितवनमा मेडिकल कलेज स्थापनाका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । (बुँदा न.१७१)

१५. त्रिभुवन विश्वविद्यालयलाई उत्कृष्ट प्राज्ञिक केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ । विश्वविद्यालयका अनुसन्धान केन्द्रलाई ज्ञान र प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने सम्वाहकको रूपमा विकास गरिनेछ । उच्च शिक्षाको रूपान्तरण र गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि विश्वविद्यालय एक अर्कामा गाभिने तथा पुनर्संरचना गर्ने सम्बन्धमा अध्ययन गरिनेछ । (बुँदा न.१७२)

१६. नेपाली विश्वविद्यालय तथा शैक्षिक प्रतिष्ठान र विश्वका प्रतिष्ठित विश्वविद्यालय तथा शैक्षिक प्रतिष्ठानबीचको सहकार्यमा विद्यार्थी विद्यार्थीबीच नवीनत्तम् ज्ञान, सीप र प्रविधि आदानप्रदान गरिनेछ । अध्ययनका लागि नेपाल आउने विदेशी विद्यार्थीलाई भिसा प्रक्रियामा सहजीकरण गरिनेछ । (बुँदा न.१७३)

१७. विश्वविद्यालयको स्थापना, सञ्चालन र व्यवस्थापनमा एकरूपता कायम गर्न विश्वविद्यालय एकीकृत ऐन तर्जुमा गरिनेछ । विश्वविद्यालय अनुदान आयोगको पुनर्संरचना गरी उच्च शिक्षामा समन्वय, अनुदान व्यवस्थापन, गुणस्तर सुनिश्चितता तथा प्रत्यायन, राष्ट्रिय योग्यता परीक्षण, मापदण्ड निर्धारण, अनुगमन तथा नियमन लगायतका कार्य प्रभावकारी बनाइनेछ । उच्च शिक्षाको लागि रू. २१ अर्ब ४५ करोड विनियोजन भएको छ । (बुँदा न.१७४)

१८. मदन भण्डारी विज्ञान तथा प्रविधि विश्वविद्यालय र विदुषी योगमाया आर्युवेद लगायतका विश्वविद्यालय सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । सम्बत् २०८१ देखि २०९१ सम्मलाई विज्ञान प्रविधि दशकको रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ । (बुँदा न.१७५)

१९. शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय तर्फ रू. २ खर्ब ३ अर्ब ६६ करोड विनियोजन भएको छ । (बुँदा न.१७६)

(ञ) शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रमा बजेट विनियोजनको अवस्था (रू. लाखमा)

सि.न.	आर्थिक वर्ष	कुल राष्ट्रिय बजेट	शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रको बजेट	सङ्घ	प्रदेश	स्थानिय तह	शिक्षाको बजेट प्रतिशत
१	२०७३/०७४	९८२६३४१	११६३६०६	११६३६०६	०	०	११.८४
२	२०७४/०७५	१२७८९९४९	१२६७९०९	१२६७९०९	०	०	९.९१
३	२०७५/०७६	१३१५१६१७	१३४७०३४	४६५३६४	२८५७५	८५३०९५	१०.२४
४	२०७६/०७७	१५३२९६७१	१६३८३०९	६५२८१७	४२५२९	९४२९६३	१०.६८
५	२०७७/०७८	१४७४६४००	१७१७१२२	५५८६८९	५०९८९	११०७४४४	११.६४
६	२०७८/०७९	१६४७५७००	१७८२०२१	५८२६७७	५०२३४	११४९११०	१०.९३
७	२०७९/०८०	१७९३८३७३	१९६३९३०	७००५३२	५३२३६	१२१०१६२	१०.९५
८	२०८०/०८१	१७५१३१२१	१९७२९५५	५६८२४०	४६६९६	१३५८०१९	११.२७
९	२०८१/०८२	१८६०३०३०	२०३७४४९	५७७०२१	४६१७१	१४१४२५७	१०.९५

स्रोत : रातो किताव, अर्थ मन्त्रालय

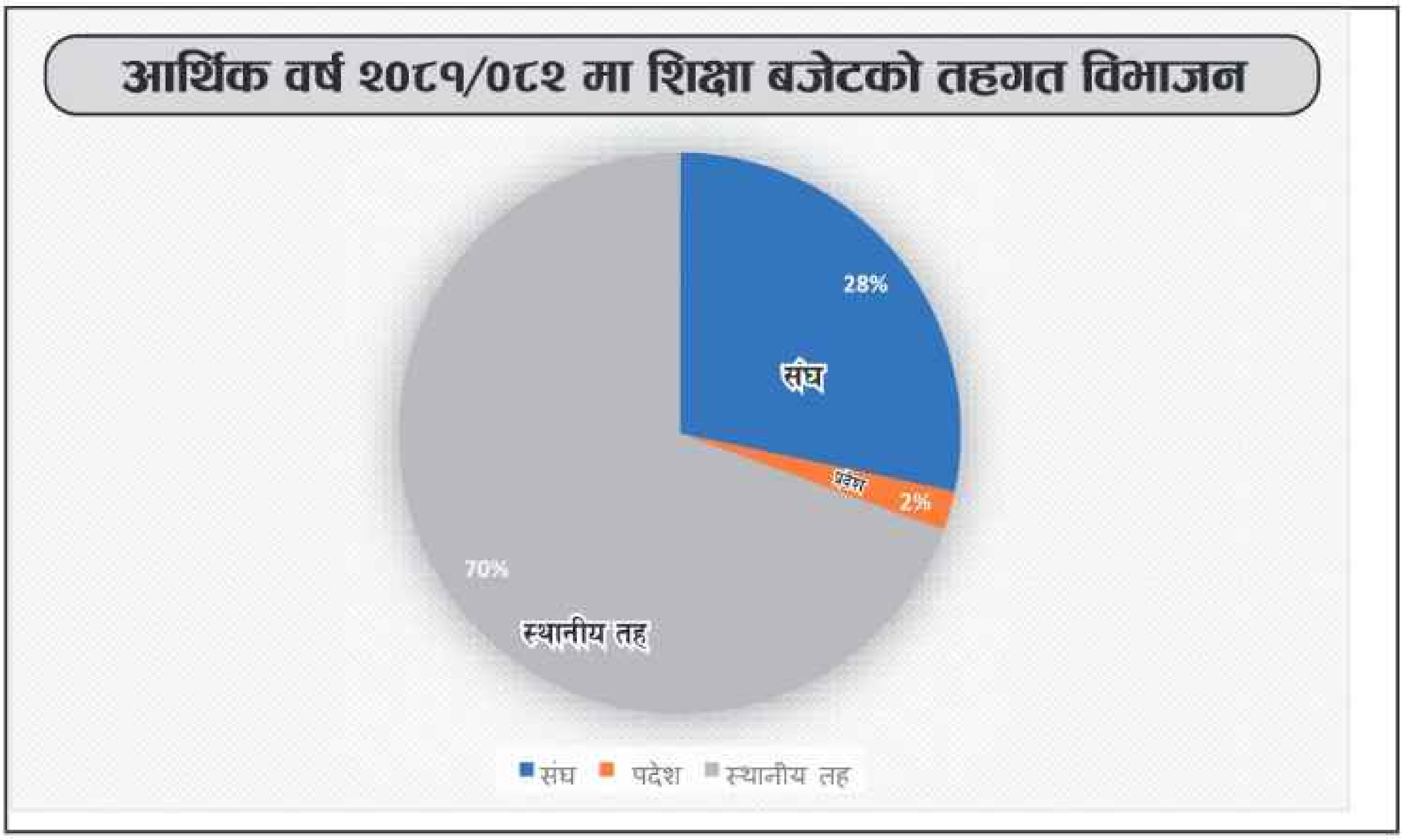

(ट) आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रको निकायगत (सङ्घीय तहको) बजेटको अवस्था (रू. हजारमा)

क्र.स.	बजेट उप शीर्षक नं	बजेट उपशीर्षक/आयोजनाको नाम	आव २०८१।८२ बजेट (रु. हजारमा)			स्रोत			
			चालु	पुँजीगत	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान	वैदेशिक ऋण	विनियोजन (%)
१	३५०००११	**शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय**	४३४९८१३	११०६२५५	५४५६०६८	२३८६१६८	१०१४५००	२०५५४००	
१.१	३५०००११	शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय (मन्त्रालय आन्तरिक)	५९६९७७	२२२४०	६१९२१७				१.०७
१.२	३५०००११	राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला (ललितपुर,कैलाली, रुपन्देही, महोत्तरी)	१४२५०२	४८८७०	१९१३७२				०.३३
१.३	३५०००११	वी.पी. कोइराला मेमोरियल प्लानेटेरियम तथा अब्जरभेटोरी र विज्ञान संग्रहालय	२५६३७	१८९००	४४५३७				०.०८
१.४	३५०००११	केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन इकाइ	३५८४६९७	१०१६२४५	४६००९४२				७.९७
२	३५०००१२	**पुस्तकालयहरु**	४३०८७	६७५३	४९८४०				०.०९
२.१	३५०००१२	केशर पुस्तकालय	१६३६९	२९१३	१९२८२	१९२८२			०.०३
२.२	३५०००१२	नेपाल राष्ट्रिय पुस्तकालय	१८९५४	३८४०	२२७९४	२२७९४			०.०४
२.३	३५०००१२	डिल्लीरमण कल्याणी रेग्मी स्मारक पुस्तकालय	७७६४	०	७७६४	७७६४			०.०१

क्र.स.	बजेट उप शीर्षक नं	बजेट उपशीर्षक/आयोजनाको नाम	आव २०८१।८२ बजेट (रु. हजारमा)			स्रोत			
			चालु	पुँजीगत	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान	वैदेशिक ऋण	विनियोजन (%)
३	३५०००१०२	सबैका लागि शिक्षा- शिशु विकास कार्यक्रम	२७४००	०	२७४००		२७४००		०.०५
४	३५०००१०९	राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रम	८७७०००		८७७०००	८७७०००			१.५२
५	३५००१०११	शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र	८४५७०४	१६००	८४७३०४	८४७३०४			१.४७
६	३५००१०१३	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	८५५४२७	२२३००	८७७७२७	८७७७२७			१.५२
७	३५००११०१	**विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना - (केन्द्र स्तर)**	११३५५०३	२१५००	११५७००३	११४७२०३	१९००	७९००	२.०१
७.१	३५००११०१	विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना - (केन्द्र स्तर) शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र	९८०१००	१६५००	९९६६००				१.७३
७.२	३५००११०१	विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना - (केन्द्र स्तर) शैक्षिक गुणस्तर विकास केन्द्र	७०४९०	२०००	७२४९०				०.१३
७.३	३५००११०१	विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना - (केन्द्र स्तर) पाठ्यक्रम विकास केन्द्र	८४९१३	३०००	८७९१३				०.१५
८	३५००२०११	पाठ्यक्रम बिकास केन्द्र	६६५१३	१८००	६८३१३	६८३१३			०.१२
९	३५००३०११	शैक्षिक गुणस्तर परीक्षण केन्द्र	३१६४३	८८०	३२५२३	३२५२३			०.०६

क्र.स.	बजेट उप शीर्षक नं	बजेट उपशीर्षक/आयोजनाको नाम	आव २०८१।८२ बजेट (रु. हजारमा)			स्रोत			
			चालु	पुँजीगत	जम्मा	नेपाल सरकार	वैदेशिक अनुदान	वैदेशिक ऋण	विनियोजन (%)
१०	३५००४०११	विद्यालय शिक्षक किताबखाना	३६०६२	११८४५	४७९०७	४७९०७			०.०८
११	३५००४०१२	शिक्षक सेवा निवृत्त सुविधा	१९००००००	०	१९००००००	१९००००००			३२.९३
१२	३५०२१०११	विश्वविद्यालय अनुदान आयोग	१५८१५६८९	३३४९१००	१९१६४७८९	१९१६४७८९			३३.२१
१३	३५०२१०१२	शिक्षक सेवा आयोग	१९२९३९	५०००	१९७९३९	१९७९३९			०.३४
१४	३५०२१०१३	युनेस्कोका निमित्त नेपाल राष्ट्रिय आयोगको सचिवालय	१९२९६	०	१९२९६	१९२९६			०.०३
१५	३५०२१०१४	चिकित्सा शिक्षा आयोग	५१७११९१	०	५१७११९१	५१७११९१			८.९६
१६	३५०२११०२	उच्च शिक्षामा उत्कृष्टता प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२०९०९००	२०१०००	२२९१९००			२२९१९००	३.९७
१७	३५०३१०११	राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड	३३४०००	०	३३४०००	३३४०००			०.५८
१८	३५०४१०११	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद्	१५४३४२३	५२४९७	१५९५९२०	५९४०२०	१००१९००		२.७७
१९	३५०६१०११	नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान	४०५९७३	८००००	४८५९७३	४८५९७३			०.८४
कुल जम्मा			५२८४१५६३	४८६०५३०	५७७०२०९३	५१३०११९३	२०४५७००	४३५५२००	१००.००

(ठ) आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा संघबाट कार्यान्वयन हुने निकायगत प्रमुख कार्यक्रमहरू र बजेट

१. शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको आन्तरिक तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
सि.न.	मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू	बजेट
१	नमूनाका रुपमा सञ्चालित कार्यक्रमको प्रभावकारीता मूल्याङ्कन	७०
२	समसामयिक शैक्षिक मुद्दामा अनुसन्धान	१५
३	NOC अनलाईन सेवा सम्बन्धी कार्यको वाह्य विज्ञबाट परामर्श सेवा	६
५	सानोठिमी स्थित NOC शाखामा सुरक्षा व्यवस्थापन	९
७	Data acquisition, storage, analysis, monitoring and evaluation of technical and non-technical goods or lab equipment procured in last 10 years and research publications, project reports published by research centers, agencies and institutions lying under MoEST. (Inventory mangement and disclosure)	२५
९	छात्रवृत्ति, उच्च शिक्षा, विद्यालय शिक्षा, शैक्षिक परामर्श, विज्ञान तथा प्रविधि लगायतका मन्त्रालयको आवश्यकताका विषयमा सफ्टवयर विकास र सञ्चालन	१५०
१०	एसि, नेटवर्किङ्ग र सिसिटिभीको मर्मत	२
११	मन्त्रालयको वेभ साइट अद्यावधिक कार्य	२
१२	कम्प्यूटर, प्रिन्टर, फोटोकपि मेसिन लगायतका विद्युतीय उपकरणहरुको नियमित मर्मत सम्भार एवम् सर्भिसिङ्ग	२
१३	वैदेशिक अध्ययन अनुमति शाखा लगायतका निकायहरुको सफ्टवयर नियमित मर्मत खर्च	५
१४	सर्भर मर्मत सेवा	३
१५	Child Online Protection सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन	११
१६	Smart School सम्बन्धी कार्यविधि तयारी तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम	५
१७	ICT Lab को अधिकतम प्रयोग सम्बन्धी क्षमता विकास कार्यक्रम	१०
१८	प्राविधिक शिक्षाको नियमन तथा मनसाय पत्र उपलब्ध गराउन स्थलगत अध्ययन तथा प्रतिवेदन तयारी	५
१९	शिक्षा नीति २०७६ को कार्यान्वयन अवस्था विश्लेषण र प्रतिवेदन विकास	५
२०	राष्ट्रिय जनशक्ति विकास नीति अभिमुखीकरण (संघ,प्रदेश र स्थानीय तह)	७
२१	शैक्षिक प्रमाणपत्र प्रमाणीकरण कार्यको सहजीकरण	३
२२	NOC शाखामा सार्वजनिक विदाको दिनमा तथा अन्य दिनमा कार्यालय समय बाहेकको समयमा काम गर्ने कर्मचारीहरूलाई अतिरिक्त सेवासुविधा	६
२३	आर्थिक सर्वेक्षण/ संविधानको धारा ५३ को प्रतिवेदन/मन्त्रालयगत प्रगति प्रतिवेदन/ सूचनाको हक सम्बन्धी तयारीका(बैठक सञ्चालन, प्रतिवेदन), नीति तथा कार्यक्रम र बजेट कार्यान्वयन कार्ययोजना निर्माण	४
२४	क्षेत्रीय एवं अन्तराष्ट्रिय स्तरमा नेपालबाट सिकाइ आदान प्रदान एवं विभिन्न अन्तराष्ट्रिय प्रतियोगितामा छनौट भएका विद्यार्थी, शिक्षक एवं कर्मचारीका लागि आवश्यक सहायता	५०

२५	शिक्षा, क्षेत्रको स्वीकृत नीति, कार्यक्रम तथा बजेट सम्बन्धमा सरोकारवाला बिचमा प्रवोधीकरण/ अन्तर्क्रिया	६
२६	मन्त्रालयद्वारा गठित विभिन्न समिति/उपसमिति कार्यदलको कार्य सञ्चालन	१५
२७	विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजनाको नेपाली version प्रकाशन तथा शोधभर्नामा आधारित सूचक(DLIs)/ SESP ब्रोसर प्रकाशन	३
२८	कतार सरकारसँगको द्विपक्षीय सम्झौता अनुसारको कार्यक्रम कार्यान्वयन खर्च	२५
२९	उच्च स्तरीय द्वि पक्षीय तथा बहुपक्षीय संयन्त्रको बैठक खर्च, Asian Network of Training and Research institution in Education Planing समेत	२०
३०	MS Office ३६५ सञ्चालन	१०
३१	क्षेत्रीय एवं अन्तराष्ट्रिय स्तरमा मन्त्रालतर्फबाट प्रतिनिधित्व गर्नुपर्ने कार्यशाला सेमिनार एवं प्रतिनिधिमण्डलमा प्रतिनिधित्वको लागि आवश्यक तयारी	९
३२	राष्ट्रिय योग्यता प्रणाली निर्माण र कार्यान्वयन	१०
३३	विद्यालय सञ्चालन, शिक्षक व्यवस्थापन, मौलिक भाषा तथा संस्कृति प्रवर्द्धन लगायतका विषयमा स्थानीय तहका लागि नमूना कानून, निर्देशिका, कार्यविधि निर्माण तथा सहजीकरण	१०
३४	पुस्तकालय दिवस कार्यक्रम सञ्चालन	५
३५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय योग दिवस समारोह व्यवस्थापन (पूर्वतयारी तथा कार्यक्रम सञ्चालन समेत)	५
३६	नेपालको उच्च शिक्षामा Transnation Higher Education (TNE) को अभ्यास र सुधारका लागि नीतिगत छलफल तथा अन्तरक्रिया	८
३७	शिक्षा दिवसको उपलक्ष्यमा प्रदान गरिने नेपाल विद्याभुषण तथा छात्रा विद्यापदक वितरण एवम् कार्यक्रमको विवरण संकलन तथा तयारी लगायतको कार्य	३०
३८	राष्ट्रिय शिक्षा दिवस समारोह व्यवस्थापन (पूर्वतयारी, पदक तथा प्रमाणपत्र समेत),नेपाल विद्याभुषण तथा छात्रा विद्यापदक निर्माण तथा वितरण	३०
३९	विधेयक, नियमावली, निर्देशिका, मापदण्ड कार्यविधि तर्जुमा सम्बन्धी गोष्ठी तथा अन्तरक्रिया	१०
४०	फैसला कार्यान्वयन तथा प्रतिवेदन प्रकाशन र कानूनी सचेतना कार्यक्रम/प्रदेशगत आधारमा	१४
४१	मन्त्रालय मातहतका कर्मचारीहरुको लागि कानून तर्जुमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम	१०
४२	शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय अन्तर्गतका ऐन, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि अन्तरक्रिया, सन्धि सम्झौताको पुनरावलोकन सम्बन्धी कार्य	८
४३	बेरुजु मात्रात्मक रुपमा कम गर्न सम्पन्न भैसकेका भवन निर्माणको सिभिल ईन्जिनियरको समेत सहभागितामा जिल्लाको यथार्थ विरण र बेरुजु फर्छ्यौट परामर्श कार्य	३०
४४	वित्तीय सुशासन सहजीकरण कार्यक्रम	६
४५	व्यावसायिक तालिम तथा शिक्षाको नियमन एवम् व्यवस्थापन	१०
४६	व्यावसायीक योग्यता गुणस्तर मापदण्ड निर्धारण, सीप परीक्षण, स्तर निर्धारण र प्रमाणीकरण लगायतका विषयहरुमा नीति तथा योजना सम्बन्धमा अन्तर मन्त्रालय र निजि क्षेत्रका संघ संस्थासंग समन्वय छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम	१२
४७	शैक्षिक सम्वाद समिति, राष्ट्रिय शिक्षा परिषद् , विद्यालय शिक्षा सम्बन्धी विषयमा सरोकारवाला विचको परामर्श/छलफल	१०

४८	स्थानीय उत्पादनमा आधारित विद्यालय पोषण(Home Grown school Feeding) प्रारुप विकास	६
४९	शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रको बार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, मध्यमकालिन खर्च संरचना तर्जुमाका लागि सरोकारवालासँगको अन्तर्क्रिया / छलफल	६
५०	अंग्रेजी गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण इन्टर्नसीप कार्यक्रम	१०००
५१	नेपालमा शिक्षा हासिल गर्न आउने विदेशी विद्यार्थीलाई आवश्यक पर्ने भिसा सहजीकरणका लागि डेस्क स्थापना र सञ्चालन	५
५२	विपद् जोखिम व्यवस्थापन Disaster risk reduction (DRR) सम्बन्धित विषयमा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा गर्नुपर्ने सूचना संकलन तथा प्रतिवेदन तयारी	३
५३	भिषा सिफारिश अभिलेख व्यवस्थापन तथा विवरण अध्यावधिक सम्बन्धी कार्यक्रम	३
५४	पुस्तकालय दिवस स्मारिका प्रकाशन तथा वितरण	५
५५	माइलस्टोनको मासिक/अर्धवार्षिक/वार्षिक प्रगति तयारी र समीक्षा	२
५६	वार्षिक शैक्षिक सूचना संकलन,विश्लेषण र प्रकाशन	५
५७	दातृनिकायहरू सँगको संयुक्त बैठकहरू (Joint Review Meeting and Budget Review Meeting Technical working group बैठक समेत) सञ्चालन	१०
५८	शैक्षिक क्षेत्रमा राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा भए गरेका श्रृजनात्मक एवं प्रवर्तनात्मक अभ्यास आदान प्रदानका लागि गोष्ठी/ सेमिनार सञ्चालन र संकलित सिकाइ अभ्यास प्रकाशन एवं प्रवोधिकरण कार्यक्रम	५
५९	शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि सम्बन्धि ऐन, नियम, निर्देशिका समयानुकूल संशोधन/ परिमार्जन तथा नयाँ जारी हुने ऐन, नियम,निर्देशिका कार्यान्वयन सहजीकरण	६
६०	प्राविधिक शिक्षाको नियमन व्यवस्थापन तथा सूचना प्रकाशन र प्रतिवेदन	९
६१	विदेशी नागरिक स्वयमसेवक विद्यार्थी अध्यापक र अनुसन्धानकर्ता कार्यरत सघसस्थाको स्थलगत अनुगमन, निरीक्षण र स्थलगत प्राविधिक सहयोग एवं सुधारको लागि सहायता	५
६२	PEFA/PFM सुदृढीकरण, बेरुजु फछ्र्यौट सहजीकरण कार्यक्रम	५
६३	ऐन, नियम, नीति, निर्देशिका, मापदण्ड सम्बन्धमा पत्रपत्रिका एवं संचारमाध्यमबाट सूचना तथा सन्देशमूलक जानकारी प्रकाशन प्रसारण गर्ने तथा ती दस्तावेजहरुको अनुवाद तथा प्रकाशन गर्ने	१३
६४	सञ्चार समन्वय तथा प्रेस भेटघाट	३
६५	रेडियोधर्मी पदार्थ (उपयोग तथा नियमन) सम्बन्धी निर्देशिका/ कार्यविधि तथा मापदण्डहरु निर्माण	१०
६६	उजुरी तथा जनगुनासो व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यको सहजीकरण	४
६७	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह अन्तर सम्बन्ध र समन्वय ऐन २०७७ अनुसारको विषयगत समितिको बैठक सञ्चालन तथा व्यवस्थापन	३
६८	विद्यालय र विश्वविद्यालयको साइन्स ल्याब अनुगमन गरी स्तर निर्धारण गर्ने (grading) र विद्यालयहरू बीच आपसमा साइन्स ल्याब स्तर उन्नतिको लागि प्रतिस्पर्धात्मक वातावरणको तयारी। Minimum Standard Lab को खाका बनाएर देशका सबै विद्यालयले निश्चित समयभित्र उक्त ल्याब बनाउनै पर्ने नियम बनाउने	१५
६९	विज्ञान कुटनीति प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रम	५

	७०	वैज्ञानिक र प्राविधिक तथ्याङ्क संकलन, सूचक निर्माण, सूचक तथा सूचकांक सर्वेक्षण र विश्लेषण र Preparation of Science, Technology and Innovation Foresignt (short term, mid term and long term)	५
	७१	वैज्ञानिक सम्मेलन, वैज्ञानिक क्रियाकलाप ग्रेजुएट कन्फ्रेनस लगायत आयोजना/सहआयोजना, महिला वैज्ञानिक तथा इन्जिनियरहरुका बीच ज्ञान र सिप आदान प्रदान गर्नको लागि कार्यक्रम, वैज्ञानिकहरूसँग साक्षातकार (Meet the Scientiest) कार्यक्रम	५०
	७२	विज्ञान प्रविधि तथा नवप्रवर्तन ऐन, अनुसन्धान, विकास तथा नवप्रवर्तनका नतिजाहरूको प्रसार, प्रविधि हस्तान्तरण र व्यावसायीकरणको लागि निर्देशिका निर्माण, अनुसन्धान तथा नवप्रवर्तन कोष निर्देशिका, अन्य नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, कार्यान्वयन कार्ययोजना आदि निर्माण	१५
	७३	प्राज्ञिक तथा वैज्ञानिक अध्ययन अनुसन्धानमा गलत अभ्यासलाई नियन्त्रण गर्न विशेष संयन्त्र स्थापना र सञ्चालन	५०
	७४	राष्ट्रिय विज्ञान दिवस, विज्ञान मेला लगायतका अन्य दिवसहरु	१५
	७५	अन्तराष्ट्रिय बिज्ञान, प्रविधि तथा नवप्रवर्तन संग सम्बन्धित Professional तथा Knowledge network हरूसँग नेपाली समाजहरूको सहकार्य गर्ने	५०
	७६	मन्त्रालय मातहतमा भएका सबै नीति, कार्यक्रम, अध्ययन, अनुसन्धान, रिपोर्ट, तथा विभिन्न दस्तावेजहरूको Institutional Memory बनाउने	१
	७७	रेडियोधर्मि पदार्थ (उपयोग तथा नियमन) ऐन, २०७७ को दफा ४ अनुसारको नियमनकारी स्थापना गर्ने	१५
	७८	रेडियोधर्मी स्रोत तथा आयनिकरण गर्ने विकिरणजन्य उपकरणको उपयोग सम्बन्धित अनुगमन तथा तथ्यांक संकलन	५
	७९	विकिरण सुरक्षा सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम तथा मानवहितको लागि प्रयोग भइरहेका विभिन्न पारमाणविक प्रविधि प्रबर्धनका सम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन	१०
	८०	रासायनिक पदार्थको सुरक्षित प्रयोग तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐनको मस्यौदा तयारी, नीति,नियमावली/कार्यविधि/मापदण्ड/निर्देशिका निर्माण, यस सम्बन्धी सचेतना तथा विज्ञबाट राय/सुझाव	५
	८१	रेडियोधर्मी जाँच गर्ने उपकरणको क्यालिब्रेशन जाँच शुल्क	३
	८२	रेडियोधर्मी जाँच गर्ने उपकरणको क्यालिब्रेशन जाने कर्मचारीको दैनिक भ्रमण भत्ता	४
	८३	अन्तराष्ट्रिय आणविक उर्जा एजेन्सी (IAEA)बाट प्राविधिक सहयोग (Technical Cooperation) तथा क्षेत्रिय सहयोग सम्झौता (RCA) सम्बन्धमा हुने Expert Mission तथा छलफल	६
	८४	अन्तराष्ट्रिय आणविक उर्जा एजेन्सी (IAEA) तथा पारमाणविक पदार्थ सम्बन्धी मुलुकको लागि हित हुने सन्धिको पहिचान गरी अनुमोदन कार्यको संचालन गर्ने	२
	८५	राष्ट्रियस्तर रेडियोलोजिक तथा पारमाणविक पदार्थ सम्बन्धी विपद व्यबस्थापन योजना (National Radiological Emergency Preparedness and Response) तयार गर्ने	५
	८६	छात्रवृति शाखा, शैक्षिक परामर्श तथा वैदेशिक अध्ययन अनुमति पत्र शाखाका लागि कार्य सम्पादन गर्न आवश्यक सामग्रीहरूको व्यवस्थापन	३०
	८७	मेकरस्पेश स्थापना तथा संचालन भएका स्थानीय तहहरूमा मेकरस्पेस सबलीकरण ।	२०
	८८	टेक्नोलोजी पार्क निर्माणको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने र प्रविधि स्टार्टअपलाई टेक्नोलोजी पार्कमा स्थापना हुन र संचालन हुन सहजीकरणको लागि आवश्यक मापदण्डको निर्माण गर्ने	२०

८९	बुढानिलकण्ठ स्कूललाई अडिटोरियम हल निर्माणको लागि अनुदान	१
९०	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय STEAM & Innovation ओलम्पियाड सञ्चालन (विज्ञान, प्रविधि, इन्जिनियरिङ्ग, कला, गणित (STEAM) लगायतका विषयमा विद्यालय/विश्वविद्यालयस्तरीय प्रतियोगितात्मक कार्यक्रमहरू संचालन), विज्ञान, प्रविधि, अनुसन्धान तथा नवप्रवर्तनको क्षेत्रमा प्रेरणाको स्रोत (Role Model)छनौट गर्न प्रतिस्पर्धा संचालन	५०
९१	Organizing National Innovation Exhibation in Seven Provinces to hunt innovators and link them to start(सातवटै प्रदेशमा नवप्रवर्तनका क्रियाकलापहरू पहिचान गर्न र नवप्रवर्तनका क्रियाकलापहरूलाई प्रोत्साहन गर्न प्रदर्शनी)	३५
९२	सार्वजनिक, निजी क्षेत्र, विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धानमा संलग्न संस्था बिच विविध क्षेत्र, बिषय, समस्या र अवसरको पहिचान गरी बिज्ञान, प्रविधि तथा अनुसन्धान मार्फत नवप्रवर्तन कार्यक्रम संचालन र स्टार्ट-अपहरूको प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन, अनुसन्धान र नवप्रवर्तनबाट विकसित ज्ञान र उत्पादनको सिर्जित बौद्धिक सम्पत्ति, त्यसको संरक्षण र उपयोगको प्रवर्द्धन गर्दै 'मिनिमल भाएबल प्रोडक्ट'सम्म पुर्याउने	१५०
९३	विकसित देशका विज्ञान तथा प्रविधिको क्षेत्रमा अग्रणी विश्वविद्यालयहरूसंग सहकार्य गरी knowledge transfer र technology transfer अभिप्रेरित गर्न आवश्यक कार्यक्रम।	३०
९४	जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण, प्रदुषण नियन्त्रण, हरित निर्माण सामग्रीको लागि नविन प्रविधि विकास र विस्तारको सहयोग	३०
९५	प्राज्ञिक संस्था तथा निजी क्षेत्रसँगको सहकार्य बढाई अध्ययन, अनुसन्धान र नवप्रवर्तनलाई औद्योगीकरण गर्नको लागि बिशेष सहजीकरण डेस्कको स्थापना गर्ने	३०
९६	नमुना कार्यक्रमको रूपमा ७० वटा बिद्यालयमा दिगो विकास कार्यक्रमलाई लक्षित गरी बिशेष SDG बिद्यार्थी क्लबको गठन गर्ने र सोहि क्लब मार्फत प्रविधिको उपयोग गरी SDGसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू गर्ने	३५
९७	उच्च गुणस्तरको वैज्ञानिक अनुसन्धान स्रोत सामाग्रीमा पहुँच वृद्धि	१००
९८	गण्डकी आवासीय माध्यमिक विद्यालयलाई छात्रवृत्ति अनुदान	२००
९९	काशि हिन्दु विश्वविद्यालयमा नेपालको तर्फबाट प्रतिनिधित्व गर्ने नेपाली चियरको सुविधा	४०
१००	स्वर्गद्वारी आश्रमलाई छात्रवृत्ति अनुदान	५
१०१	बुढानिलकण्ठ स्कुललाई छात्रवृत्ति अनुदान	६००
१०२	नेपाली भाषा अध्ययनका लागि तिब्बती, चिनियाँ, बर्मिज बंगलादेशी विद्यार्थी र विद्वतवृत्ति, सार्क चियर्स फिलोसिप लगायतमा विदेशी विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति	३०
१०३	SSL Certificate License Renewal	१
१०४	Firewall License and Video Conferencing License Renewal	३
१०५	GIOMS मार्फत सेवा प्रवाहको लागि Digital Signature कार्यको नविकरण	५
१०६	Antivirus Software	७
१०७	तथ्यमा आधारित नीतिगत सुधारका लागि तथ्यांक सबैको पहुँचमा पुग्ने गरी तथा नवप्रवर्तनलाई अभिप्रेरित गर्न Open Data प्लेटफर्मको विकास गर्ने	५०

१०८	Water Treatment Plant मर्मत	१०
१०९	परमाणविक अनुसन्धान केन्द्र (ARC) को जग्गाको तारबार / कम्पाउन्ड वाल	१०
११०	परमाणविक अनुसन्धान केन्द्र (ARC) स्थापनाको लागि जग्गा प्राप्ती	५
२. राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला (ललितपुर, कैलाली, रुपन्देही र महोत्तरी) को मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट		
सि.न.	**मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू**	**रकम**
१	GC/MS accessories & consumables	१०
२	NGS Equipment- Kits, Consumables And Accessories	६५
३	Gass Chromatography Spectrometer (GCMS) उपकरण खरिद	१२५
४	Deep Freezer	१०
५	Fridge	४
६	Video Spectral Compatator (VSC) उपकरण	११०
७	Automated DNA extraction system उपकरण	६५
८	AC खरिद र जडान	२
९	डीएनए डाटा एनालाइसिस सफटवेयर अपग्रेड भर्सन	०
१०	कर्मचारी क्षमता अभिबृद्धि कार्यक्रम	१
११	बर्दिवास कार्यालयको लागी केमीकल्स, ग्लास वेयर्स, रिएजेन्टस, कन्जुमेवल्स आदी	६
१२	परीक्षा संचालन खर्च लोक सेवा आयोग	२०
१३	विधि विज्ञानका कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धी तालीम	३
१४	ल्याव सामाग्री /ग्लास वेयर्स	१०
१५	रिएजेन्टस/कन्जुमेवल्स/केमिकल्स	८
१६	डीएनए किट कन्जयुमेवल्स र एशेसरिज (केन्द्र तथा शाखा कायार्लय)	१४०
१७	प्रयोगशालाको थप शाखा विस्तार	२०
१८	थप शाखा कार्यालय विस्तार तथा सुर्खेत कार्यालयको सुदृढीकरणा	२०
१९	Rotospin	२
२०	रुपन्देही कार्यालयको लागी ल्याव केमीकल्स रिएजेन्टस ग्लास वेयर्स कन्जुमेवेल्स आदी	६
२१	Laboratory PPE(Surgical Gloves, Surgical Mask, Kimwips Paper Apron,Face Glass)	१
२२	प्रयोगशालाका लागी आवश्यक पर्ने Computer, Printer, Camera, Networking system, Scanner, inverter etc	३
२३	सरोकारवाला निकायका लागी विधि विज्ञान अभिमुखिकरण तालीम गोष्ठी	१
२४	PH meter, microfuge and other equipment	८

३. बी.पी. कोइराला मेमोरियल प्लानेटेरियम तथा अब्जरमेटोरी र विज्ञान संग्रहालयको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट		
सि.न.	मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू	रकम
१	बेधशाला अध्ययन सामाग्रीहरु (अन्य) (अध्ययन/सर्वेक्षण/अनुसन्धान)	३
२	वाह्य ग्रहबाट पृथ्वीमा खसेका पदार्थको अन्वेषण गर्ने	६
३	विभिन्न क्याम्पसहरुमा भौतिकशास्त्रमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुलाई शोधपत्र बापत छात्रवृत्ति प्रदान	१५
४	विज्ञान अवधारणा प्रवद्र्धन तथा विज्ञान लेखन तालिम	१२
५	जनमानसमा विज्ञान तथा प्रविधिको सार्थक ज्ञानलाई प्रवाह गर्न सञ्चारका विभिन्न माध्यमहरूको परिचालन (अन्य)	२५
६	विज्ञान सङ्ग्रहालयको लागि बाँकी वैज्ञानिक उपकरणहरु निर्माण तथा खरीद	४०
४. केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन इकाइको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट		
सि.न.	मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू	रकम
१	कर्मचारी दक्षता अभिवृद्दि एवम् संस्थागत क्षमता विकास	५
२	विद्यालय पुनर्निर्माण हुने जिल्लामा खटिने प्राविधिक, स्थानीय तहमा कार्यरत इन्जिनिय लगायत कर्मचारीहरुका लागि विद्यलय पुनर्निर्माण र Design Catalogue of Schools को उपयोगिता र प्रयोग सम्बन्धि कार्यक्रम संचालन	१३
३	विद्यालय निर्माण हुने जिल्ला, स्थानीय तह र स्थानका स्थानीय व्यक्तिलाई डकर्मि सम्बन्धी तालिम सञ्चालन	१०
४	PFM Reporting system सहजीकरण कार्यक्रम सञ्चालन	५
५	विद्यालयको भौतिक पुर्वाधार निर्माणलाई लागत प्रभावी बनाउन ड्रइङ, डिजायन, सम्बन्धी तयारी संकलन, मूल्याङ्कन र प्रोत्साहन कार्यक्रम	१०
६	पुनर्निर्माण हुने जिल्लाहरुमा खटिने इन्जिनियर, सब-इन्जिनियर तथा स्थानीय निकायका इन्जिनियर, सब-इन्जिनियरहरुलाई भवन निर्माण सम्बन्धी भवन संहिताका सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन	१६
७	विद्यालय पुनर्निर्माणमा संलग्न प्राविधिक लगायत कर्मचारीहरुका लागि डाटाबेस व्यवस्थापन र भौतिक पूर्वाधार व्यवस्थापन सर्वेक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन	१५
८	विद्यालय भवन निर्माण हुने जिल्लामा कार्यक्रम कार्यान्वयन/आयोजना व्यवस्थापन /आयोजना लेखा/ MIS सम्बन्धी अन्तरक्रिया/कार्यशाला सञ्चालन	१५
९	केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन इकाईको वातावरण सुधार	५
१०	जाजरकोट तथा बझाङ भूकम्पले प्रभावित १५ जिल्लामा विद्यालय व्यवस्थापन समिति मार्फत भवन निर्माण	२७५२
११	भूकम्प प्रभावित जिल्ला बाहेकका जिल्लामा विद्यालय व्यवस्थापन समितिमार्फत चार कोठे भवन निर्माण	१
१२	भारतीय अनुदान सहयोगमा ६ जिल्लाका थप विद्यालहरुको पुनर्निर्माण बहुवर्षीय	३७५४
१३	Global Partners in Education Fund बाट पुनर्निर्माण	१२००
१४	एशियाली विकास बैंकको ऋण र अनुदान सहयोगबाट जाजरकोट भूकम्पबाट प्रभावित जिल्लाका क्षतिग्रस्त विद्यालय पुनर्निर्माण	१४२००

१५	२००० भन्दा कम १५०० भन्दा बढी विद्यार्थी भएका विद्यालयहरुको भौतिक पूर्वाधारको विकास	१
१६	जाजरकोट भूकम्पबाट प्रभावित जिल्लाका विद्यालयहरुको JICA का बाट पुनर्निर्माण	४०००
१७	जाजरकोट रुकुमपश्चिम र बझाङ भूकम्पबाट प्रभावित १५ जिल्लाका क्षतिग्रस्त सामुदायिक विद्यालयहरुको विस्तृत स्थलगत सर्वेक्षण	३००
१८	पुनर्निर्माण भएका भौतिक संरचनाहरुको मर्मत संभार एवम् व्यवस्थापन कार्यको अनुभव आदन प्रदान	१९
१९	दुई हजार भन्दा बढी विद्यार्थी भएका विद्यालयहरुको भौतिक पुर्वाधार विकास	८०००
२०	विद्यालय भवन निर्माण गर्ने स्थानको माटो लगायत अन्य परिक्षण गर्ने	१००
२१	भूकम्पपछिको भौतिक पूर्वाधार निर्माणले शिक्षणमा पारेको प्रभावको अध्ययन	१४
२२	भूकम्प अति प्रभावित १४ जिल्लामा DRSP बाट विद्यालय सबलीकरण (Retrofit) गर्ने	५०
२३	भूकम्प अति प्रभावित १४ जिल्लामा DRSP बाट विद्यालय निर्माण	१५००

५. केशर पुस्तकालयको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट

सि.न.	मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू	रकम
१	Book Archive Management	३
२	पुस्तकालय तालिम	१
३	Full Text Photo Library and Bibliographical Database Update and Maintenance(KOHA, PMB, DSPACE)	२
४	पुस्तकालय दिवस	१
५	जनचेतनामूलक पुस्तकालय सम्बन्धी कार्यक्रम	३
६	पुरानो पुस्तक तथा पत्रिका बाइण्डिङ्ग	३
७	बुक डिजिटाइजेसन	१०
८	केशर पुस्तकालयको वेवसाइट अवडेट गर्ने कार्य	१

६. राष्ट्रिय पुस्तकालयको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)

सि.न.	मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू	
१	इ-लाइब्रेरी व्यवस्थापन (E-library management)	३
२	पुस्तक तथा पत्रिकाको केमिकल Treatment	६
३	आर्काइभ व्यवस्थापन (Archive Management)	८
४	पुस्तकालय दिवस	२
५	पुरानो पुस्तक तथा पत्रिका बाइण्डिङ्ग	१५
६	बुक डिजिटाइजेसन	५
७	पुस्तकालय व्यवस्थापन सम्वन्धि आधारभुत तालिम	३

७. डिल्लीरमण कल्याणी रेग्मी पुस्तकालयको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)

सि.न.	मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू	

१	पुस्तकालयको लागी पुस्तक खरिद	४००
२	पुरानो पुस्तक तथा पत्रिका बाइण्डिङ्ग	१००
३	पुस्तकालयको वार्षिक कार्यक्रम	२००
४	डिल्लीरमण रेग्मी योङ स्कलर अवार्ड	१००
८. सबैका लागि शिक्षा- शिशु विकास कार्यक्रमको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
सि.न.	**मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू**	**रकम**
१	महिला प्रधानाध्यापकका लागि नेतृत्व तथा व्यवस्थापन कौशल बिषयक तालिम सामग्रीको विकास र प्रशिक्षण प्रशिक्षक (Roster Trainner) विकास	१५
२	कक्षा १ का शिक्षकहरुको लागि ELDS मा आधारित निर्माणात्मक मूल्याङ्कन कस्टुमाइज प्याकेजमा प्रशिक्षण प्रशिक्षकहरुको विकास	८
३	अपाङ्गता समावेशी शिक्षामा प्रशिक्षण प्रशिक्षक विकास तालिम (IEPs, including linkages with IELP) (४ वटा प्रदेशमा – सुदूरपश्चिम, कर्णाली, लुम्बिनी र मधेश)	८
४	स्थानीय शिक्षा योजना र बजेट तर्जुमामा IEMIS को प्रयोगका समन्यमा स्थानीय शिक्षा अधिकृतको क्षमता विकास एवम् प्राविधिक सहयोग	१८
५	"प्रारम्भिक बाल शिक्षा – पहिलो प्राथमिकता" अभियानका लागि संघीयस्तरमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम तथा विभिन्न संघसंस्थाहरुको परिचालन	१२
६	प्रारम्भिक बाल शिक्षा बिषयमा स्थानीय शिक्षा शाखा प्रमुखहरुको क्षमता विकासका लागि अभिमुखीकरण	२६
७	CEHRD द्वारा विकास गरिएका कक्षा १ र २ का लागि बहुभाषिक कक्षाकोठामा आधारित स्रोत–सामग्री अभिमुखीकरण कार्यक्रम	१०
८	बहुभाषिक शिक्षामा हालसम्म भएका राम्रा अभ्यासहरूको सङ्कलन, अभिमुखीकरण र दस्तावेज तयारी	२
९	एकीकृत पाठ्यक्रम र बहूभाषिक शिक्षामा विद्यालयमा कक्षा संचालन अभ्यासहरूको अनुगमन र अभिलेखीकरण	४
१०	EMIS मा उपलब्ध तथ्याङ्कमा सरोकारवालाको सहज पहुँचका लागि प्रणाली विकास र प्रबोधीकरण	२
११	EMIS मा विद्यमान EiE Module को परिमार्जन र अभिमूखीकरण	७
१२	बालमैत्री विद्यालय ढाँचा (CFS) को संशोधन र प्रबोधीकरण	५
१३	SESP बमोजिम विद्यालय WASH को कार्यविधि तथा मापदण्डको परिमार्जन	५
१४	अनौपचारिक शिक्षाको राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारुप अनुसार थप सिकाइ सामग्री विकास एवम् अद्यावधिक	१०
१५	अनौपचारिक शिक्षा तथा आजीवन सिकाइ कार्यान्वयनको लागि प्रदेश/स्थानीय तहमा समन्वया तथा सहजीकरण	१०
१६	आधारभूत तहको संश्लेषित पाठ्यक्रम अनुसार सिकारुको मूल्याङ्कनको लागि परीक्षण साधनको विकास र प्रबोधिकरण	१५
१७	अनौपचारिक तथा आजीवन सिकाइका कार्यक्रम कार्यान्वयनमा स्थानीय तह, सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको क्षमता विकास र प्राविधिक सहयोग	१५
१८	राष्ट्रिय योग्यता प्रारुपको कार्यान्वयन (तह १-३)	१०

१९	अनौपचारिक शिक्षा तथा आजीवन सिकाइ कार्यान्वयनको लागि तालिम प्याकेज विकास एवम् रोष्टर तयारी	१०
२०	सुदूरपश्चिम र कर्णाली प्रदेशलाई लक्षित गरी EIE बिषयक ५ दिने तालिम मार्फत प्रशिक्षण प्रशिक्षक विकास	६
२१	बृहत विद्यालय सुरक्षा, विद्यालय भौतिक स्तर मानक निर्देशिका र विद्यालय पूर्वअभ्यास (Drill) कार्यविधिमा स्थानीय शिक्षा अधिकृतहरुलाई तालिम (१० स्थानीय तह लक्षित)	१०
२२	संघिय शिक्षा समुहको व्यवस्थापन तथा सञ्चालन, DPRP को परिमार्जन र अद्यावधिक, शिक्षा समुहको सिमूलेसन	५
२३	शिक्षा समुहका सदस्यहरुका लागि ReAL Plan कार्यक्रमसम्बन्धी सहजीकरण तथा क्षमता विकास	४
२४	अपाङ्गता भएका बालबालिकाका केन्द्रित समावेशी EGRA/EGMA परिक्षणका साधनहरुको संग्रह विकास गर्ने (Pilot Item Bank)	२०
२५	ELDS मा आधारित परिक्षण मूल्याङ्कनका (Pilot Assessment) नतिजाहरुको प्रबोधिकरण	२१
२६	साना विद्यालयहरुको ELDS मा आधारित परिक्षण मूल्याङ्कन (Pilot Assessment)	१६
९. राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रमको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
सि.न.	**मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू**	**रकम**
१	सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीलाई करिअर काउन्सेलिङ	३००
२	ECD का शिक्षकहरु बुटक्याम्पमा सहभागीता	३१५
३	शैक्षिक विदामा बसेका विद्यार्थीलाई तालिम प्रदान गरी राष्ट्रिय एकीकृत ठेगाना प्रणाली विकास	७००
४	कार्यक्रम व्यवस्थापन खर्च, अनुगमन तथा सहजीकरण	५
५	विद्यालयमा WASH सुविधा सहितको शौचालय निर्माण/ खानेपानीको प्रवन्ध	४०००
६	सामुदायिक विद्यालय रुपान्तरण कार्यक्रम	१३००
७	गुणस्तरीय शिक्षामा पहुँच वृद्धि गर्न दलित, अल्पसंख्यक, अटिजम लगायतका अपाङ्गता भएका, लोपोन्मुख, पिछडिएको क्षेत्र, आर्थिक रुपले विपन्नको लागि विशेष लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन	१४००
८	आधारभूत तहका कमजोर विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि अभिवृद्धि गर्न र माध्यमिक तहका विद्यार्थीको शैक्षिक नेतृत्व विकास गर्न 'पियर मेण्टरिङ्ग	७५०
१०. शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
सि.न.	**मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू**	**रकम**
१	नवसाक्षरका लागि डिजिटल नमुना सामग्री विकास	१८
२	बेरुजु फर्छ्योटका लागि विद्यालय निर्माण कार्यको कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन तयारीका लागि प्राविधिक परामर्श सेवा	५
३	शैक्षिक रेडियो कार्यक्रम उत्पादन तथा प्रसारण खर्च	३८
४	शिक्षक शिक्षा सामग्री विकास र छपाइ	७
५	साक्षर नेपाल वर्ष सञ्चालन कार्यक्रम	१८
६	अन्तराष्ट्रिय साक्षरता दिवस समारोह व्यवस्थापन	१०

७	पढ्दै कमाउदै कार्यक्रम सञ्चालनका लागि विद्यालयका लागि अनुदान	७५०
८	विद्यालय समायोजन एकिकरण भएका विद्यालयका विद्यालय सहयोगी व्यवस्थापनका लागि अनुदान	११५
९	आधारभुत तथा माध्यमिक तहको शिक्षकको लागि नपुग हुन सक्ने तलव भत्ता	३५०८
१०	शिक्षक तलव भत्ता को रकम दरबन्दी मिलान प्रयोजनका पछि बाँडफाँड हने गरि स्थानिय तहमा हस्तान्तरण हुने	३०५२
११. शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई (प्रति इकाई) तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
१	शैक्षिक योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धमा स्थानीय तहका कर्मचारीहरुको क्षमता विकास	१।०५
२	स्थानीय तहसँगको समन्वयमा कक्षा ८ को परीक्षाको Item Writing, Question Bank निर्माण तथा नतिजा विश्लेषणमा सहजिकरण तथा अभिलेख व्यवस्थापन	१।५
३	विद्यार्थी उपलब्धिको राष्ट्रिय परीक्षण (NASA) कक्षा ८ सञ्चालन	१।३५
४	अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षाको कार्यान्वयनका लागि सहजिकरण	०।७५
५	एकिकृत शैक्षिक सूचना तथा व्यवस्थापन प्रणाली व्यवस्थापन	०।७५
६	चौमासिक तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयारी सम्प्रेषण(स्थानीय तहको समेत)	०।७५
७	विद्यालय एवम स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुलाइ शैक्षिक नीति अभिमुखिकरण(EMF and SMF सहित)	१।३५
८	विद्यालय लेखापालन तथा सार्वजनिक खरिद तालिम	१।६१
९	स्थानीय तहका लागि योजना तर्जुमा प्रतिवेदन तयारी लगायतका कार्यका लागि प्राविधिक सहयोग तथा क्षमता विकास	०।७५
१०	शिक्षक दरबन्दी मिलानका लागि सहजिकरण	०।३८
११	ऐन नियम तथा निर्देशिकामा उल्लेखित विभिन्न समितिहरुको बैठक सञ्चालन	०।७५
१२	स्थानीय तहसँगको समन्वयमा विद्यालय सुपरिवेक्षण तथा शिक्षकका लागि पेशागत सहयोग	२।२५
१३	नवप्रवेशी शिक्षकहरुको लागि सेवा प्रवेश तालिम	५।८
१४	नयाँ पाठ्यक्रम कार्यान्वयनका लागि शिक्षकलाई सहजीकरण (भर्चुयल माध्यमबाट समेत)	१०।५७
१५	शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि माध्यमिक तहका प्रधानाध्यापकहरुसँग अन्तरक्रिया	३।८१
१६	शहिदका छोरा छोरीलाइ छात्रवृती(गैरआवासिय)	२।१
१७	द्वन्दपिडित छात्रवृती (गैरआवासिय)	४
१२. शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
१	समसामयिक शैक्षिक मुद्दाहरुमा अनुसन्धान तथा विकास सञ्चालन	७२
२	Flash I and II तथा Consolidated Report हरु तयारीका लागि विज्ञ सेवा खरिद	७
३	भौतिक, रसायन, जीव विज्ञानको ल्याव तथा डिजिटल लाइब्रेरीको डि. पि.आर तयारी	१०
४	विद्यार्थी सङ्ख्या कम रहेका विद्यालयहरूका लागि Moveable Steel Structure तयारी	२०
५	प्राविधिक कार्य सम्पन्न गर्नका लागि परामर्श सेवा, प्राविधिक प्रस्ताव, कार्यादेश (TOR), विभिन्न दस्तावेज, प्रतिबेदन लगायत कार्यका लागि विज्ञ सेवा खरीद	१०

६	SESP कार्यक्रमको वित्तीय जोखिम न्युनिककरण, बेरुजु फर्स्यौट लगायतका कार्यका लागि लेखा विज्ञ परामर्श सेवा खरिद	१६।८
७	भौतिक पूर्वाधार प्रतिवेदन तयारी (विज्ञान विषय प्रवर्धन गर्न तोकिएका विद्यालय)	२०
८	SSLलाइसेन्स खरिद	३
९	सफ्टवेयर तथा सर्वर अद्यावधिक	१०
१०	अनलाइन तालिम (Video Conferencing)को लागि लाइसेन्स खरिद	५
११	पाठ्यसामग्री डिजीटाइजेसन एवम् पुस्तकालय सफ्टवेयर सेवा	४
१२	बेरुजू सफ्टवेयर सञ्चालन तथा अद्यावधिक	१०
१३	IEMIS Server को सुदृढीकरण (Mirroring सहित)	१५
१४	केन्द्रको वेबसाइटमा रहेका सामग्री व्यवस्थापन	३
१५	सफ्टवेयमा प्रविष्टि भएका बेरुजू तथ्याङ्कको भेरिफिकेशन र थप प्रविष्टि अद्यावधिकरण	१०
१६	प्रअ नेतृत्व क्षमता विकास तालिमसम्बन्धी प्रशिक्षक प्रशिक्षण	१७।५
१७	राजपत्राङ्कित द्वितीय र तृतीय अधिकृत श्रेणीका कर्मचारीका लागि सेवाकालीन १-महिने शैक्षिक प्रशासन तालिम सञ्चालन र कायक्रम व्यवस्थापन खर्च समेत	५०
१८	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका कर्मचारीहरुको लागि क्षमता विकास तालिम	३६
१९	शिक्षा अधिकृत छैठौं /सातौं / आठौं स्तरका अधिकृतहरुका लागि 1 महिने सेवाकालीन तालिम	६०
२०	शिक्षक पेसागत विकास प्रारुप, २०८० अनुसार आधारभूत र माध्यमिक तहका नवप्रवेशी शिक्षकहरुको एक महिने सेवा प्रवेश तालिम सञ्चालनका लागि ७ दिने प्रशिक्षक प्रशिक्षण	१८
२१	शिक्षक पेसागत विकास प्रारुप, २०८० अनुसार आधारभूत तह (कक्षा १-३) को पाठ्यक्रम (एकीकृत पाठ्यक्रम) सम्बन्धी एक महिने प्रमाणीकरण तालिमको १० दिने प्रशिक्षक प्रशिक्षण	१०
२२	शिक्षक मेन्टरिङसम्बन्धी ५ दिने प्रशिक्षक प्रशीक्षण	८
२३	राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीका लागि नीति विश्लेषण सेमिनार	८
२४	संघीय तहमा नव नियुक्त नेपाल शिक्षा सेवाका राजपत्राङ्कित द्वतीय तथा तृतीय श्रेणीका अधिकृत र रा प अनं प्रथम श्रेणीका लागि सेवा सम्बन्धी अभिमूखीकरण	८
२५	सिकाइ चौतारी सम्बन्धी तालिम (प्रशिक्षक प्रशिक्षण ३ वटा र ७७ वटा अनलाइन तालिम)	४०
२६	अपाङ्गता क्षेत्रमा कार्य गर्ने संस्थाहरुको सहकार्यमा सम्बन्धित प्रकृतिका अपाङ्गता भएका शिक्षकहरुको शिक्षण सीपसम्बन्धी क्षमता विकास तालिम(५दिने)	२५
२७	स्रोत शिक्षकका लागि गमनशीलतासम्बन्धी क्षमता विकास (५दिने)	१५
२८	दृष्टिविहीन बालबालिकालाई गणित, विज्ञान विषय अध्यापन गराउने शिक्षकलाई ब्रेल तथा शिक्षण सिपसम्बन्धी क्षमता विकास तालिम(५दिने)	१८
२९	बहुकक्षा बहुस्तर कक्षा सञ्चालन भएका विद्यालयका प्रधानाध्यापक तथा शिक्षक र सरोकारवालाको क्षमता विकास (५दिने)	२५।१
३०	विद्यालय पुस्तकालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन तालिम	२८
३१	विषेश विद्यालय, एकीकृत तथा स्रोत विद्यालयका प्र.अ. लाई समावेशी शिक्षा व्यवस्थापन र नेतृत्त्व क्षमता विकास (५दिने)	२५

३२	केन्द्र र अन्तर्गत कार्यालयका कर्मचारीहरुकालागि क्षमता विकासका तालिम/गोष्ठी/कार्यशाला (खरिद, तनाव व्यवस्थापन लगायत अन्य) कार्यक्रम सञ्चालन	१०
३३	नमूना विद्यालयको स्टाटस रिपोर्ट तयारी र सहजिकरण	१०
३४	REAL Plan कार्यान्वयन सम्बन्धमा सहजीकरण	५२।५
३५	गाउपालिका महासंघ तथा नगरपालिका महासंघसँगको सहकार्यमा विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना (SESP) कार्यान्वयनका लागि सहजीकरण	५०
३६	प्रदेश तथा स्थानीय तहमा लैगिक सञ्जाल विस्तार र क्षमता विकास	२१
३७	मातृभाषा/स्थानीय भाषामा शिक्षण गर्न शिक्षकहरुका लागि क्षमता विकास	२०
३८	केन्द्र मातहत कार्यालयहरुको सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण	१०
३९	शिक्षक पेसागत विकास प्रारुप, २०८० अनुसार प्रारम्भिक बाल विकास तथा शिक्षा र कक्षा १-३ को एकीकृत पाठ्यक्रम सम्बन्धी एक महिने प्रमाणीकरण तालिमको पाठ्यक्रम विकास तथा परिमार्जन	४
४०	शिक्षक पेसागत विकास प्रारुप, २०८० अनुसार आधारभूत र माध्यमिक तहका नवप्रवेशी शिक्षकहरुको एक महिने सेवा प्रवेश तालिमको पाठ्यक्रम विकास	६
४१	शिक्षक पेसागत विकास प्रारुप, २०८० अनुसार आधारभूत तह (कक्षा 4-5) र (कक्षा ६-८)को नेपाली, अङ्ग्रेजी, गणित, विज्ञान तथा प्रविधि, सामाजिक अध्ययन तथा मानव मूल्य शिक्षा र स्वास्थ्य, शारीरिक तथा सिर्जनात्मक कला विषयको एक महिने प्रमाणीकरण तालिमको पाठ्यक्रम विकास र परिमार्जन	२४
४२	शिक्षक पेसागत विकास प्रारुप, २०८० अनुसार माध्यमिक तह (कक्षा ९-१०) र (कक्षा ११-१२) को नेपाली, अङ्ग्रेजी, गणित, विज्ञान तथा प्रविधि र सामाजिक अध्ययन तथा जीवनोपयोगी शिक्षा विषयको एक महिने प्रमाणीकरण तालिमको पाठ्यक्रम परिमार्जन	२०
४३	शिक्षक तालिम र प्रमाणीकरणको अभिलेख व्यवस्थापन	८
४४	श्रव्यदृश्य पाठ उत्पादन (प्रशिक्षक व्यवस्थाप र डिजिटल सामग्री समेत)	१५०
४५	संश्लेषित पाठ्यक्रम (तह ४) सिकाइ सामग्री विकास एवम् परीक्षण	१५
४६	संश्लेषित सिकाइ सामग्री (तह ३) को विषयगत सहजकर्ता मार्गदर्शन (Facilitators Guideline) विकास	१२
४७	NFE EMIS कार्यान्वयनमा स्थानीय तह र सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको क्षमता विकास	२०
४८	राष्ट्रिय योग्यता प्रारुप कार्यान्वयन परीक्षण साधन (Testing tools) विकास	६
४९	अनौपचारिक शिक्षा तथा आजीवन सिकाइ सामग्री पुनरावलोकन एवम् प्रबोधीकरण	२०
५०	सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको सञ्जाल विकास तथा परिचालन	१०
५१	Web Based IEMIS को व्यवस्थापन (Equity Index, Disability Screening र NEB/CTEVT को Data मिलान सहित)	४५
५२	परिमार्जित पाठ्यक्रम एवम् मूल्याङ्कन पद्धति अनुसार IEMIS बाट विद्यालय तह (कक्षा ८ बाहेक) को परीक्षा सञ्चालन गर्ने मोड्युल विकास तथा प्रवोधीकरण	३०
५३	IEMIS मा प्रविष्टि विवरणको नमूना परीक्षण/Verification	५
५४	विद्यालयको नयाँ EMIS Code र विद्यार्थीको Unique ID पहिचान तथा सहजीकरण	६

५५	विपद् एवम् सुरक्षित विद्यालय व्यवस्थापन तथा हरित विद्यालयको लागि समाग्री विकास तथा सहजिकरण कार्यक्रम	२०
५६	समुदायिक विद्यालयमा विज्ञान विषय प्रवर्धनका लागि सहजिकरण कार्यक्रम	३०
५७	SIP निर्माण तथा सामाजिक परीक्षण कार्यान्वयनका लागि सहजीकरण	२०
५८	खुला विद्यालय कक्षा ९-१० सरहका ऐच्छिक अर्थशास्त्र र शिक्षा विषयका स्वाध्याय सामग्री विकास	६
५९	शिक्षाका समसामयिक विषयमा अध्ययन सामग्री विकास	८
६०	अनौपचारिक तथा आजीवन शिक्षाका अभ्यास पुस्तिका विकास	१२
६१	प्राविधिक धारका प्रधानाध्यापकहरुको अभिमुखीकरण	१८
६२	STEM EDUCATION कार्यान्वयन सहजीकरण (विज्ञान, प्रविधि, इन्जीनियरिङ र गणित)	३०
६३	पढ्दै कमाउँदै कार्यक्रम अभिमुखीकरण	२०
६४	सूचनाप्रविधि सम्बन्धी विषयमा विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारी क्षमता विकास कार्यक्रम	१०
६५	सम्बन्धित संस्थासँगको सहकार्यमा नेपाली साङ्केतिक भाषाको विषयगत आधारभुत शब्द विकास	८
६६	श्रवणदृष्टिविहीनताका लागि स्पर्श सञ्चार शब्द र Haptic सङ्केत विकास	५
६७	विशेष शिक्षा परिषद सचिवालय, विपन्न लक्षित छात्रवृत्ति र बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल सञ्चालन कार्यान्वयनका लागि व्यवस्थापन	२०
६८	बहिरा बालबालिकाका लागि नेपाली सांकेतिक भाषाका चार्टहरु विकास	२।२५
६९	शिक्षाको अधिकार, लैङ्गक समानता, सामाजिक समावेशीकरण र शिक्षामा विविधता व्यवस्थापन सम्बन्धी स्रोत सामग्री विकास	१०
७०	समता रणनीति तथा समता सूचक सम्बन्धी सामग्री विकास	५
७१	बालविकासको पाठ्यक्रम, न्यूनतम मापदण्ड (MECs)र विश्वव्यापी ढाँचामा आधारित क्रियाकलाप सँगालोको सम्बन्धी अभिमुखीकरण	२५
७२	बालविकास तथा शिक्षा सम्बन्धी श्रव्यदृश्य सामग्री निर्माण	१०
७३	अभिभावक शिक्षा सम्बन्धी प्रशिक्षक प्रशिक्षण सञ्चालन	१०
७४	बालविकास शिक्षकका लागि प्रारम्भिक बालविकास सम्बन्धी क्षमता विकास सामग्री निर्माण र अभिमुखीकरण	१२
७५	स्थानीय तहगत शिक्षक सम्बन्धी अभिलेख अद्यावधिक (प्राबिधिक समिति बैठक तथ्याङ्क अभिलेख विश्लेषण अद्यावधिक आदि (केन्द्र स्तर)।	७।६
७६	शिक्षक व्यवस्थापन (शिक्षक नियुक्ति, पदस्थापना, कासमु, बढुवा लगायतका सरोकारका विषयमा स्थानीय तहका शिक्षा सम्बध्द कर्मचारीका लागि अभिमुखीकरण र क्षमता अभिबृध्दि (सामग्री विकास र अभिमुखिकरण)	३
७७	स्थानीय तहबाट नियमित प्रकृयाको रुपमा स्वचालित रुपमा दरबन्दी मिलान कार्य गर्न नमुना Software को विकास, पृष्ठपोषण र प्रवोधीकरण।	१०
७८	शिक्षक व्यवस्थापन सम्बन्धी समन्वय र सहजीकरण	१७।४
७९	बेरुजु फर्स्यौट सम्वन्धि अन्तरक्रिया गोष्ठी /कार्यशाला सञ्चालन	३५

८०	स्थानीय तहमा: Procurement Management तथा Internal Control System सुधारका लागि सहजीकरण कार्यक्रम	१८
८१	बेरुजु समपरीक्षण तथा बेरुजु फछर्यौट प्रगती हासिलका लागि बैठक र लेखा परीक्षण प्रतिवेदन तयारी	४
८२	शिक्षक पेसागत विकाससम्बन्धी क्रियाकलाप कार्यान्वयनका लागि हातेपुस्तक विकास	३
८३	विद्यालय तहको उपलब्धी परीक्षण सम्बन्धी क्षमता विकास (भर्चुवल माध्यम)	१०
८४	केन्द्र अन्तर्गत शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइहरूको भौतिक सम्पति व्यवस्थापनका लागि विवरण सङ्कलन र एकीकृत विवरण तयारी	५
८५	SESP कार्यान्वयनमा Investment Project Fund (IPF) मार्फत सहजीकरण	५०
८६	Real time based IEMIS प्रणालीको अद्यावधिकरण	५०
८७	मेगा किचनको कार्यविधि निर्माण र नमूना कार्यक्रम	१५
८८	स्थानीय उत्पादनमा आधारित विद्यालय खाजा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहजीकरण	१०
८९	पुस्तक पुनः प्रयोग गर्नका लागि सरोकारवालासँगको सहकार्यमा समुदायस्तरमा सफा किताव अभियान सञ्चालन	२०
९०	PFM Reporting system सहजिकरण कार्यक्रम	२१
९१	विपन्न लक्षित छात्रवृति र बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल सम्बन्धी नीतिगत सामग्रीहरूको प्रवोधीकरण (मापदण्ड,कार्यविधि,रणनीति))	३१५
९२	राजपत्राङ्कित र राजपत्रअनङ्कित तहका कर्मचारीको ३० कार्यदिने शैक्षिक व्यवस्थापन सम्बन्धी सेवाकालीन तालिमको पाठ्यक्रम अद्यावधिक	१०
९३	संघीय अनुदानबाट प्रदेश तथा स्थानीय तहमा निर्माणाधिन साझेदारीमा आधारित ठूला विद्यालय तथा विशेष विद्यालयलाई प्राविधिक सहजीकरण	३०
९४	बालबालिकाका लागि अनलाइन तथा श्रव्यदृश्य सामग्री प्रतियोगिता सञ्चालन	२५
९५	भर्ना अभियान सञ्चालन सहजिकरण	१०
९६	गुरुकुल सन्देश, गोन्पा/विहार सन्देश र मदरसा सन्देशको विकास र प्रकाशन	१२
९७	कार्यक्रम कार्यान्वियनका लागि व्यवस्थापन खर्च (कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक थप सामाग्रीहरु जस्तै कागजात तयारी गर्दा लाग्ने खर्च, फोटोकपी, टोनर, अतिरिक्त समयमा कार्य गर्दा लाग्ने खाना खाजा खर्च, लगायत थप आवश्यक सामाग्री व्यबस्थापन आदी)	३०
९८	कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका तयारी	७
९९	ASIP/AWPB तयारी	७
१००	नियमित पत्रकार भेटघाट (प्रेस किल्पिङ समेत)	१०
१०१	दातृ निकायहरूसँग विभिन्न बैठक/मिसनहरु सञ्चालन (JRM तथा BRM लगायत)	१४
१०२	ऐन नियम तथा निर्देशिकामा उल्लेखित विभिन्न समितिहरुको बैठक सञ्चालन	१०
१०३	स्मारिका विशेषाक विकास तथा प्रकासन (शिक्षा दिवस, साक्षरता, शिक्षक शिक्षा,दुर शिक्षा लगायत)	१२
१०४	संघीयस्तरबाट निर्धारण भएका शैक्षिक नीति तथा कार्यक्रम सम्बन्धमा प्रदेश तथा स्थानीय तहका पदाधिकारीहरूलाई अभिमुखीकरण गोष्ठी,अन्तरक्रिया सञ्चालन	४०
१०५	शैक्षिक मापदण्ड, सामग्री, प्रारुप, निर्देशिका, कार्यविधि विकास तथा अध्यावधिक	८०।१२

१०६	विद्यालय शिक्षामा विपत व्यवस्थापनका लागि शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन	१००
१०७	वार्षिक अनुगमन प्रतिवेदन तयारी	७
१०८	बार्षिक स्थिति प्रतिवेदन (१ पटक) चौमासिक कार्यक्रम कार्यान्वयन प्रतिवेदन	७
१०९	Email, internet, antivirus, databank, अद्यावधिक / FTP, intranet/ web based software को व्यवस्थापन, Website अद्यावधीक	१०
११०	गोरखापत्रबाट विद्यालय शिक्षा सम्बन्धी गतिविधिको CRC तयारी	८।०२
१११	संचार माध्यमको सहकार्यमा शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन	१४०
११२	गोरखापत्रबाट विद्यालय शिक्षासम्बन्धी गतिविधि प्रकाशन	८६।४
११३	शिक्षण सिकाइ लगायत शैक्षिक कार्यक्रम टेलिभिजन मार्फत प्रशारण	३६०
११४	शैक्षिक सत्रभरि अध्यापन हुने सबै पाठहरु समेटी श्रव्य पाठ उत्पादन	८०
११५	शैक्षिक तथ्याङ्क प्रतिवेदन तयारी तथा प्रकाशन	६
११६	विभिन्न समयमा गठन हुने समिति,कार्यदलहरुका लागि व्यवस्थापन खर्च	१५
११७	Fund Flow tracking survey	१२
११८	एकिकृत सिकाइ व्यवस्थापनका लागि Learning Portal को सुदृढिकरण	२०
११९	शासकीय सुधार र सुशासन सम्बन्धमा केन्द्र र अन्तर्गतका कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	८
१२०	बहुभाषा शिक्षा सम्बन्धी नमुना सामग्री विकास	८
१२१	शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रको वातावरण सुधार	१५
१२२	संघ संस्था समन्वय र व्यवस्थापन	५
१२३	विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना DLI कार्यान्वयनका लागि सहजीकरण	१००
१२४	अदालती कार्यप्रक्रिया, उजुरी फर्छौट तथा जिल्लास्तरीय अन्तर्क्रियात्मक कार्यशाला	१८
१२५	अपाङ्गताको प्रारम्भिक पहिचान (Disability screening) को लागि स्थानीय तहको क्षमता विकास तालिम	६०
१२६	विद्यालयका असल अभ्यासहरुको संकलन, प्रकाशन, प्रवोधीकरण र प्रोत्साहन	१५
१२७	वेववेश सिकाइ सामग्री विकास	५०
१२८	Web Based IEMIS को Manual विकास	५
१२९	स्थानीय तथा प्रदेशस्तरमा Web Based IEMIS सम्बन्धी अभिमुखीकरण	२८
१३०	अध्ययन फेलोसिपमा जाने शिक्षकको स्थानमा सट्टा शिक्षक व्यवस्थापन	३५०
१३१	मेगा किचनको स्थापना र सञ्चालन	८६६
१३२	विद्यार्थीको Disability Screening पश्चातका लागि उपकरण सहयोग अनुदान	२४०
१३३	KU र सेरिडसँगको सहकार्यमा DLI Verification अनुदान	१६०
१३४	स्थानीय तहको साझेदारीमा प्राविधिक धार विस्तारका लागि विद्यालयलाई अनुदान	१००
१३५	मेघा किचन कार्यान्वयनको लागि मापदण्ड विकास तथा कार्यान्वयन	१०

१३६	हिमाली आवासीय विद्यालय छात्रावास (विशेष शिक्षाका कक्षा र अनाथ बालबालिकाका लागि) व्यवस्थापन	१००
१३७	स्थानीय तहमा वित्तीय हस्तान्तरण शैक्षिक कार्यक्रमका लागि अनुदान	४२४१९३
१३८	स्थानीय तहलाई कार्यसम्पादन सूचकका आधारमा प्रोत्साहन अनुदान	३००
१३९	माध्यमिक तहका शिक्षकका लागि नेपाल खुला विश्वविद्यालयको सहकार्यमा १ वर्षे वि.एड. (प्रोफेसनल डिग्री कोर्स) सञ्चालनका लागि अनुदान	६०
१४०	अपाङ्गता क्षेत्रमा काम गर्ने सेवामूलक संस्था र सामुदायिक विद्यालयको साझेदारीमा कक्षा सञ्चालन अनुदान (तिव्र अवस्थामा रहेका अपाङ्गता जस्तै-अटिजम,श्रवणदृष्टि विहिनता र वहुअपाङ्डगता भएका बालबालिकाका लागि)	५०
१४१	प्रस्तावनाका आधारमा दृष्टिविहिन विद्यार्थीका लागि ब्रेलपाठ्यपुस्तक छपाई एवं वितरणका लागि सँस्थालाई अनुदान	१५०
१४२	कक्षा ६-१२ मा अध्यनरत दलित लगायतका छात्रछात्राहरुलाइ विपन्न लक्षित छात्रवृत्ति(Pro-PoorTarget Scholarship)	३५१९
१४३	बिशेष शिक्षाको अनुदानबाट तलबभत्ता खाने स्थायी शिक्षकको अवकाश पश्चातको एकमुष्ठ सुविधा	३०
१४४	कम्तिमा १५० जना क्षमताको प्रिफ्यावबाट निर्मित मिटिङ्ग, सेमिनार तथा तालिम हल निर्माण	५३।३
१३. पाठ्यक्रम विकास केन्द्र तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
१	पाठ्यक्रम विकास केन्द्रद्वारा विकसित सामग्रीको डिजिटाइजेसन	५
२	पुस्तकालयको लागी पुस्तक खरिद	६
३	दृष्टि अपाङ्गता भएका विद्यार्थीका लागि गणित तथा विज्ञान विषयको सिकाइ, सहजीकरण र मुल्याङ्कन सम्बन्धी अनुसन्धान	१२
४	अन्य देशहरूको पाठ्यक्रमसंग नेपालको विद्यालय शिक्षाको पाठ्यक्रमको तुलनात्मक अध्ययन	४०
५	कक्षा ११ र १२ तथा स्नातक तहको पाठ्यक्रम तादाम्यता र सुधारका उपायहरु अध्ययन विश्लेषण	२०
६	प्राविधिक धारतर्फ विद्यालय तह (कक्षा ९-१२) र सिटिइभीटीको प्रि डिप्लोमा र डिप्लोमा तहको पाठ्यक्रममा सामञ्जस्यता कायम गर्न विषयवस्तुको नक्साङ्कन, विश्लेषण र अध्ययन	१५
७	अनलाइन जर्नल खरिद	२०
८	समकक्षताको प्रमाणपत्र व्यवस्थापन र वितरण सम्बन्धी अनलाइन सफ्टवेयर अध्यावधिक तथा परामर्श सेवा	४।९२
९	गोन्पा शिक्षा भोटभाषाका कक्षा 6 को पाठ्यपुस्तक विकास	५
१०	कक्षा १ देखि ३ सम्मको एकीकृत पाठ्यक्रमको मूल्याङ्कन मार्गदर्शन विकास	५
११	पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक गुणस्तर सुधारका लागि सरोकालवालासँग अन्तरक्रिया	१४
१२	कक्षा १- ३ को मातृभाषाका पाठ्यक्रम विकास	३२
१३	मातृभाषाको पाठ्यपुस्तक विकास (कक्षा ६वान्तवा राई, कक्षा ७ मगर-ढुट, कक्षा ७ चाम्लिङ राई, कक्षा ७ नेपालभाषा, कक्षा ८ अवधी)	२५
१४	कक्षा ११ १२ वेदको सन्दर्भ सामग्री विकास	५
१५	कक्षा १० योग, आयुर्वेद र नीतिशास्त्र विषयको पाठ्यपुस्तक विकास	१८

१६	कक्षा ९ का संस्कृत रचना, न्याय, प्राकृतिक चिकित्सा र इतिहास पुराण पाठ्यपुस्तक विकास	२४
१७	शिक्षकसँग पाठ्यक्रम विकास केन्द्र कार्यक्रम	१०।२
१८	कक्षा १० को कृषि शिक्षा विषयको पाठ्यपुस्तक विकास	६
१९	मदर्शा शिक्षा कक्षा ९ को पाठ्यपुस्तक विकास (अरेविक, उर्दु र दिनियात शिक्षा)	१८
२०	श्रव्य दृष्य विहिन बालबालिकाका लागि पाठ्यक्रमको अनुकुलन (कक्षा १ देखि ३ सम्म)	५
२१	मातृभाषाका पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक विकाससम्बन्धी मार्गदर्शन विकास	५
२२	पुस्तकालय सुदृढीकरण	४।५
२३	पुस्तकालय एक्सपोजर कार्यक्रम	३।०१
२४	बालबालिकाहरुमा मानवमूल्य तथा नैतिक व्यवहार विकासका लागि बालसन्दर्भ सामग्री विकास	५
२५	कक्षा ९ जनसङ्ख्या शिक्षाको पाठ्यपुस्तक परिमार्जन	२।५
२६	कक्षा १२ को नमुना पाठ्यपुस्तक विकास: जीव विज्ञान, भौतिक विज्ञान र रसायन विज्ञान	१८
२७	कक्षा १० को वातावरण विज्ञान र कम्प्युटर विज्ञान पाठ्यपुस्तक विकास	१२
२८	विद्यालय तहका पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक प्रबोधीकरणका लागि मुख्य प्रशिक्षक प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन	४९
२९	कक्षा १ देखि ३ सम्मका एकीकृत पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्री अद्यावधिक तथा परिमार्जन	९
३०	मातृभाषाका सिआरसीमात्र भएका पाठ्यपुस्तकको डिजिटल पिआरसी विकास	२०
३१	कक्षा ९ नेपाल भाषाको पाठ्यपुस्तक विकास	६
३२	कक्षा ९ को लिम्बु भाषाको पाठ्यपुस्तक विकास	६
३३	कक्षा ९ का विद्यार्थीका लागि सिकाइ स्रोत सामग्री (बाली विज्ञान, पशु विज्ञान)	१२
३४	कक्षा १० का विद्यार्थीका लागि सिकाइ स्रोत सामग्री सामग्री (बाली विज्ञान, पशु विज्ञान, कम्प्युटर इञ्जिनियरिङ, सिभिल इञ्जिनियरिङ र इलेक्ट्रिकल इञ्जिनियरिङ)	३०
३५	प्राविधिक तथा व्यावसायिक विषयको विद्यार्थी मूल्याङ्कन मापदण्ड विकास	५
३६	प्रारम्भिक बालविकास/पूर्व प्राथमिक शिक्षाको पाठ्यक्रम अध्यावधिक	२।५
३७	नेपालका सामाजिक साँस्कृतिक विवधताको पहिचानसहितको विवरण समाविष्ट स्रोत समग्री विकास	६
३८	विद्यार्थीको शारीरिक मानसिक तथा बौध्दिक विकासका लागि योग ध्यान र सकारात्मक सोच सम्बन्धी सहयोग सामग्री विकास	८
३९	विद्यालय तहको वाह्य मुल्याङ्कन पद्धति कार्यान्वयन सहयोगी पुस्तिका विकास	१८
४०	कक्षा ११ र १२ को कम्प्युटर विज्ञान र वातावरण विज्ञान विषयको पाठ्यक्रम विकास	१२
४१	आधारभूत तह: कक्षा ४-८ को प्रयोगात्मक तथा परियोजना कार्य सञ्चालन सहयोगी पुस्तिका	१८
४२	कक्षा ९ र १० कम्प्युटर विज्ञान प्रयोगात्मक कार्य सञ्चालन सहयोगी पुस्तिका	३
४३	माध्यमिक तह कक्षा (९-१२) का ऐच्छिक विषयको मूल्याङ्कन मापदण्ड विकास	५
४४	पाठ्यक्रम विकास केन्द्रको प्रयोगका लागि नेपाली युनिकोड फन्ट विकास	१०
४५	कक्षा १ डोट्याल भाषाको पाठ्यपुस्तक विकास	४

४६	पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्रीको गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि केन्द्रका कर्मचारीको क्षमता विकास	११।५
४७	अनलाइन माध्यमबाट विषयगत रोष्टरहरुको क्षमता विकासका लागि क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन	७।५
४८	विद्यार्थी सिकाइ उपलब्धि बृद्धिका लागि उपचारात्मक शिक्षण सामग्री विकास आधारभूत तह (गणित, विज्ञान, अङ्ग्रेजी, नेपाली, स्वास्थ्य तथा शारिरिक)	२०
४९	स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा विषयको पाठ्यक्रम परिमार्जन कक्षा ९ र १०	२।५
५०	विद्यार्थीका लागि Web Page Design and Blog Creation सम्बन्धी भिडियो Tutorial र म्यानुअल विकास (कक्षा ६- १०)	५
५१	संस्कृत रचना विषयको पाठ्यक्रम विकास (कक्षा ९ र १०)	६
५२	कक्षा १० को ऐच्छिक विषयका पाठ्यपुस्तक विकास	२४
५३	कक्षा ९ को ऐच्छिक विषयका पाठ्यपुस्तक विकास	१८
५४	स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणकालागि स्थानीय तहहरूलाई सहजीकरण तथा निर्माण भएका पाठ्यक्रम सङ्कलन र पृष्ठपोषण सम्बन्धी सहायता कक्ष सञ्चालन र व्यवस्थापन	७
५५	कार्यक्रम व्यवस्थापन तथा सञ्चालन खर्च	१०
५६	पाठ्यक्रम विकास केन्द्रद्वारा विकसित पाठ्यसामग्रीको विषयवस्तु अद्यावधिक (PRC Update)	१०
५७	कक्षा ११ को ऐच्छिक विषयका नमूना पाठ्यपुस्तक विकास	३०
५८	चित्रकला प्रतियोगिता (Digital)	४२
५९	Picture Bank निर्माण	१०
६०	निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि तथा मार्गदर्शन आदि नीतिगत सामग्री विकास तथा परिमार्जन	१०
६१	केन्द्रबाट विकसित पाठ्यक्रम तथा शिक्षक निर्देशिका लगायतका सामग्रीको छपाइ र वितरण (संस्कृत र मातृभाषाका समेत)	२०
६२	कक्षा ४ - १२ को सामाजिक अध्ययन तथा जीवनोपयोगी शिक्षा विषयको पाठ्यक्रम पुनरावलोकन	१२
६३	निजी प्रकाशकद्वारा विकसित विद्यालय तहका थप पाठ्यसामग्री मूल्याङ्कनकर्ताका लागि अभिमुखीकरण कार्यक्रम	५
१४. शैक्षिक गुणस्तर परीक्षण केन्द्र तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
१	तथ्याङ्क विश्लेषण, प्रतिवेदन लेखन, TOR निर्माण लगायत कार्यका लागि विज्ञ सेवा खरिद	३०
२	विद्यार्थी उपलब्धीको राष्ट्रिय परीक्षण (NASA) का प्राप्ति र सरकारले गरेका प्रयास बिचको तालमेल अध्ययन अनुसन्धान	३०
३	विद्यार्थी उपलब्धीको राष्ट्रिय परीक्षण (NASA) ले औंल्याएको विद्यार्थी उपलब्धी प्रवृत्तिको विश्लेषणात्मक अध्ययन अनुसन्धान	२०
४	सामुदायिक विद्यालय र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थी सिकाइअ उपलब्धी बिचमा रहेका अन्तरका विषयमा तुलनात्मक विश्लेषण तथा अध्ययन	२५
५	माध्यमिक शिक्षा कक्षा ९-१२ मा सञ्चालित प्राविधिक धार अन्तरगतको बालि विज्ञान सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान	२०
६	केन्द्रको वेभसाइट अध्यावधिक तथा मर्मत सुधार	५

७	सफ्टवयर अपरेशन, डाटा विश्लेषण, प्रतिविदन लेखन, परीक्षण साधन विकास जस्ता विषयहरुमा कर्मचारीहरुको क्षमता विकास कार्यक्रम	१०
८	कक्षा ५ को नासा पूर्व परीक्षण सञ्चालन	३२
९	कक्षा ८ को विद्यार्थी उपलब्धीको राष्ट्रिय परीक्षण (NASA-8) सञ्चालन	६०
१०	केन्द्रको जर्नल बुलेटिन ब्रुसर विकास छपाई र वितरण	६।९
११	वार्षिक कार्यक्रम तयारी, कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका विकास, प्रगति प्रतिवेदन तयारी तथा समीक्षा	७
१२	विद्यार्थी उपलब्धीको राष्ट्रिय परीक्षण र विद्यालय कार्यसम्पादन परीक्षण लगायत विभिन्न परीक्षण एवम् अनुसन्धानबाट प्राप्त नतिजाहरुको प्रदेशस्तरमा प्रवोधीकरण गोष्ठी सञ्चालन	२१
१३	ReAL Plan कार्यान्वयनका लागि कक्षा ३-८ को चार विषयको १८ सेट निदानात्मक साधन (Diagnostic Tools) र मार्गदर्शनको अध्यावधिक	२०
१४	प्रारम्भिक कक्षामा पठन सीप परीक्षणका लागि EGRA, EGMA र CBEGRA का Item Bank अध्यावधिक	५
१५	कार्यक्रम व्यवस्थापन खर्च, अनुगमन तथा सहजीकरण	२०
१६	ERO बाट वार्षिक रुपमा सञ्चालित NASA तथा PA अध्ययनका प्राप्ति एवम् सिफारिस सारांश र सिफारिस कार्यान्वयनका ठोस सुझाव समेत समेटिएको वार्षिक प्रतिवेदन तयारी तथा माननीय शिक्षा मन्त्री समक्ष प्रतिवेदन हस्तान्तरण समारोह व्यवस्थापन	१०
१७	शैक्षिक गुणस्तर परीक्षण केन्द्रको परीक्षण समिति, अनुसन्धान समिति तथा अन्य समिति वैठक खर्च	५
१८	NASA/PA का प्रतिवेदनहरु एवम् सान्दर्भिक सिफारीसहरुको प्रचार प्रसार एवम् सचेतना प्रयोजनका लागि सञ्चार संस्थाहरुसँग सहकार्य तथा अन्तर्कृया कार्यक्रम ।	१२
१९	विद्यालयको कार्यसम्पादन परीक्षण फलोअप कार्यक्रम	१४
२०	कार्यसम्पादन परीक्षण भएका विद्यालयहरुको जिल्लागत र समष्ठीगत प्रतिवेदन तयारी र प्रकाशन	६
२१	शैक्षिक गुणस्तर परीक्षण केन्द्र कार्यसञ्चालन निर्देशिका अध्यावधिक तथा विकास	२
२२	विद्यार्थी उपलब्धी परीक्षणका लागि स्थानीय तहलाई मार्गदर्शन विकास	५
२३	शैक्षिक गुणस्तर परीक्षण केन्द्रको सुदृढीकरण	६०
२४	कक्षा ५ र कक्षा १० को नासाको प्रतिवेदन, विद्यालयको कार्यसम्पादन परीक्षण प्रतिवेदन, विभिन्न अनुसन्धानका प्रतिवेदन लगायतका सामग्रीहरु छपाई तथा वितरण	४८
२५	कक्षा ५ को परीक्षण फ्रेमवर्क विकास	१०
२६	सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयको कार्यसम्पादन परीक्षण र विद्यालयको स्तरीकरण (Ranking) ।	१६०
२७	प्रधानाध्यापकको नेतृत्व कार्यसम्पादन परीक्षण	२०
२८	सात ओटै शिक्षा विकास निर्देशनालयको कार्यसम्पादन परीक्षण साधन तथा मार्गदर्शन अद्यावधिकीकरण गरी शैक्षिक कार्यक्रमको कार्यसम्पादन परीक्षण सञ्चालन, प्रतिवेदन तयारी	२१
२९	काठमाडौं विश्वविद्यालय/सेरिडसँगको सहकार्यमा कक्षा ३ को NARN को प्रतिवेदन विकास	२०
३०	NASA/PA/ELDS परीक्षणको सूचना सग्रह तथा विश्लेषण एवम् प्रतिवेदन लगायतका कार्यका लागि सफ्टवयर खरिद तथा निर्माण	१०

१५. विद्यालय शिक्षक किताबखाना तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
१	कार्यविधि 2070 परिमार्जन प्रकाशन तथा वितरण	३
२	शिक्षकहरुको अभिलेख व्यवस्थापन	६
३	तलबी प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवसथापकिय कार्य	३।७७
४	कार्यसम्पादन अभिमुखीकरण कार्यक्रम -कोलेनिका र ईकाइका कर्मचारीलाई)	५।३५
५	शिक्षकहरुबाट प्राप्त सम्पति विवरणको अवस्था देखिने प्रतिवेदन तयारी	५।४६
६	कार्यालय परिसर भित्र ट्रष्ट निर्माण र फर्निचर व्यबस्थापन	३०
७	Storage : NAS (Enterprise)	७
८	Server connect गर्नको लागि Switches	३
९	Digitalization of the teachers record	१०
१०	API Software Development	५
११	सर्भर खरिद	१०
१६. शिक्षक सेवा निवृत्त तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
१	सेवा निवृत्त शिक्षकको निवृत्तभरण तथा अशक्त वृत्ति	१२९०००
२	सेवा निवृत स्थायि शिक्षकको उपदान	३०००
३	सेवा निवृत स्थायि शिक्षकको सञ्चित बिदा	२००००
४	सेवा निवृत्त शिक्षकको औषधी उपचार	३८०००
१७. विश्व विद्यालय अनुदान आयोग तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
१	राष्ट्रिय महत्वका विषयमा नवप्रवर्द्धनात्मक प्राविधिक तथा वैज्ञानिक अन्वेषण तथा अनुसन्धान	३००
२	उच्च शिक्षा अध्ययनरत सबै मुस्लिम महिला तथा मुक्त कम्लरीलाई छात्रबृत्ति	१५०
३	लागत साझेदारी कार्यक्रम अन्तर्गत छात्रवृत्ति प्राप्त गरी प्राविधिक बिषयहरु (ईन्जिनियरिङ, कृषि तथा बन विज्ञान) मा उच्च शिक्षा (स्नातक तह) पुरा गरेका विद्यार्थीहरु काममा खटिई कार्य गरेबापतको निर्वाह खर्च	१०००
४	बुटवल मेडिकल कलेज पूर्वाधार निर्माण विकास आयोजनाका लागि स:शर्त अनुदान	४०
५	बर्दिवास मेडिकल कलेज पूर्वाधार निर्माण विकास आयोजनाका लागि स:शर्त चालु अनुदान	४०
६	सुर्खेत मेडिकल कलेज पूर्वाधार निर्माण विकास आयोजनाका लागि स:शर्त चालु अनुदान	४०
७	गेटा मेडिकल कलेजका लागि स:शर्त चालु अनुदान	२५०
८	मदन भण्डारी प्रौद्योगिक विश्वविद्यालय स्थापनार्थ तयारी कार्य	१
९	विदुषी योगमाया आयुर्वेद विश्वविद्यालय स्थापनाका लागि सञ्चालन अनुदान	१
१०	नेपाल विश्विद्यालय सञ्चालन अनुदान	३०
११	त्रिभुवन विश्वविद्यालयका अनुसन्धान केन्द्रहरु (सेडा, सेरिड, सिनास, रिकास्ट) लगायतका अन्य विश्वविद्यालयका अनुसन्धान केन्द्रहरु मार्फत हुने अन्वेषण तथा अनुसन्धान	११००
१२	विश्व विद्यालय अनुदान आयोग सचालन तथा उपभोग	८५०

१३	मदन भण्डारी विज्ञान तथा प्रविधि विश्व विद्यालय	६५०
१४	वहिरा क्याम्पस, दृष्टिविहीन श्रव्य सामग्री निर्माण, तथा वितरण नयाँ विश्वविदयालय स्थापना तथा south asian university/SAARC Higher Education/UGC Heads को कार्यक्रम .(संस्था / समितिलाई अनुदान)	२७०
१५	National Eligibility Test संचालन	५०
१६	विश्वविद्यालयहरुमा इन्कुवेसन केन्द्रहरुको स्थापना	२००
१७	सामुदायिक क्याम्पस अनुदान	७५००
१८	गुणस्तर सुधार कार्यक्रम	२१५०
१९	सूदुर पश्चिमाञ्चल विश्वविद्यालय अनुदान	४५००
२०	मध्यपश्चिमाञ्चल विश्वविद्यालय अनुदान	३७००
२१	कृषि तथा वन विश्वविद्यालय अनुदान	६२००
२२	नेपाल खुला विश्वविद्यालय	९९४
२३	राजर्षिजनक विश्वविद्यालय	९०४।३
२४	अपाङ्गता भएका, दलित र आर्थिक रुपले विपन्न विद्यार्थीहरुका लागि छात्रवृत्ति	४७०
२५	लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालय अनुदान	७२११।८
२६	पूवार्ञ्चल विश्वविद्यालय अनुदान	१२३०
२७	पोखरा विश्वविद्यालय अनुदान	१३५०
२८	काठमाडौं विश्वविद्यालय अनुदान	११००
२९	नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय अनुदान आयुर्वेद कार्यक्रमको थप दरबन्दी समेत मिलान हुने गरी	८५७७
३०	सहीद र द्वन्दपिडितका छोराछोरीलाइ उच्च शिक्षा अध्ययन गर्न छात्रवृत्ति	१३६
३१	विशेष छात्रवृत्ति - डोम वादी चमार मुसहर जातिका विद्यार्थीलाइ एमविविएस र विइ अध्ययनका लागि छात्रवृत्ति दायित्व समेत	१३४
३२	विअआका कर्मचारीका सन्ततिलाई उच्चशिक्षा अध्ययन गर्न छात्रवृत्ति	१५
३३	त्रिभुभन विश्वविद्यालयका स्वायत्व क्याम्पसहरुलाई अनुदान	८८१९।४
३४	नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय अन्तर्गत सम्बन्धनप्राप्त संस्कृत विषयय अध्ययन हुने क्याम्पसहरुलाई शिक्षक व्यवस्थापन अनुदान व्यवस्थापन	१००
३५	उच्च शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको विभिन्न विधामा प्रतिभा पहिचान कार्यक्रम	१००
३६	हरिहर सन्यास आश्रम, महेश आश्रम र गलेश्वर आश्रम देवघाटको भवन निर्माण	३००
३७	बुटवल मेडिकल कलेज पूर्वाधार निर्माण विकास आयोजनाका लागि स:शर्त पुँजीगत अनुदान	१०
३८	बर्दिवास मेडिकल कलेज पूर्वाधार निर्माण विकास आयोजनाका लागि स:शर्त पुँजीगत अनुदान	१०
३९	सुर्खेत मेडिकल कलेज पूर्वाधार निर्माण विकास आयोजनाका लागि स:शर्त पुँजीगत अनुदान	१
४०	गेटा मेडिकल कलेजका लागि स:शर्त पुँजीगत अनुदान	२५१६
४१	मदन भण्डारी विज्ञान तथा प्रविधि विश्वविद्यालयको भौतिक पूर्वधार विकास	३५००

४२	मदन भण्डारी प्रौद्योगिक विश्वविद्यालय	१
४३	त्रिदुर्षी योगमाया आयुर्वेद विश्वविद्यालय	१
४४	सामुदायिक क्याम्पसको पुर्वाधार निर्माण	६०००
४५	नेपाल विश्व विद्यालय	१
४६	त्रिभुभन विश्वविद्यालय अनुदान भवन निर्माण तथा मर्मत सम्भार पूँजीगत सुधार	६०००
४७	नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय भवन निर्माण तथा पूँजीगत सुधार अनुदान	८५०
४८	पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय अनुदान भवन निर्माण तथा पूँजीगत सुधार अनुदान मेडिकल साइन्सको पुर्वाधार समेत	१५४१
४९	पोखरा विश्वविद्यालय अनुदान भवन निर्माण तथा मर्मत सम्भार पूँजीगत अनुदान	२०००
५०	लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालय भवन निर्माण तथा पूँजीगत सुधार अनुदान	१०००
५१	सुदुर पश्चिमाञ्चल विश्वविद्यालय भवन निर्माण तथा पूँजीगत सुधार अनुदान	१५५०
५२	मध्यपश्चिमाञ्चल विश्वविद्यालय भवन निर्माण तथा पूँजीगत सुधार अनुदान	२०००
५३	नेपाल खुला विश्वविद्यालय भवन निर्माण तथा पूँजीगत सुधार खर्च	१००
५४	राजर्षिजनक विश्वविद्यालय भवन निर्माण तथा पूँजीगत सुधार खर्च	५००
५५	विश्व विद्यालय अनुदान आयोग र गुणस्तर सुधार कार्यक्रम पूँजीगत सुधार	६००
५६	काठमाण्डौं विश्वविद्यालयका माइनिङ्ग, मानसिक स्वास्थ्य, यौगिक विज्ञान तथा सुस्वास्थ्य लगायतका निर्माणका लागि अनुदान	११००
५७	कृषि तथा वन विश्वविद्यालय भवन निर्माण तथा पर्खाल निर्माण सहितको अन्य पूँजीगत सुधार	३५९५
५८	प्राविधिक तथा वैज्ञानिक अन्वेषण तथा नवप्रवर्द्धनात्मक कार्यका लागि अध्ययन, अनुसन्धान (शैक्षिक अनुसन्धान, उपकरण तथा परामर्श)	३००
५९	त्रिभुवन विश्वविद्यालय सञ्चालन अनुदान	१०४४२४।०१

१८. शिक्षक सेवा आयोग तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)

१	प्रश्नपत्र, ओएमआर सीट, उत्तरपुस्तिका, लाइसेन्स प्रमाणपत्र, प्रतिवेदन, कार्यविधि तथा परीक्षासम्वन्धी अन्य सामग्री छपाइ र ढुवानी	५०
२	अनलाइन फारम व्यवस्थापन तथा नतिजा प्रशोधनका लागि प्राविधिक सेवा, कम्प्युटर अपरेटर सेवा तथा अन्य विज्ञ लगायतका परामर्श सेवा खरिद	३०
३	शिक्षण लाईसेन्स सम्वन्धी प्रमाणपत्र डिजायन, विवरण सच्याउने, अभिलेख व्यवस्थापन शिक्षा निर्देशनालय/शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ मार्फत प्रमाणपत्र वितरण आदि कार्य सञ्चालन	३०
४	लाईसेन्स परीक्षा, सबै तह र श्रेणीका खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाका प्रश्नपत्र निर्माण तथा परिमार्जन, प्रश्न बैंक निर्माण र उत्तरकुन्जिका निर्माण	५०
५	लाईसेन्स परीक्षा (अस्थायी समेत), सबै तह र श्रेणीका खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षा सञ्चालन तथा उत्तरपुस्तिका परीक्षण, सम्परीक्षण, ओएमआर सीटको नतिजाको डकुमेन्टेशन, प्राप्ताङ्क इन्ट्रि तथा रुजु लगायतका कार्य सञ्चालन	७५९।६
६	सबै तह र श्रेणीका खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षामा सफल उमेद्वारको अन्तर्वार्ता सञ्चालन, नतिजा प्रकाशन, करार सूची प्रकाशन तथा सिफारिश कार्य सञ्चालन	२७२

७	कार्यसम्पादन मुल्याङ्कनका आधारमा प्रावि, निमावि र मावितहका सबै ६ वटा श्रेणीका पदमा शिक्षक बढुवासम्बन्धी कार्यका लागि प्रदेशगत शिक्षा विकास निर्देशनालयका बढुवा समितिबाट बजेट अख्तियारी मार्फत कार्य सञ्चालन, नतिजा पुनरावलोकन र कासमु सहजीकरण पुस्तिका विकास तथा गोष्ठी सञ्चालन	१०५
८	शिक्षा ऐन तथा नियमावलीका आधारमा शिक्षक सेवा आयोग नियमावली मस्यौदा तथा आयोगका सबै प्रकारका कामका लागि एकीकृत कार्यविधि निर्माण तथा अदालत एवम् नियामक निकायको प्रयोजनका लागि फील्ड अध्ययन तथा प्रतिउत्तर तयारी कार्य सञ्चालन	२०
९	पाठ्यक्रम, परीक्षा र नतिजाका क्षेत्रमा अध्ययन अनुसन्धान तथा परीक्षा एवम् बढुवासम्बन्धी प्रत्यायोजित कार्यहरुको प्राविधिक परीक्षण कार्य सञ्चालन	२८
१०	लाइसेन्स, छनोट परीक्षा तथा बढुवासम्बन्धी सम्पूर्ण डाटाबेसमा भएको अभिलेख एकीकरण तथा माष्टर रेकर्ड ग्रन्थ छपाइ कार्य	२१
१९. युनेस्को सचिवालय तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
१	परम्परागत खेलकुद प्रवर्धन कार्यक्रम	३
२	साँस्कृतिक सम्पदा (भौतिक, अभौतिक) संरक्षण एवम् सम्बर्द्धनमा युवा अभियान	७
३	सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको क्षमता अभिबृद्धि तथा स्थानीय सरकारबीच समन्वय एवम् सहकार्य	३
४	विज्ञान तथा प्रविधिसंग सम्बन्धित बाल प्रतिभा खोजी कार्यक्रम	५
५	भूमण्डलिय नागरिक शिक्षा एवम् जलवायु परिवर्तन र प्राकृतिक प्रकोप सम्बन्धी सचेतना	६
६	सामाजिक मूल्य मान्यता सम्बद्ध पुराना तथा नयाँ पुस्ताबीचमा ज्ञान, सिप, प्रविधि, कला तथा अनुभव आदानप्रदान कार्यक्रम	६
७	युनेस्को महासंघ, युनेस्को क्लब तथा अन्य संघसंस्थाहरुको क्षमता अभिबृद्धि कार्यक्रम	४
८	युनेस्को सम्बद्ध विद्यालय तथा अन्य विद्यालयहरुको क्षमता अभिबृद्धि कार्यक्रम	४
९	युनेस्कोका दिवसहरु मनाउन क्रियाकलाप सञ्चालन	१
१०	युनेस्को सहभागितामूलक कार्यक्रममा जोडकोष	१
११	विद्यालयहरुमा दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा भएगरेका क्रियाकलापहरुको लेखाजोखा तथा स्थानीय तहमा राष्ट्रिय कार्यढाँचाको अभिमुखिकरण कार्यक्रम	१६
१२	युनेस्कोका विषयहरुमा आधारित सार्वजनिक सुनवाई तथा प्रबोधिकरण कार्यक्रम	४
१३	युनेस्कोका अवधारणा तथा नवप्रवर्तनहरुको प्रचारप्रसार सम्बन्धी क्रियाकलाप सञ्चालन (सामाजिक सञ्जाल तथा डिजिटल प्लेटफर्मसहित)	८
१४	युनेस्को सम्बद्ध विषयगत क्षेत्रमा क्रियाकलाप सञ्चालन (विषय तथा विशेष समितिका लागि)	१४
२०. चिकित्सा शिक्षा आयोग तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
१	निःशुल्क अध्ययन गराए बापत चिकित्सा शिक्षा प्रदायक शिक्षण संस्थालाई अनुदान (स्नातकोत्तर तह र सो भन्दा माथि २०२१, २०२२, २०२३ र २०२४ को ब्याच)	१९२८५६८
२	निःशुल्क अध्ययन गराए बापत चिकित्सा शिक्षा प्रदायक शिक्षण संस्थालाई अनुदान (स्नातक तह भर्ना वर्ष २०८०।०८१ र २०८१।०८२ को ब्याच)	१८२६८

३	निःशुल्क अध्ययन गराए बापत चिकित्सा शिक्षा प्रदायक शिक्षण संस्थालाई अनुदान (स्नातक तह भर्ना वर्ष २०७७।०७८, २०७८।०७९ र २०७९।०८० को ब्याच)	१३५७६
२१. उच्च शिक्षामा उत्कृष्टता प्रवर्द्धन कार्यक्रम तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
१	विश्व विद्यालय अनुदान आयोग कार्यक्रम सहयोग सचिवालय सञ्चालन तथा उपभोग	१५००
२	बजारमुखी शैक्षिक कार्यक्रमहरुको विकास तथा विस्तार	२४३०
३	उच्च शैक्षिक संस्थामा कार्यरत शिक्षक तथा नेतृत्व तहमा कार्यरत प्राध्यापकहरुको क्षमता अभिवृद्दी	१२२३
४	उद्यमशिलता विकास तथा कार्यान्वयनका लागि अनुदान	२३०६
५	प्राज्ञिक उत्कृस्ठताका लागि अनुसन्धान प्रवर्द्धन अनुदान	८००
६	गुणस्तर सुनिश्चतता तथा प्रत्यायन/गुणस्तर अभिवृद्धिमा संलग्न उच्च शैक्षिक संस्थाहरुलाई अनुदान	२०००
७	उच्च शैक्षिक संस्थाहरूलाई कार्यसम्पादन अनुदान	४५००
८	विपन्न विद्यार्थीहरुका लागि पिएमटीमा आधारित छात्रवृत्ती	३२००
९	उच्च शिक्षाको पहुँच तथा विपतका दृष्टिकोणबाट पछि परेका क्षेत्रका शैक्षिक संस्थाहरुलाई अनुदान	८००
१०	उच्च शैक्षिक संस्थाहरूलाई सूचना तथा प्रविधिमा आधारित शैक्षिक कार्यक्रमहरुको विकास तथा कार्यान्वयन - डिजिटलाइजेशन	२०००
११	त्रिविवि कार्यक्रम सहयोग सचिवालय उपभोग, सचालन, सेवा खरिद, तालिम तथा कार्यक्रम खर्च	१५०
१२	कार्यालय सञ्चालनसँग सम्बन्धी उपकरण तथा मेशिनरी औजार	२४४।४५
१३	कार्यालयका लागि फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	१०
१४	सफ्टवयर खरिद तथा अद्यावधिक	४८।५५
१५	प्राज्ञिक उत्कृष्टता तथा अनुसन्धान अनुदान	१२७०
२२. राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
१	कक्षा ८ को परीक्षा लाई स्तरिकृत गर्नको लागि सेट परिक्षण, बोर्ड र प्रदेश बीच समन्वय गरी स्थानीय तह (शिक्षक तथा कर्मचारी) को क्षमता अभिबृदी	१६५
२	स्तारिकृत परीक्षा संचालनका लागि आइटम निर्माण, परिमार्जन ,आइटम परीक्षण र item बैंक सम्बन्धी	१५५
३	माध्यमिक शिक्षा परीक्षाको रजिष्ट्रेशन, प्रश्नपत्र निर्माण, छपाइ, ढुवानी, उत्तरपुस्तिका परीक्षण ,नतीजा प्रकाशन तथा प्रदेश परीक्षा ब्यवस्थापन समितीको क्षमता अभिबृद्धि	२७७०
४	कक्षा १२ को परीक्षाको लागि प्रश्न पत्र निर्माण र परिमार्जन	२०
५	प्रयोगात्मक परीक्षा र OJT (व्यवहारिक अभ्यास) को अभिमुखीकरण र परीक्षा अनुगमन तथा बाह्य परीक्षक खर्च	१००
६	अपाङ्गता भएका परीक्षार्थीहरुको परीक्षा सहजीकरण कार्यक्रम	३०
७	केन्द्राध्यक्षहरुको लागि अभिमुखीकरण / शिक्षक तालिम	७०
८	प. नि. का. कक्षा १० को लागि भवन मर्मत (पुजीगत)	१०
९	प. नि. का. कक्षा १० को लागि machinary औजार खरिद	२०

२३. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)		
१	प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा एवं तालिमसंग सम्बन्धित प्रशिक्षक/कर्मचारीहरुलाई क्षमता अभिबृद्धि तालीम (Instructional skills, OSU, Management training))	२५०
२	Master Trainer हरुको क्षमता विकास तालीम (अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय)	१०
३	प्रशिक्षक प्रशिक्षणसँग सम्बन्धी कर्मचारी र व्यवस्थापकहरूका लागि इलर्निङ्ग तालिम	८
४	नवनियुक्त कर्मचारीहरुको लागि सेवा प्रवेश तालिम	१५
५	प्रशिक्षक विकासका लागि स्थानीय तह र शिक्षालयहरूसँग सामाजिक बजारीकरण	३
६	इ लर्निङ्गसँग सम्बन्धित प्रशिक्षण सामाग्री विकास (TLM निर्माण)	५
७	मागमा आधारित व्यवसायगत तालीम कोर्ष निर्माण	३
८	ICT सिस्टम विकासको लागि यन्त्र,उपकरण तथा मेशीन औजार	१०
९	मानव संसाधन विकास योजनाअनुसार कर्मचारी तथा सरोकारवालाको क्षमता अभिवृद्धि	३०
१०	कर्मचारीहरूको पेशागत र व्यावसायिक दक्षता अभिवृद्धि	१०।२
११	एनभीक्यूएस सञ्चालन, योजना (कार्यक्रम तथा बजेट) तयार, कार्यान्वियन र अध्यावधी गर्न सङ्घ तथा प्रदेश तहलाई सहयोग	१३
१२	परियोजना सञ्चालन सम्बन्धमा नीति तथा सुशासनका बारेमा सरोकारवालाहरूसँग छलफल	२०
१३	राष्ट्रिय दक्षता प्रमाणिका (NCS) निर्माण	१५६
१४	राष्ट्रिय व्यावसायिक सीप प्रमाणिका (NOSS) परिमार्जन	३६
१५	अनौपचारिक क्षेत्रमा काम गर्ने कामदारहरूको पूर्व सिकाइको मान्यता विधि द्वारा सीप परीक्षण तथा प्रमाणिकरण	१९५
१६	राष्ट्रिय व्यावसायिक योग्यता प्रणालीको महत्व एवं योग्यता प्राप्ती सम्बन्धमा श्रव्यदृश्यात्मक सामाग्रीहरू उत्पादन	६
१७	उत्पादित श्रव्यदृश्यात्मक लगायतका सामाग्रीहरूको प्रशारण तथा सम्प्रेषण	१२
१८	RPL, सीप परीक्षण दिएका परीक्षार्थी, कामदारहरू र निणर्यकर्ताहरू सँग प्रदेश तथा संघमा प्यानल छलफल	३
१९	QualiTy, ENSSURE परियोजना सँग समन्वय गरी संयुक्त संचार रणनीति तयार गर्ने	५
२०	एनभीक्यूएस सँग सम्बन्धित विषयवस्तुमा सेमिनार आयोजना	१०
२१	रोजगारदाताहरू, युवाहरू तथा RPL विधिबाट प्रमाणित व्यक्तिहरूको बुझाईका सन्दर्भमा अध्ययन	५
२२	NVQका तहबाट प्रिडिप्लोमा, डिप्लोमा तथा स्नातक तहमा भर्नाका लागि पारगम्य प्रणालीको विकासमा सहयोग	३०
२३	सीप परीक्षण मूल्याङ्कनकर्ता लाइसेन्सिङ्ग प्रणालीको विकास तथा कार्यान्वयन	३
२४	क्रेडिट सञ्चयन तथा सारण प्रणाली को कार्यान्वियन र पाठ्यक्रम विकासका लागि आवश्यक प्रकृयागत निर्देशिका तथा कार्याविधिहरू निर्माण तथा स्वीकृत	४
२५	निजी क्षेत्र तथा क्षेत्रगत सीप समितिहरूलाई राष्ट्रिय व्यावसायिक योग्यता प्रारूपको कार्यान्वयनका लागि सहयोग	१००

२६	नीजि क्षेत्र सँगको सहकार्यका लागि TVET मा लैङ्गिक समान्ता तथा सामाजिक समावेशिकरणको संयुक्त कार्यान्वयन योजना तयार गर्ने	५
२७	राष्ट्रिय व्यावसायिक योग्यता प्रारूपका तह १ देखि ८ सम्मका तहगत विवरणहरूलाई अनौपचारिक तथा जिवनपर्यन्त सिकाइ र उच्च शिक्षा सँग मिलान गर्ने	५
२८	राष्ट्रिय व्यावसायिक योग्यता प्रणालीको कार्यान्वयनका लागि CTEVT/ NSTB लाई सवलीकरण	२४
२९	सीप परीक्षण केन्द्रहरूको प्रमाणीकरण तथा सवलीकरण	४५
३०	MoSD/Es हरूको व्यावसायिक योग्यता प्रणाली, सीप परीक्षण, योजना निर्माण तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि सवलीकरण	१४
३१	प्रदेशमा व्यावसायिक योग्यता कार्यान्वयनका लागि मूल्याङ्कनकर्ता, परामर्शकर्ता तथा सीप परीक्षण व्यवस्थापकको विकास तथा परिचालन	१४
३२	सिकाइ आदान प्रदान तथा असल अभ्यास साट्नका लागि अन्तर प्रदेश सिकाई आदान प्रदान कार्यक्रम	५
३३	पालिकाहरूलाई स्थानिय TVET coordination committee निर्माणमा सहयोग	२
३४	एनभीक्यूएस सम्बन्धी समग्र प्रकृया व्यवस्थापन सहजीकरण खर्च (विज्ञ मानव संशाधन परिचालन)	२३५२
३५	NVQF सूचना प्रणाली व्यवस्थापनका लागि सफ्टवेयर निर्माण तथा सञ्चालन	३८
३६	प्रदेश तहमा उत्तरपुस्तिका परिक्षा इकाईको स्थापना तथा संचालन	१२
३७	कृषि कार्यक्रमको (बाली बिज्ञान र पशु पालन) प्रश्न पत्र बैंक निर्माण	३०
३८	डिप्लोमा र प्रिडिप्लोमा तहको प्रवेश परीक्षा र अन्तिम परीक्षाको प्रश्नपत्र निर्माण, छपाइ र ढुवानी	९६
३९	डिप्लोमा र प्रिडिप्लोमा तहका अन्तिम परीक्षाको उत्तरपुस्तिका परीक्षण र सम्परीक्षण	२३८
४०	डिप्लोमा र प्रिडिप्लोमा तहमा परीक्षा सञ्चालन एवम् नतिजा प्रकाशनसम्वन्धी समग्र व्यवस्थापन	१२०
४१	परीक्षा प्रणाली सबलीकरणका लागि स्थलगत प्राविधिक तथा प्रशासनीक सहयोग	३६
४२	परिक्षा,पाठ्यक्रम र सुचना अनुसन्धान लगायत ट्रेसर स्टडी कार्यक्रममा प्राविधिक सहयोग	१४
४३	टिभेटको गुणस्तर सुनिश्चिता प्रारुप तर्जुमा सम्बन्धी क्रियाकलाप	१२
४४	छोटो अवधिको सीप विकास तालीम सहित प्रिडिप्लोमा र डिप्लोमा तहको पाठ्यक्रम निर्माण तथा परिमार्जन	५६
४५	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायीक तालीम सम्वन्धि स्थलगत अध्ययन तथा पूर्वाधार निरिक्षण	५५
४६	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायीक तालीम सम्वन्धि अनुसन्धानात्मक प्रतिवेदन (research journal) प्रकाशन तथा वितरण	८
४७	सिक्दै कमाउदै सम्वन्धी कार्यक्रमको प्रभावकारिता विषयक अध्ययन	१०
४८	शिक्षालय/कार्यक्रम एकिकरण तथा नविनतम उत्पादन क्षेत्रका बजार सान्दर्भिक सीप विकास कार्यक्रमको अध्ययन तथा अनुसन्धान	२०
४९	औधोगिक प्रशिक्षार्थी तालिम सञ्चालन निरन्तरता	१५०
५०	औधोगिक प्रशिक्षार्थी तालिम सञ्चालन	१३५
५१	प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित व्यवस्थापनका लागि स्थलगत प्राविधिक तथा प्रशासनिक सहायता (एकिकृतरुपमा संचालन हुने गरी)	२२

५२	दलित, मुसलमान, विपन्न, सिमान्तकृत समुदायका छात्र-छात्रालाइ प्राएसएलसी/एप्रिन्टेसीप/ डिप्लोमा तहमा अध्ययन गर्न छात्रवृत्ति	४५०
५३	प्राविधिक शिक्षाको पहुँच नपुगेका स्थानीय तहका युवाहरूका लागि आवाशीय छात्रवृत्ति	१४५
५४	वृत्ति मार्गनिर्देशनका सिकाइ सामग्री (Toolkit) निर्माण, परिमार्जन, प्रकाशन, र वितरण	७०
५५	वृत्ति मार्गनिर्देशन सेवा केन्द्र सञ्चालनका लागि प्राविधिक सहयोग	३५
५६	प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई TVET सम्बन्धी नीति, योजना तर्जुमा गर्न प्राविधिक सहयोग	६५
५७	औद्योगिक प्रशिक्षार्थी कार्यक्रममा ड्रपआउटदर न्यूनीकरण गरी नतिजा सुधार समेतमा सहजीकरण	२८
५८	औद्योगिक प्रशिक्षार्थी कार्यरत उद्योगमा व्यवसायजन्य स्वास्थ्य सुरक्षा अभिवृद्धि	४५
५९	अप्रेन्टिसीप/OJT तालिमसम्बन्धी डिजिटल समेतको सिकाइ सामाग्री निर्माण/प्रकाशन/वितरण	७२
६०	विद्युतीय/भौतिक माध्यमद्वारा कम्पनी प्रशिक्षकहरूको पेशागत र व्यावसायिक दक्षता अभिवृद्धि	६६
६१	उद्योगमा कार्यरत कामदार/वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवाको लागि सीप स्तरोन्नति तालिम सञ्चालन	३४५
६२	पूर्व सिकाइको मान्यता (RPL) प्रमाणीकरणका लागि सीप स्तरोन्नति तालिम सञ्चालन	१०५
६३	सीप युक्त जनशक्तिको माग र आवश्यकता सम्बन्धि सूचना प्रणाली विकासका लागि उद्योग संघ/ परीसंघलाई सहयोग	३०
६४	वृत्ति-मार्गनिर्देशन कार्यक्रमका लागि छनोट भएका विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरूलाई वृत्ति-मार्गनिर्देशन सम्बन्धी अनुगमन तालिम सञ्चालन	१८
६५	वृत्ति-मार्गनिर्देशन सेवा सम्बन्धी digitalization प्रणाली विस्तार तथा अध्यावधिक सहयोग	४२
६६	सरकारका अधिकारी, उद्योग, व्यवसाय र शिक्षालयहरुलाई अन्तर प्रदेशीय अवलोकन भ्रमण	३२
६७	उद्योग/व्यवसायमा रहेको HR सम्बन्धी Assessment, तालिम तथा HR रणनीति निर्माण सहयोग	१४
६८	सीप प्रतिस्पर्धा कार्यक्रम आयोजना	३०
६९	शिक्षालयका प्रशिक्षक तथा प्रशिक्षार्थीहरुको उद्योगमा exposure भ्रमण	१४
७०	औद्योगिक क्षेत्रहरुमा सीपको माग र आपूर्तिको सर्वेक्षण	२८
७१	विद्यार्थीलाई कामको संसार चिनाउने कार्यक्रमहरु (Skill to work transition)	४५०
७२	TVET Coordination Unit स्थापना, व्यवस्थापन र क्षमता अभिवृद्धि	१४९
७३	साझेदार उद्योगहरुमा Green TVET सम्बन्धि कार्यक्रम संचालन सहयोग	२८
७४	अप्रेन्टिसीप, कार्यगत अभ्यास सहितको तालिमको CTEVT research division संगको समन्वयमा tracer Study	१२
७५	औद्योगिक प्रशिक्षार्थी तालिम (अप्रेन्टिसीप) भर्नाका लागि प्रवेश परीक्षा, रजिस्ट्रेसन	९९
७६	परियोजना सम्बन्धी विभिन्न समितिहरूको बैठक सञ्चालन	१५
७७	सीप स्तरोन्नति तालिम पाठ्यसामग्री निर्माण/परिमार्जन सहयोग	१४
७८	विद्यालय शिक्षकलाई वृत्ति-मार्गनिर्देशन सम्बन्धी तालिम सञ्चालन सहयोग	९०
७९	प्रदेश/स्थानीय सरकारका अधिकारीलाई परियोजना कार्यान्वयन सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि	१४
८०	सरकारका अधिकारीलाई उद्योग/व्यवसाय र तालिम प्रदायकमा अवलोकन भ्रमण	३०

८१	आवधिक प्रगति समिक्षा तथा योजना तर्जुमा	३२
८२	परियोजनाको डाटाबेस प्रणाली सञ्चालन, अध्यावधिक तथा मर्मत	५
८३	गुणस्तर सुनिश्चितताको लागि तालिम प्रदायक/उद्योगको क्षमता अभिवृद्धि	२१
८४	निजी क्षेत्रको सहभागिता तथा प्रदेश र स्थानीय सरकारको समन्वयमा पाठ्यक्रम निर्माण/परिमार्जन कार्य	४५
८५	अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा परियोजना कार्यान्वयन भ्रमण व्यवस्थापन	२४
८६	परियोजना सहयोग एकाइमा कार्यरत कर्मचारीको तलब, भत्ता र सुविधा	९२७
८७	संघीय तहबाट शिक्षण संस्थाहरुलाई स्तर निर्धारण मापदण्ड प्रकृया सम्बन्धी अभिमुखीकरण गराउने	६
८८	स्तर निर्धारण मूल्यांकन टोली परिचालन तथा आवेदन शुल्क सहयोग	५३
८९	स्तर निर्धारण सचिवालय समिति बैठक तथा सञ्चालन खर्च	१२
९०	प्रशिक्षक प्रशिक्षण सञ्चालन (भौतिक मोड)	१७१
९१	प्रशिक्षक तालिमका मोडलको अद्यावधिक साथै डिजिटलाइज	५०
९२	राष्ट्रिय पाठ्यक्रम ढाँचामा आधारित नमूना पाठ्यक्रम निर्माण	४५
९३	नमुना पाठ्यक्रममा आधारित डिजिटल सिकाइ स्रोतहरूको विकास (कम्तीमा १ कार्यक्रम)	२०
९४	नमुना पाठ्यक्रम कार्यान्वयनका लागि डिजिटल प्लेटफर्मको विकास (कम्तिमा १ कार्यक्रम, ब्लेण्डेड मोड, ७ मोडेल विद्यालयहरूमार्फत्)	१३
९५	Interoperable protocol का लागि प्राविधिक मूल्याङ्कन तथा प्राविधिक प्रक्रियाको विकास	१०
९६	हाल प्रयोगमा रहेका मध्ये २ वटा सफ्टवेयरको स्तरवृद्धि	१५
९७	TVET संस्थाहरूलाई राष्ट्रिय स्तर निर्धारण मापदण्ड सम्बन्धी अभिमुखीकरण	२१
९८	प्रादेशिक स्तरमा उपलब्ध तथ्यांकको आधारमा प्रादेशिक TVET प्रोफाइल विकास	८४
९९	स्थानीय तह, निजी क्षेत्र तथा शिक्षणसंस्थाहरूसँग TVET प्रोफाइल सम्बन्धी अभिमुखीकरण	३५
१००	स्थानीय तहसँग समन्वय गरि स्रोत विनियोजन संयन्त्र स्थापनाका लागि मार्गनिर्देशन तयार गर्ने कार्यशाला सञ्चालन	३५
१०१	विद्यालय सुधार योजना कार्यान्वयनमा TVET शिक्षण संस्थाहरुलाई सहयोग	१००
१०२	गुणस्तर सुधार र विद्यालय व्यवस्थापनको लागि प्रधानाध्यापकहरूको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रमहरू सञ्चालन	३५
१०३	शिक्षण संस्थाहरुलाई हरित TVET योजना तयार गर्न सहयोग	१४
१०४	स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा शिक्षण संस्थाहरूका लागि सञ्चार तथा GESI रणनीति विकास गरी कार्यान्वयन	३५
१०५	शिक्षण संस्थाहरूको लागि विद्यालय व्यवस्थापन सफ्टवेयर खरिद गर्न सहयोग	५३
१०६	परियोजना अन्तर्गत निर्माण गरिने विभिन्न निर्देशिका तथा अन्य कागजातहरुको अनुवाद र प्रकाशन	१३
१०७	परियोजनाको आन्तरिक डाटाबेस अद्यावधिक, व्यवस्थापन र विस्तार	२०
१०८	अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा परियोजना कार्यान्वयन भ्रमण व्यवस्थापन	४८

२४. नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान तर्फको मुख्य मुख्य कार्यक्रम र बजेट (रू. लाखमा)

सि.न.	मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू	बजेट
१	युवा वैज्ञानिकहरुका लागि अनुसन्धान सहयोग	३०७
२	नास्ट सेवा आयोग	४०
३	पुस्तकालय तथा सूचना श्रोत	१५
४	वैज्ञानिक प्रकाशन प्रोत्साहन तथा शुल्क	१०
५	विज्ञान चेतना अभियान, विज्ञान सम्वाद र वैज्ञानिक प्रकाशन	१८
६	विज्ञान तथा प्रविधि संचार (श्रव्यदृश्य)	२०
७	वैज्ञानिक गाउँ (Scientific Village) कार्यक्रम	४०
८	फोहर व्यवस्थापन र उर्जा प्रविधि अनुसन्धान तथा विकास।	७
९	अन्तरिक्ष अनुसन्धान केन्द्र	३०
१०	राष्ट्रिय सूचना ज्ञान केन्द्र	७
११	विज्ञान शिक्षण प्रशिक्षण एवं उपकरण मर्मत केन्द (Instrumentation Centre)	९
१२	यार्सागुम्बा तथा च्याउ अध्ययन÷अनुसन्धान	१०
१३	वातावरण तथा वीउ विजन अध्ययन÷अनुसन्धान	२०
१४	High Altitude Research कार्यक्रम	१५
१५	National Microbial Culture Collection Centre (NMCCC)	३०
१६	साना जल विद्युत सम्बन्धी अध्ययन÷अनुसन्धान÷विकास	१५
१७	भवन निर्माण सम्बन्धी अध्ययन÷अनुसन्धान	७
१८	विश्लेषणात्मक सेवा (Analytical Service) (पानी, डिएनए, रसायन आदी)	४०
१९	सिन्थेटिक केमिस्ट्र (औषधि उत्पादन)	१५
२०	उर्जा अर्थशास्त्र अनुसन्धान कार्यक्रम	१५
२१	खाद्य हरियाली शहर	१५
२२	कार्यक्रम अनुगमन तथा मूल्यांकन र पिरामीड प्रयोगशाला संचालन	२५
२३	सातै प्रदेशमा विशिष्टीकृत अनुसन्धान केन्द्र (Centre of Excellence) संचालन तथा विकास	२०३
२४	प्रविधि प्रयोगशाला सुदृढीकरण	०
२५	प्रविधि संकाय विकास कार्यक्रम	१२
२६	बायोमेडिकल सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान	१५
२७	खाद्यवस्तुहरुमा mycotoxin सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान	१८
२८	उच्च चापयुक्त भाँडाहरुको परीक्षण प्रयोगशाला (High Pressure Vessel Testing Laboratory)	१८

२९	विज्ञान शहर	५
३०	रसायनिक मल उत्पादन सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान	१०
३१	ग्रीन हाईड्रोजन उत्पादन सम्बन्धी अध्ययन, अनुसनधान	१३
३२	कार्यविधि अन्तर्गतका कार्यहरु	७
३३	प्राकृतिक प्रकोप सम्बन्धी कार्यक्रम	२१
३४	विद्यावारिधी शोध वृत्ति, अनुसन्धान सहायक वृत्ति, अनुसन्धान अनुदान, प्रतिभा प्रवद्र्धन र आर्थिक सहयोग	१८५
३५	नविनतम अनुसन्धान तथा प्रविधि हस्तान्तरण	१२५
३६	राष्ट्रिय नवप्रर्वतन प्रतियोगिता	०
३७	अन्तर्राष्ट्रिय कार्यक्रम र NAST- NAM S&T Centre Joint International Conference	४५
३८	परियोजना बैंक र सेल्फ फन्डेड रिसर्च प्रोग्राम (Self Funded Reserch Program)	२०
३९	ब्रेन पुलिङ्ग नेपाल कार्यक्रम, प्रज्ञाको लागि प्राज्ञ, युवा र महिला वैज्ञानिक फोरम	७५
४०	जैविक विविधता सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान	२०
४१	मोलिकुलर बायोटेक्नोलजी सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान	२५
४२	नेचुरल प्रोडक्ट सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान	२०
४३	नेपाल जलवायु परिवर्तन ज्ञान व्यवस्थापन केन्द्र (NCCKMC)	२०
४४	भौतिक विज्ञान सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान	१०
४५	नेपाल फ्लोरा कार्यक्रम	५
४६	संकाय, विकास र अन्य कार्यक्रम	२५
४७	सौर्य उर्जा प्रविधि अनुसन्धान र विकास	८
४८	पदार्थ विज्ञान तथा नानोटेक्नोलोजी	५
४९	जैविक उर्जा प्रविधि	१२
५०	परम्परागत प्रविधिको नक्शांकन र विकास	७
५१	वायु उर्जा अनुसन्धान र विकास	१०
५२	विज्ञान तथा प्रविधि पुरस्कार	३४
५३	अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध विकास, शुल्क एवं प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२०
५४	अन्तर्राष्ट्रिय कार्यक्रम	०
५५	परियोजना बैंक	०
५६	विज्ञान प्रविधि शब्दावली निर्माण	२
५७	जनशक्ति विकास र क्षमता अभिवृद्धि (वैज्ञानिक, प्राविधिक, प्रवर्द्धनात्मक र प्रशासनिक)	२५

५८	नविकरण उर्जा परिक्षण केन्द्र (RETS) संचालन	२०
५९	प्रादेशीक शाखा कार्यालय (महेन्द्रनगर) ७	१८
६०	Secondary Standard Dosimetry Laboratory स्थापनाका लागि रेडियोधर्मी स्रोत राख्न बंकर निर्माण	१२५
६१	विज्ञान उद्यान, भू निर्माण तथा पूर्वाधार विकास	२०
६२	TLD-100 (LiF: TI.Mg) 2 Element, TLD card holder, TLD strap each of 1000 Pcs, -80C deep freezer , Bench Top Conductivity meter, Chemical Oxygen Demand (COD)	१५
६३	Genetic Analyzer sequencer Consumables/Reagents	२०
६४	X-ray spectrometer	१८
६५	Elisa reader	१८
६६	Far IR device for Shimadu IR Tracer-100	१५
६७	Electrophoresis gel Document system	१३
६८	Refrigerated centrifuge	१२
६९	Hematology analyzer	१२
७०	Centrifuge	१०
७१	Shaking incubator	७
७२	Polarimeter, Melting point apparatus, Conductive meter, Flame photometer, Laminar flow, Electronic balance, Vacuum pump, Laminar Airflow, PH meter, Refrigerator	४०
७३	उच्च चापयुक्त सिलिन्डरहरुको परीक्षण प्रयोगशाला उपकरण	६०
७४	टवाईन टेस्टिङ्ग प्रयोगशाला सेट	३०
७५	जनरल वर्कसप टुलस र उपकरण, सिएनसी लेथ, डिलिङ्ग, कटिङ्ग, सीट मेटल वर्किङ्ग मेसिन आदी	२०
७६	बम क्यालोरी मिटर	९
७७	इनर्जी मोडेलिङ्ग सफटवेयर	६
७८	CO2 Senor and Logger	६
७९	Rota Evaporator	२०
८०	Microwave extractor	२५
८१	Visual Editing Set, DSLR Camera	१०
८२	Audio Visual Recording Equipment	१२

(ड) आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रदेशबाट कार्यान्वयन हुने शसर्त अनुदानका प्रमुख कार्यक्रमहरू र बजेट

आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा प्रदेशगत रूपमा प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद, राष्ट्रिय परीक्षा वोर्ड र विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजनाबाट शसर्त अनुदानका रूपमा विनियोजित रकमको विवरण

सि.न.	बउशीन.	प्रदेशको नाम	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् (विशेष कार्यक्रम समेत)	राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड	विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना-(प्रदेश तथा स्थानीय तहका लागि)	कुल जम्मा (रू. हजारमा)
१	७०१०००११	कोशी प्रदेश	४१३७४४	५३६००	११०७४६	५७८०९०
२	७०१०००१२	मधेश प्रदेश	४६४७०४	४५४००	६१०२३	५७११२७
३	७०१०००१३	बागमती प्रदेश	९६३११०	६७०००	८६९६३	१११७०७३
४	७०१०००१४	गण्डकी प्रदेश	४६७८८२	५१९००	१०५४८९	६२५२७१
५	७०१०००१५	लुम्बिनी प्रदेश	६३९३८६	५१२००	९६००७	७८६५९३
६	७०१०००१६	कर्णाली प्रदेश	२८९८८५	३०९००	१०१४७६	४२२२६१
७	७०१०००१७	सुदूरपश्चिम प्रदेश	३८१२३४	३६९००	९८५४३	५१६६७७
		कुल जम्मा	३६१९९४५	३३६९००	६६०२४७	४६१७०९२

आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा शसर्त अनुदानको रुपमा सञ्चालन हुने मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरु र बजेट (रू हजारमा)

सि.न.	मुख्य मुख्य कार्यक्रम	कोशी प्रदेश	मधेश प्रदेश	बागमती प्रदेश	गण्डकी प्रदेश	लुम्बिनी प्रदेश	कर्णाली प्रदेश	सुदूरपश्चिम प्रदेश
१	विपद व्यवस्थापनका लागि शैक्षिक कार्यक्रम	२००००	२००००	२००००	२००००	२००००	२००००	२००००
२	२०७७/७८ मा छनोट भइ अध्ययनरत प्रशिक्षार्थीहरूको आवाशीय छात्रवृत्तिसहित प्रशिक्षण निरन्तरता	७६८५	१६००		४०००	२०००		

३	२०७८/७९ मा छनोट भइ अध्ययनरत प्रशिक्षार्थीहरूको आवाशीय छात्रवृत्तिसहित प्रशिक्षण निरन्तरता			५७२०	११११०		६०००	
४	२०७९/८० मा छनोट भइ अध्ययनरत प्रशिक्षार्थीहरूको आवाशीय छात्रवृत्तिसहित प्रशिक्षण निरन्तरता		७८००	१२०००	६०००	६०००	८०००	१०२४०
५	२०८०/८१ मा छनोट भइ अध्ययनरत प्रशिक्षार्थीहरूको आवाशीय छात्रवृत्तिसहित प्रशिक्षण निरन्तरता	१९२००	१२०००	२३७००	१३२२०	५७००	१००५०	१२०००
६	ENSSURE र NVQS सँग साझेदारी गरी शैक्षिक मेला आयोजना				१००			
७	Green TVET सम्बन्धी अन्तरक्रिया गोष्ठी कार्यक्रम		४००	१००	२००	४००	२००	२००
८	STEAM विषय क्षेत्रमा विद्यार्थी प्रतिभा पहिचान कार्यक्रम सञ्चालन	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००
९	आ.व. २०७९/८० मा छनोट भइ प्रशिक्षणरत औधोगिक प्रशिक्षार्थी तालिम सञ्चालन निरन्तरता	६६००		४३०४		३९००		
१०	आ.व. २०८०/81 मा छनोट भइ प्रशिक्षणरत औद्योगिक प्रशिक्षार्थी तालिम संचालन निरन्तरता	३२५००		२०५००		२२५००		
११	उद्यमशीलता विकासका लागि प्रयोगात्मक अभ्यास मार्फत वस्तु/सेवा उत्पादन	२४००	२४००	३६००	२४००	२४००	१२००	३६००
१२	औद्योगिक प्रशिक्षार्थी तालिम (२४ महिने) संचालन (बुटवल टेक्निकल इन्स्टिच्युट)					५४४०		

१३	औद्योगिक प्रशिक्षार्थी तालिम संचालित शिक्षालाय, निजी एवम् औद्योगिक प्रतिष्ठानहरुबीच अन्तरक्रिया तथा सिकाइ आदान प्रदान			४००	२००	३००		
१४	औधोगिक प्रशिक्षार्थी तालिम (२४ महिने) सञ्चालन	२१२००	७४०६	३८४३०	२२०००	२५०२४	८८००	१२१००
१५	औधोगिक प्रशिक्षार्थी तालिम तथा कार्यगत अभ्याससहितको तालिमका पाठ्यक्रम निर्माणका लागि विषय पहिचान गर्न छलफल				२००			
१६	कक्षा १० (SEE)परीक्षा सञ्चालन	५३६००	४५४००	६७०००	५१९००	५१२००	३०९००	३६९००
१७	छनौट गरिएका शिक्षण संस्थाहरुलाई GESI, Green TVET र संचार रणनीति तयार गर्न सहजीकरण		४००	२००	२००	४००	६००	३००
१८	तुराङ बहुप्राविधिक शिक्षालयको डिपीआर, जग्गा प्राप्ति तथा डिजाइन तयार					१५००		
१९	नमुना टिभेट शिक्षण संस्था विकासका लागि सहयोग	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००
२०	निजी क्षेत्रका रोजगारदातालाई रोजगारीसम्बन्धी DATA BASED SYSTEM सम्बन्धी अभिमुखीकरण						१००	
२१	पालिका स्तरका रोजगार शाखासंग समन्वय गरी skill mapping मा सहयोग						२००	
२२	प्रयोगात्मक अभ्यास मार्फत वस्तु/ सेवा उत्पादन अभिवृद्धिका लागि इन्टर्न	६६४	६६४	९९६	६६४	३३२	३३२	९९६

२३	भौचर कार्यक्रममार्फत पूर्वसिकाइ मान्यता विधि (RPL) बाट सीप परीक्षण	२५००	२५००	२००२	२५२०	२६००	१६००	१८००
२४	विष्णु धनी बहुप्राविधिक शिक्षालय बर्दियामा प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रम संचालन					९०००		
२५	वृत्ति मार्गनिर्देशन सम्बन्धि शिक्षकहरुलाई पुनर्ताजगी तथा प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम संचालन	१३२०	१३२०	१२००	४००	१२००	४००	४००
२६	वृत्ति मार्ग-निर्देशन सेवा केन्द्र मार्फत प्रचार प्रसार सम्बन्धि क्रियाकलाप (रेडियो, दृश्य सामग्री, leaflet आदि) संचालन	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००
२७	वृत्ति मार्ग-निर्देशन सेवा केन्द्र मार्फत वृत्ति मार्ग निर्देशन सम्बन्धी सिकाइ सामग्री तयारी, परिमार्जन, प्रकाशन तथा वितरण		२००	३०००			१५००	२०००
२८	वृत्ति मार्ग-निर्देशन सेवा केन्द्र मार्फत वृत्ति-मार्गनिर्देशन तथा रोजगार मेला आयोजना	५००	७००	७००	५००	५००	७००	७००
२९	वृत्ति मार्ग-निर्देशन सेवा केन्द्र संचालन तथा व्यवस्थापन	१०००	७००	५००	७००	७००	७००	७००
३०	वृत्ति-मार्गनिर्देशन सेवा सम्बन्धी digitalization प्रणाली निर्माण तथा अध्यावधिक	७००	५००	२००		२००	५००	५००
३१	बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरुका लागि प्रत्येक प्रदेशमा पुर्वाधारयुक्त आवासिय विद्यालय संचालन	१५०००			१५०००	८५००	१५०००	१५०००

३२	शिक्षा तालिम केन्द्रको Digital Learning Centre को विकास तथा सुदृढीकरण	२५००	२५००	२५००	२५००	२५००	२५००	२५००
३३	शैलजा आचार्य स्मृति बहुप्राविधिक शिक्षालय मोरङ्गमा डिप्लोमा तहमा प्रशिक्षण अनुदान	४०००						
३४	श्रमबजारको माग अनुसार उच्च सम्भाव्यता भएको क्षेत्रमा सीपमूलक तालिम संचालन		३८००	१६३४०		३८००		३८००
३५	सिक्दै कमाउदै अवधारणा अनुसार प्रयोगात्मक अभ्यास मार्फत उत्पादन देखि बजारीकरण सम्मको व्यवस्थापन			१७०००		१२०००		
३६	स्थानीय तह र प्रदेशको सँगको साझेदारीमा ठुला विद्यालय विकास गर्न छनौट भइ DPR तयार भएका विद्यालयका लागि पुर्वाधार विकास अनुदान	३००००		२००००	३००००	३००००	३००००	३००००

(ढ) आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा स्थानीय तहबाट कार्यान्वयन हुने निकायगत प्रमुख कार्यक्रमहरू र बजेट

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा स्थानीय तहगत रुपमा शसर्त अनुदानका रुपमा शिक्षा क्षेत्रको बजेट विनियोजनको अवस्था (रू. हजारमा)

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
१	८०१०१०११	विराटनगर महानगरपालिका	६३३३११	
२	८०१०१०३१	इटहरी उप-महानगरपालिका	३८१४८८	
३	८०१०१०३२	धरान उप-महानगरपालिका	४३८६९५	
४	८०१०११०१	फुङलिङ नगरपालिका	२५३३८६	
५	८०१०११०२	फिदिम नगरपालिका	३६२७४०	
६	८०१०११०३	ईलाम नगरपालिका	३१४५५६	
७	८०१०११०४	देउमाई नगरपालिका	२३२८४५	
८	८०१०११०५	माई नगरपालिका	१८७५२३	
९	८०१०११०६	सूर्योदय नगरपालिका	३२२२२६	
१०	८०१०११०७	अर्जुनधारा नगरपालिका	२१८३२४	
११	८०१०११०८	कन्काई नगरपालिका	१७३१२९	
१२	८०१०११०९	गौरादह नगरपालिका	२४२३४५	
१३	८०१०१११०	दमक नगरपालिका	२७२५७५	
१४	८०१०११११	विर्तामोड नगरपालिका	२४२९३२	
१५	८०१०१११२	भद्रपुर नगरपालिका	२४६०२२	
१६	८०१०१११३	मेचीनगर नगरपालिका	३८८५११	
१७	८०१०१११४	शिवसताक्षी नगरपालिका	३०६२३३	
१८	८०१०१११५	खाँदवारी नगरपालिका	२६३४०६	
१९	८०१०१११६	चैनपुर नगरपालिका	२२७६९०	
२०	८०१०१११७	धर्मदेवी नगरपालिका	१५१९२५	
२१	८०१०१११८	पाँचखपन नगरपालिका	१५१५९६	
२२	८०१०१११९	मादी नगरपालिका	१६५०५२	
२३	८०१०११२०	म्याङलुङ नगरपालिका	१५६३७१	
२४	८०१०११२१	लालीगुराँस नगरपालिका	१६२१२५	
२५	८०१०११२२	भोजपुर नगरपालिका	२३०८२८	
२६	८०१०११२३	षडानन्द नगरपालिका	२५८९९०	

सि.न.	बउशीर्न	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
२७	८०१०११२४	धनकुटा नगरपालिका	२४०८३९	
२८	८०१०११२५	पाख्रिबास नगरपालिका	१७३४८२	
२९	८०१०११२६	महालक्ष्मी नगरपालिका	२४९४७१	
३०	८०१०११२७	इनरुवा नगरपालिका	२२३२७२	
३१	८०१०११२८	दुहवी नगरपालिका	१९११६०	
३२	८०१०११२९	बराह क्षेत्र नगरपालिका	३६२४६५	
३३	८०१०११३०	रामधुनी नगरपालिका	२०६५२७	
३४	८०१०११३१	उर्लाबारी नगरपालिका	२०८९५०	
३५	८०१०११३२	पथरी शनिश्चरे नगरपालिका	२३२४८१	
३६	८०१०११३३	बेलवारी नगरपालिका	२५२२८६	
३७	८०१०११३४	रंगेली नगरपालिका	२०७२९७	
३८	८०१०११३५	रतुवामाई नगरपालिका	२६०३५२	
३९	८०१०११३६	लेटाङ नगरपालिका	१६६२२७	
४०	८०१०११३७	सुनवर्षी नगरपालिका	१८३८६७	
४१	८०१०११३८	सुन्दरहरैचा नगरपालिका	२९९०९७	
४२	८०१०११३९	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	२६६२६३	
४३	८०१०११४०	दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका	३९१४६७	
४४	८०१०११४१	हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका	२४३२१६	
४५	८०१०११४२	कटारी नगरपालिका	३०१२०८	
४६	८०१०११४३	चौदण्डीगढी नगरपालिका	२७४१५६	
४७	८०१०११४४	त्रियुगा नगरपालिका	४६६८३६	
४८	८०१०११४५	बेलका नगरपालिका	२४०१४०	
४९	८०१०११४६	सिद्धिचरण नगरपालिका	२६२१७९	
५०	८०१०१३०१	आठराई त्रिवेणी गाउँपालिका	१४३६८८	
५१	८०१०१३०२	फक्ताङलुङ गाउँपालिका	१४६७८१	
५२	८०१०१३०३	मिक्वाखोला गाउँपालिका	९४८११	
५३	८०१०१३०४	मेरिङदेन गाउँपालिका	१२९३८५	
५४	८०१०१३०५	मैवाखोला गाउँपालिका	१२३८८१	
५५	८०१०१३०६	पाथिभरा याङ्वरक गाउँपालिका	१३५८५२	
५६	८०१०१३०७	सिदिङ्वा गाउँपालिका	१२२२८३	
५७	८०१०१३०८	सिरीजङ्घा गाउँपालिका	१८२५७९	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
५८	८०१०१३०९	कुम्मायक गाउँपालिका	१३४५५४३	
५९	८०१०१३१०	तुम्वेवा गाउँपालिका	१३६७०९	
६०	८०१०१३११	फालेलुङ गाउँपालिका	१९३९३९	
६१	८०१०१३१२	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	२००९२२	
६२	८०१०१३१३	मिक्लाजुङ गाउँपालिका	२१३१८८	
६३	८०१०१३१४	याङवरक गाउँपालिका	१६०८८७	
६४	८०१०१३१५	हिलिहाङ गाउँपालिका	१८११८६	
६५	८०१०१३१६	चुलाचुली गाउँपालिका	१३६३२६	
६६	८०१०१३१७	फाकफोकथुम गाउँपालिका	१९८१२८	
६७	८०१०१३१८	माईजोगमाई गाउँपालिका	१४३९७९	
६८	८०१०१३१९	माङसेबुङ गाउँपालिका	१३९४८०	
६९	८०१०१३२०	रोङ गाउँपालिका	१५४२४६	
७०	८०१०१३२१	सन्दकपुर गाउँपालिका	१०६६७४	
७१	८०१०१३२२	कचनकवल गाउँपालिका	१९७३५१	
७२	८०१०१३२३	कमल गाउँपालिका	२३३६२२	
७३	८०१०१३२४	गौरिगंज गाउँपालिका	१४७१७७	
७४	८०१०१३२५	झापा गाउँपालिका	१७३५०१	
७५	८०१०१३२६	बाह्रदशी गाउँपालिका	१४५२८२	
७६	८०१०१३२७	बुद्धशान्ति गाउँपालिका	१८७५६२	
७७	८०१०१३२८	हल्दिबारी गाउँपालिका	१४६७२३	
७८	८०१०१३२९	चिचिला गाउँपालिका	६४९८०	
७९	८०१०१३३०	भोटखोला गाउँपालिका	७५२२१	
८०	८०१०१३३१	मकालु गाउँपालिका	१११८२४	
८१	८०१०१३३२	सभापोखरी गाउँपालिका	९६२४६	
८२	८०१०१३३३	सिलीचोङ गाउँपालिका	१२२९७०	
८३	८०१०१३३४	आठराई गाउँपालिका	२४३८३९	
८४	८०१०१३३५	छथर गाउँपालिका	१६२५८४	
८५	८०१०१३३६	फेदाप गाउँपालिका	१७५४५२	
८६	८०१०१३३७	मेन्छयायेम गाउँपालिका	८६६८५	
८७	८०१०१३३८	अरुण गाउँपालिका	१५७१००	
८८	८०१०१३३९	आमचोक गाउँपालिका	१४७१६६	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
८९	८०१०१३४०	टयाम्केमैयुङ गाउँपालिका	१९०५४६	
९०	८०१०१३४१	पौवादुङ्गा गाउँपालिका	१२९०३८	
९१	८०१०१३४२	रामप्रसाद राई गाउँपालिका	१३४६७६	
९२	८०१०१३४३	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	१२९७७२	
९३	८०१०१३४४	हतुवागढी गाउँपालिका	१४३४०४	
९४	८०१०१३४५	शहिदभूमि गाउँपालिका	१७१६६२	
९५	८०१०१३४६	चौबिसे गाउँपालिका	१८४८१६	
९६	८०१०१३४७	छथर जोरपाटी गाउँपालिका	१४६९४९	
९७	८०१०१३४८	साँगुरीगढी गाउँपालिका	१९५८३७	
९८	८०१०१३४९	कोशी गाउँपालिका	१६१४८२	
९९	८०१०१३५०	गढी गाउँपालिका	१२९२४५	
१००	८०१०१३५१	देवानगञ्ज गाउँपालिका	१४७५४९	
१०१	८०१०१३५२	बर्जु गाउँपालिका	१३८०१८	
१०२	८०१०१३५३	भोक्राहा नरसिंह गाउँपालिका	१३६५०२	
१०३	८०१०१३५४	हरिनगर गाउँपालिका	१८०५२२	
१०४	८०१०१३५५	कटहरी गाउँपालिका	१२१७६३	
१०५	८०१०१३५६	कानेपोखरी गाउँपालिका	१७५९१२	
१०६	८०१०१३५७	केराबारी गाउँपालिका	१६७८८२	
१०७	८०१०१३५८	ग्रामथान गाउँपालिका	१६७८६९	
१०८	८०१०१३५९	जहदा गाउँपालिका	१५७०८९	
१०९	८०१०१३६०	धनपालथान गाउँपालिका	१६६००३	
११०	८०१०१३६१	बुढीगंगा गाउँपालिका	१५१४६५	
१११	८०१०१३६२	मिक्लाजुङ गाउँपालिका	१९१४१६	
११२	८०१०१३६३	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	७१०७४	
११३	८०१०१३६४	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१२०४४१	
११४	८०१०१३६५	थुलुङ दुधकोशी गाउँपालिका	२०४१८७	
११५	८०१०१३६६	नेचासल्यान गाउँपालिका	१८१६४०	
११६	८०१०१३६७	महाकुलुङ गाउँपालिका	७७९४७	
११७	८०१०१३६८	लिखुपिके गाउँपालिका	६७३९९	
११८	८०१०१३६९	सोताङ गाउँपालिका	१०२०५४	
११९	८०१०१३७०	ऐसेलुखर्क गाउँपालिका	१५७९७१	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
१२०	८०१०१३७१	केपिलासगढी गाउँपालिका	१२८७६७	
१२१	८०१०१३७२	खोटेहाङ गाउँपालिका	२०६५४१	
१२२	८०१०१३७३	जन्तेढुंगा गाउँपालिका	१२९१९८	
१२३	८०१०१३७४	दिप्रुङ चुइचुम्मा गाउँपालिका	१९८९६९	
१२४	८०१०१३७५	रावा बेसी गाउँपालिका	११६६४१	
१२५	८०१०१३७६	बराहपोखरी गाउँपालिका	१०६०१३	
१२६	८०१०१३७७	साकेला गाउँपालिका	१००८६६	
१२७	८०१०१३७८	उदयपुरगढी गाउँपालिका	२१०९२७	
१२८	८०१०१३७९	ताप्ली गाउँपालिका	१२७१०४	
१२९	८०१०१३८०	रौतामाई गाउँपालिका	२१६१७५	
१३०	८०१०१३८१	लिम्चुङबुङ गाउँपालिका	९४८१७	
१३१	८०१०१३८२	खिजीदेम्बा गाउँपालिका	१२७५०९	
१३२	८०१०१३८३	चम्पादेवी गाउँपालिका	१४७१००	
१३३	८०१०१३८४	चिशंखुगढी गाउँपालिका	१६४३३६	
१३४	८०१०१३८५	मानेभञ्याङ गाउँपालिका	१५९४७३	
१३५	८०१०१३८६	मोलुङ गाउँपालिका	१६९९१६	
१३६	८०१०१३८७	लिखु गाउँपालिका	१३२५८९	
१३७	८०१०१३८८	सुनकोशी गाउँपालिका	१५३२२२	
१३८	८०१०२०११	वीरगञ्ज महानगरपालिका	७१४१३७	
१३९	८०१०२०३१	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	५२८८५७	
१४०	८०१०२०३२	कलैया उपमहानगरपालिका	४४८१८१	
१४१	८०१०२०३३	जितपुर-सिमरा उपमहानगरपालिका	४०९२५१	
१४२	८०१०२१०१	कञ्चनरुप नगरपालिका	२०३८७४	
१४३	८०१०२१०२	खडक नगरपालिका	२१८१५०	
१४४	८०१०२१०३	डाक्नेश्वरी नगरपालिका	१८९६६७	
१४५	८०१०२१०४	राजविराज नगरपालिका	२४१६८१	
१४६	८०१०२१०५	बोदेबरसाईन नगरपालिका	१९२४८०	
१४७	८०१०२१०६	शम्भुनाथ नगरपालिका	१६६५९४	
१४८	८०१०२१०७	सुरुगां नगरपालिका	२०४३६९	
१४९	८०१०२१०८	हनुमाननगर कंकालिनी नगरपालिका	१३८६८६	
१५०	८०१०२१०९	सप्तकोशी नगरपालिका	८७५१५	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
१५१	८०१०२११०	कल्याणपुर नगरपालिका	१७३२६२	
१५२	८०१०२१११	गोलबजार नगरपालिका	२०७८८२	
१५३	८०१०२११२	धनगढीमाई नगरपालिका	१७९६२८	
१५४	८०१०२११३	मिर्चैया नगरपालिका	१४९६९६	
१५५	८०१०२११४	लहान नगरपालिका	३२४५७६	
१५६	८०१०२११५	सिरहा नगरपालिका	३७९८०५	
१५७	८०१०२११६	सुखीपुर नगरपालिका	१६२५३५	
१५८	८०१०२११७	कर्जन्हा नगरपालिका	१०९४२४	
१५९	८०१०२११८	क्षिरेश्वरनाथ नगरपालिका	१२३२१९	
१६०	८०१०२११९	गणेशमान–चारनाथ नगरपालिका	१३१२५६	
१६१	८०१०२१२०	धनुषाधाम नगरपालिका	१७३११८	
१६२	८०१०२१२१	नगराइन नगरपालिका	११५८२०	
१६३	८०१०२१२२	मिथिला नगरपालिका	२०१२०४	
१६४	८०१०२१२३	विदेह नगरपालिका	१५१८००	
१६५	८०१०२१२४	सबैला नगरपालिका	१६५६५७	
१६६	८०१०२१२५	शहिदनगर नगरपालिका	१७०००७३	
१६७	८०१०२१२६	कमला नगरपालिका	१२०७९२	
१६८	८०१०२१२७	मिथिला विहारी नगरपालिका	१२७७५४	
१६९	८०१०२१२८	हंसपुर नगरपालिका	१८८०८७	
१७०	८०१०२१२९	गौशाला नगरपालिका	२२९३१८	
१७१	८०१०२१३०	जलेश्वर नगरपालिका	२६४२४४	
१७२	८०१०२१३१	बर्दिबास नगरपालिका	३३६९४३	
१७३	८०१०२१३२	औरही नगरपालिका	११६३९८	
१७४	८०१०२१३३	बलवा नगरपालिका	१६६०१३	
१७५	८०१०२१३४	भँगाहा नगरपालिका	१७४८६१	
१७६	८०१०२१३५	मटिहानी नगरपालिका	१०४५९२	
१७७	८०१०२१३६	मनरा सिसवा नगरपालिका	१७०४६९	
१७८	८०१०२१३७	रामगोपालपुर नगरपालिका	११७२१५	
१७९	८०१०२१३८	लोहरपट्टी नगरपालिका	१७७४८१	
१८०	८०१०२१३९	ईश्वरपुर नगरपालिका	२३५३७६	
१८१	८०१०२१४०	गोडैटा नगरपालिका	१८८२८०	

सि.न.	बउशीर्ष	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
१८२	८०१०२१४१	मलंगवा नगरपालिका	१७१७९४	
१८३	८०१०२१४२	लालबन्दी नगरपालिका	२९२६७५	
१८४	८०१०२१४३	बरहथवा नगरपालिका	२३२२४४	
१८५	८०१०२१४४	बलरा नगरपालिका	१८१८३४	
१८६	८०१०२१४५	बागमती नगरपालिका	१४६४५५	
१८७	८०१०२१४६	हरिपुर नगरपालिका	१४७३४२	
१८८	८०१०२१४७	हरिवन नगरपालिका	१६६९१९	
१८९	८०१०२१४८	हरिपुर्वा नगरपालिका	८८१४२	
१९०	८०१०२१४९	कबिलासी नगरपालिका	१६१५६७	
१९१	८०१०२१५०	गरुडा नगरपालिका	१६०५०७	
१९२	८०१०२१५१	गौर नगरपालिका	१७५६९३	
१९३	८०१०२१५२	चन्द्रपुर नगरपालिका	३०३२१३	
१९४	८०१०२१५३	ईशनाथ नगरपालिका	११०९६८	
१९५	८०१०२१५४	कटहरीया नगरपालिका	१३२३२५	
१९६	८०१०२१५५	गढीमाई नगरपालिका	१४८०४४	
१९७	८०१०२१५६	गजुरा नगरपालिका	१७६२१३	
१९८	८०१०२१५७	देवाही गोनाही नगरपालिका	१२५८४७	
१९९	८०१०२१५८	परोहा नगरपालिका	१२९१५८	
२००	८०१०२१५९	फतुवा विजयपुर नगरपालिका	१७१०४४	
२०१	८०१०२१६०	बौधीमाई नगरपालिका	९६३२१	
२०२	८०१०२१६१	माधवनारायण नगरपालिका	१२२५०२	
२०३	८०१०२१६२	मौलापुर नगरपालिका	१०६४५३	
२०४	८०१०२१६३	राजपुर नगरपालिका	१११७७३	
२०५	८०१०२१६४	वृन्दावन नगरपालिका	१६७२५१	
२०६	८०१०२१६५	कोल्हवी नगरपालिका	१९५२७७	
२०७	८०१०२१६६	निजगढ नगरपालिका	१९७८४७	
२०८	८०१०२१६७	महागढीमाई नगरपालिका	२१९०४६	
२०९	८०१०२१६८	सिम्रौनगढ नगरपालिका	१६४८७५	
२१०	८०१०२१६९	पचरौता नगरपालिका	१२६७८६	
२११	८०१०२१७०	पोखरिया नगरपालिका	१२४४१६	
२१२	८०१०२१७१	राजदेवी नगरपालिका	१५३०८२	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
२१३	८०१०२१७२	पर्सागढी नगरपालिका	१४०७६३	
२१४	८०१०२१७३	बहुदरमाई नगरपालिका	१३४२७६	
२१५	८०१०२३०१	अग्नीसाइर कृष्णासवरन गाउँपालिका	१४१३७१	
२१६	८०१०२३०२	छिन्नमस्ता गाउँपालिका	९४२७९	
२१७	८०१०२३०३	तिरहुत गाउंपालिका	७४०४५	
२१८	८०१०२३०४	तिलाठीकोईलाडी गाउंपालिका	१२८३०४	
२१९	८०१०२३०५	बिष्णुपुर गाउँपालिका	१२२९८५	
२२०	८०१०२३०६	राजगढ गाउँपालिका	१०२८७०	
२२१	८०१०२३०७	महादेवा गाउँपालिका	९९३९५	
२२२	८०१०२३०८	रुपनी गाउँपालिका	१०१४८६	
२२३	८०१०२३०९	अर्नमा गाउँपालिका	९९३१०	
२२४	८०१०२३१०	औरही गाउँपालिका	८७२२७	
२२५	८०१०२३११	नरहा गाउँपालिका	७६२०१	
२२६	८०१०२३१२	नवराजपुर गाउँपालिका	९४२०६	
२२७	८०१०२३१३	बरियारपट्टी गाउँपालिका	१४०२०९	
२२८	८०१०२३१४	भगवानपुर गाउँपालिका	८९२०६	
२२९	८०१०२३१५	लक्ष्मीपुर पतारी गाउँपालिका	१२०६९०	
२३०	८०१०२३१६	विष्णुपुर गाउँपालिका	८८३१६	
२३१	८०१०२३१७	सखुवानान्करकट्टी गाउँपालिका	९८५९५	
२३२	८०१०२३१८	औरही गाउँपालिका	१२१९९२	
२३३	८०१०२३१९	जनकनन्दिनी गाउँपालिका	९४९३५	
२३४	८०१०२३२०	बटेश्वर गाउँपालिका	१०१६०१	
२३५	८०१०२३२१	मुखियापट्टि मुसहरमिया गाउँपालिका	९०३१४	
२३६	८०१०२३२२	लक्ष्मीनिया गाउँपालिका	१०१२९३	
२३७	८०१०२३२३	एकडारा गाउँपालिका	१०४९१७	
२३८	८०१०२३२४	पिपरा गाउँपालिका	१७०१८७	
२३९	८०१०२३२५	महोत्तरी गाउँपालिका	१०३४२४	
२४०	८०१०२३२६	सम्सी गाउँपालिका	७९५९७	
२४१	८०१०२३२७	सोनमा गाउँपालिका	११६६५०	
२४२	८०१०२३२८	चक्रघट्टा गाउँपालिका	७५३७५	
२४३	८०१०२३२९	चन्द्रनगर गाउँपालिका	८४५२५	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
२४४	८०१०२३३०	धनकौल गाउँपालिका	७१९८९	
२४५	८०१०२३३१	ब्रह्मपुरी गाउँपालिका	११३८४९	
२४६	८०१०२३३२	रामनगर गाउँपालिका	७४८९९	
२४७	८०१०२३३३	विष्णु गाउँपालिका	७३७०५	
२४८	८०१०२३३४	दुर्गाभगवती गाउँपालिका	१०५८३५	
२४९	८०१०२३३५	आदर्श कोटावल गाउँपालिका	१०९०६८	
२५०	८०१०२३३६	करैयामाई गाउँपालिका	१०८९२२	
२५१	८०१०२३३७	देवताल गाउँपालिका	६७०२५	
२५२	८०१०२३३८	परवानीपुर गाउँपालिका	६५४२६	
२५३	८०१०२३३९	प्रसौनी गाउँपालिका	१०४४४१	
२५४	८०१०२३४०	फेटा गाउँपालिका	१०३७२५	
२५५	८०१०२३४१	बारागढी गाउँपालिका	७८१७९	
२५६	८०१०२३४२	सुवर्ण गाँउपालिका	११७४२२	
२५७	८०१०२३४३	छिपहरमाई गाउँपालिका	८८८८४	
२५८	८०१०२३४४	जगरनाथपुर गाउँपालिका	१०७४१५	
२५९	८०१०२३४५	धोबीनी गाउँपालिका	८१३४५	
२६०	८०१०२३४६	पकाहा मैनपुर गाउँपालिका	७२०७०	
२६१	८०१०२३४७	पटेर्वा सुगौली गाउँपालिका	१०१९२३	
२६२	८०१०२३४८	बिन्दबासिनी गाउँपालिका	९६६८६	
२६३	८०१०२३४९	सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका	१५२५६०	
२६४	८०१०२३५०	ठोरी गाउँपालिका	१४०९९१	
२६५	८०१०२३५१	बलान-बिहुल गाउँपालिका	९५५१०	
२६६	८०१०२३५२	धनौजी गाउँपालिका	६९२८७	
२६७	८०१०२३५३	बसबरीया गाउँपालिका	७०९५३	
२६८	८०१०२३५४	कौडेना गाउँपालिका	९९२३७	
२६९	८०१०२३५५	पर्सा गाउँपालिका	६७८०१	
२७०	८०१०२३५६	यमुनामाई गाउँपालिका	९५१२४	
२७१	८०१०२३५७	विश्रामपुर गाउँपालिका	७३९६१	
२७२	८०१०२३५८	कालिकामाई गाउँपालिका	८३७४२	
२७३	८०१०२३५९	जिराभवानी गाउँपालिका	८२३४९	
२७४	८०१०३०११	काठमाण्डौं महानगरपालिका	१३२१६६२	

सि.नं.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
२७५	८०१०३०१२	ललितपुर महानगरपालिका	६००००३	
२७६	८०१०३०१३	भरतपुर महानगरपालिका	११०८३३९	
२७७	८०१०३०३१	हेटौंडा उप-महानगरपालिका	७१९७४६	
२७८	८०१०३१०१	कमलामाई नगरपालिका	४६३३७१	
२७९	८०१०३१०२	दुधौली नगरपालिका	३७७७११	
२८०	८०१०३१०३	मन्थली नगरपालिका	३२८२५३	
२८१	८०१०३१०४	रामेछाप नगरपालिका	२३३९६९	
२८२	८०१०३१०५	जिरी नगरपालिका	१३४३२४	
२८३	८०१०३१०६	भिमेश्वर नगरपालिका	२६१८४३	
२८४	८०१०३१०७	चौतारा सागाचोकगढी नगरपालिका	३६९३८२	
२८५	८०१०३१०८	मेलम्ची नगरपालिका	३१३८५८	
२८६	८०१०३१०९	वाहविसे नगरपालिका	१७५३९०	
२८७	८०१०३११०	धुनीबेंसी नगरपालिका	१६१८०२	
२८८	८०१०३१११	नीलकण्ठ नगरपालिका	३९६५८६	
२८९	८०१०३११२	विदुर नगरपालिका	३६३१६०	
२९०	८०१०३११३	बेलकोटगढी नगरपालिका	२७३८४२	
२९१	८०१०३११४	कागेश्वरी–मनोहरा नगरपालिका	२०८६७६	
२९२	८०१०३११५	कीर्तिपुर नगरपालिका	१६५५२५	
२९३	८०१०३११६	गोकर्णेश्वर नगरपालिका	२०२९०१	
२९४	८०१०३११७	चन्द्रागिरी नगरपालिका	२८००६४	
२९५	८०१०३११८	टोखा नगरपालिका	१३७६४३	
२९६	८०१०३११९	तारकेश्वर नगरपालिका	२६१०१६	
२९७	८०१०३१२०	दक्षिणकाली नगरपालिका	१४८६८०	
२९८	८०१०३१२१	नागार्जुन नगरपालिका	१७४२४०	
२९९	८०१०३१२२	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका	२२०९९५	
३००	८०१०३१२३	शंखरापुर नगरपालिका	१५३१२१	
३०१	८०१०३१२४	गोदावरी नगरपालिका	२९५४५४	
३०२	८०१०३१२५	महालक्ष्मी नगरपालिका	१८९९३१	
३०३	८०१०३१२६	चाँगुनारायण नगरपालिका	२९३१८२	
३०४	८०१०३१२७	भक्तपुर नगरपालिका	३९३०४५	
३०५	८०१०३१२८	मध्यपुर थिमी नगरपालिका	२११३४०	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
३०६	८०१०३१२९	सूर्यविनायक नगरपालिका	२३२४१९	
३०७	८०१०३१३०	धुलिखेल नगरपालिका	२१६०८३	
३०८	८०१०३१३१	नमोबुद्ध नगरपालिका	२१६३५९	
३०९	८०१०३१३२	पनौती नगरपालिका	२५६१६१	
३१०	८०१०३१३३	पांचखाल नगरपालिका	२०८८७६	
३११	८०१०३१३४	बनेपा नगरपालिका	२८८४८१	
३१२	८०१०३१३५	मण्डनदेउपुर नगरपालिका	२०७३३२	
३१३	८०१०३१३६	थाहा नगरपालिका	२४०५०४	
३१४	८०१०३१३७	कालिका नगरपालिका	२०१४०१	
३१५	८०१०३१३८	खैरहनी नगरपालिका	१८७७२९	
३१६	८०१०३१३९	माडी नगरपालिका	२३६२१२	
३१७	८०१०३१४०	रत्ननगर नगरपालिका	२९७०८८	
३१८	८०१०३१४१	राप्ती नगरपालिका	२७६२४४	
३१९	८०१०३३०१	गोलन्जोर गाउँपालिका	१७५८०२	
३२०	८०१०३३०२	घ्याङलेख गाउँपालिका	९९९२९	
३२१	८०१०३३०३	तीनपाटन गाउँपालिका	३२१०६९	
३२२	८०१०३३०४	फिक्कल गाउँपालिका	१८५२२४	
३२३	८०१०३३०५	मरिण गाउँपालिका	१७५७९०	
३२४	८०१०३३०६	सुनकोशी गाउँपालिका	१९७८७६	
३२५	८०१०३३०७	हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	१६१९६७	
३२६	८०१०३३०८	उमाकुण्ड गाउँपालिका	१२७८४६	
३२७	८०१०३३०९	खाँडादेवी गाउँपालिका	२२८४२६	
३२८	८०१०३३१०	गोकुलगङ्गा गाउँपालिका	१३९३१५	
३२९	८०१०३३११	दोरम्बा गाउँपालिका	१६२०२८	
३३०	८०१०३३१२	लिखु तामाकोशी गाउँपालिका	१७९४४०	
३३१	८०१०३३१३	सुनापति गाउँपालिका	१६४४९९	
३३२	८०१०३३१४	कालिन्चोक गाउँपालिका	२१७००२	
३३३	८०१०३३१५	गौरीशङ्कर गाउँपालिका	१५४५०४	
३३४	८०१०३३१६	तामाकोशी गाउँपालिका	१७६५१८	
३३५	८०१०३३१७	बैतेश्वर गाउँपालिका	१५२६२०	
३३६	८०१०३३१८	मेलुङ्ग गाउँपालिका	१६२६३२	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
३३७	८०१०३३१९	बिगु गाउँपालिका	१४२४२३	
३३८	८०१०३३२०	शैलुङ्ग गाउँपालिका	१५२६८५	
३३९	८०१०३३२१	ईन्द्रावती गाउँपालिका	२००१२२	
३४०	८०१०३३२२	जुगल गाउँपालिका	१४५८३७	
३४१	८०१०३३२३	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	१०६०२३	
३४२	८०१०३३२४	पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	१३१७६२	
३४३	८०१०३३२५	बलेफी गाउँपालिका	१३६०२६	
३४४	८०१०३३२६	भोटेकोशी गाउँपालिका	१०८३३७	
३४५	८०१०३३२७	लिसंखुपाखर गाउँपालिका	१३०३९२	
३४६	८०१०३३२८	सुनकोशी गाउँपालिका	१७०६७३	
३४७	८०१०३३२९	हेलम्बु गाउँपालिका	१४४०६५	
३४८	८०१०३३३०	उत्तरगया गाउँपालिका	१०८९१३	
३४९	८०१०३३३१	कालिका गाउँपालिका	९४७५४	
३५०	८०१०३३३२	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका	७८१४९	
३५१	८०१०३३३३	नौकुण्ड गाउँपालिका	१२१९५२	
३५२	८०१०३३३४	आमाछोदिङमो गाउँपालिका	५५१०४	
३५३	८०१०३३३५	खनियाबास गाउँपालिका	८८२३२	
३५४	८०१०३३३६	गङ्गाजमुना गाउँपालिका	१७४४३३	
३५५	८०१०३३३७	गजुरी गाउँपालिका	१५१६३५	
३५६	८०१०३३३८	गल्छी गाउँपालिका	१५५५५६	
३५७	८०१०३३३९	ज्वालामूखी गाउँपालिका	१७६८१५	
३५८	८०१०३३४०	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	१७९९११	
३५९	८०१०३३४१	थाक्रे गाउँपालिका	१८३७७३	
३६०	८०१०३३४२	नेत्रावती डबजोङ्ग गाउँपालिका	९१६१८	
३६१	८०१०३३४३	बेनीघाट रोराङ्ग गाउँपालिका	२३३२७७	
३६२	८०१०३३४४	रुवी भ्याली गाउँपालिका	६१७३८	
३६३	८०१०३३४५	सिद्धलेक गाउँपालिका	१८४२००	
३६४	८०१०३३४६	ककनी गाउँपालिका	१९४५१८	
३६५	८०१०३३४७	किस्पाङ गाउँपालिका	९८८५८	
३६६	८०१०३३४८	तादीगाउँ गाउँपालिका	१४०१९१	
३६७	८०१०३३४९	तारकेश्वर गाउँपालिका	११५६२७	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
३६८	८०१०३३५०	दुप्चेश्वर गाउँपालिका	१७१२४४	
३६९	८०१०३३५१	पञ्चकन्या गाउँपालिका	१२९४३१	
३७०	८०१०३३५२	म्यागङ गाउँपालिका	११५६४४	
३७१	८०१०३३५३	लिखु गाउँपालिका	९७३११	
३७२	८०१०३३५४	शिवपुरी गाउँपालिका	१८०९४३	
३७३	८०१०३३५५	सुर्यगढी गाउँपालिका	१२९४३०	
३७४	८०१०३३५६	कोन्ज्योसोम गाउँपालिका	१०२४१९	
३७५	८०१०३३५७	बाग्मती गाउँपालिका	१७८३७३	
३७६	८०१०३३५८	महाङ्काल गाउँपालिका	११५३१९	
३७७	८०१०३३५९	खानीखोला गाउँपालिका	१२१४३४	
३७८	८०१०३३६०	चौंरीदेउराली गाउँपालिका	२१४६७१	
३७९	८०१०३३६१	तेमाल गाउँपालिका	१६७६८७	
३८०	८०१०३३६२	बेथानचोक गाउँपालिका	१३९१९७	
३८१	८०१०३३६३	भुम्लु गाउँपालिका	१५८१५९	
३८२	८०१०३३६४	महाभारत गाउँपालिका	१५१३३५	
३८३	८०१०३३६५	रोशी गाउँपालिका	२४१९७६	
३८४	८०१०३३६६	ईन्द्रसरोवर गाउँपालिका	९१३२५	
३८५	८०१०३३६७	कैलाश गाउँपालिका	१३९१६३	
३८६	८०१०३३६८	बकैया गाउँपालिका	२४४८६८	
३८७	८०१०३३६९	बाग्मती गाउँपालिका	१८१४९४	
३८८	८०१०३३७०	भिमफेदी गाउँपालिका	१७५२३८	
३८९	८०१०३३७१	मकवानपुरगढी गाउँपालिका	१८८१९५	
३९०	८०१०३३७२	मनहरी गाउँपालिका	१७२९९६	
३९१	८०१०३३७३	राक्सिराङ्ग गाउँपालिका	१४९५७५	
३९२	८०१०३३७४	इच्छाकामना गाउँपालिका	२००४८१	
३९३	८०१०४०११	पोखरा महानगरपालिका	१५१४९२७	
३९४	८०१०४१०१	कावासोती नगरपालिका	३१९५२२	
३९५	८०१०४१०२	गैंडाकोट नगरपालिका	२९०२७५	
३९६	८०१०४१०३	देवचुली नगरपालिका	२६०१३०	
३९७	८०१०४१०४	मध्यविन्दु नगरपालिका	२७४०५८	
३९८	८०१०४१०५	गल्याङ नगरपालिका	२९८३०६	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
३९९	८०१०४१०६	चापाकोट नगरपालिका	२२८८१३	
४००	८०१०४१०७	पुतलीबजार नगरपालिका	२९७८०७	
४०१	८०१०४१०८	भीरकोट नगरपालिका	२१६४७८	
४०२	८०१०४१०९	वालिङ नगरपालिका	३२०१९१	
४०३	८०१०४११०	भानु नगरपालिका	३२३८४५	
४०४	८०१०४१११	भिमाद नगरपालिका	२४०६७४	
४०५	८०१०४११२	व्यास नगरपालिका	४९७०८९	
४०६	८०१०४११३	शुक्लागण्डकी नगरपालिका	२८८६२२	
४०७	८०१०४११४	गोरखा नगरपालिका	३१६६५९	
४०८	८०१०४११५	पालुङटार नगरपालिका	२८१०५८	
४०९	८०१०४११६	बेसीशहर नगरपालिका	२४५०४३	
४१०	८०१०४११७	मध्यनेपाल नगरपालिका	२५३६३१	
४११	८०१०४११८	राईनास नगरपालिका	२०९४२८	
४१२	८०१०४११९	सुन्दरबजार नगरपालिका	२२७३३१	
४१३	८०१०४१२०	कुश्मा नगरपालिका	३३७१६१	
४१४	८०१०४१२१	फलेवास नगरपालिका	२८२२९७	
४१५	८०१०४१२२	गल्कोट नगरपालिका	२९०५१५	
४१६	८०१०४१२३	जैमिनी नगरपालिका	३११०७१	
४१७	८०१०४१२४	ढोरपाटन नगरपालिका	२२६५९०	
४१८	८०१०४१२५	बाग्लुङ नगरपालिका	४७३१२४	
४१९	८०१०४१२६	बेनी नगरपालिका	२९८३७१	
४२०	८०१०४३०१	बौदीकाली गाउँपालिका	१३३४५१	
४२१	८०१०४३०२	बुलिङटार गाउँपालिका	१८१९७७	
४२२	८०१०४३०३	बिनयी त्रिवेणी गाउँपालिका	२३१४३९	
४२३	८०१०४३०४	हुप्सेकोट गाउँपालिका	१७८४२०	
४२४	८०१०४३०५	अर्जुनचौपारी गाउँपालिका	१३६०७३	
४२५	८०१०४३०६	आँधिखोला गाउँपालिका	१६१११७	
४२६	८०१०४३०७	कालीगण्डकी गाउँपालिका	१७०९७६	
४२७	८०१०४३०८	फेदीखोला गाउँपालिका	११७८३०	
४२८	८०१०४३०९	विरुवा गाउँपालिका	१७७७९८	
४२९	८०१०४३१०	हरिनाश गाउँपालिका	१५४७२३	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
४३०	८०१०४३११	आँबुखैरेनी गाउँपालिका	१२८६४३	
४३१	८०१०४३१२	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	१८९८८२	
४३२	८०१०४३१३	घिरिङ गाउँपालिका	१३७६९७	
४३३	८०१०४३१४	देवघाट गाउँपालिका	१६८६५५	
४३४	८०१०४३१५	म्याग्दे गाउँपालिका	१२५७७२	
४३५	८०१०४३१६	बन्दिपुर गाउँपालिका	१४९०१५	
४३६	८०१०४३१७	अजिरकोट गाउँपालिका	१३३७०४	
४३७	८०१०४३१८	आरूघाट गाउँपालिका	२०२३८४	
४३८	८०१०४३१९	गण्डकी गाउँपालिका	२२५८८९	
४३९	८०१०४३२०	चुमनुव्री गाउँपालिका	६९७२३	
४४०	८०१०४३२१	धार्चे गाउँपालिका	१२५३००	
४४१	८०१०४३२२	भिमसेनथापा गाउँपालिका	२०६०७२	
४४२	८०१०४३२३	शहिद लखन गाउँपालिका	१९१९९४	
४४३	८०१०४३२४	सिरानचोक गाउँपालिका	२४६२६६	
४४४	८०१०४३२५	बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका	१८८९६५	
४४५	८०१०४३२६	चामे गाउँपालिका	४०५५९	
४४६	८०१०४३२७	नार्पा भुमि गाउँपालिका	८९०७	
४४७	८०१०४३२८	नासों गाउँपालिका	५५९७२	
४४८	८०१०४३२९	मनाङ दिङ्याङ गाउँपालिका	३७८९३	
४४९	८०१०४३३०	कव्लासोथार गाउँपालिका	१०९३५२	
४५०	८०१०४३३१	दुधपोखरी गाउँपालिका	१०६७१३	
४५१	८०१०४३३२	दोर्दी गाउँपालिका	१८७६३०	
४५२	८०१०४३३३	मर्स्याङदी गाउँपालिका	१८३१०९	
४५३	८०१०४३३४	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	२३२७४७	
४५४	८०१०४३३५	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	१९५४७१	
४५५	८०१०४३३६	मादी गाउँपालिका	१८४५७६	
४५६	८०१०४३३७	रूपा गाउँपालिका	१४६९३९	
४५७	८०१०४३३८	जलजला गाउँपालिका	१८२८८६	
४५८	८०१०४३३९	पैयूं गाउँपालिका	१५०९६९	
४५९	८०१०४३४०	महाशिला गाउँपालिका	१२२८१०	
४६०	८०१०४३४१	मोदी गाउँपालिका	२३०१९७	

सि.नं.	बउशीर्न	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
४६१	८०१०४३४२	विहादी गाउँपालिका	१७३६६५	
४६२	८०१०४३४३	काठेखोला गाउँपालिका	२४४४६३	
४६३	८०१०४३४४	तमानखोला गाउँपालिका	७८७०८	
४६४	८०१०४३४५	ताराखोला गाउँपालिका	१२६४००	
४६५	८०१०४३४६	निसीखोला गाउँपालिका	१८०१६६	
४६६	८०१०४३४७	बढिगाड गाउँपालिका	३१३२७२	
४६७	८०१०४३४८	बरेङ गाउँपालिका	१३७१४२	
४६८	८०१०४३४९	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	१५३७९९	
४६९	८०१०४३५०	धवलागिरी गाउँपालिका	१३७१७२	
४७०	८०१०४३५१	मंगला गाउँपालिका	१६९०८५	
४७१	८०१०४३५२	मालिका गाउँपालिका	१४०६०२	
४७२	८०१०४३५३	रघुगंगा गाउँपालिका	१५३१३५	
४७३	८०१०४३५४	घरपझोङ गाउँपालिका	६९२०८	
४७४	८०१०४३५५	थासाङ गाउँपालिका	८३३१०	
४७५	८०१०४३५६	लो-घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	२१७५२	
४७६	८०१०४३५७	लोमन्थाङ गाउँपालिका	३५३३५	
४७७	८०१०४३५८	वाह्रगाउँ मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४४८६४	
४७८	८०१०५०३१	बुटवल उपमहानगरपालिका	४३७१४२	
४७९	८०१०५०३२	घोराही उपमहानगरपालिका	६५७९४३	
४८०	८०१०५०३३	तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	५८७७४९	
४८१	८०१०५०३४	नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका	४६७२८३	
४८२	८०१०५१०१	बर्दघाट नगरपालिका	२३३५२७	
४८३	८०१०५१०२	रामग्राम नगरपालिका	२०४०२३	
४८४	८०१०५१०३	सुनवल नगरपालिका	२२१८०४	
४८५	८०१०५१०४	तिलोत्तमा नगरपालिका	३९०५२४	
४८६	८०१०५१०५	देवदह नगरपालिका	२३४२२४	
४८७	८०१०५१०६	लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	२९१६८२	
४८८	८०१०५१०७	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	२०१८४८	
४८९	८०१०५१०८	सैनामैना नगरपालिका	२३९४०३	
४९०	८०१०५१०९	कपिलवस्तु नगरपालिका	३०९९४४	
४९१	८०१०५११०	कृष्णनगर नगरपालिका	१७८२५१	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
४९२	८०१०५१११	बाणगंगा नगरपालिका	३६८३५५	
४९३	८०१०५११२	बुद्धभुमी नगरपालिका	३०५८८६	
४९४	८०१०५११३	महाराजगञ्ज नगरपालिका	२३७५००	
४९५	८०१०५११४	शिवराज नगरपालिका	२९७७१८	
४९६	८०१०५११५	भुमिकास्थान नगरपालिका	२६९०७४	
४९७	८०१०५११६	शितगंगा नगरपालिका	३६१२४९	
४९८	८०१०५११७	सन्धिखर्क नगरपालिका	३१६७०८	
४९९	८०१०५११८	तानसेन नगरपालिका	३५२६३८	
५००	८०१०५११९	रामपुर नगरपालिका	२९६५३२	
५०१	८०१०५१२०	मुसिकोट नगरपालिका	२७७६८१	
५०२	८०१०५१२१	रेसुंगा नगरपालिका	२१५७३१	
५०३	८०१०५१२२	रोल्पा नगरपालिका	२३००२७	
५०४	८०१०५१२३	प्यूठान नगरपालिका	२६४७३५	
५०५	८०१०५१२४	स्वर्गद्वारी नगरपालिका	२२५३८१	
५०६	८०१०५१२५	लमही नगरपालिका	१७८४६७	
५०७	८०१०५१२६	कोहलपुर नगरपालिका	२७०७३६	
५०८	८०१०५१२७	गुलरिया नगरपालिका	२८४३२६	
५०९	८०१०५१२८	ठाकुरबाबा नगरपालिका	२१२३८६	
५१०	८०१०५१२९	बाँसगढी नगरपालिका	२६९४९८	
५११	८०१०५१३०	मधुवन नगरपालिका	२०२९९९	
५१२	८०१०५१३१	राजापुर नगरपालिका	२२९७४४	
५१३	८०१०५१३२	बारबर्दिया नगरपालिका	२८२७३४	
५१४	८०१०५३०१	सुस्ता गाउँपालिका	१११५३३	
५१५	८०१०५३०२	पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	१४२६१९	
५१६	८०१०५३०३	प्रतापपुर गाउँपालिका	१७४५२३	
५१७	८०१०५३०४	सरावल गाउँपालिका	१३२१९६	
५१८	८०१०५३०५	ओमसतिया गाउँपालिका	१११४७८	
५१९	८०१०५३०६	कन्चन गाउँपालिका	१७७४३५	
५२०	८०१०५३०७	कोटहीमाई गाउँपालिका	१२१३५३	
५२१	८०१०५३०८	गैडहवा गाउँपालिका	१६५४१३	
५२२	८०१०५३०९	मर्चवारी गाउँपालिका	१३०२५७	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
५२३	८०१०५३१०	मायादेवी गाउँपालिका	१६६९६६	
५२४	८०१०५३११	रोहिणी गाउँपालिका	१५२६४२	
५२५	८०१०५३१२	शुद्धोधन गाउँपालिका	१४५०२१	
५२६	८०१०५३१३	सम्मरीमाई गाउँपालिका	१२२९८९	
५२७	८०१०५३१४	सियारी गाउँपालिका	१९४६७३	
५२८	८०१०५३१५	मायादेवी गाउँपालिका	२२४१३८	
५२९	८०१०५३१६	यसोधरा गाउँपालिका	१३५९५९	
५३०	८०१०५३१७	विजयनगर गाउँपालिका	१७१५९५	
५३१	८०१०५३१८	शुद्धोधन गाउँपालिका	१४८९४६	
५३२	८०१०५३१९	छत्रदेव गाउँपालिका	१९२६५८	
५३३	८०१०५३२०	पाणिनी गाउँपालिका	२६९९९५	
५३४	८०१०५३२१	मालारानी गाउँपालिका	२७४४७८	
५३५	८०१०५३२२	तिनाउ गाउँपालिका	१८१५१०	
५३६	८०१०५३२३	निस्दी गाउँपालिका	२२७२८०	
५३७	८०१०५३२४	पूर्वखोला गाउँपालिका	१६९३८८	
५३८	८०१०५३२५	बगनासकाली गाउँपालिका	१७१९५४	
५३९	८०१०५३२६	माथागढी गाउँपालिका	२१८७५१	
५४०	८०१०५३२७	रम्भा गाउँपालिका	१८३६६२	
५४१	८०१०५३२८	रिब्दीकोट गाउँपालिका	१९२७८२	
५४२	८०१०५३२९	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	२७४९५०	
५४३	८०१०५३३०	इस्मा गाउँपालिका	१५६०३३	
५४४	८०१०५३३१	कालीगण्डकी गाउँपालिका	१८१२७२	
५४५	८०१०५३३२	गुल्मीदरबार गाउँपालिका	१५७६०३	
५४६	८०१०५३३३	चन्द्रकोट गाउँपालिका	१७६६८२	
५४७	८०१०५३३४	छत्रकोट गाउँपालिका	१९५८६०	
५४८	८०१०५३३५	धुर्कोट गाउँपालिका	१९२००७	
५४९	८०१०५३३६	मदाने गाउँपालिका	१६९४६०	
५५०	८०१०५३३७	मालिका गाउँपालिका	२०६९१९	
५५१	८०१०५३३८	रुरु गाउँपालिका	१९०७९६	
५५२	८०१०५३३९	सत्यवती गाउँपालिका	२०६३१०	
५५३	८०१०५३४०	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	१७९४६४	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
५५४	८०१०५३४१	भूमे गाउँपालिका	१७२७६८	
५५५	८०१०५३४२	सिस्ने गाउँपालिका	१९६१८४	
५५६	८०१०५३४३	त्रिवेणी गाउँपालिका	१९६३४७	
५५७	८०१०५३४४	थवाङ गाउँपालिका	९९५००	
५५८	८०१०५३४५	परिवर्तन गाउँपालिका	१६३३०१	
५५९	८०१०५३४६	माडी गाउँपालिका	१२९१७७	
५६०	८०१०५३४७	रुन्टीगढी गाउँपालिका	१९६६१९	
५६१	८०१०५३४८	लुङग्री गाउँपालिका	१४९४९८	
५६२	८०१०५३४९	गंगादेव गाउँपालिका	१६१३४१	
५६३	८०१०५३५०	सुनछहरी गाउँपालिका	११७२८८	
५६४	८०१०५३५१	सुनिल स्मृति गाउँपालिका	२०१११३	
५६५	८०१०५३५२	ऐरावती गाउँपालिका	१८३१६९	
५६६	८०१०५३५३	गौमुखी गाउँपालिका	१६९०५७	
५६७	८०१०५३५४	झिमरुक गाउँपालिका	२०१५५२	
५६८	८०१०५३५५	नौबहिनी गाउँपालिका	१८१५४४	
५६९	८०१०५३५६	मल्लरानी गाउँपालिका	१२३७२०	
५७०	८०१०५३५७	माण्डवी गाउँपालिका	१३४१५४	
५७१	८०१०५३५८	सरुमारानी गाउँपालिका	१३१३८१	
५७२	८०१०५३५९	गढवा गाउँपालिका	१५७७५३	
५७३	८०१०५३६०	दंगीशरण गाउँपालिका	११६५५९	
५७४	८०१०५३६१	बंगलाचुली गाउँपालिका	१६६६८९	
५७५	८०१०५३६२	बबई गाउँपालिका	१४९४४०	
५७६	८०१०५३६३	राजपुर गाउँपालिका	१४८३६६	
५७७	८०१०५३६४	राप्ती गाउँपालिका	१६४७३९	
५७८	८०१०५३६५	शान्तिनगर गाउँपालिका	१४४८४५	
५७९	८०१०५३६६	खजुरा गाउँपालिका	२८४६४३	
५८०	८०१०५३६७	जानकी गाउँपालिका	१४०६३२	
५८१	८०१०५३६८	डुडुवा गाउँपालिका	१५२७९५	
५८२	८०१०५३६९	नरैनापुर गाउँपालिका	१४०४९८	

सि.न.	बउशीर्न	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
५८३	८०१०५३७०	बैजनाथ गाउँपालिका	२५६७८५	
५८४	८०१०५३७१	राप्तीसोनारी गाउँपालिका	३०७४३१	
५८५	८०१०५३७२	गेरुवा गाउँपालिका	१६५११५	
५८६	८०१०५३७३	बढैयाताल गाउँपालिका	२६३५१६	
५८७	८०१०६१०१	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	२०७१८०	
५८८	८०१०६१०२	ठूलीभेरीनगरपालिका	१३०३०१	
५८९	८०१०६१०३	त्रिपुरासुन्दरी नगरपालिका	१६१००१	
५९०	८०१०६१०४	चन्दननाथ नगरपालिका	१६६५१८	
५९१	८०१०६१०५	खाँडाचक्र नगरपालिका	१८५६५७	
५९२	८०१०६१०६	तिलागुफा नगरपालिका	१५२७८८	
५९३	८०१०६१०७	रास्कोट नगरपालिका	१५२८३५	
५९४	८०१०६१०८	आठबिसकोट नगरपालिका	१८५०५७	
५९५	८०१०६१०९	चौरजहारी नगरपालिका	१९१६७१	
५९६	८०१०६११०	मुसिकोट नगरपालिका	२७५८२१	
५९७	८०१०६१११	बागचौर नगरपालिका	२१९५५९	
५९८	८०१०६११२	बनगाँड कुपिण्डे नगरपालिका	१७७९१७	
५९९	८०१०६११३	शारदा नगरपालिका	२२४२०५	
६००	८०१०६११४	गुर्भाकोट नगरपालिका	२८१६०४	
६०१	८०१०६११५	पञ्चपुरी नगरपालिका	२०६८०७	
६०२	८०१०६११६	भेरीगंगा नगरपालिका	२३०६३१	
६०३	८०१०६११७	लेकबेसी नगरपालिका	२२९९८५	
६०४	८०१०६११८	बीरेन्द्रनगर नगरपालिका	४७७७५२	
६०५	८०१०६११९	छेडागाड नगरपालिका	३०३०५२	
६०६	८०१०६१२०	नलगाड नगरपालिका	२२६३०५	
६०७	८०१०६१२१	भेरीमालिका नगरपालिका	२३८९२९	
६०८	८०१०६१२२	आठबीस नगरपालिका	१७४०१८	
६०९	८०१०६१२३	चामुण्डा बिन्द्रासैनी नगरपालिका	१७००३२	
६१०	८०१०६१२४	दुल्लु नगरपालिका	२७१३६८	
६११	८०१०६१२५	नारायण नगरपालिका	२११९९४	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
६१२	८०१०६३०१	खत्याड गाउँपालिका	२३०४७१	
६१३	८०१०६३०२	मुगुमकार्मारोंग गाउँपालिका	१११८२५	
६१४	८०१०६३०३	सोरु गाउँपालिका	१८४९१४	
६१५	८०१०६३०४	काईके गाउँपालिका	५०४९७	
६१६	८०१०६३०५	छार्का ताङसोङ गाउँपालिका	१४८६५	
६१७	८०१०६३०६	जगदुल्ला गाउँपालिका	६२८६८	
६१८	८०१०६३०७	डोल्पो बुद्ध गाउँपालिका	१४४९९	
६१९	८०१०६३०८	मुड्केचुला गाउँपालिका	९७९७८	
६२०	८०१०६३०९	शे फोक्सुन्डो गाउँपालिका	३६०७५	
६२१	८०१०६३१०	अदानचुली गाउँपालिका	९१९६७	
६२२	८०१०६३११	खार्पुनाथ गाउँपालिका	११००९१	
६२३	८०१०६३१२	चंखेली गाउँपालिका	८७५९९	
६२४	८०१०६३१३	ताँजाकोट गाउँपालिका	८३१२३	
६२५	८०१०६३१४	नाम्खा गाउँपालिका	६७१०२	
६२६	८०१०६३१५	सर्केगाड गाउँपालिका	१४९९९८	
६२७	८०१०६३१६	सिमकोट गाउँपालिका	१६६१२७	
६२८	८०१०६३१७	कनकासुन्दरी गाउँपालिका	१३१२२५	
६२९	८०१०६३१८	गुठिचौर गाउँपालिका	६५४९९	
६३०	८०१०६३१९	तातोपानी गाउँपालिका	१३९२२६	
६३१	८०१०६३२०	तिला गाउँपालिका	१३४३१९	
६३२	८०१०६३२१	पातारासी गाउँपालिका	९३१८८	
६३३	८०१०६३२२	सिंजा गाउँपालिका	१०४४९२	
६३४	८०१०६३२३	हिमा गाउँपालिका	११५४९५	
६३५	८०१०६३२४	शुभ कालिका गाउँपालिका	१२३९६३	
६३६	८०१०६३२५	नरहरिनाथ गाउँपालिका	१६६०८५	
६३७	८०१०६३२६	पचालझरना गाउँपलिका	१११३३०	
६३८	८०१०६३२७	पलाता गाउँपालिका	१२६८६०	
६३९	८०१०६३२८	महावै गाउँपालिका	९१०६४	
६४०	८०१०६३२९	सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिका	१२०४००	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
६४१	८०१०६३३०	त्रिवेणी गाउँपालिका	१७४५८१	
६४२	८०१०६३३१	बाँफिकोट गाउँपालिका	१४९५९९	
६४३	८०१०६३३२	सानीभेरी गाउँपालिका	१६३७५३	
६४४	८०१०६३३३	कपुरकोट गाउँपालिका	११४६२४	
६४५	८०१०६३३४	कालिमाटी गाउँपालिका	१५०३६३	
६४६	८०१०६३३५	कुमाख गाउँपालिका	१५२७९२	
६४७	८०१०६३३६	छत्रेश्वरी गाउँपालिका	१५४८४८	
६४८	८०१०६३३७	सिद्ध कुमाख गाउँपालिका	८७६९७	
६४९	८०१०६३३८	त्रिवेणी गाउँपालिका	१२२४३६	
६५०	८०१०६३३९	दार्मा गाउँपालिका	११०६००	
६५१	८०१०६३४०	चिङ्गाड गाउँपालिका	१३३०५३	
६५२	८०१०६३४१	चौकुने गाउँपालिका	१७१७९४	
६५३	८०१०६३४२	बराहताल गाउँपालिका	१८८३२३	
६५४	८०१०६३४३	सिम्ता गाउँपालिका	२०३४३७	
६५५	८०१०६३४४	कुसे गाउँपालिका	१९६७७०	
६५६	८०१०६३४५	जुनीचाँदे गाउँपालिका	१८३०१९	
६५७	८०१०६३४६	बारेकोट गाउँपालिका	१५३९७४	
६५८	८०१०६३४७	शिवालय गाउँपालिका	१३८१८९	
६५९	८०१०६३४८	गुराँस गाउँपालिका	१८८२०४	
६६०	८०१०६३४९	ठाँटीकाँध गाउँपालिका	९९१२७	
६६१	८०१०६३५०	डुंगेश्वर गाउँपालिका	११६९३२	
६६२	८०१०६३५१	नौमुले गाउँपालिका	१५३८०५	
६६३	८०१०६३५२	भगवतीमाई गाउँपालिका	१४७५१५	
६६४	८०१०६३५३	भैरवी गाउँपालिका	१३४०६३	
६६५	८०१०६३५४	महाबु गाउँपालिका	१३१२००	
६६६	८०१०७०३१	धनगढी उपमहानगरपालिका	५३६०४४	
६६७	८०१०७१०१	गोदावरी नगरपालिका	३४८१७९	
६६८	८०१०७१०२	गौरीगंगा नगरपालिका	२०६३२२	
६६९	८०१०७१०३	घोडाघोडी नगरपालिका	३१३१३०	

सि.नं.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
६७०	८०१०७१०४	टिकापुर नगरपालिका	२६२६५६	
६७१	८०१०७१०५	भजनी नगरपालिका	१९५०७०	
६७२	८०१०७१०६	लम्किचुहा नगरपालिका	२९६५३५	
६७३	८०१०७१०७	दिपायल सिलगढी नगरपालिका	२२९२१४	
६७४	८०१०७१०८	शिखर नगरपालिका	२६९२४१	
६७५	८०१०७१०९	कमलबजार नगरपालिका	१८४२५३	
६७६	८०१०७११०	पंचदेवल विनायक नगरपालिका	१९७२६७	
६७७	८०१०७१११	मंगलसेन नगरपालिका	२३४६३२	
६७८	८०१०७११२	साँफेबगर नगरपालिका	३१२९५६	
६७९	८०१०७११३	त्रिवेणी नगरपालिका	१७०३४०	
६८०	८०१०७११४	बडिमालिका नगरपालिका	१३६४०४	
६८१	८०१०७११५	बुढीगंगा नगरपालिका	१९८६८२	
६८२	८०१०७११६	बुढीनन्दा नगरपालिका	१४०७५३	
६८३	८०१०७११७	जयपृथ्वी नगरपालिका	२३२२६५	
६८४	८०१०७११८	बुंगल नगरपालिका	२९१११३	
६८५	८०१०७११९	महाकाली नगरपालिका	२३८०८८	
६८६	८०१०७१२०	शैल्यशिखर नगरपालिका	२२७६९२	
६८७	८०१०७१२१	दशरथचन्द नगरपालिका	२८७९७३	
६८८	८०१०७१२२	पाटन नगरपालिका	२६९९५९	
६८९	८०१०७१२३	पुर्चौंडी नगरपालिका	२५५६६८	
६९०	८०१०७१२४	मेलौली नगरपालिका	१८३६१०	
६९१	८०१०७१२५	अमरगढी नगरपालिका	१६६३०६	
६९२	८०१०७१२६	परशुराम नगरपालिका	२६०००१	
६९३	८०१०७१२७	कृष्णपुर नगरपालिका	२१३१३२	
६९४	८०१०७१२८	पुनर्वास नगरपालिका	२४११८४	
६९५	८०१०७१२९	बेदकोट नगरपालिका	२२९२५४	
६९६	८०१०७१३०	बेलौरी नगरपालिका	२२२४९५	
६९७	८०१०७१३१	भिमदत्त नगरपालिका	४९०६६५	
६९८	८०१०७१३२	चाँदनी-दोधारा नगरपालिका	१६१५३६	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
६९९	८०१०७१३३	शुक्लाफाँट नगरपालिका	१९८७१२	
७००	८०१०७३०१	कैलारी गाउँपालिका	२०५८८१	
७०१	८०१०७३०२	चुरे गाउँपालिका	१७७४५९	
७०२	८०१०७३०३	जानकी गाउँपालिका	१९४०४८	
७०३	८०१०७३०४	जोशीपुर गाउँपालिका	१५२११६	
७०४	८०१०७३०५	बर्दगोरिया गाउँपालिका	११८९४६	
७०५	८०१०७३०६	मोहन्याल गाउँपालिका	१८२६१७	
७०६	८०१०७३०७	आदर्श गाउँपालिका	१४२५७९	
७०७	८०१०७३०८	के.आई.सिं. गाउँपालिका	११९२२२	
७०८	८०१०७३०९	जोरायल गाउँपालिका	२०२१४४	
७०९	८०१०७३१०	पूर्वीचौकी गाउँपालिका	१५५३६१	
७१०	८०१०७३११	बडीकेदार गाउँपालिका	१३५६२७	
७११	८०१०७३१२	बोगटान फुडिसल गाउँपालिका	१४२६१२	
७१२	८०१०७३१३	सायल गाउँपालिका	१०८७९९	
७१३	८०१०७३१४	चौरपाटी गाउँपालिका	१५४४७३	
७१४	८०१०७३१५	ढकारी गाउँपालिका	१३९६५५	
७१५	८०१०७३१६	तुर्माखाँद गाउँपालिका	१९९५३०	
७१६	८०१०७३१७	बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका	१२४२१०	
७१७	८०१०७३१८	मेल्लेख गाउँपालिका	१६३८६३	
७१८	८०१०७३१९	रामारोशन गाउँपालिका	१८६४८२	
७१९	८०१०७३२०	गौमुल गाउँपालिका	११८४११	
७२०	८०१०७३२१	खप्तड छेडेदह गाउँपालिका	१७८९९१	
७२१	८०१०७३२२	जगन्नाथ गाउँपालिका	६८९४५	
७२२	८०१०७३२३	स्वामीकार्तिक खापर गाउँपालिका	१०८७३८	
७२३	८०१०७३२४	हिमाली गाउँपालिका	९६८२३	
७२४	८०१०७३२५	साईपाल गाउँपालिका	२८३०९	
७२५	८०१०७३२६	केदारस्युँ गाँउपालिका	२५६९१०	
७२६	८०१०७३२७	खप्तडछान्ना गाँउपालिका	१६५३६६	
७२७	८०१०७३२८	छबिसपाथिभरा गाँउपालिका	२००१८२	

सि.न.	बउशीनं	स्थानीय तहको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
७२८	८०१०७३२९	तालकोट गाँउपालिका	१०५०५६	
७२९	८०१०७३३०	थलारा गाँउपालिका	१७०११६	
७३०	८०१०७३३१	दुर्गाथली गाँउपालिका	१२०२६१	
७३१	८०१०७३३२	मष्टा गाउँपालिका	१५२७२५	
७३२	८०१०७३३३	वित्थडचिर गाँउपालिका	१५६८०६	
७३३	८०१०७३३४	सूर्मा गाउँपालिका	६८५३९	
७३४	८०१०७३३५	अपिहिमाल गाउँपालिका	७४११३	
७३५	८०१०७३३६	दुहुँ गाउँपालिका	९५२५९	
७३६	८०१०७३३७	नौगाड गाउँपालिका	१३३२२६	
७३७	८०१०७३३८	व्याँस गाउँपालिका	११५२८३	
७३८	८०१०७३३९	मार्मा गाउँपालिका	१३३४२६	
७३९	८०१०७३४०	मालिकार्जुन गाउँपालिका	१९८१३९	
७४०	८०१०७३४१	लेकम गाउँपालिका	१९७५४५	
७४१	८०१०७३४२	डीलासैनी गाउँपालिका	१७९९९२	
७४२	८०१०७३४३	दोगडाकेदार गाउँपालिका	१९२८२०	
७४३	८०१०७३४४	पंचेश्वर गाउँपालिका	१३८८०१	
७४४	८०१०७३४५	शिवनाथ गाउँपालिका	११६८८०	
७४५	८०१०७३४६	सिगास गाउँपालिका	१६७०८९	
७४६	८०१०७३४७	सुर्नया गाउँपालिका	१५१०३०	
७४७	८०१०७३४८	अजयमेरु गाउँपालिका	१७७६८०	
७४८	८०१०७३४९	आलिताल गाउँपालिका	१२८३५२	
७४९	८०१०७३५०	गन्यापधुरा गाउँपालिका	११३९६८	
७५०	८०१०७३५१	नवदुर्गा गाउँपालिका	१३२९७९	
७५१	८०१०७३५२	भागेश्वर गाउँपालिका	१४७४८८	
७५२	८०१०७३५३	बेलडाँडी गाउँपालिका	९३२५४	
७५३	८०१०७३५४	लालझाडी गाउँपालिका	११९६८२	
		कुल जम्मा	१४१४२५७२३	

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा शसर्त अनुदानका रूपमा स्थानीय तहबाट सञ्चालन हुने शिक्षा क्षेत्रका कार्यक्रमहरू तथा बजेटको विवरण

सि.न.	कार्यक्रमहरू	रकम (रू. हजारमा)
१	तोकिएका विद्यार्थीको दिवा खाजाका लागि विद्यालयलाई अनुदान	८४६९५३३
२	CTEVT को मापदण्डबमोजिम सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक शिक्षा सञ्चालन अनुदान	२१९१००
३	अभिभावकहरुलाई वृति मार्गनिर्देशन सेवा सम्बन्धी परामर्श/अभिमुखिकरण	३७२०
४	आ.व. २०७८/७९ मा छनोट भइ प्रशिक्षणरत कार्यगत अभ्याससहितको तालिम संचालन निरन्तरता	५००
५	आ.व. २०७९/८० मा छनोट भइ प्रशिक्षणरत कार्यगत अभ्याससहितको तालिम सञ्चालन निरन्तरता	३०८२९
६	आ.व. २०८०/८१ मा छनोट भइ प्रशिक्षणरत कार्यगत अभ्याससहितको तालिम संचालन निरन्तरता	९२९९९
७	आधारभूत तहका स्वीकृत दरवन्दीका शिक्षक, राहत अनुदान शिक्षकका लागि तलब भत्ता अनुदान (विशेष शिक्षा परिषद अन्तरगतका शिक्षक/कर्मचारीहरु समेत)	७५०७८२२८
८	आधारमुत तह कक्षा (६-८) मा अंग्रेजी,गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान	१४६०६४९
९	कार्यक्रम समिक्षा तथा योजना तर्जुमा	३५५२
१०	कार्यक्रमको सुपरिवेक्षण अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	५४००
११	कार्यगत अभ्याससहितको तालिम प्रशिक्षार्थीको सीप परीक्षण सञ्चालन	१५६०९
१२	कार्यगत अभ्याससहितको तालिम सञ्चालन	५८१५६
१३	कार्यगत अभ्याससहितको तालिमसम्बन्धी सूचना प्रचार-प्रसार तथा सेवा खरिद	३३००
१४	केन्द्रबाट छनौट भएका नमुना विद्यालय, विशेष विद्यालयको स्वीकृत गुरुयोजना अनुरुप भौतिक पुर्वाधार विकास तथा प्राविधिक धार तर्फ शैक्षिक सत्र २०७९ बाट कक्षा ९ सञ्चालन गर्ने विद्यालयलाइ ल्याव व्यवस्थापन अनुदान (कक्षा ११-१२ मा विज्ञान विषय सञ्चालनका लागि समेत)	१९५९२००

सि.न.	कार्यक्रमहरू	रकम (रू. हजारमा)
१५	परियोजनाको कार्यालय सञ्चालन तथा अन्य प्रशासनीक व्यवस्थापन	५३६०
१६	प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा सिकाइ सामग्री तथा डिजिटल सिकाइ समाग्री व्यवस्थाका लागि विद्यालयलाइ अनुदान	२१७४४९६
१७	प्रारम्भिक बाल विकास सहजकर्ताहरुको पारिश्रमिक तथा विद्यालय कर्मचारी व्यबस्थापन अनुदान	८६२५७३९
१८	प्राविधिक शिक्षा र व्यवसायिक सीप तालिम सम्बन्धी अभिमूखीकरण	३४००
१९	बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका/बेरोजगार/विभिन्न तहका सीप भएका यूवाको सूचना प्रणाली निर्माण तथा व्यवस्थापन	७७००
२०	भुटानी शरणार्थीका विद्यार्थी अध्ययनरत विद्यालयका लागि शिक्षक व्यवस्थाका लागि अनुदान	१०६०९
२१	माध्यमिक तह कक्षा (९-१०) मा अंग्रेजी,गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान	४५१२२०७
२२	माध्यमिक तहका स्वीकृत दरवन्दीका शिक्षक, राहत अनुदान शिक्षक लागि तलब भत्ता अनुदान (विशेष शिक्षा परिषद अन्तरगतका शिक्षक/ कर्मचारी,प्राविधिक धारका प्रशिक्षक समेत)	२०९१३६४१
२३	लागत साझेदारी मोडलमा प्राविधिक शिक्षालयमा खटिएका शिक्षकको निर्वाह खर्च	२२७२
२४	विद्यार्थीलाई कामको संसार चिनाउने कार्यक्रमहरु (School to work transition)	३२१००
२५	विद्यार्थीलाई कामको संसार चिनाउने कार्यक्रमहरु (Skill to work transition)	१०००
२६	विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन अनुदान	१८९५३४३
२७	विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण एवम् कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान	३०६८१९९
२८	विपद्का समयमा सिकाइ निरन्तरताका लागि सिकाइ आपुरण तथा द्रुत सिकाइ योजना (ReAL) कार्यान्वयन	३८७०००

सि.न.	कार्यक्रमहरू	रकम (रू. हजारमा)
२९	विपन्न लक्षित छात्रवृत्तिकालागि छनौट भएका (कक्षा ६-१२ मा अध्ययनरत) विद्यार्थीका लागि छात्रवृत्ति	६००५०१
३०	विभिन्न तहका सीप भएका तथा बेरोगार यूवाहरुको तथ्याँक संकलन	५००
३१	वृत्ति मार्गनिर्देशन सेवाको बारेमा प्रोमोसनल सामग्री तयार गरि सुचना सम्प्रेषण तथा प्रचार प्रसारको कार्य (FM/Social Media)	५८००
३२	वृत्ति मार्गनिर्देशनसम्बन्धी नीति, रणनीति, कार्यविधि वा आवधिक/वार्षिक योजना निर्माण	१०९३
३३	वृत्ति-मार्गनिर्देशन कार्यक्रम अभिमुखीकरण, योजना तर्जुमा तथा समिक्षा	३३०८
३४	व्यावसायिक सीप तालिम सञ्चालन, अनुगमनसम्बन्धी कार्यविधि तथा निर्देशिका निर्माण	२८००
३५	शैक्षिक पहुँच सुनिश्चितता, अनौपचारिक तथा वैकल्पिक शिक्षा कार्यक्रम (परम्परागत विद्यालय, वैकल्पिक विद्यालय, साक्षरता र निरन्तर शिक्षाका कार्यक्रम समेत)	१५४७४९३
३६	शैक्षिक सुशासनका लागि सस्थागत क्षमता विकास, विद्यार्थी परीक्षण मुल्याङ्कन, शिक्षक मेन्टरिङ तथा विद्यालय सुपरिवेक्षण	९२६०७६
३७	श्री त्रिभुवन माध्यमिक विद्यालयको गत आवमा भौतिक निर्माणमा कार्यसम्पन्न भइ भुक्तानी वाँकी रकम अनुदान	३४१७
३८	श्री महादेव माध्यमिक विद्यालयको गत आवमा भौतिक निर्माणमा कार्यसम्पन्न भइ भुक्तानी वाँकी रकम अनुदान	८८८१
३९	श्री परोहा परमेश्वर माध्यमिक विद्यालयको गत आवमा भौतिक निर्माणमा कार्यसम्पन्न भइ भुक्तानी वाँकी रकम अनुदान	५१००
४०	श्री राजेन्द्र आवि र धुरालसैन माविको गत आवमा भौतिक निर्माणमा कार्यसम्पन्न भइ भुक्तानी वाँकी रकम अनुदान	५४००
४१	श्री विष्णु जनज्योति माध्यमिक विद्यालयको गत आवमा भौतिक निर्माणमा कार्यसम्पन्न भइ भुक्तानी वाँकी रकम अनुदान	९८०९

सि.न.	कार्यक्रमहरू	रकम (रू. हजारमा)
४२	सम्बन्धित निकाय/सरोकारवाला वीच समन्वय छलफल/अन्तरक्रिया	३००८
४३	सहिद स्मृति विद्यालयलाई अनुदान	१६१५१०
४४	सामुदायिक तथा निजी विद्यालयका विद्यार्थी (कक्षा ९ र १०)लाई वृत्ति-मार्गनिर्देशन कार्यक्रम सञ्चालन	९८२५
४५	सामुदायिक तथा निजी विद्यालयका वृत्ति मार्ग निर्देशन सेवा प्राप्त विद्यार्थीको तथ्यांक अध्यावधिक (कक्षा ९ र १०)	१५०
४६	सामुदायिक विद्यालयका छात्राहरुलाई निशुल्क स्यानिटरी प्याड ब्यवस्थापन	१३८३२२८
४७	सार्वजनिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुका लागि निशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान (स्थानीय विषय/मातृभाषाको समेत)	३८१४४८१
४८	सार्वजनिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुका लागि छात्रबृत्ति (आवासीय तथा गैरआवासीय)	१३५४२६२
४९	स्थानीय तहका निर्वाचित जनप्रतिनिधि र अन्य सरोकारवालाको सहभागीतामा परियोजना अभिमुखीकरण	२१४०
५०	स्थानीय तहमा वृत्ति मार्गनिर्देशन सेवा इकाई स्थापना र संचालन	११२००
५१	स्थानीय तहमा वृत्ति मार्गनिर्देशन सेवा इकाई स्थापना र संचालनका लागि प्राविधिक सहयोग	४००
५२	स्थानीयको साझेदारीमा विद्यालय भवन निर्माण अनुदान	२५२५५००
	Grand Total	१४१४२५७२३

अनुसूची - १

आर्थिक वर्ष २०७४/७५ देखि २०८०/८१ सम्मका नेपाल सरकारको शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रका वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमहरू

(क) आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

१. सर्वसुलभ गुणस्तरीय शिक्षाको अवधारणा बमोजिम शिक्षा क्षेत्रलाई अगाडि बढाइनेछ। विद्यालय उमेर समूहका सबै बालबालिकहरूलाई विद्यालयमा **"ल्याउने, सिकाउने र टिकाउने"** कार्यलाई प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रमसहित अभियानका रुपमा संञ्चालन गरिनेछ। पढ्दै कमाउदै कार्यक्रमलाई पढ्दै कमाउदै, कमाउदै पढ्दै कार्यक्रममको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ। विद्यालय तहको पाठ्यक्रममा समसामयिक पुनरावलोकन गरिनेछ। यस वर्षजस्तै प्रत्येक बर्ष शैक्षिक सत्रको सुरुमै पाठ्यपुस्तक उपलब्ध हुने सुनिश्चित गरिनेछ। (बुदाँ न.१२५)

२. आधारभूत तहमा गुणस्तरीय शिक्षामा पहुँच वृद्धि गर्न दलित, अल्पसङ्ख्यक, लोपोन्मुख, पिछडिएको क्षेत्र, दुर्गम तथा हिमाली क्षेत्र र आर्थिक रुपले विपन्न तथा अपाङ्गता भएका बालबालिकाका लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। शिक्षा क्षेत्रका सबै किसिमका छात्रवृत्तिहरू एकद्वार प्रणालीमार्फत वितरण गर्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ। विपन्न लक्षित छात्रवृतिलाई विस्तार गरिनेछ। दिवा खाजा कार्यक्रमलाई क्रमशः विस्तार गर्दै लगिनेछ।(बुदाँ न.१२६)

३. सङ्घीय शिक्षा ऐन संसद्को यसै अधिवेशनबाट पारित गरिनेछ। शिक्षण पेशालाई मर्यादित र आकर्षण बनाउन विशेष प्याकेजको व्यवस्था गरिनेछ। विषय र विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षाक दरबन्दी पुनरावलोकन गरी न्यूनतम शिक्षकको व्यवस्था गरिनेछ। "हाम्रो स्कुल, बनाऔं राम्रो स्कुल" अभियानअन्तर्गत सामुदायिक विद्यालयहरूमा स्थानीय तहबाट विषयगत दक्ष शिक्षक दरबन्दीको व्यवस्था मिलाइनेछ। सामुदायिक विद्यालयहरूलाई शैक्षिक नतिजाका आधारमा अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइनेछ। सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूको सेवा सुविधालगायतका विषयाई सम्बोधन गरिनेछ।(बुदाँ न.१२७)

४. हरेक स्थानीय तहमा कम्तीमा एक विद्यालयलाई स्मार्ट विद्यालय बनाई प्रविधिको माध्यमबाट पठन पाठन हुने व्यवस्था मिलाइनेछ। विद्यार्थी मूल्याङ्कनको राष्ट्रिय मापदण्ड तर्जुमा गरिनेछ।(बुदाँ न.१२८)

५. उच्च शिक्षामा देखिएका समस्या समाधान गरी ठोस सुझाव दिन उच्चस्तरीय शिक्षा आयोग गठन गरिनेछ। हरेक प्रदेश भित्रका विशिष्टीकृत विषय बाहेकका उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने संस्थाहरूलाई एकै विश्वविद्यालयको छाता अन्तर्गत रहने गरी पुनःसंरचना गरिनेछ। उच्च शिक्षामा सबैको सहज पहुँच बढाइनेछ। उच्च शिक्षालाई उद्यम तथा रोजगारकेन्द्रित बनाइनेछ। शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि शैक्षिक प्रणाली, जनशक्ति व्यवस्थापन र शैक्षिक क्यालेण्डर परिमार्जन गरिनेछ।(बुदाँ न.१२९)

६. नवप्रवर्तन, अनुसन्धान, आविष्कार र विज्ञान शिक्षाको विस्तारलाई प्रोत्साहन गर्न नवप्रवर्तन तथा आविष्कार कोष स्थापना गरिनेछ। संसद्‌को यसै अधिवेशनमा नवप्रवर्तन, अनुसन्धान र आविष्कारसम्बन्धी कोष सञ्चालन गर्ने विधेयक पेश गरिनेछ ।(बुदाँ न.१३०)

७. चिकित्सा शिक्षालाई एकीकृत र योजनाबद्धरुपमा विस्तार गर्न चिकित्सा शिक्षासम्बन्धी प्रतिष्ठानहरूलाई एकीकृत छाता ऐन अन्तर्गत सञ्चालन गरिनेछ । यस सम्बन्धी विधेयक संसद्‌को यसै अधिवेशनमा पेश गरिनेछ । एकीकृत प्रतिष्ठानअन्तर्गत सबै प्रदेशमा मेडिकल कलेज स्थापना गरिनेछ । प्रदेश र क्षेत्रीय अस्पतालहरूको स्तरोन्नति गरी शिक्षण अस्पतालका रुपमा विकास गरिनेछ ।(बुदाँ न.१३१)

८. व्यक्तिको शारीरिक, मानसिक र बौद्धिक विकासमा सहयोग पुर्‍याउन योग र ध्यान विषयलाई विद्यालय तथा उच्च शिक्षाको पाठ्यक्रममा समावेश गरी पठन-पाठन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।(बुदाँ न.१३२)

(ख) आर्थिक वर्ष २०७९।८० को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

१. समाज र राष्ट्रको विकासमा योगदान पुर्‍याउने असल, योग्य, अनुशासित एवं समाज र राष्ट्रपति जिम्मेवार नागरिक उत्पादन गर्ने र व्यक्तिको ज्ञान, सीप र क्षमता वृद्धि गर्ने गरी गुणस्तरीय शिक्षा प्रणालको विकास गरिने छ । आधारभूत तहदेखि उच्च तहसम्मको पाठ्यक्रम, शिक्षण विधि, परीक्षण प्रणाली र भौतिक पूर्वाधारमा सुधार गरिनेछ ।(बुदाँ न. १०१)

२. गुणस्तरीय, अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षाको लागि विद्यालय क्षेत्र विकास योजना कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । आगामी वर्ष अधिकतम सार्वजनिक विद्यालयमा न्यूनतम पूर्वाधार निर्माण कार्य सम्पन्न गरिनेछ।विज्ञान, गणित, अंग्रेजी र प्रविधिक शिक्षकको अभाव नहुने गरी सामुदायिक विद्यालयमा शिक्षक विद्यार्थीको अनुपातको आधारमा शिक्षक दरबन्दी पुनरावलोकन गरिनेछ । गुणस्तरीय शिक्षाको राष्ट्रिय मानक निर्धारण गर्ने विशिष्टकृत नमुना विद्यालय सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।(बुदाँ न. १०२)

३. राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रमलाई परिमार्जन गरी शैक्षिक गुणस्तरवृद्धि, भौतिक पूर्वाधार विकास र अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ । दिवा खाजा कार्यक्रमलाई कक्षा आठसम्म विस्तार गरिनेछ । प्रदेश र स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयमा स्वास्थ्य परिचारिकाको व्यवस्था गरिनेछ । (बुदाँ न. १०३)

४. मदरसा शिक्षालाई आधुनिक शिक्षा प्रणालीसँग आवद्ध गर्न कानूनी व्यवस्था गरिनेछ । गुरुकुल, गुम्बा, मदरसालगायतले सञ्चालन गर्ने शैक्षिक कार्यक्रममा दिइँदै आएको अनुदानलाई विद्यार्थी सङ्ख्या र सञ्चालित तह/कक्षासँग आबद्ध गरिनेछ । दलित अल्पसङ्ख्यक, लोपोन्मूख जातजाति, पिछडिएको क्षेत्र, दुर्गम तथा हिमाली क्षेत्र र आर्थिक रुपले विपन्न परिवारका बालबालिका तथा विशेष आवश्यकता भएका बालबालिकाको गुणस्तरीय शिक्षामा पहुँच वृद्धि गर्न प्रदेश तहमा आवासीय विद्यालय सञ्चालन गरिनेछ । सहिद एवं वेपत्ता परिवार, आन्दोलनका घाइते एवं अपाङ्ग भएका र द्वन्द्व पिडित परिवारका बालबालिकालाई शिक्षामा विशेष अवसर सुनिश्चित गरिनेछ ।(बुदाँ न. १०४)

५. उच्च शिक्षामा विद्यार्थी भर्ना र पहुँच अभिवृद्धिका लागि प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। प्राविधिक शिक्षालयको नक्साङ्कन गरी सबै स्थानीय तहमा विस्तार गरिनेछ। कक्षा ९ देखि स्नातक तहसम्मका पाठ्यक्रममा परिमार्जन गरी प्राविधिक तथा व्यावसायिक विषयलाई समावेश गरिनेछ। शिक्षालाई सिपसँग, सिपलाई श्रमसँग, श्रमलाई रोजगारीसँग, रोजगारीलाई उत्पादनसँग र उत्पादनलाई बजारसँग जोड्नका लागि पढ्दै कमाउँदै कार्यक्रमलाई थप विस्तार गरिनेछ। (बुदाँ न. १०५)

६. नेपालमा सञ्चालित विश्वविद्यालयहरूसँगको समन्वय प्रभावकारी बनाइनेछ। शिक्षा प्रशासनसम्बद्ध बोर्ड, सचिवालय, आयोग र परिषद्को आवश्यकता अनुसार पुनरावलोकन, पुनःसंरचना र सुदृढीकरण गरिनेछ। राष्ट्रिय महत्व र आवश्यकताका आधारमा स्थापना हुने विश्वविद्यालयलाई पूर्वाधार निर्माणमा सहयोग पुर्याइनेछ। (बुदाँ न. १०६)

७. विश्वविद्यालयको पाठ्यक्रमलाई अनुसन्धानमूलक बनाइनेछ । विद्यार्थी तथा विश्वविद्यालयको जनशक्तिको क्षमता विकास हुने गरी सरकारी क्षेत्रका अध्ययन, अनुसन्धान विश्वविद्यालयमार्फत गरिनेछ। सरकारी कार्यक्रमकालागि आवश्यक परामर्श सेवा विश्वविद्यालयबाट प्राप्त गर्न प्राथमिकता दिइनेछ। विश्वविद्यालयको शिक्षण गुणस्तर, अनुसन्धानमा गरेको योगदान र शैक्षिक उपाधि हासिल गरेका विद्यार्थीको रोजगारीसँगको आवद्धतालगायतका सूचकका आधारमा विश्वविद्यालयको रेटिङ गरी विश्वविद्यालयलाई दिइने अनुदान निर्धारण गर्ने नीति लिइनेछ। (बुदाँ न. १०७)

८. विश्वविद्यालयलाई क्रमशः सेन्टर अफ एक्सलेन्सका रुपमा विकास गर्दै लगिनेछ। विशिष्टिकृत विषयमा उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने र विदेशी विद्यार्थीलाई नेपालका आकर्षित गर्ने गरी उच्च शिक्षामा लगानी गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ। प्रत्येक प्रदेशमा कम्तिमा दुई मेडिकल कलेज/प्रतिष्ठान स्थापना र सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ। सुदूरपश्चिम विश्वविद्यालयको सहकार्यमा डडेलधुरामा मेडिकल कलेज सञ्चालनमा ल्याइनेछ। चिकित्सा शिक्षा अध्ययन गराउने शिक्षण संस्थाको क्षमताका आधारमा विद्यार्थी संख्या वृद्धि गरिनेछ। (बुदाँ न. १०८)

९. विज्ञान प्रविधिलाई विकासका सबै आयामहरूमा आवद्ध गर्दै लैजाने नीति लिइनेछ। विज्ञान प्रविधिलाई शिक्षा प्रणालीको अभिन्न अंगको रुपमा विकास गरिनेछ। विज्ञान प्रविधिको क्षेत्रमा उल्लेख्य योगदान पुर्याउने संस्था र व्यक्तिलाई सम्मान गरिनेछ। वैज्ञानिक अनुसन्धानलाई प्रदेशस्तरसम्म प्रवर्द्धन गरिनेछ। (बुदाँ न. १११)

१०. पारमाणविक स्रोत तथा प्रविधि खोज, अध्ययन एवं अनुसन्धानलाई सहज बनाउन रेडियोधर्मी पदार्थर विकिरण सुरक्षा नियमनको व्यवस्था मिलाइनेछ। विधि विज्ञान प्रयोगशालाको स्तरोन्नति एवं विस्तार गरिनेछ। बी.पी.कोइराला मेमोरियल प्लानेटोरियम अब्जरभेटरी एण्ड साइन्स म्यूजियमको स्तरोन्नति गरिनेछ।(बुदाँ न. ११२)

(ग) आर्थिक वर्ष २०७७।७८ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

१. सबै नेपालीलाई देशभक्त, भविष्यप्रति आशावान्, सभ्य, सुसंस्कृत, योग्य, प्रतिस्पर्धी, उद्यमशील, सिर्जनशील र आत्मविश्वासी नागरिक बनाउने यस सरकारको शिक्षा नीति हो। राष्ट्रिय आवश्यकता र अन्तर्राष्ट्रिय अवसरका आधारमा जनशक्तीको प्रक्षेपण गरी विषय क्षेत्रगत जनशक्ति उत्पादन गरिनेछ। राष्ट्रिय योग्यता प्रारुपको ढाँचा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। (बुदाँ नं. ६२)

२. आगामी आर्थिक बर्षमा नेपाल घोषणा गरिनेछ।(बुदाँ नं. ६३)

३. विकास निर्माण र सामाजिक सेवाका क्षेत्रमा विशेषज्ञ जनशक्तिको अभाव रहेको छ। आवश्यक जनशक्ति विकासका लागि कृषि तथा वन, पर्यावरण, विज्ञान तथा प्रविधि, चिकित्सा, आयुर्वेद, पर्यटन, इन्जिनियरिङ् आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स, सुरुङ प्रविधि तथा रक इन्जिनियरिङ, खनिज अन्वेषण, जलविद्युत, नविकरणीय ऊर्जालगायतका विशिष्टीकृत विधामा उच्च शिक्षा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ।(बुदाँ नं. ६४)

४. विश्वविद्यालयहरूको अध्ययन अध्यापनलाई अनुसन्धानमा आधारित बनाइनेछ। विज्ञान प्रविधिसम्बन्धी उच्च शिक्षालाई अनुसन्धानमुखी बनाइनेछ। अनुसन्धानको गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने संयन्त्र विकास गरिनेछ।(बुदाँ नं. ६५)

५. स्वदेशमै विज्ञान र प्रविधिको क्षेत्रमा अन्तर्राष्ट्रियस्तरको अध्ययन, अध्यापन र अनुसन्धान गर्नसक्ने विश्वविद्यालयको रुपमा मदन भण्डारी विज्ञान तथा प्रविधि विश्वविद्यालय स्थापना र सञ्चालनका लागि आबश्यक पूर्वाधार निर्माणका कार्यहरू तीव्र रुपमा अघि बढाइनेछ।(बुदाँ नं. ६६)

६. त्रिभुवन विश्वविद्यालयको सम्रचनागत र अन्य आवश्यक सुधार गरी शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गरिनेछ। विश्वविद्यालयका पाठ्यक्रम समयसापेक्ष बनाइनेछ। यस विश्वविद्यालयअन्तर्गतका अनुसन्धान केन्द्रहरूलाई सुदृढ गरी विशिष्टीकृत अनुसन्धान केन्द्रको रुपमा विकास गरिनेछ।(बुदाँ नं. ६७)

७. मदन भण्डारी प्रौद्योगिक विश्वविद्यालय र योगमाया आयुर्वेद विश्वविद्यालय स्थापना र सञ्चालनका लागि आवश्यक तयारी पूरा गरिनेछ।(बुदाँ नं. ६८)

८. **चिनौं आफ्नो माटो, बनाऔं आफ्नै देश** अभियान सञ्चालन गरी स्नातकोत्तर युवाहरूलाई विकास निर्माण तथा शैक्षिक विकाससम्बन्धी काममा मुलुकभर परिचालन गरिनेछ।(बुदाँ नं. ६९)

९. दुई बर्षको अवधिमा विद्यालय बाहिर रहेका २ लाख ७० हजार बालबालिकालाई विद्यालय भर्ना गरिएको छ। विद्यालय उमेरका सबै बालबालिका विद्यालयमा हुने सुनिश्चित गरिनेछ।**बालबालिकालाई विद्यालय ल्याऔं र पढाइमा टिकाऔं** कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाई सबै विद्यार्थीले कम्तीमा माध्यामिक तह पूरा गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।(बुदाँ नं. ७०)

१०. **राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार** कार्यक्रममार्फत शिक्षण सस्थाको भौतिक पूर्वाधार तथा सिकाइ सुविधामा सुधार गरिनेछ।यस कार्यक्रममा वैज्ञानिक अनुसन्धान, प्रविधिको विकास तथा नवप्रवर्तन एवम् बौद्धिक प्रतिभाहरूलाई प्रोत्साहन लगायतका कार्यहरू समावेश गरिनेछ।नयाँ प्रविधि र ज्ञानको विकास एवम्

विस्तारका लागि अनुकुल वातावरण सिर्जना गरी लगानी वृद्धि गरिनेछ ।(बुदाँ नं. ७१)

११. सार्वजनिक विद्यालयहरूलाई गुणस्तरिय शिक्षाको केन्द्र बनाइनेछ ।सार्वजनिक विद्यालयको समग्र सुधारका लागि सार्वजनिक विद्यालय सबलीकरण दशक २०७६-८५ अभियान सञ्चालन गरिनेछ । विद्यालय तथा शिक्षण संस्थाहरूको नक्साङ्कन गरी भूगोल र न्यूनतम विद्यार्थी सङ्ख्याको आधारमा समायोजन गरिनेछ। गुणस्तरिय शिक्षाका लागि विद्यालयमा योग्य, दक्ष र शिक्षण पेसामा प्रतिबद्ध शिक्षकको आपूर्ति, विकास र परिचालन गरिनेछ ।(बुदाँ नं. ७२)

१२. विद्यालयस्तरमा विज्ञान शिक्षालाई प्रभावकारी र रुचिकर बनाउन वैज्ञानिक सिकाइ विधिमा जोड दिइनेछ । विज्ञान अध्ययन केन्द्रहरूको स्थापना गरिनेछ ।(बुदाँ नं. ७३)

१३. प्राविधिक जनशक्तिको अभाव हटाउन प्राविधिक शिक्षा विस्तार गरिनेछ।नेपालभर ६ सय ७ स्थानीय तहमा प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाको विस्तार गरिएको छ । आगामी तीन वर्षभित्रमा सबै सामुदायिक विद्यालय तथा प्राविधिक शिक्षालयलाई पूर्वाधारसम्पन्न शिक्षण संस्थाका रुपमा विकास गरिनेछ ।(बुदाँ नं. ७४)

१४. विद्यालय तहको पाठ्यक्रममा नेपालको गौरव, संस्कृति, सभ्यता र मूल्य मान्यता, राष्ट्रिय एकताको सम्वर्द्धन एवम् नागरिकको कर्तव्यबोधका विषयहरू समेत समावेश गरिनेछ ।(बुदाँ नं. ७५)

१५. पाँच वर्षमुनीका बालबालिकाको सर्वाङ्गीण विकासका लागि स्थानीय तहमा प्रारम्भीक बालविकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।(बुदाँ नं. ७६)

१६. विद्युतीय शिक्षण सामग्री उत्पादन गरी अनलाइन शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। सबै सार्वजनिक माध्यामिक विद्यालय र क्याम्पसमा सूचना प्रविधि प्रयोगशाला र उच्च गतिको इन्टरनेट सुविधा पुर्याइनेछ।(बुदाँ नं. ७७)

१७. राष्ट्रिय शिक्षा नीति, २०७६ र राष्ट्रिय विज्ञान तथा नव प्रवर्तन नीति, २०७६ को समयानुकुल परिमार्जन गर्दै कार्यान्वयन गरिनेछ । (बुदाँ नं. ७८)

(घ) आर्थिक वर्ष २०७६।७७ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

१. सबै स्थानीय तहका वडा, स्वास्थ्य केन्द्र तथा सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयमा ब्रोडव्याण्ड इन्टरनेट विस्तार गर्ने कार्य आगामी वर्षभित्र सम्पन्न गरिनेछ ।(बुदाँ नं. ९३)

२. शैक्षिक क्षेत्र सुधारमा योगदान पुर्याउन छुट्टै कोष खडा गरी राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । (बुदाँ नं. ९८)

३. आगामी २ वर्षभित्र नेपाललाई साक्षर नेपाल घोषणा गरिनेछ ।(बुदाँ नं. ९९)

४. शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधिको क्षेत्रमा विश्वस्तरको अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने विशिष्टीकृत विश्वविद्यालयको रूपमा मदन भण्डारी विज्ञान तथा प्रविधि विश्वविद्यालय आगामी दुई वर्षभित्र सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।(बुदाँ नं. १००)

५. अघिल्लो शैक्षिक वर्षमा शुरु गरिएको विद्यार्थी भर्ना अभियानलाई निरन्तरता दिई आगामी दुई वर्षभित्र विद्यालय जाने उमेर समूहका सबै बालबालिकालाई विद्यालय भर्ना गरिनेछ। प्राथमिक तहमा भर्ना भएको जुनसुकै विद्यार्थीले माध्यमिक तह पूरा गर्ने सुनिश्चित गर्न लक्षित वर्गलाई छात्रवृत्ति, दिवाखाजा र विद्यार्थीमैत्री पाठ्यक्रमको व्यवस्था गरिनेछ।(बुदाँ नं. १६०)

६. विद्यार्थीहरूले गुणस्तरीय शिक्षा प्राप्त गर्ने सुनिश्चितताका लागि सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरूलाई नियमित तालिम प्रदान गर्नुका साथै शैक्षिक सामग्रीहरूको उत्पादन र वितरणमा जोड दिइनेछ। अध्ययन अध्यापनमा दूरशिक्षा पद्धतिसमेत अवलम्बन गरिनेछ। उद्यमशीलता, मर्यादा र अनुशासनमा आधारित सामाजिक साँस्कृतिक मूल्यहरूको प्रवर्द्धनमा योजदान गर्ने शैक्षिक प्रणाली विकास गरिनेछ।(बुदाँ नं. १६१)

७. विदुषी योगमाया आयुर्वेद विश्वविद्यालय स्थापनाका लागि आवश्यक पूर्वाधार विकास गरिनेछ।(बुदाँ नं. १६२)

८. प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाको विस्तार, समृद्ध नेपाल निर्माणको आधार कार्यक्रम अन्तर्गत आगामी दुई वर्षभित्र सबै स्थानीय तहमा प्राविधिक विद्यालय सञ्चालन गरिनेछ। सबै सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयहरूमा विज्ञान प्रयोगशाला निर्माण गर्न सुरु गरिनेछ।(बुदाँ नं. १६३)

९. मदन भण्डारी प्रौद्योगिक विश्वविद्यालय स्थापना गर्ने पूर्वघोषित नीतिको कार्यान्वयन गर्ने कार्य अघि बढाइनेछ।(बुदाँ नं. १६४)

१०. प्राविधिक, व्यावसायिक तथा जीवनपयोगी शिक्षा प्रदान गरी देशलाई आवश्यक पर्ने दक्ष जनशक्ति विकास गरिनेछ। पानीजहाज, रेलयातायात, सुरुङ प्रविधि, खनिज अन्वेषण, जलाशययुक्त जलविद्युत आयोजनालाई आवश्यक पर्ने दक्ष जनशक्ति विकास गर्न छात्रवृत्तिमा स्वदेश तथा विदेशमा अध्ययन गराइनेछ।(बुदाँ नं. १६५)

११. प्राविधिक शिक्षामा नेपालको मौलिक कला, संस्कृति र ज्ञानको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने विषयहरू समावेश गरी यस सम्बन्धी सीपयुक्त जनशक्ति विकास गरिनेछ।(बुदाँ नं. १६६)

१२. असल, सिर्जनशील र विश्लेषणात्मक सीपयुक्त जनशक्ति विकास गर्न विज्ञान, प्रविधि र अनुसन्धानमा लगानी वृद्धि गरिनेछ।(बुदाँ नं. १६७)

१३. जनसाङ्ख्यिक बनोट र भौगोलिक अवस्थाको आधारमा नक्साङ्कन गरी विद्यालय तथ शिक्षण संस्थाहरूको समायोजन एवं एकीकरण गरिनेछ।(बुदाँ नं. १६८)

१४. विक्रम सम्वत २०७६ देखि २०८५ सम्मलाई सार्वजनिक विद्यालय सबलीकरण दशकका रूपमा कार्यान्वयन गरी शैक्षिक गुणस्तर अभिबृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।(बुदाँ नं. १६९)

१५. विद्यार्थीहरूलाई सार्वजनिक तथा निजी संस्था एवं प्रतिष्ठानहरूको कार्यस्थलमा इन्टर्न गराइनेछ। **चिनौं आफ्नो माटो, बनाऔं आफ्नै देश** अभियान सञ्चालन गरी स्नातक युवाहरूलाई फेलोसिपसहित मुलुकभर परिचालन गरिनेछ।(बुदाँ नं. १७०)

१६. देशभरका सबै सामुदायिक विद्यालयहरूमा अध्ययनरत छात्राहरूलाई सेनेटरी प्याड नि:शुल्क उपलब्ध गराइनेछ ।(बुदाँ नं.१७१)

१७. युवाहरूको प्रतिभा पहिचान, परिचालन र प्रवर्द्धनका लागि नियमित रूपमा सिर्जनात्मक गतिविधि सञ्चालन गरिनेछ । विज्ञान तथा प्रविधि एक्स्पो, प्रदर्शनी, महोत्सव आयोजना गरी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा नेपालीहरूले गरेका आविष्कारहरूको बारेमा जानकारी तथा ज्ञान विस्तार गरिनेछ । आगामी वर्ष युवा वैज्ञानिक सम्मेलन आयोजना गरिनेछ ।(बुदाँ नं. १७२)

१८. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि क्षमता विकास र रोजगारीका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । शारीरिक अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य र मनोरञ्जनका लागि उपयुक्त खेल परिसर र सुविधाको प्रवन्ध गरिनेछ, मनोबल बढाइनेछ, दक्ष र सक्षम बनाउन शिक्षा र तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । (बुदाँ नं. १८४)

१९. गरिबीको मनोविज्ञान हटाई आत्मविश्वास जागृत गरिनेछ । मौलिक हकको कार्यान्वयनबाट सबै नागरिकलाई शिक्षा, स्वास्थ्या, खाद्यान्न, रोजगारीको व्यवस्था गरी निरपेक्ष गरिबी अन्त्य गरिनेछ । अब नेपालमा कोही भोकै पर्दैन भोकले कोही पर्दैन ।(बुदाँ नं. १९१)

२०. राष्ट्रिय सुरक्षा नीति कार्यान्वयन गरी राष्ट्रिय सुरक्षालाई सुदृढ बनाइनेछ । राष्ट्रिय सुरक्षा एवं प्रतिरक्षासम्बन्धी विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गर्न राष्ट्रिय प्रतिरक्षा विश्वविद्यालय स्थापना गरिनेछ ।(बुदाँ नं. १९५)

(ङ) आर्थिक वर्ष २०७५।७६ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

१. शिक्षा र स्वास्थ्य सेवा प्रवाहमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग बढाइनेछ । सामुदायिक विद्यालय, अस्पताल तथा स्वास्थ्य सस्थाहरूमा उच्च गतिको इन्टरनेट सुविधा पुरयाइनेछ । डिजिटल प्रणालीमार्फत भर्चुअल सिकाइ र स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था मिलाइनेछ । अन्तरक्रियात्मक श्रव्यदृष्यको माध्यमबाट गुणस्तरीय शिक्षा र चिकित्सकीय सेवा उपलब्ध गराइनेछ । (बुदाँ नं. ५६)

२. मानवीय क्षमता विकास गर्न संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट गुणस्तरीय शिक्षा, सीप विकास, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाइमा लगानी वृद्धि गरिनेछ । निजी र सामुदायिक क्षेत्रलाई समेत यी क्षेत्रमा लगानी बढाउन उत्प्रेरित गरिनेछ ।(बुदाँ नं. ६४)

३. आधारभुत शिक्षा अनिवर्य निशुल्क गरिनेछ । विद्यालय पढ्ने उमेरका सवै वालवालिकालाई विद्यालय भर्ना गर्ने कार्यलाई प्रत्येक वर्ष अभियानका रुपमा अगाडी वढाईनेछ । यसै शैक्षिक सत्र देखि कक्षा १ मा भर्ना भएका सवै विद्यार्थीले माध्यमिक शिक्षा पुरागर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । (बुदाँ नं. ६५)

४. विद्यालय छाड्ने कारण वारे अध्ययन अनुसन्धान गरी सुधारका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । ओपचारिक शिक्षा छाडेका विद्यालय पढ्ने उमेरका लाई विद्यालय फर्काउने र विद्यालय पढ्ने उमेर नागेकालाई प्राविधिक र व्यवसियक सीप प्रदान गरिनेछ । औपचारिक शिक्षा प्रणाली संग आवद्ध हुन चाहानेहरूका लागि खुला तथा वैकल्पिक शिक्षा प्रणालीको विस्तर गरिनेछ ।(बुदाँ नं. ६६)

५. शिक्षामा नीजि लगानीको नियमन गरी शैक्षिक क्षेत्रमा रहेको विषमता हटाईनेछ । प्रत्येक विद्यालयलाई वालमैत्री विद्यालयका रुपमा विकास गर्नेगरी विद्यालयको पुर्वाधार विकास गरिनेछ । अपांगताको प्रकृति अनुरुप आवश्यकताका आधारमा प्रत्येक प्रदेशमा पुर्वाधार युक्त विशेष शिक्षा आवासीय विद्यालय सञ्चालन गरिनेछ ।(बुदाँ नं. ६७)

६. विद्यालय शिक्षाको पाठ्यक्रममा राष्ट्रिय तथा देशप्रेमको भावना विकास गर्ने, उच्च नैतिक चरित्र निर्माण गर्ने र कर्तव्यवोध गराउने विषय समावेश गरी विद्यार्थीहरूमा आदर्श र अनुशाशसित नागरिकका गुणहरू विकास गरिनेछ । (बुदाँ नं. ६८)

७. उच्च शिक्षालाई विशिष्टिकरण गरिनेछ । विश्वविद्यालयहरूलाई Centre of excellence का रुपमा विकास गरिनेछ । प्रदेशहरूमा प्राविधक तथा व्यवसायिक महाविद्यालय स्थापना गरिनेछ । स्थानीय तहमा पोलिटेक्निक स्थापना गरिनेछ । विद्यालय तह देखि नै जीवनोपयोगी व्यवसियक र प्राविधिक शिक्षामा जोड दिईनेछ । प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाको अनुपात वढाईनेछ ।(बुदाँ नं. ६९)

८. विज्ञान र प्रविधिको क्षेत्रमा विश्वस्तरको अध्यनन अनुसान्धान गर्ने विशिष्ट प्रतिष्ठानको रुपमा मदन भण्डारी विज्ञान तथा प्रविधिक अध्ययन प्रतिष्ठान स्थापना गरिनेछ ।(बुदाँ नं. ७०)

(च) आर्थिक वर्ष २०७४।७५ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

१. शिक्षा र स्वस्थ्यमा भएको लगानीले स्वस्थ्य, शिक्षित र सभ्य नागरिक उत्पादनमा योगदान पुर्याएको छ । अहिलेसम्म प्रप्त उपलब्धीलाई संस्थागत गरी गुणस्तरीय शिक्षा र स्वस्थ्य सेवाको व्यवस्था मिलाइनेछ । (बुँदा न. २३)

२. आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क हुनेछ भने माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य तथा निःशुल्क बनाइनेछ । माध्यामिक तमसम्मको शिक्षा स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण गरिनेछ। लक्षित वर्गलाई शिक्षामा दिई आएको सुविधालाई थप व्यवस्थित गरी निरन्तरता दिइनेछ । गुणस्तरयुक्त शिक्षामा पहुँच पुर्याउँन सामुदायिक विद्यालयलाई नमूनाको रुपमा सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । सीपयुक्त शिक्षाका लागि प्रविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षालाई क्रमशः विस्तार गरिनेछ । उच्च शिक्षालाई सर्वसुलभ बनाउन प्रदेशगत रुपमा विश्वविद्यालय स्थापना कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ साथै खुला विश्वविद्यालयलाई सञ्चालनमा ल्याइनेछ । (बुँदा न. २४)

३. मुलुकको सम्बृद्धिका लागि विज्ञान र प्रविधिको क्षेत्रबाट प्राप्त हुन सक्ने लाभ, अवसर र सम्भावनालाई खोजी गरी यस क्षेत्रमा संख्यात्मक र गुणात्मक विकास गरिनेछ । विज्ञान तथा प्रविधिका क्षेत्रमा अनुसन्धान र विकासलाई उच्च प्रथमिकताका साथ अघि बढाउन राष्ट्रिय कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । (बुँदा न. २७)

अनुसूची - २

आर्थिक वर्ष २०७४/७५ देखि २०८०/०८१ सम्मका नेपाल सरकारको शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रका वार्षिक बजेट वक्तव्यहरू

(क) आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को सरकारको बजेट वक्तव्य

१. सरकारको कुल पुँजीगत बजेटको न्यूनतम एक प्रतिशत रकम अनुसन्धान, नवप्रवर्तन र आविष्कारमा खर्च गर्ने नीति लिइनेछ। अनुसन्धान, नवप्रवर्तन र आविष्कारका लागि छुट्टै कोष स्थापना गर्न रु. एक अर्ब विनियोजन गरेको छु । कोष सञ्चालन गर्न आवश्यक कानून तर्जुमा गरिनेछ । सरकारका विभिन्न निकायबाट हुने अनुसन्धान, नवप्रवर्तन र आविष्कारसम्बन्धी कार्यक्रमलाई यसमा आबद्ध गर्दै लगिनेछ । प्रदेश र स्थानीय तहलाई यस कोषमा रकम जम्मा गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ । नवप्रवर्तन, आविष्कार र अनुसन्धानसम्बन्धी कार्यमा समन्वय एवं सहजीकरण गर्न शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयमा छुट्टै इकाइ स्थापना गरिनेछ । (बुदाँ न.६८)

२. गुणस्तरीय शिक्षामा आम नागरिकको पहुँच बढाई शिक्षित र मर्यादित समाजको विकास गरिनेछ । शिक्षालाई जीवनोपयोगी, आधुनिक, विज्ञान प्रविधिमा आधारित, व्यावसायिक र अनुसन्धानमुखी बनाइनेछ । प्राविधिक शिक्षामा लगानी र गुणस्तर अभिवृद्धि गरिनेछ । (वुदाँ न. १९८)

३. आधारभूत तह प्रवेशको आधारको रूपमा रहेको बालशिक्षालाई व्यवस्थित र पहुँचयोग्य बनाउन प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रको नक्साङ्कन गरी पुनर्वितरण गरिनेछ । (वुदाँ न. १९९)

४. बालबालिकालाई विद्यालयमा "ल्याउने, सिकाउने र टिकाउने" कार्यक्रमलाई विस्तार गरी कृषिजन्य प्रयोगात्मक सिकाइ प्रदान गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको छु । दुर्गम तथा हिमाली क्षेत्रका छात्रछात्रालाई आवासीय छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ । मातृभाषामा आधारभूत शिक्षा प्रदान गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । (वुदाँ न.२००)

५. हाल प्रदान गरिदै आएको विपन्न, दलित, सीमान्तकृत लगायतका विद्यार्थीलाई लक्षित छात्रवृत्ति तथा मुलुकभरका छात्रालाई प्रदान गरिदै आएको छात्रवृति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु । विद्यालय तह, प्राविधिक तथा उच्च शिक्षामा गरी रु ३ अर्ब २ करोड विनियोजन गरेको छु । यसबाट आगामी वर्ष करिव २६ लाख छात्रछात्राहरू लाभान्वित हुनेछन् । मुसहर, डोम र चमार विद्यार्थीलाई चिकित्सा तर्फको उच्च शिक्षामा प्रदान गरिदै आएको छात्रवृत्तिलाई निरन्तरता दिएको छु । (वुदाँ न.२०१)

६. सामुदायिक विद्यालयमा सञ्चालित दिवा खाजा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन रु. ८ अर्ब ४५ करोड विनियोजन गरेको छु । दिवा खाजामा जङ्क फुड दिन नपाइने व्यवस्था गरिनेछ । स्थानीय तथा रैथाने कृषि उपजबाट तयार गरिएको पौष्टिक आहार उपलब्ध गराइने व्यवस्था मिलाइनेछ । यसबाट करिव ३२

लाख विद्यार्थी लाभान्वित हुनेछन् ।(वुदाँ न.२०२)

७. विद्यालय तहका छात्राहरूलाई निःशुल्क स्यानिटरी प्याड वितरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई रु. १ अर्ब ४२ करोड विनियोजन गरेको छु । यसबाट करीव १० लाख छात्रा लाभान्वित हुनेछन् ।(वुदाँ न.२०३)

८. औपचारिक शिक्षा प्रणालीमा आबद्ध नभएका गुरूकुल, मदरसा र गुम्वा लगायतका परम्परागत शिक्षालाई औपचारिक शिक्षा प्रणालीमा जोडिनेछ । साङ्केतिक भाषा र ब्रेल लिपिका पाठ्यपुस्तक निःशुल्क उपलब्ध गराइनेछ ।(वुदाँ न.२०४)

९. खुल्ला प्रतिस्पर्धाबाट प्रधानाध्यापक छनौट गर्न स्थानीय तहलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । शैक्षिक गुणस्तरमा सुधारका लागि विद्यालय स्रोत केन्द्रलाई नयाँ स्वरूपमा पुनर्स्थापना गरी शिक्षण अवलोकन, नमुना शिक्षण, पुनर्ताजगी लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । (वुदाँ न.२०५)

१०. शैक्षिक शत्र शुरू हुनु अगावै सामुदायिक विद्यालयका सबै विद्यार्थीका हातमा निःशुल्क पाठ्यपुस्तक र विद्यालयमा पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तकको विद्युतीय प्रति उपलब्ध गराइनेछ । यस कार्यक्रमका लागि रु. ३ अर्ब ५८ करोड बजेट छुट्याएको छु।(वुदाँ न.२०६)

११. आधारभूत तहका शैक्षिक योग्यता पुगेका शिक्षकलाई माथिल्लो तहको रिक्त दरबन्दीमा समायोजन र स्तरोन्नति गरिनेछ। सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकसँग स्थानीय तहले कार्य सम्पादन करार गरी कार्य सम्पादनस्तरलाई वृत्ति विकाससँग आबद्ध गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । अध्यापन अनुमति पत्रको परीक्षामा सबै विषय अध्ययन गर्ने व्यक्ति सम्मिलित हुन पाउने कानुनी व्यवस्था मिलाइनेछ । (वुदाँ न.२०७)

१२. विषयगत र विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक दरबन्दी पुनरावलोकन गरिनेछ । दरवन्दी नभएका माध्यमिक तथा आधारभूत विद्यालयमा अंग्रेजी, गणित र विज्ञान विषय शिक्षकको व्यवस्था गर्न रु. ३ अर्ब ६९ करोड विनियोजन गरेको छु ।(वुदाँ न.२०८)

१३. राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत विद्यार्थी, विद्यालय र शिक्षक सङ्ख्याको आधारमा विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार विकासमा खर्च गर्न स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान उपलब्ध गराइनेछ । विद्यार्थी सङ्ख्या, भौगोलिक अवस्थिति लगायतका मापदण्डका आधारमा विद्यालय गाभ्न स्थानीय तहलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।(वुदाँ न.२०९)

१४. काठमाडौंमा रहेको बुढानिलकण्ठ स्कूल र पोखरामा रहेको गण्डकी बोर्डिङ स्कूलको सञ्चालन मोडालिटी अवलम्वन गरी शैक्षिक गुठीमार्फत धनकुटा, बर्दिबास, तानसेन, सुर्खेत र डडेल्धुरामा एक एकवटा नमुना आवासीय सामुदायिक विद्यालय स्थापनाका लागि सम्भाव्यता अध्ययन र पूर्व तयारीका कार्य अगाडि बढाइनेछ ।(वुदाँ न.२१०)

१५. विद्यालय भवनको भूकम्पपछिको पुनर्निर्माणका बाँकी कार्य आगामी वर्ष सम्पन्न गरिनेछ। ऐतिहासिक

त्रिचन्द्र कलेजको पूनर्निर्माण गर्न बजेट छुट्याएको छु। महेन्द्र रत्न क्याम्पस लगायत भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त ३८ वटा क्याम्पसहरूको पुनर्निर्माण प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ।(वुदाँ न.२११)

१६. सबै स्थानीय तहमा प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाको पहुँच विस्तार गरिनेछ। प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्अन्तर्गतका प्राविधिक शिक्षालयहरू प्रदेश सरकारबाट सञ्चालन गर्ने गरी हस्तान्तरण गरिनेछ। प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्लाई सीप परीक्षण, प्राविधिक शिक्षाको पाठ्यक्रम विकास, गुणस्तर र मापदण्ड निर्धारणका कार्यमा केन्द्रित गरिनेछ।(वुदाँ न.२१२)

१७. प्राविधिक विषय तर्फ छात्रवृत्तिमा उच्च शिक्षा हासिल गरेका विद्यार्थीलाई सामुदायिक शैक्षिक संस्था वा स्थानीय तहमा अनिवार्य रूपमा दुई वर्ष सेवा गर्ने गरी परिचालन गरिनेछ।(वुदाँ न.२१३)

१८. स्वदेश तथा विदेशमा सीप सिकेको स्वघोषणा गरेको आधारमा जनशक्तिको सीप परीक्षण गरी प्रमाणीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। प्राविधिक प्रशिक्षकहरूको दक्षता अभिवृद्धिका लागि प्राविधिक प्रशिक्षक अनुमति पत्र प्रणाली कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद मार्फत आगामी आर्थिक वर्ष ५० हजार जनाको सीपको परीक्षण गरी प्रमाणीकरण गरिनेछ। (वुदाँ न.२१४)

१९. विश्वविद्यालय अनुदान आयोगको पुनर्संरचना एवं सुदृढीकरण गरी उच्च शिक्षाको नियमन, गुणस्तर सुनिश्चितता तथा प्रत्यायन, राष्ट्रिय योग्यता परीक्षण र मापदण्ड निर्धारण तथा शैक्षिक योग्यताको मान्यता एवं समकक्षतासम्बन्धी कार्यमा केन्द्रित गरिनेछ। शैक्षिक नतिजा, शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप, स्रोत साधनको परिचालन लगायतका मापदण्डको आधारमा विश्वविद्यालयलाई अनुदान प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। विश्वविद्यालय अनुदान आयोगबाट कडाईका साथ अनुगमन गरी विश्वविद्यालयको वार्षिक शैक्षिक क्यालेन्डर पालना गराइनेछ।(वुदाँ न.२१५)

२०. मदन भण्डारी विज्ञान तथा प्रविधि विश्वविद्यालय र योगमाया आयुर्वेदिक विश्वविद्यालय सञ्चालनमा ल्याइनेछ। नेपाल विश्वविद्यालय सम्बन्धी कानून तर्जुमा प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ।(वुदाँ न.२१६)

२१. लुम्बिनी प्रदेशको बुटवल, मधेश प्रदेशको वर्दिवास र कर्णाली प्रदेशको सुर्खेतमा मेडिकल कलेज निर्माण कार्य अगाडि बढाउन रकम विनियोजन गरेको छु। सम्बन्धित प्रादेशिक अस्पतालको सहकार्यमा उक्त मेडिकल कलेजहरू सञ्चालन गर्ने प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ। डडेल्धुरामा मेडिकल कलेज सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट छुट्याएको छु।(वुदाँ न.२१७)

२२. केशर पुस्तकालय, राष्ट्रिय पुस्तकालय र डिल्लीरमण कल्याणी रेग्मी स्मारक पुस्तकालयको सुदृढीकरण तथा पुस्तकको डिजिटलाईजेशन गरिनेछ। सामुदायिक पुस्तकालयको स्थापना, सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्न प्रदेश र स्थानीय तहलाई प्रोत्साहित गरिनेछ।(वुदाँ न.२१८)

२३. उच्च शिक्षालाई अनुसन्धानमूलक बनाउन त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गतका सेडा, सेरिड र सिनास

लगायतका अनुसन्धान र विकास संस्थाहरूको क्षमता विकासका लागि बजेट छुट्ट्याएको छु । (बुदाँ न.२१९)

२४. संवैधानिक व्यवस्थाअनुरूप विद्यालय शिक्षा, उच्च शिक्षा, प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र सीप विकास तालिम तथा राष्ट्रिय योग्यता प्रारूप सम्बन्धी विषयहरूलाई व्यवस्थित बनाउन संघीय शिक्षा ऐन तर्जुमा गरिनेछ । (बुदाँ न.२२०)

२५. विज्ञान प्रविधि, इन्जिनियरिङ्ग, कला, गणित लगायतका विषयमा विद्यालयस्तरदेखि नै अनुसन्धान र नवप्रवर्तनको सोच र क्रियाशिलता विकास गरिनेछ । (बुदाँ न.२२१)

२६. रेडियोधर्मी पदार्थको सुरक्षित प्रयोग, व्यवस्थापन, नियमन तथा अनुगमनको लागि नियमनकारी निकाय स्थापना गर्न आवश्यक तयारी गरिनेछ । रासायनिक पदार्थको सुरक्षित प्रयोग, नियमन तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक कानूनी व्यवस्था गरिनेछ । (बुदाँ न.२२२)

२७. शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयतर्फ रु. १ खर्ब ९७ अर्ब २९ करोड विनियोजन गरेको छु । (बुदाँ न.२२३)

(ख) आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को नेपाल सरकारको बजेट वक्तव्य

१. शिक्षामा पहुँच विस्तार गर्नुका साथै पूर्वाधार निर्माण र गुणस्तर सुधार गरी उत्पादनशील र नवप्रवर्तनशील मानव पुँजी विकास गरिनेछ । तथ्य र विज्ञानमा आधारित शिक्षा प्रवर्द्धन गर्दै लगिनेछ । प्रदेश र स्थानीय तहको सहकार्यमा रोजगारमूलक र जीवनोपयोगी शिक्षा प्रदान गर्ने विद्यालय शिक्षा क्षेत्र सुधार कार्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । आगामी आर्थिक वर्ष युवा साक्षरता शतप्रतिशत पुर्याउन तथा माध्यमिक र उच्च शिक्षामा कुल भर्नादर वृद्धि गर्न अभियान सञ्चालन गरिनेछ । (बुदाँ न. १५७)

२. शिक्षालाई सीपसँग, सीपलाई श्रमसँग, श्रमलाई रोजगारीसँग, रोजगारीलाई उत्पादनसँग र उत्पादनलाई बजारसँग जोड्ने उद्देश्यकासाथ विद्यार्थीलाई कक्षा कोठाबाटै व्यवसायिक ज्ञान र सीप प्रदान गर्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । हाल १४० वटा विद्यालयमा सञ्चालित पढ्दै कमाउँदै कार्यक्रमलाई थप १०० वटा विद्यालयहरूमा विस्तार गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु । (बुदाँ न. १५८)

३. **शिक्षासँगै सीप** भन्ने अभियानका साथ माध्यमिक तहमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूलाई सीपमुलक तालिम प्रदान गर्ने गरी पाठ्यक्रम विकास गरिनेछ। माध्यमिक तह उत्तीर्ण भएसँगै स्वावलम्वी बन्न सक्ने गरी विद्यार्थीलाई कुनै एक व्यवसायिक दक्षता हासिल गराई रोजगार वा स्वरोजगार बन्न सक्षम बनाइनेछ । प्राविधिक विषयको स्नातक तह र अन्य विषयमा स्नातकोत्तर तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीलाई स्थानीय तहको योजना निर्माण र ग्रामीण विकासमा योगदान गर्ने गरी न्यूनतम ९० दिन स्वयंसेवामा लगाउन सम्बन्धित विश्वविद्यालयले आवश्यक व्यवस्था मिलाउनेछ । (बुदाँ न. १५९)

४. राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत आगामी आर्थिक वर्ष १ हजार २ सय सामुदायिक विद्यालयको प्राविधिक पूर्वाधारसहितका विद्यालय भवन निर्माण गरिनेछ। शिक्षकको क्षमता विकास, कार्यमूलक अनुसन्धान र परियोजना कार्यमा आधारित शिक्षण सिकाइ र विद्यार्थीको क्षमता वृद्धि गर्न वार्षिक कार्ययोजना बनाई शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। यस कार्यक्रमका लागि रु. ८ अर्ब ८८ करोड विनियोजन गरेको छु। (बुदाँ न. १६०)

५. माध्यमिक तहको विपन्न लक्षित छात्रवृत्तिलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ। स्थानीय उत्पादनको उपयोगलाई प्राथमिकता दिई दिवा खाजा कार्यक्रमलाई क्रमशः कक्षा ८ सम्म विस्तार गर्ने लक्ष्यका साथ आगामी आर्थिक वर्ष कक्षा ६ सम्म विस्तार गरेको छु।(बुदाँ न. १६१)

६. डिजिटल सिकाइ सामग्री उपलब्ध गराई विद्यार्थीको सिक्ने क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ। माध्यमिक तहको अंग्रेजी, गणित र विज्ञान विषयको विज्ञ शिक्षकहरूबाट भर्चुअल माध्यमबाट शिक्षणको व्यवस्था गरी गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चितता गर्न प्रत्येक प्रदेशका २० वटा विद्यालयहरूको लागि आवश्यक पर्ने इन्टरनेट, डिजिटल बोर्ड र अन्य सामग्री खरिदका लागि रु. १० करोड विनियोजन गरेको छु। (बुदाँ न. १६२)

७. सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापकको शैक्षिक नेतृत्व, सीप तथा व्यवस्थापन क्षमता अभिवृद्धि गर्न तालिमको व्यवस्था गरिनेछ। विद्यार्थीको शैक्षिक नतिजाका आधारमा विद्यालय व्यवस्थापन तथा शैक्षिक सुधारको लागि प्रधानाध्यापकबाट पेश भएको प्रस्ताव विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत भएमा सो बमोजिमको योजना कार्यान्वयन गर्न रु. ५ लाख सम्म प्रधानाध्यापकले खर्च गर्न पाउने व्यवस्था मिलाएको छु। (बुदाँ न. १६३)

८. **हाम्रो विद्यालय: हाम्रो जिम्मेवारी** भन्ने भावना जागृत गर्न शिक्षक व्यवस्थापन समिति र अभिभावकबीच नियमित अन्तरसम्वाद गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। यसै वर्षदेखि कार्यसम्पादन सूचकका आधारमा सामुदायिक विद्यालयहरूलाई श्रेणीकृत गरिनेछ। निश्चित मापदण्ड पूरा गरेका विद्यालयलाई नमूना विद्यालय घोषणा गरी पुरष्कृत गरिनेछ। शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएका गुरूकुल, गुम्बा, मदरसा लगायतका शैक्षिक संस्थालाई दिँदै आएको अनुदान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु। (बुदाँ न. १६४)

९. सरकारी विद्यालय, क्याम्पस र सामुदायिक क्याम्पसमा कार्यरत शिक्षक, प्राध्यापक र कर्मचारीहरूको सेवा सुरक्षा र वृत्ति विकासको सुनिश्चितता गर्न दरबन्दी पुनरावलोकन गरी उपयुक्त संख्या कायम गरिनेछ। रिक्त पदको स्तर निर्धारण गरी स्थायी प्रकृयाबाट पदपूर्ति गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा सामुदायिक विद्यालयहरूको नक्साङ्कन गरी विद्यालय समायोजन गरिनेछ। आवश्यकतानुसार आवासीय विद्यालय निर्माण गरिनेछ।(बुदाँ न. १६५)

१०. विपन्न, दलित, अल्पसंख्यक, लोपोन्मुख जातजाति, पिछडिएको क्षेत्र, दुर्गम तथा हिमाली क्षेत्र र आर्थिक रूपले विपन्न परिवारका बालबालिका तथा विशेष आवश्यकता भएका बालबालिकाहरूको गुणस्तरीय शिक्षामा पहुँच अभिवृद्धि गर्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।(बुदाँ न. १६६)

११. परिवर्तनकारी आन्दोलन र युद्धका क्रममा जीवन उत्सर्ग गर्ने शहीद एवं बेपत्ता परिवार, विभिन्न आन्दोलनमा घाइते एवं अपाङ्ग भएका र द्वन्द्वपीडित परिवारका बालबालिकाहरूका लागि स्थापित शहीद स्मृति विद्यालयलाई क्रमशः सार्वजनिक प्राविधिक शिक्षालयमा परिणत गरिनेछ ।(बुदाँ न. १६७)

१२. प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा तालिम परिषद्को पुनर्संरचना गरी छुट्टाछुट्टै तालिम गुणस्तर नियामक निकाय र सीपमूलक तालिम कार्यक्रम कार्यान्वयन निकायको रूपमा विकास गरिनेछ। **प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाको विस्तार: समृद्धिको आधार** भन्ने सोचका साथ हाल सञ्चालनमा रहेका प्राविधिक शिक्षालयको नक्साङ्कन तथा समायोजन गरी पहुँच विस्तार गरिनेछ । प्राविधिक शिक्षालयहरूलाई क्रमशः प्रदेशमा हस्तान्तरण गरिनेछ। प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा तालिम तर्फ रु. ८ अर्ब ३० करोड विनियोजन गरेको छु । (बुदाँ न. १६८)

१३. नयाँ र उदीयमान विषयमा उच्च शिक्षाको अध्ययनको अवसर स्वदेशभित्रै प्रदान गरी उच्च शिक्षाका लागि विदेश जाने प्रवृत्ति न्यून गर्न सार्वजनिक निजी साझेदारी अवधारणामा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको सूचना प्रविधि अध्ययन प्रतिष्ठान स्थापना गर्न सहजीकरण गरिनेछ । उच्च शिक्षाको अध्ययन अध्यापन कार्यलाई अनुसन्धानमा आधारित बनाउन त्रिभुवन विश्वविद्यालयलाई सेन्टर अफ एक्सिलेन्सका रूपमा विकास गरिनेछ । नेपालका उच्च शैक्षिक संस्थाहरूमा विदेशी विद्यार्थीको लागि आरक्षणको व्यवस्था गरी भर्ना, भिसा र आवासको सहज व्यवस्था गरिनेछ । विदेशी प्राध्यापकहरूलाई समेत सहज भिसा सुविधाको व्यवस्था गरी नेपाल आउन सहजीकरण गरिनेछ ।(बुदाँ न. १६९)

१४. गुणस्तरीय स्वास्थ्य शिक्षा र सेवाको विस्तार गरी प्रादेशिक सन्तुलन कायम गर्न विश्वविद्यालयहरूसँगको सहकार्यमा प्रदेश सरकार अन्तर्गतका अस्पतालहरूमा मेडिकल कलेज स्थापना गर्ने नीति लिइनेछ । बुटवल मेडिकल कलेज र लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल, सुर्खेत मेडिकल कलेज र कर्णाली प्रादेशिक अस्पताल, कर्णाली स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान र चौरजहारी सामुदायिक अस्पताल तथा गेटा मेडिकल कलेज र सेती तथा महाकाली अस्पताल बीचको सहकार्यमा सम्बन्धित विश्वविद्यालय अन्तर्गत मेडिकल कलेज सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । डडेल्धुरामा मेडिकल कलेज स्थापनाको प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ । (बुदाँ न. १७०)

१५. जनसंख्याको अनुपातमा चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीको अपर्याप्तता भएको अवस्थालाई मध्यनजर गरी स्वास्थ्य शिक्षामा प्रमाणपत्र तहदेखि विशिष्टिकृत उच्च शिक्षासम्मको अध्ययनलाई सहज बनाउन भर्ना संख्या, भर्ना प्रक्रिया र संस्थागत व्यवस्था सम्बन्धमा आवश्यक कानूनी प्रबन्ध गरिनेछ । स्वास्थ्य शिक्षा उपलब्ध गराउने शिक्षण संस्थाहरूले वर्षको दुईपटक विद्यार्थी भर्ना गर्ने गरी क्षमता विकास गरिनेछ

। यसबाट नेपाली विद्यार्थीहरूलाई मेडिकल शिक्षा अध्ययनका लागि विदेशिनु नपर्ने अवस्था सिर्जना हुनुका साथै विदेशी मुद्रा समेत बचत हुनेछ । मेडिकल शिक्षा अध्ययनमा विदेशी विद्यार्थीहरूलाई आकर्षित गर्न आवश्यक पूर्वाधारसहित काठमाडौ बाहिर विभिन्न स्थानमा मेडिकल कलेज स्थापना गर्न सहजीकरण गरिनेछ ।(बुदाँ न. १७१)

१६. विभिन्न विषयमा अनुसन्धान तथा अन्वेषण गर्ने निकायहरूबीच समन्वय र सहकार्य गरी अनुसन्धानमूलक कार्यक्रमहरूलाई थप प्रभावकारी बनाउन त्रिभुवन विश्वविद्यालय, काठमाडौं विश्वविद्यालय, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद र नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रतिष्ठानका कार्यकारी प्रमुखहरू सम्मिलित अनुसन्धान तथा विकास समन्वय समिति गठन गरिनेछ । युवा वैज्ञानिकहरुलाई अनुसन्धानमा प्रोत्साहन गरिनेछ । अनुसन्धानका लागि राष्ट्रिय आविष्कार केन्द्र लगायत अन्य आविष्कार केन्द्रसँग सहकार्य र साझेदारी गरिनेछ । त्रिभुवन विश्वविद्यालयका सेडा, सेरिड, सिनास, रिकास्ट लगायत अनुसन्धान केन्द्रहरू तथा अन्य विश्वविद्यालयका अनुसन्धान केन्द्रहरू मार्फत हुने अनुसन्धानको लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु ।(बुदाँ न. १७२)

१७. खगोलशास्त्र सम्बन्धी ज्ञान तथा मनोरञ्जनको लागि सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गा एकीकृत गरी काठमाडौं महानगरपालिकाको सहकार्यमा बहुउपयोगी प्लानिटोरियम पार्कसहितको संरचना निर्माण गरिनेछ ।(बुदाँ न. १७३)

१८. शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको लागि रु. ७० अर्ब ५ करोड विनियोजन गरेको छु । शिक्षा क्षेत्रतर्फ प्रदेशमा रु. ५ अर्ब ३२ करोड र स्थानीय तहमा रु. १ खर्ब २१ अर्ब १ करोड हस्तान्तरण गरेको छु । (बुदाँ न. १७४)

अन्य

१९. गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउन र स्वास्थ्य पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न लुम्बिनी प्रदेशको राजापुरमा पाटन स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान मार्फत र मधेश प्रदेशको सप्तरीमा चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान मार्फत सुपर स्पेसिलिटी सेवासहितको स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न अस्पताल स्थापना गर्ने कार्य अघि बढाइनेछ । शिक्षक अस्पताल निर्माण कार्य अघि बढाइनेछ । सिकलसेल एनिमिया अनुसन्धान तथा उपचार केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।(बुदाँ न. 143)

२०. चालीस वर्ष माथिका नागरिकका लागि स्थानीय तहका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा वर्षमा एकपटक नसर्ने रोगहरूको निःशुल्क स्क्रिनिङ सेवा सञ्चालन गरिनेछ । शैक्षिक सत्र शुरू हुनु अघि सार्वजनिक विद्यालयका सबै विद्यार्थीको निःशुल्क स्वास्थ्य जाँच गर्ने प्रबन्ध गरिनेछ । (बुदाँ न. 153)

२१. सामुदायिक वा सार्वजनिक विद्यालयले खरिद गर्ने बढीमा २ वटा स्कुल बसको आयातमा लाग्ने भन्सार महसुलमा ७५ प्रतिशत छुट दिने व्यवस्था मिलाएको छु ।(बुदाँ न. १७७)

(ग) आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को नेपाल सरकारको बजेट वक्तव्य

गुणस्तरीय शिक्षा

१. मानव पुँजी निर्माणको आधार शिक्षालाई गुणस्तरीय, जीवनोपयोगी, व्यावसायिक र प्रविधिमैत्री बनाई शिक्षामा सबै नागरिकको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।दक्ष शैक्षिक जनशक्ति विकास र ज्ञान एवम् सीपमूलक पाठ्यक्रम तर्जुमा गरी अनुकूल सिकाई वातावरण निर्माण गरिनेछ । विपद् सम्वेदनशील तथा अपाङ्गतामैत्री शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ। नतिजामूलक शैक्षिकमुल्याङ्कन प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ। सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न शैक्षिक नतिजाको आधारमा अनुदान दिने व्यवस्था गरिनेछ ।(बुदाँ न. २१३)

२. राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रमलाई शैक्षिक क्षेत्रको पूर्वाधार निर्माणमा केन्द्रीत गरिनेछ। तीन वर्षभित्र सबै तहका सामुदायिक विद्यालय र क्याम्पसको कक्षा कोठा, प्रयोगशाला, पुस्तकालय, खानेपानी तथा शौचालयलगायत वैकल्पिक सिकाई विधि अनुकूलका भवन तथा पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ। आगामी वर्ष प्राथमिकताको आधारमा १ हजार ५ सय सामुदायिक विद्यालय र क्याम्पसको भौतिक पूर्वाधार निर्माण प्रारम्भ गरिनेछ । यस कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट शैक्षिक पूर्वाधार निर्माणमा क्रान्तिकारी परिवर्तन हुने, देश सुहाउँदो दक्ष जनशक्ति उत्पादन गरी सामाजिक न्याय सहितको आर्थिक-सामाजिक रुपान्तरण गर्न महत्वपूर्ण योगदान पुग्ने विश्वास लिएको छु । राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रमका लागिरु.१० अर्ब विनियोजन गरेको छु। (बुदाँ न. २१४)

३. आगामी शैक्षिक सत्रमा आधारभूत तहमा विद्यार्थी भर्नादर शतप्रतिशत पुर्याई अनिवार्य र निःशुल्क आधारभूत शिक्षा सुनिश्चित गरिनेछ । गुरूकुल,मदरसा र गुम्वा जस्ता परम्परागत शिक्षा विधिलाई औपचारिक शिक्षा प्रणालीमा आवद्ध गरिनेछ। (बुदाँ न. २१५)

४. प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रका शिक्षिका र विद्यालय कर्मचारीलाई नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम रु.१५ हजार न्यूनतम मासिक पारिश्रमिक उपलब्ध गराइनेछ। नेपाल सरकारले हाल उपलव्ध गराउदै आएको मासिक पारिश्रमिकमा वृद्धि गरी रु.८ हजार पुर्याएको छु। न्यूनतम पारिश्रमिक भन्दा कम हुन आउने रकम सम्बन्धित स्थानीय तहले व्यहोर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । यसका लागि रु.५अर्ब ५५ करोड विनियोजन गरेकोछु। (बुदाँ न. २१६)

५. बालबालिकाको पोषण स्तरमा सुधार ल्याउन र शैक्षिकसत्र पूरा नगरी बीचमा नै कक्षा छोड्ने समस्या समाधान गर्न सार्वजनिक विद्यालयका कक्षा ५ सम्मका सबै बालबालिकालाई दिवाखाजा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रु.८ अर्ब ७३ करोड विनियोजन गरेको छु । यसबाट देशभरका ३५ लाख विद्यार्थी लाभान्वित हुनेछन्। (बुदाँ न. २१७)

६. शिक्षक-विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षकको दरवन्दी मिलान गरिनेछ। प्राथमिक तहमा बढी हुने

दरवन्दी माध्यमिक तहमा रुपान्तरण गरी बढी भएको दरवन्दी खारेज गरिनेछ । माध्यमिक तहका विद्यालयमा विद्यार्थी संख्याको अनुपातमा विज्ञान, गणितर अंग्रेजी विषयका शिक्षक व्यवस्था गर्न थप अनुदानका लागि रु.२ अर्ब ६६ करोड विनियोजन गरेको छु। (बुदाँ न. २१८)

७. आगामी दुई वर्षभित्र सबै सामुदायिक विद्यालयमा निःशुल्क ब्रोडब्याण्ड इन्टरनेट सेवा पुर्याउने उद्देश्यका साथ आगामी आर्थिक वर्षको अन्त सम्ममा मुलुकभरका ६० प्रतिशत विद्यालयमा सेवा विस्तार गरिनेछ। (बुदाँ न. २१९)

८. वैकल्पिक शिक्षण सिकाइ कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ । विद्यालय जान नपाएका विद्यार्थीलाई लक्षित गरी सिकाई पोर्टलको विकास तथा नेपाल टेलिभिजन मार्फत शैक्षिक च्यानल सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु। वैकल्पिक शिक्षण सिकाई कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि रु.१ अर्ब २० करोड विनियोजन गरेको छु। (बुदाँ न. २२०)

९. सार्वजनिक विद्यालयमा कक्षा नौ सम्म अध्ययन गर्ने बालबालिकालाई रङ्गीन पाठ्यपुस्तक छपाई गरी शैक्षिक शत्र शुरू हुनु अगावै निःशुल्क वितरण गरिनेछ। कक्षा १२ सम्मका छात्रछात्रालाई निःशुल्क पाठ्यपुस्तक र छात्रालाई निःशुल्क स्यानिटरी प्याड वितरण गर्न रु.४ अर्ब ७९ करोड विनियोजन गरेको छु। (बुदाँ न. २२१)

१०. जोखिममा परेको अल्पसंख्यक, लोपोन्मुख, सीमान्तकृत समुदाय तथा विपन्न वर्गका बालबालिकाका लागि ताप्लेजुङ्ग, रसुवा, मुस्ताङ, मुगु, दार्चुला लगायतका १३ हिमाली जिल्लामा माध्यमिक तहका आवासीय विद्यालय सञ्चालन गरिनेछ। (बुदाँ न. २२२)

११. चेपाङ्ग,राउटे, बादी, माझी, मुसहर लगायत आर्थिक सामाजिक रुपमा सीमान्तकृत रलोपोन्मुख समुदाय, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, सहिद परिवार, द्वन्द पिडित, कोभिड-१९ को संक्रमणबाट मृत्यु भएका परिवारका छात्रछात्रा तथा एचआईभिएड्स संक्रमित बालबालिकाको शिक्षा प्राप्तिको अधिकारको संरक्षण गर्न छात्रवृत्तिका लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु । दलित, मुस्लिम महिलातथा मुक्त कमलरी महिला विद्यार्थीका लागि सबै विषयमा उच्च शिक्षासम्म छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने र निःशुल्क शिक्षा सुनिश्चित गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु। (बुदाँ न. २२३)

१२. दृष्टिविहिन बालबालिकालाई ब्रेल पाठ्यपुस्तक लगायत आधुनिक प्रविधिको सहायताबाट शिक्षा प्राप्त गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। वौद्धिक अपाङ्गता भएका विद्यार्थीका लागि आवासीय सुविधा सहित प्रत्येक प्रदेशमा एक-एक विशेष विद्यालय स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ। (बुदाँ न. २२४)

१३. एक विद्यालय-एक स्वास्थ्यकर्मी नीति अवलम्बन गरी विद्यालयमा स्वास्थ्य सचेतना अभिवृद्धि गरिनेछ। प्रत्येक शैक्षिक सत्रको शुरुमा सबै विद्यार्थीको अनिवार्य रूपमा आँखा, कान लगायतका आधारभूत स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयन गरिनेछ।(बुदाँ न. २२५)

१४. माध्यमिक तहका विद्यार्थीलाई दैनिक पठनपाठनको अतिरिक्त नेपाल स्काउट, जुनियर रेडक्रस सर्कल, खेलकुद र सङ्गीत लगायतका अतिरिक्त क्रियाकलापमा सहभागी हुन प्रोत्साहित गरिनेछ। (बुदाँ न. २२६)

१५. विश्वविद्यालय अनुदान आयोगलाई राष्ट्रिय योग्यता परीक्षण, मापदण्ड निर्धारण तथा विश्वविद्यालयको अनुगमन र नियमन गर्ने सवल र सक्षम निकायमा विकास गरिनेछ। विश्वविद्यालयलाई प्रदान गरिने अनुदान कार्यसम्पादनमा आधारित बनाइनेछ। विश्वविद्यालयअनुदान आयोग मार्फत वितरण हुने अनुदान वृद्धि गरी रू १८ अर्ब ३४करोड पुर्याएकोछु।(बुदाँ न. २२७)

१६. सत्तरी प्रतिशत प्राविधिक र तीस प्रतिशत साधारण शिक्षाको अवधारणा कार्यान्वयन गरिनेछ। महोत्तरीको जलेश्वरमा इन्जिनियरिङ्ग कलेज स्थापना गरिनेछ। कृषि तथा वन विश्वविद्यालयका आङ्गिक क्याम्पस विस्तार गरिनेछ। (बुदाँ न. २२८)

१७. मदन भण्डारी प्रोद्यौगिक विश्वविद्यालय आगामी दुई वर्षभित्र सञ्चालनमा ल्याइनेछ। आगामी वर्ष विश्वविद्यालयको पूर्वाधार निर्माण प्रारम्भ गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु।(बुदाँ न. २२९)

१८. दुई वर्षभित्र योगमाया आयुर्वेदिक विश्वविद्यालय सञ्चालनमा ल्याउने गरी पूर्वाधार निर्माणको कार्य प्रारम्भ गर्न बजेट छुट्याएको छु। (बुदाँ न. २३०)

१९. प्रस्तावित नेपाल विश्वविद्यालयको स्थापना तथा सञ्चालनको लागि आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ। (बुदाँ न. २३१)

२०. आगामी वर्ष सुदुरपश्चिम प्रदेशको गेटामा निर्माणाधिनमेडिकल कलेज सञ्चालनमा ल्याइनेछ। बुटवलमेडिकल कलेजको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरी निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ। प्रदेश नं २ को बर्दिबास र कर्णाली प्रदेशको सुर्खेतमा मेडिकल कलेज स्थापना गर्न जग्गा प्राप्ती र विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरिनेछ। (बुदाँ न. २३२)

२१. विश्वविद्यालय शिक्षालाई अनुसन्धानमा आधारित बनाइनेछ। त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गतका सेडा, सिनास, सेरिडररिकास्टलाई अनुसन्धानको अग्रणी संस्थाको रूपमा विकास गर्न बजेट व्यवस्था गरेको छु। (बुदाँ न. २३३)

२२. स्थानीय विशेषता र आवश्यकताका आधारमा सीपयुक्त दक्ष जनशक्ति तयार गर्न सबै स्थानीय तहमा प्राविधिक शिक्षालय सञ्चालन गरिनेछ। प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदको सम्बन्धन र सम्बन्धित स्थानीय तहको व्यवस्थापनमा प्राविधिक शिक्षालय स्थापना गर्न सशर्त अनुदान उपलब्ध गराइनेछ। प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदलाईपाठ्यक्रम विकास, दक्ष प्रशिक्षक उत्पादन, शिक्षालयको गुणस्तर निर्धारण,सिकाई प्रमाणीकरण र नियमन कार्यमा केन्द्रीत गरिनेछ। (बुदाँ न. २३४)

२३. इतिहासको अध्ययन, अन्वेषण र खोज गरी भौगोलिक, राजनीतिक, साँस्कृतिक एवम् सामाजिक पक्षमा प्रामाणिकता स्थापित गर्न क्रियाशील रहेको इतिहास संसोधन मण्डललाई सवल बनाउन रकम उपलब्ध गराइनेछ। काठमाण्डौको जगडोलमा युनेस्को ग्राम निर्माण गरिनेछ।(बुदाँ न. २३५)

विज्ञान प्रविधि

२४. समाजसँग विज्ञान र उत्पादनसँग प्रविधि तथा नवप्रवर्तन आवद्ध गरी वैज्ञानिक चेतना अभिवृद्धि गरिनेछ।विज्ञान र प्रविधि सम्बन्धी कार्यलाई एकीकृत र समन्वयात्मक रुपमा सञ्चालन गर्न विज्ञान प्रविधि तथा नवप्रवर्तन परिषद् गठन गरिनेछ। (बुदाँ न. २३६)

२५. विज्ञान तथा प्रविधिका क्षेत्रमा विश्वस्तरको जनशक्ति उत्पादन गर्न स्थापित मदन भण्डारी विज्ञान तथा प्रविधि विश्वविद्यालय आगामी वर्ष सञ्चालनमा ल्याइनेछ। मकवानपुरको चित्लाङ्गमा इन्जिनियरिङ्ग संकायको पूर्वाधार निर्माण कार्य सम्पन्न गरिनेछ। काभ्रेको पाँचखालमा पूर्वाधार निर्माणको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरी निर्माण कार्य आरम्भ गरिनेछ। यसका लागि रु.१अर्ब ५५ करोड रकम विनियोजन गरेको छु। (बुदाँ न. २३७)

२६. नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठानको पुनसंरचना गरिनेछ। विपी कोइराला मेमोरियल विज्ञान संग्रहालयलाई विपी कोइराला राष्ट्रिय विज्ञान पार्कमा विकास गरिनेछ। (बुदाँ न. २३८)

२७. शिक्षा,विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयलाई रु.१ खर्ब ८० अर्ब ४करोड विनियोजन गरेको छु। (बुदाँ न. २३९)

(घ) आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को नेपाल सरकारको बजेट वक्तव्य

शिक्षा

१. मानव पूँजी निर्माण, सामाजिक रुपान्तरण र आर्थिक विकास सहितको आधुनिक समाज निर्माण गर्न शिक्षालाई मैले उच्च प्राथमिकता दिएको छु। शैक्षिक पूर्वाधारको विकास, दक्ष जनशक्ति एवम् शिक्षण सामग्रीको व्यवस्था र नविनतम प्रविधिको प्रयोग गरी गुणस्तरीय र जीवन उपयोगी शिक्षाको सुनिश्चितता गरिनेछ। (बुदाँ न. १५९)

२. विद्यालय जाने उमेर समूहका सबै बालबालिकालाई विद्यालय भर्ना गरी आगामी वर्ष भित्र आधारभूत शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ। माध्यामिक तहसम्म निःशुल्क शिक्षा प्रदान गरिनेछ। मातृभाषामा आधारभूत शिक्षा प्रदान गरिरहेका मदरसा, गुरुकुल र गुम्बा लगायतका शिक्षालयलाई आधुनिक शिक्षाको मूलधारमा आवद्ध गरिनेछ। आगामी वर्ष साक्षर हुन बाँकी २४ जिल्लामा साक्षरता कार्यक्रम अभियानको रुपमा सञ्चालन गरी साक्षर नेपाल घोषणा गरिनेछ। (बुदाँ न. १६०)

३. माध्यामिक तहदेखि नै प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षालाई जोड दिदै सबै स्थानीय तहका न्यूनतम

एक विद्यालयमा प्राविधिक धारको पठनपाठन सञ्चालन गर्ने कार्यक्रम अघि बढाएको छु। यस अन्तर्गत हालसम्म ६०७ स्थानीय तहमा शुरु भइसकेको यो कार्यक्रम आगामी वर्ष बाँकी सबै स्थानीय तहमा बिस्तार गरिनेछ।(बुदाँ न. १६१)

४. राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रमको विस्तार गरी कक्षा कोठा निर्माण, प्राविधिक शिक्षकको व्यवस्था, शिक्षक तालीम, स्वयमसेवक शिक्षक परिचालन, विज्ञान प्रयोगशाला, सूचना प्रविधि ल्याव, खेल मैदान र खेल सामाग्रीको व्यवस्था लगायतका शैक्षिक पूर्वाधार र गुणस्तर अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। सार्वजनिक विद्यालय सबलीकरण दशकका कार्यक्रमलाई यसै कार्यक्रमको अङ्गको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ। राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रममा रु ६ अर्ब विनियोजन गरेको छु। (बुदाँ न. १६२)

५. कोभिड-१९ को कारण पठनपाठनमा सिर्जना भएको अवरोधलाई दृष्टिगत गरी भर्चुअल कक्षा सञ्चालन, अनलाइन शिक्षा तथा टेलिभिजन एवम् रेडियो मार्फत् नयाँ शैक्षिक वर्षको पठनपाठन अघि बढाइनेछ। संक्रमण जोखिमको कारण विद्यार्थीमा परेको मनोसामाजिक असर निवारण गर्न सकारात्मक सोच सहित सिर्जनसिलता विकासका क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ। (बुदाँ न. १६३)

६. आगामी आर्थिक वर्ष १ हजार ८ सय विद्यालय भवन र ३८ आङ्गिक क्याम्पस भवन पुननिर्माण, २ हजार ५ सय २० कक्षाकोठा, एक एक हजारको संख्यामा विज्ञान प्रयोगशाला, पुस्तकालय र कम्प्युटर ल्याव स्थापना गर्न रकम विनियोजन गरेको छु। (बुदाँ न. १६४)

७. छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई एकीकृत रुपमा सञ्चालन गरी आगामी वर्ष विपन्न र अपाङ्गता भएका नागरिकका बालबालिका, शहीदका छोरा छोरी र जेहेन्दार विद्यार्थी समेत मुलुकभरका करिब २६ लाख छात्रछात्रा लाभान्वित हुने गरी छात्रवृत्ति प्रदान गर्न रु २ अर्ब ७० करोड विनियोजन गरेको छु। (बुदाँ न. १६५)

८. माध्यामिक तहसम्मको शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने सबै निजी विद्यालयले सामाजिक उत्तरदायित्व वहन गर्दै कम्तीमा एक सामुदायिक विद्यालयमा शैक्षिक पूर्वाधार सामाग्री सहित विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधारको जिम्मेवारी लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छु। (बुदाँ न. १६६)

९. सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत कक्षा ५ सम्मका विद्यार्थीलाई विद्यालयमा टिकाई राख्न हाल ४३ जिल्लामा लागू भएको दिवा खाजा कार्यक्रम देशभर विस्तार गर्ने गरी रु ७ अर्ब ५२ करोड विनियोजन गरेको छु। यस कार्यक्रमबाट २८ लाख बालबालिका लाभान्वित हुनेछन्। (बुदाँ न. १६७)

१०. देशभरका सबै सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत १३ लाख ४० हजार छात्रालाई सेनेटरी प्याड निःशुल्क उपलब्ध गराउन स्थानिय तहमार्फत सशर्त अनुदानको रुपमा रु १ अर्ब ८२ करोड वित्तिय हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु। (बुदाँ न. १६८)

११. बाल विकास केन्द्रहरूको सुदृढिकरणका लागि स्थानीय तहको लागत सहभागिता कार्यक्रम सञ्चालन

गर्न सशर्त अनुदानको व्यवस्था मिलाएको छ । (बुदाँ न. १६९)

१२. आगामी वर्ष कैलालीको गेटा मेडिकल कलेज सञ्चालनमा ल्याई यसलाई सिकलसेल एनिमियाको अनुसन्धान केन्द्रको रुपमा समेत विकास गर्न र बर्दिवास, बुटवल तथा सुर्खेत मेडिकल कलेजको पूर्वाधार विकास गर्न रु १ अर्ब १७ करोड विनियोजन गरेको छु । (बुदाँ न. १७०)

१३.शिक्षक विद्यार्थी अनुपात धेरै भएका विद्यालय तथा गणित, अंग्रेजी र विज्ञान शिक्षक नपुग भएका विद्यालयमा थप ६ हजार स्वयंसेवक शिक्षक परिचालन गर्न रु २ अर्ब २३ करोड विनियोजन गरेको छु । (बुदाँ न. १७१)

१४. निःशुल्क वितरण गरिने पाठ्यपुस्तक शैक्षिक वर्ष शुरु हुनु अगावै सबै विद्यालयमा पुग्नेगरी छपाई तथा वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु । शिक्षण सिकाइलाई प्रभावकारी बनाउन आधारभूत तहसम्म रंगिन पाठ्यपुस्तक सहित करिव ४६ लाख छात्राछात्र लाभान्वित हुनेगरी नि:शुल्क पाठ्यपुस्तक उपलब्ध गराउन रु २ अर्ब ७६ करोड विनियोजन गरेको छु । (बुदाँ न. १७२)

१५.उच्च शिक्षालाई गुणस्तरयुक्त तथा प्रतिस्पर्धी बनाउन विश्वविद्यालय अनुदान आयोग मार्फत बाँडफाँड हुने अनुदानलाई नतिजामा आधारित बनाइनेछ । विश्वविद्यालयलाई अध्ययन अनुसन्धान गर्ने केन्द्रको रुपमा विकास गरिनेछ । विकास निर्माणका क्षेत्रमा राष्ट्रिय आवश्यकता र अन्तर्राष्ट्रिय अवसरका आधारमा जनशक्तिको प्रक्षेपण गरी विषय क्षेत्रगत जनशक्ति उत्पादन गरिनेछ । विश्वविद्यालय अनुदान आयोग मार्फत अनुदान उपलब्ध गराउन रु १७ अर्ब ४३ करोड विनियोजन गरेको छु । (बुदाँ न. १७३)

१६.कृषि, विज्ञान तथा इञ्जिजियरिङ्ग लगायतका विषय पठनपाठन हुने सुदूर पश्चिम र कर्णाली प्रदेशका सामुदायिक क्याम्पसहरूलाई क्रमशः त्रिभुवन विश्वविद्यालयको आङ्गिक क्याम्पसको रुपमा सञ्चालन गर्दै लगिनेछ । (बुदाँ न. १७४)

१७. आयुर्वेद विषयमा उच्च शिक्षा प्रदान गर्न योगमाया आयुर्वेद विश्वविद्यालय स्थापना गर्न, मदन भण्डारी प्रौद्योगिक विश्वविद्यालयको कानूनी संरचना निर्माण गरी सञ्चालन गर्न र प्रत्येक प्रदेशमा प्राविधिक सीप परीक्षण केन्द्र तथा बहु–प्राविधिक शिक्षालय स्थापनाका लागि आवश्यक बजेट छुट्याएको छु । (बुदाँ न. १७५)

विज्ञान तथा प्रविधि

१८. आधुनिक राष्ट्र र ज्ञानमा आधारित प्रतिस्पर्धी, उन्नत अर्थतन्त्र निर्माणका लागि विज्ञान तथा प्रविधिको विकास गरिनेछ । यस क्षेत्रमा विश्वस्तरको अध्ययन, अनुसन्धान हुने विशिष्टिकृत विश्वविद्यालयको रुपमा मदन भण्डारी विज्ञान तथा प्रविधि विश्वविद्यालयको पूर्वाधार निर्माण गरी शैक्षिक कार्यक्रम शुरु गर्न रु १ अर्ब २५ करोड विनियोजन गरेको छु । नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठानको सुदृढिकरण र पारमाणविक अनुसन्धान केन्द्र स्थापनाका लागि बजेट छुट्याएको छु । (बुदाँ न. १७६)

१९. राष्ट्रियस्तरको विधि विज्ञान प्रयोगशालालाई सुदृढ गर्दै सबै प्रदेशमा एक एक विधि विज्ञान प्रयोगशाला स्थापना गर्ने क्रममा आगामी वर्ष दुई प्रदेशमा प्रयोगशाला सञ्चालन गरिनेछ । (बुदाँ न. १७७)

२०. शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको कार्यक्रमको कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न रु १ खर्ब ७१ अर्ब ७१ करोड विनियोजन गरेको छु । (बुदाँ न. १७८)

(ङ) आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ को नेपाल सरकारको बजेट वक्तव्य

शिक्षा

१. आगमी आर्थिक वर्षको बजेट विनियोजन गर्दा मैले सामाजिक रुपान्तरण र आर्थिक विकासको आधारशिला रहेको शिक्षाको विकासमा सर्वोपरी जोड दिएको छु । यस क्रममा सबै बालबालिकालाई आधारभूत तहसम्म अनिवार्य र माध्यामिक तहसम्म निःशुल्क शिक्षा प्रदान गरिनेछ । विद्यालय भर्ना भई नियमित अध्ययन गर्न नसक्ने विद्यार्थीका लागि माध्यमिक तहसम्म अनौपचारिक वा खुल्ला विद्यालय सञ्चालन गरिनेछ । मातृभाषामा शिक्षा प्राप्त गर्ने अवसर प्रदान गरिनेछ ।(बुदाँ न. २८)

२. साक्षर नेपाल घोषणा गर्न साक्षरता अभियानको साथै विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालय पठाऔं भन्ने अभियान मार्फत आगामी आर्थिक वर्ष सम्ममा ७० जिल्लालाई पूर्ण साक्षर बनाईनेछ । मदरसा, गुरुकुल र गुम्वा शिक्षालाई आधुनिक शिक्षाको मूलधारमा आवद्ध गरिनेछ ।(बुदाँ न. २९)

३. राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कोष स्थापना गरी सामुदायिक शिक्षामा गुणस्तर अभिबृद्धिका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । यस कार्यक्रम अन्तर्गत सामुदायिक विद्यालयको पूर्वाधार विकास र पुनर्सरचना, गुणस्तरीय पाठ्यपुस्तक, शिक्षक पर्याप्तता, अन्य शिक्षण सामग्रीको उपलब्धता, प्रयोगशाला र खेल मैदानको व्यवस्था, एवं प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाको पहुँच अभिबृद्धिमा जोड दिइनेछ । एक विद्यालय एक खेलकुद शिक्षक व्यवस्थाको थालनी गरिनेछ । यस कोषका लागि रु ५ अर्ब विनियोजन गरेको छु ।(बुदाँ न. ३०)

४. विक्रम सम्वत् २०७६ देखि २०८५ लाई सामुदायिक विद्यालय शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि दशकको रुपमा अघि बढाइनेछ । सबै सामुदायिक विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार सुधार गर्दै लैजान आगामी वर्ष ३०० विद्यालय भवन निमार्ण र कक्षा कोठा विस्तारका लागि रु ८ अर्ब ५३ करोड विनियोजन गरेको छु । दुर्गम तथा हिमाली क्षेत्रका विद्यालय र अपाङ्गता भएका बालबालिका अध्ययन गर्ने विद्यालयमा आवासीय सुविधाको प्रवन्ध गर्दै लगिनेछ ।(बुदाँ न. ३१)

५. विपन्न र अपाङ्गता भएका नागरिकका बालबालिका, शहिदका छोराछोरी र जेहेन्दार विद्यार्थीलाई छात्रवृत्तिको अवसरमा वृद्धि गरिनेछ । नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने छात्रवृत्तिलाई एकीकृत गरी एक विद्यार्थीलाई एक प्रकारको छात्रवृत्ति मात्र उपलब्ध गराइनेछ । छात्रवृत्ति सुविधाबाट विद्यालय तहका १०

लाख ७६ हजार दलित, १९ लाख ६५ हजार छात्रा र ६३ हजार अपाङ्गता भएका विद्यार्थी लाभान्वित हनेछन् । विद्यालय तहसम्मको छात्रवृत्तिको लागि रु ३ अर्ब १९ करोड विनियोजन गरेको छु ।(बुदाँ न. ३२)

६. जनसङ्ख्याको बनोट र भौगोलिक अवस्थाको आधारमा नक्साङ्कन गरी विद्यालय तथा शिक्षण संस्थाहरूको समायोजन एवं एकीकरण गरिनेछ । यसरी समायोजन भई हिमाल, पहाड र तराई मधेशमा क्रमशः ३ सय, ६ सय र १ हजार भन्दा बढी विद्यार्थी संख्या पुग्ने सामुदायिक विद्यालयलाई स्थानीय तह मार्फत थप टेवा पुर्याउन रु ४७ करोड विनियोजन गरेको छु । (बुदाँ न. ३३)

७. चिनौं आफ्नो माटो, बनाऔं आफ्नै देश अभियान सञ्चालन गरी प्राविधिक विषयमा स्नातकोत्तर तथा स्नातक यूवालाई शिक्षक विद्यार्थी अनुपात धेरै भएका र गणित, अंग्रेजी र विज्ञान शिक्षक नपुग भएको विद्यालयमा स्वेच्छिक रुपमा शिक्षण स्वयमसेवकको रुपमा परिचालन गर्न तथा उक्त विषयहरूमा नपुग शिक्षकको लागि शिक्षण सिकाई अनुदान समेत गरी रु १ अर्ब ५० करोड विनियोजन गरेको छु ।(बुदाँ न. ३४)

८. पाठ्यपुस्तकको गुणस्तर सुधार तथा शिक्षण सिकाईलाई प्रभावकारी बनाउन आधारभूत तह सम्मका लागि रंगीन पाठ्यपुस्तक उपलब्ध गराउन रु २ अर्ब २१ करोड विनियोजन गरेको छु ।(बुदाँ न. ३५)

९. शैक्षिक प्रणालीलाई रोजगारी सँग आवद्ध गर्न सीपमूलक, आयमूलक र प्रविधिक शिक्षालाई अभियानका रुपमा सञ्चालन गरिनेछ । सबै स्थानीय तहमा कम्तीमा एक प्राविधिक धारको विद्यालय स्थापना गर्ने नीति अनुरुप आगामी आर्थिक वर्ष भित्र बाँकी २१२ स्थानीय तहका सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक धारको अध्ययन शुरु गर्न रु २६ करोड विनियोजन गरेको छु । (बुदाँ न. ३६)

१०. सामुदायिक र नीजि विद्यालय बीचको शैक्षिक स्तरमा विद्यमान फरक घटाउदै लैजाने र सार्वजनिक शिक्षाको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न सामुदायिक विद्यालयहरूमा पूर्वाधारको विकास, नविन प्रविधिको प्रयोग र शैक्षिक मापदण्डमा सुधार गरिनेछ । विद्यालयहरूलाई अपाङ्गमैत्री बनाइनेछ । (बुदाँ न. ३७)

११. विद्यालयमा विद्यार्थी टिकाइ राख्न र विद्यालय छाड्ने दरलाई कम गर्न ४३ जिल्लाका आधारभूत तहका थप ९ लाख १७ हजार सहित जम्मा २२ लाख २९ हजार बालबालिकालाई दिवा खाजा उपलव्ध गराउन रु ५ अर्ब ९५ करोड विनियोजन गरेको छु । बालबालिकालाई दिइने दिवा खाजा वापतको रकम बालबालिकाहरूका आमा मार्फत उपलव्ध गराउने व्यवस्था मिलाएको छु । देशभरका सबै सामुदायिक विद्यालयहरूमा अध्ययनरत छात्राहरूलाई सेनेटरी प्याड निःशुल्क उपलव्ध गराउन बजेट व्यवस्था गरेको छु ।(बुदाँ न. ३८)

१२. विद्यार्थीहरूमा राष्ट्रियता, देशप्रेमको भावना र समाजप्रतिको दायित्व बोध गराउन विद्यालय पाठ्यक्रममा सुधार गरिनेछ । सांकेतिक भाषाको विकास तथा अनुसन्धानलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।(बुदाँ न. ३९)

१३. प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा परिषद र व्यवसायिक शिक्षा तथा तालिम अभिवृद्धि योजना मार्फत आगामी आर्थिक वर्षमा ८३ हजार यूवालाई विभिन्न सीपमूलक तालीम प्रदान गर्न रु. १ अर्ब ७२ करोड विनियोजन गरेको छु । प्रत्येक प्रदेशमा प्राविधिक सीप परीक्षण केन्द्र र बहुप्राविधिक शिक्षालय स्थापना गरिनेछ । आर्थिक रुपमा विपन्न, अपाङ्गता भएका र दलित परिवारका विद्यार्थीलाई निःशुल्क उच्च शिक्षा प्रदान गरिनेछ । (बुदाँ न. ४०)

१४. नेपाललाई उच्च शिक्षाको गन्तव्य बनाइनेछ । विश्वविद्यालयहरूको स्थापना र सञ्चालनमा एकरुपता ल्याउन विश्वविद्यालय छाता ऐन ल्याइनेछ । विश्वविद्यालय अनुदान आयोगलाई उच्च शिक्षा आयोगका रुपमा पुनःसंरचना गरी उच्च शिक्षाको सुधार र विकासका लागि क्रियाशील बनाइने छ । विश्वविद्यालय अनुदान आयोग मार्फत दिने अनुदानमा उल्लेख्य वृद्धि गरी रु. १७ अर्ब ६४ करोड पुऱ्याएको छु । विदुषी योगमाया आयुर्वेद विश्व विद्यालय स्थापनाका लागि आवश्यक पूर्वाधार विकास र मदन भण्डारी प्रौद्योगिक विश्वविद्यालय स्थापनाका लागि बजेट विनियोजन गरेको छु । (बुदाँ न. ४१)

१५. उच्च शिक्षालाई व्यवसायिक र रोजगारमूलक बनाउन राष्ट्रिय प्राथमिकताका क्षेत्रमा नयाँ शैक्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ । उच्च शिक्षामा प्रदान गरिने विद्यमान अनुदानको ढाँचामा सुधार गरी नतिजामा आधारित बनाइनेछ । स्नातक र स्नातकोत्तर तहमा विज्ञान विषय पठनपाठन हुने क्याम्पसहरूका प्रयोगशाला सुधार गरिनेछ । प्रत्येक जिल्लामा एक प्राविधिक धारको आङ्गिक क्याम्पस हुने गरी क्रमशः ब्यवस्था मिलाईने छ ।(बुदाँ न. ४२)

विज्ञान तथा प्रविधि

१६. विज्ञान तथा प्रविधिको विकास विना उन्नत अर्थतन्त्र र आधुनिक राष्ट्र निर्माण सम्भव छैन । त्यसैले यस क्षेत्रमा विश्वस्तरको अध्ययन र अनुसन्धान विशिष्टीकृत विश्वविद्यालयको रुपमा मदन भण्डारी विज्ञान तथा प्रविधि विश्वविद्यालय स्थापना गर्ने प्रस्ताव गरेको छु । यसका लागि रु.१ अर्ब १० करोड बजेट व्यवस्था गरेको छु ।(बुदाँ न. ४३)

१७. पारमाणविक, रेडियोधर्मी र विकिरणको सुरक्षित तथा शान्तिपूर्ण प्रयोगका लागि पारमाणविक अनुसन्धान केन्द्र स्थापना कार्य अघि बढाइनेछ । अन्तरिक्ष सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धानको लागि अन्तरिक्ष अनुसन्धान केन्द्र स्थापनाको कार्य अगाडी बढाइनेछ । (बुदाँ न. ४४)

१८. बायोलोजिकल, सेरोलोजिकल र अपराध अनुसन्धानलाई सहज बनाउन हाल संघीय तहमा रहेको राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशालालाई केन्द्रीय अनुसन्धानात्मक निकायको रुपमा विकास गरी रहेका प्रदेशमा विधि विज्ञान प्रयोगशाला स्थापना गरिनेछ ।(बुदाँ न. ४५)

१९. शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रको बजेटमा उल्लेख्य बृद्धि गर्दै रु १ खर्ब ६३ अर्ब ७६ करोड पुर्याएको छु ।(बुदाँ न. ४६)

(च) आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को नेपाल सरकारको बजेट वक्तव्य

शिक्षा

१. सबै बालबालिकालाई शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्न विद्यालय भर्ना अभियानलाई अघि बढाई आगामी वर्ष नै विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराइनेछ। माध्यामिक तहसम्मको शिक्षालाई क्रमशः निःशुल्क र अनिवार्य गरिनेछ। प्रदेश र स्थानीय तहको सहकार्यमा आगामी दुई वर्ष भित्रमा **"साक्षर नेपाल"** घोषणा गरिनेछ। (बुदाँ नं ४१)

२. सम्पुर्ण बालबालिकाहरूलाई **विद्यालय ल्याऔं, टिकाऔं र सिकाऔं** अभियान सञ्चालन गरिनेछ। मानव विकास सुचाकाङ्कमा पछि परेका स्थानीय तहमा रहेका सामुदायिक विद्यालयका कक्षा ५ सम्म अध्ययनरत सवै विद्यार्थीलाई स्थानीय उत्पादनमा आधारित पौष्टिक दिवा खाजा उपलव्ध गराइनेछ। (बुदाँ नं ४२)

३. विद्यालयलाई अपाङ्गता तथा बालमैत्री वनाइने छ। भौगोलिक रुपमा विद्यालयवाट टाढा रहेका प्राविधिक तथा व्यवसायिक विषयका विद्यार्थीहरूको लागि आवासिय शिक्षाको व्यवस्था गरिनेछ। नेपाली सांकेतिक भाषाको विकास तथा अनुसन्धान, दोभासे तालिम र यसको व्यवसायिकता विकासलाई प्रोत्साहित गरिनेछ। अपाङ्गता भएका बालबालिकाका लागि शिक्षामा पहुँच अभिवृद्धि गर्न प्रत्येक प्रदेशमा पूर्वाधारयुक्त विशेष शिक्षा प्रदायक आवासिय विद्यालय सञ्चालन गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।(बुदाँ नं ४३)

४. मदरसा, गुरुकुल र गुम्वा शिक्षालाई आधुनिक शिक्षाको मुलधारमा आवद्ध गरिनेछ। दलित तथा लोपोन्मुख समुदायका बालबालिकालाई सवै विषयमा उच्च शिक्षा नि:शुल्क हुने व्यवस्था मिलाइनेछ।(बुदाँ नं ४४)

५. प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाको विस्तार गर्न सवै स्थानीय तहमा क्रमश: प्राविधिक शिक्षालय तथा विद्यालय पुर्याइनेछ। सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक कक्षा सञ्चालन गर्न थप रु ८४ करोड ३ लाख छुट्याएकोछु। (बुदाँ नं ४५)

६. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद्को पुनसंरचना, प्राविधिक शिक्षकको तालिम कार्यक्रमको विस्तार तथा प्राविधिक क्याम्पसमा स्नातक तह अध्ययन गरिरहेका विद्यार्थीहरूलाई इन्टर्नको रुपमा परिचालन गर्न रकम छुट्याएकोछु। शिक्षा संकायमा स्नातकोत्तर तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको लागि सामुदायिक विद्यालयमा अनिवार्य रुपमा इन्टर्नशिप गर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ।(बुदाँ नं ४६)

७. विद्यार्थी संख्या, विषयगत आवश्यक्ता र भौगोलिक अवस्था समेतका आधारमा विद्यमान शिक्षक दरवन्दीको न्यायोचित पुनर्वितरण गरिनेछ। माध्यामिक तहका विज्ञान,गणित,अङ्ग्रेजी र प्राविधिक

विषयका लागि थप शिक्षक व्यवस्था गर्न विद्यालयहरूलाई थप अनुदान प्रदान गरिनेछ। (बुदाँ नं ४७)

८. सूचना प्रविधि मैत्री शिक्षा मार्फत सार्वजनिक शिक्षाको गुणस्तर सुधार गर्न ग्रामिण दुरसञ्चार कोषको रकम समेत उपयोग गरी सबै सामुदायिक विद्यालयमा उच्च गतिको नि:शुल्क इन्टरनेट सेवा पुर्याइनेछ।(बुदाँ नं ४८)

९. आर्थिक रुपमा विपन्न, सीमान्तकृत समुदाय तथा लक्षित वर्गका विद्यार्थीहरूलाई उच्च र प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाको अध्ययनको लागि पाँच प्रतिशत व्याज अनुदानमा शैक्षिक ऋण उपलव्ध हुने व्यवस्था मिलाइनेछ।(बुदाँ नं ४९)

१०. उच्च शिक्षालाई अन्तराष्ट्रिय रुपमा प्रतिस्पर्धि, विशिष्टिकृत र अन्वेशषमुखी वनाउन विश्वविद्यालयहरूलाई क्रमश:**उत्कृष्ट शैक्षिक केन्द्र**को रुपमा विकास गरिनेछ । सामुदायिक क्षेत्रले यस्तो विद्यालय स्थपना गर्न चाहेमा नेपाल सरकारले आवश्यक सहयोग गर्नेछ। खुला विश्वविद्यालय तथा वैकल्पिक शिक्षा प्रणाली विस्तार गरिनेछ।(बुदाँ नं ५०)

११. विश्वविद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्दै लगिनेछ । प्राध्यापकहरूलाई अनुसन्धान र शैक्षिक उन्नयनमा संलग्न गराइनेछ। विश्वविद्यालयलाई प्रदान गरिने अनुदानलाई कार्यसम्पादन र नतिजामा आधारित वनाइनेछ। यसका लागि विश्वविद्यालय अनुदान आयोगमा जाने अनुदानमा उल्लेख्य वृद्धि गरी रु. १४ अर्व ३६ करोड पुर्याएको छु। (बुदाँ नं ५१)

१२. सरकारी र निजी विद्यालय विचको शैक्षिक विषमता हटाउन र सार्वजनिक शिक्षाको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न सामुदायिक विद्यालयहरूमा पूर्वाधारको विकास, नविन प्रविधिको प्रयोग र शैक्षिक मापदण्डमा सुधार गरिने छ। विद्यार्थीहरूमा राष्ट्रियता, देशप्रेमको भावना र समाजप्रतिको दायित्व वोध गराउन विद्यालय पाठ्यक्रममा सुधार गरिनेछ।(बुदाँ नं ५२)

१३. विश्वविद्यालयहरूको स्थापना र सञ्चालनमा एकरुपता ल्याउन विश्वविद्यालय छाता ऐन ल्याइनेछ। (बुदाँ नं ५३)

विज्ञान तथा प्रविधि

१४. वैज्ञानिक अनुसन्धान तथा प्रविधिको विकास गरी आधुनिक नेपालको निर्माण कार्य अघि बढाइनेछ। विज्ञान तथा प्रविधि विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको उत्कृष्ट शैक्षिक केन्द्रको रुपमा विकास गर्ने गरी मदन भण्डारी विज्ञान तथा प्रविधि प्रतिष्ठान स्थापना गरिनेछ।(बुदाँ नं ५४)

१५. पारमाणविक प्रविधि र आयनीकृत विकिरणको सुरक्षित प्रयोग तथा त्यस्ता विकिरणबाट पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभावबाट सर्वसाधारणको जिउधनको सुरक्षा गर्न पारमाणविक पदार्थ सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरिनेछ। (बुदाँ नं ५५)

१६. शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रमा रु. १ खर्व ३४ अर्ब ५० करोड ८७ लाख रकम विनियोजन गरेको छ ।(बुदाँ नं ५६)

(छ) आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ को नेपाल सरकारको बजेट वक्तव्य

मानवीय क्षमताको आधार : शिक्षा पूर्वाधार

१. आगामी आर्थीक वर्षमा स्थानीय तहले सम्पादन गर्ने बाहेक शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरूका लागि रू. ६६ अर्ब १२ करोड विनियोजन गरेको छ । (बुदा न. १२२)

२. विद्यालय शिक्षालाई समतामूलक र गुणस्तरीय बनाउँदै विद्यालयहरूको व्यवस्थापकीय क्षमता अभिवृद्धि गर्ने गरी विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ । आधारभूत तहको शिक्षालाई अनिवार्य र नि:शुल्क तथा माध्यमिक तहको शिक्षालाई क्रमश: नि:शुल्क बनाइने नीति कायम राखेको छ । पाठ्यक्रममा आधारित प्रविधिमैत्री शिक्षण सिकाइ कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छ ।(बुदा न. १२३)

३. खुला तथा वैकल्पिक विद्यालयहरूमार्फत विद्यालय बाहिर रहेका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालवालिकाहरूलाई विद्यालय शिक्षाको दायरामा ल्याई निरन्तर रूपमा शिक्षा हाँसिल गर्ने अवसरको सुनिश्चितता गरिनेछ ।(बुदा न. १२४)

४. विश्वविद्यालयहरूबाट उत्पादित जनशक्तिलाई राष्ट्र निर्माणमा सहभागी गराउन प्राविधिक विषयमा स्नातक तह र अन्य विषयमा स्नातकोत्तर तह पूरा गरेका युवाहरूलाई एक वर्षसम्म स्थानीय तहमा रही प्राविधिक तथा सामाजिक सरोकारका विषयमा कार्य गर्न राष्ट्रिय स्वयंसेवा परिचालन गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । स्थानीयस्तरमा आवश्यक पर्ने निम्न तथा मध्यमस्तरको प्राविधिक उत्पादन गर्ने प्राविधिक सीप विकास केन्द्रहरू स्थापना गर्ने कार्य अगाडी बढाइनेछ ।(बुदा न. १२५)

५. विदुषी योगमाया आयुर्वेद विश्वविद्यालय र उच्च इन्जिनियरिङ्ग तथा प्राविधि प्रतिष्ठान स्थापना गर्न आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गरेको छ । (बुदा न. १२६)

विज्ञान प्रविधि

६. विज्ञान तथा प्रविधिको अधिकत्तम उपयोग गरी पूर्वाधार विकास र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन विज्ञान तथा प्रविधिलाई मुलुकको समग्र अभिलेख व्यवस्थापन र सबै सरकारी सेवा वितरणका लागि मुख्य औजारको रुपमा प्रयोग गर्न आवश्यक अनुसन्धान तथा विकास निकायहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ । (बुदा न. १६४)

७. विज्ञान र प्रविधिको अन्वेषण गर्ने युवा वैज्ञानिकहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । विदेशमा रहेका नेपाली वैज्ञानिकहरूलाई नेपालमा फर्केर योगदान गर्नसक्ने वातावरण सिर्जना गरिनेछ ।(बुदा न. १६५)

८. विज्ञान तथा प्रविधिको विशिष्टीकृत अध्ययन अनुसन्धान गर्नका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालयमा एउटा

विज्ञान सहर स्थापना गरिनेछ । त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गत रहेका अनुसन्धान केन्द्रहरूको पुनर्गठन गरी आर्थिक, प्रशासनिक, शैक्षिक र सामाजिक क्षेत्रहरूका लागि राष्ट्रिय अनुसन्धान केन्द्रको रुपमा विकास गरी समसामयिक विषयमा अनुन्धान गर्न उत्प्रेरित गरिनेछ ।(बुदा न. १६६)

१. **आर्थिक वर्ष २०७३/०७४**

१. आधारभूत शिक्षालाई अनिवार्य र निःशुल्क बनाइनेछ । माध्यामिक शिक्षालाई क्रमशः अनिवार्य तथा निःशुल्क बनाइनेछ। (बुँदा न.२०५)

२. विद्यालयमा बालबालिकाको पहुँच विस्तार गर्न, अध्ययन अध्यापनको गुणस्तरमा सुधार ल्याउन र व्यवस्थापकीय संरचनालाई जवाफदेही, पारदर्शी र सुदृढ बनाउन आगामी आर्थिक बर्षदेखि विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ। यसका लागिर रु. २६ अर्ब २५ करोड विनियोजन गरेको छु। (बुँदा न.२०६)

३. आधारभूत शिक्षाको सुनिश्चितता, निरन्तरता र सिकाइ उपब्धिमा सुधार ल्याउन लक्षित बर्ग, क्षेत्र र विपन्न समूहका बालबालिकाहरूलाई प्रोत्साहनमूलक सुविधाहरू एकीकृत रुपमा उपलब्ध गराउन बजेट विनियोजन गरेको छु। (बुँदा न.२०७)

४. विद्यालय भर्ना नभएका र भर्ना भई बिचमै विद्यालय छाडेका बालबालिकाहरूलाई विद्यालय शिक्षा सुचारु गराउन विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । (बुँदा न.२०८)

५. तराईका जिल्लाहरूमा विद्यालय बाहिर रहेका किशोरकिशोरीहरूको पहिचान गरी विद्यालयमा भर्ना तथा निरन्तरताका लागि प्रोत्साहनमुलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न बजेट विनियोजन गरेको छु । (बुँदा न.२०९)

६. विभिन्न क्षेत्रका लागि जनशक्ति आवश्यकता विश्लेषण गरी जनशक्ति विकासको राष्ट्रिय योजना बनाइनेछ । सरकारले विकास निर्माण र सेवा क्षेत्रका लागि आवश्यक पर्ने प्राविधिक तथा विशेषज्ञ जनशक्ति स्वदेशमै उत्पादन गर्ने रणनीति अवलम्बन गर्नेछ । (बुँदा न.२१०)

७. राष्ट्रिय मागअनुसार आधारभूत शिक्षापछि मध्यम र उच्च तहको प्राविधिक जनशक्ति तयार गर्न अनुकूल शैक्षिक प्रणालिको विकास गरिनेछ । (बुँदा न.२११)

८. कर्णाली अञ्चलका सबै, मानव विकास सूचकाङ्कमा पछि परेका र तोकिएका जिल्लाहरूका विद्यार्थीहरूलाई उपलब्ध गराइने दिवा खाजा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु । दलित तथा लोपोन्मुख समुदायका बालबालिकाहरूलाई सबै विषयमा उच्च शाक्षा निःशुल्क हुने व्यवस्था मिलाइनेछ । यस प्रयोजनका लागि उत्प्रेरणा छात्रवृत्ति कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । (बुँदा न.२१२)

९. कर्णाली लगायत छरिएको बस्ती भएका हिमाली र उच्च पहाडी क्षेत्रमा आवासीय विद्यालयहरू विस्तार

गरिनेछ। (बुँदा न.२१३)

१०. वादी, हलिया, गन्धर्व, मुसहर, डोम, चमार, लगायत अति सीमान्तकृत समूहका बालबालिकाहरूलाई विद्यालय छनौट गरी पढ्न पाउने अवसर उपलब्ध गराउन भौचरमा आधारित अध्ययन अनुदानको व्यवस्था मिलाइनेछ। (बुँदा न.२१४)

११. गुरुकुल, गुम्बा र मदरसा शिक्षालाई शैक्षिक मूलधारमा ल्याई प्रवर्द्धन गरिनेछ। (बुँदा न.२१५)

१२. बिजेश्वरीस्थित सहर्ष कपाली छात्राबासलाई स्तरोन्नति गरी सुविधा सम्पन्न बनाइनेछ। (बुँदा न.२१६)

१३. नक्साङ्कनको आधारमा विद्यालय र शिक्षकको दरबन्दी पुनर्वितरण गरी प्राथमिक तहमा अधिक हुने शिक्षक दरबन्दीलाई ६ देखि ८ कक्षासम्म समायोजन गरिनेछ। सामुदायिक विद्यालयहरूमा अंग्रेजी, गणित, विज्ञान र प्राविधिक विषयका विषयगत शिक्षकहरूको दरबन्दी विस्तार गर्दै लगिनेछ। (बुँदा न.२१७)

१४. अध्ययन अध्यापनमा सुधार ल्याउन विद्यालयमा हालको दरबन्दी नबढ्ने गरी प्रधानाध्यापक पदको व्यवस्था गरिनेछ। प्रधानाध्यापक र शिक्षक, प्रधानाध्यापक र जिल्ला शिक्षा अधिकारी बीच कार्यसम्पादन करार गरिनेछ। कार्य सम्पादन र विद्यार्थी उत्तीर्ण प्रतिशतको आधारमा शिक्षकको मूल्याङ्कन गरी पुरस्कार र सजायको व्यवस्था गरिनेछ। (बुँदा न.२१८)

१५. अध्ययन अध्यापनका सम्पूर्ण चरणहरूमा सामाजिक अडीट गरी विद्यालय व्यवस्थापन समिति, प्रधानध्यापक र शिक्षकलाई जवाफदेही बनाइनेछ। (बुँदा न.२१९)

१६. सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयहरू, ग्रामीण क्षेत्रमा रहेका विद्यालयहरूको अध्ययन अध्यापनको गुणस्तरमा रहेको विभेद हटाउन शैक्षिक गुणस्तर सुधार कार्यक्रम अभियानको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ। सामुदायिक विद्यालयको अध्ययन अध्यापन क्रमशः अंग्रजी माध्यमबाट गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। (बुँदा न.२२०)

१७. सामुदायिक विद्यालय र सरकारी कलेजहरूको सञ्चालन र व्यवस्थापनका लागि निश्चत अवधि तोकी निजी क्षेत्रका विद्यालय र कलेजहरूसँग व्यवस्थापन सम्झौता गरिनेछ। शैक्षिक गुणस्तर सुधारको यस कार्यक्रममा सहभागी हुने निजी क्षेत्रका विद्यालय तथा कलेजहरूलाई सम्मान गरिनेछ। (बुँदा न.२२१)

१८. प्रत्येक सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयमा सूचना तथ सञ्चार प्रविधिका पूर्वाधारको स्थापना गर्न अनुदान दिने व्यवस्था मिलाएको छु। विद्यालयमा सूचना तथ सञ्चार प्रविधि प्रयोगशालाको स्थापना, स्मार्ट बोर्डको प्रयोग र अन्तरक्रियात्मक विद्युतीय शिक्षण सिकाइ पद्धतिको विस्तार गरिनेछ। (बुँदा न.२२२)

१९. विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रमा आवश्यक दक्ष जनशक्ति तयार गर्न हेटौंडा नगरपालिकाको मयुरधापमा मदन

भण्डारी विज्ञान तथा प्रविधि प्रतिष्ठान स्थापना गरिनेछ । प्रक्रियामा रहेको मदन भण्डारी प्रौद्योगिक विश्वविद्यालय स्थापनाको कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ । (बुँदा न.२२३)

२०. एक प्रदेश एक मेडिकल कलेजको अवधारणा अनुरुप आगामी अर्थिक वर्ष बर्दिबास, बुटवल र सुर्खेतमा मेडिकल कलेज स्थापना कार्य प्रारम्भ गरिनेछ। सबै प्रदेशमा पोलिटेक्निक इन्स्टिचयूट स्थापना गरिनेछ।(बुँदा न.२२४)

२१. विश्वविद्यालयहरूमा शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्दै लगिनेछ। विश्वविद्यायलयका शिक्षक तथ प्रध्यापकहरूसँग सार्यसम्पादन सम्झौता गरिनेछ। विश्वविद्यालयका शैक्षिक कार्यक्रमहरूलाई क्यालेण्डर अनुरुप सञ्चालन गरिनेछ। (बुँदा न.२२५)

२२. मध्यपश्चिमाञ्च र सुदूरपश्चिम विश्वविद्यालयको पूर्वधार विकास गरिनेछ। सुदूरपश्चिम र मध्यपश्चिमका १५ र १० क्याम्पसहरूलाई सोही क्षेत्रका विश्वविद्यालयले आङ्गिक क्याम्पसको रुपमा सम्बन्धन दिन व्यवस्था मिलाइनेछ। (बुँदा न.२२६)

२३. स्नातकोत्तर तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई शैक्षिक सत्रको अन्तिम ६ महिना समृद्ध नेपाल निर्माण सेवाका लागि विभिन्न गाउँ विकास समिति अन्तर्गत विकास निर्माण रु अध्ययन अध्यापनको कार्य गर्न स्वयं सेवकका रुपमा खटाउने व्यवस्था मिलाइनेछ।(बुँदा न.२२७)

२४. आयुर्वेद चिकित्सा पद्धतिको विकास र प्रवर्द्धनका लागि विदुषी योगमाया आयुर्वेद विश्वविद्यालय स्थापनाको कार्य आरम्भ गरिनेछ। (बुँदा न.२२८)

२५. कृषि क्याम्पसहरू क्रमशः सबै जिल्लामा स्थापना गर्दै लगिनेछ । आगामी वर्ष झापाको गौरादहमा त्रिभुवन विश्वविद्यालयको सम्बन्धनमा कृषि क्याम्पस स्थापना गरिनेछ। (बुँदा न.२२९)

२६. स्नातक र सो भन्दा माथिको शिक्षा आर्जन गर्न चाहने विद्यार्थीहरूका लागि शैक्षिक प्रमाणपत्रको आधारमा निर्ब्याजी ऋण उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ। (बुँदा न.२३०)

२७. शिक्षण अस्पतालहरूको सुदृढीकरण तथा सेवा सुविधा विस्तारका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिनेछ। सुरेश वाग्ले क्यान्सर उपचार केन्द्रको क्षमता विकास गरिनेछ । काठमाडौं विश्वविद्यालय अन्तर्गतको शिक्षण अस्पतालसँग सहकार्य गरी फोक्सो अनुसन्धान तथा उपचार केन्द्र स्थापना गरिनेछ । (बुँदा न.२३१)

अनुसूची - ३

आर्थिक वर्ष २०७३/७४ देखि २०८१/८२ सम्मका नेपाल सरकारको शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रका विनियोजित बजेको सारांश विवरण

सि.न.	निकायको नाम	आर्थिक वर्षहरू					(रु. लाखमा)			
		०७३।७४	२०७४।७५	२०७५।७६	२०७६।७७	२०७७।७८	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२
		जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम
१	**शिक्षा,विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय**	३६५९२	१३१७३	**१३३३५**	१६८३१३	७१४४	१२५८०	११४९६८	**५९२४४**	५४५५८
	शिक्षा,विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय	३५६८८	१२२३८	१२४९८	१६७४५०	५६८६	०	०	७४९७	०
	राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला	४९५	४९९	४५८	४७५	१०७१	०	०	१७३२	०
	वि.पि. कोइराला मेमोरियल प्लानेटेरियम तथा अब्जरभेटरी र विज्ञान संग्राहालय विकास समिति	४०९	४३६	३७९	३८८	३८७	०	०	४१२	०
	केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन इकाई	०	०	०	०	०	०	०	४९६०३	०
२	शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र	०	०	२४०४	९६४	१७७५०	१३५४९	२५७०२	८५४९	८४७४
	शिक्षा विभाग	५७९	७३२	०	०	०	०	०	०	०
	अनौपचारिक शिक्षा केन्द्र	३७८३	३९७०	०	०	०	०	०	०	०
	शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्र	१३८८	१४५१	०	०	०	०	०	०	०
३	क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालयहरू	७४९	८७३	०	०	०	०	०	०	०

सि.न.	निकायको नाम	आर्थिक वर्षहरू					(रु. लाखमा)			
		०७३।७४	२०७४।७५	२०७५।७६	२०७६।७७	२०७७।७८	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२
		जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम
४	जिल्ला शिक्षा कार्यालय (शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई)	७९०२	९५१८	४५१३	६०९९	६५५०	८१६९	८२६४	८३९१	८७७७
५	पाठ्यक्रम विकास केन्द्र	५५४	५४६	६१६	५५८	६१०	६७१	६३९	६७९	६८४
६	विश्वविद्यालय अनुदान आयोग	८४७५३	९९१७८	१३२४७७	१५३३८४	१६४६१४	१८३४६२	१८०७९७	१९७८७९	१९१६४६
७	शिक्षक सेवा आयोग	१५२०	१९६०	२०२८	१७६५	१५१८	१५३८	१४४९	१७९६	१९८१
८	विद्यालय शिक्षक किताबखाना	४०८	३५१	२९६	२५६	३२१	२८८	३४०	४९१	४७८
९	पुस्तकालयहरू	२४५	२५७	२६९	७६९	१३०७	१३१८	१३४७	४०३	४८८
	डिल्लिरमण	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	राष्ट्रिय	०	०	०	०	०	०	०	२३८	०
	केशर	०	०	०	०	०	०	०	१६५	०
१०	शिक्षक सेवा निवृत्त सुविधा	१००९२०	१२८९९०	१७७५००	१९१२४२	१७९९९२	१८००००	१८५६८३	१८६०००	१९००००
११	राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड (परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय)	५०९५	५२२४	२७११	२७११	३०००	३०००	३१२०	३३३०	३३४०
१२	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्	२१७१९	२७९७३	१७२२५	२०२४२	१४७५०	१२८६३	१३०१४	१४०८८	१५९२९
१३	शिक्षाका लागि खाद्य कार्यक्रम	६४०२	६१५८	४००	४९५६	४५७८	५६५६	४०८७	४१४०	०

सि.न.	निकायको नाम	आर्थिक वर्षहरू							(रु. लाखमा)	
		०७३।७४	२०७४।७५	२०७५।७६	२०७६।७७	२०७७।७८	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२
		जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम
१४	युनेस्कोका निमित्त नेपाल राष्ट्रिय आयोग	१३२	२२२	१४९	१५२	१६६	१७०	१८०	१९८	१८४
१५	सवैका लागि शिक्षा- शिशु विकास कार्यक्रम	६८२	१४५४	२३०	१६४	१६०	१७५	२६७	३४७	२७४
१६	व्यावसायिक शिक्षा तथा तालिम अभिबृद्धि परियोजना दोस्रो	४०१०	४८१०	१४०७३	१८२३०	२८७९४	३९७०२	२४२२१	१७६	०
१७	सीप विकास परियोजना	६४९९	६२१८	४४२३	०	०	०	०	०	०
१८	पढाइ सीप प्रवर्द्धन कार्यक्रम	११८२	१३८६	५०२	१५३५	१२४३	०	०	०	०
१९	उच्च शिक्षा सुधार परियोजना	९४५७	९९७४	११०८६	२३०००	१७५१४	६३८५	०	०	०
२०	उच्च शिक्षामा उत्कृष्टता प्रवर्द्धन कार्यक्रम	०	०	०	०	०	०	१४९०६	२०५००	२२९१९
२१	विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम केन्द्र	६५६७	६२२२	७५५५६	४५०२०	१००५८३	१९५०२	०	०	०
२२	विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना -(केन्द्र स्तर)	०	०	०	०	०	०	१४०४४	१४२४०	११५६७
२३	नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान	२२३५	२५०६	३२१२	४२८४	३९०८	३६२५	४३८९	४३८४	४८६०
२४	शैक्षिक गुणस्तर परीक्षण केन्द्र	०	०	१५३	१७३	२०३	२०५	२३६	२९६	३२४
२५	चिकित्सा शिक्षा आयोग	०	०	१४००	९०००	५४४२	८२०९	१४०४८	३३०४५	५१७१०
२६	राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रम	०	०	०	०	०	१०००००	८८८३२	१००७२	८७७०
२७	सवैका लागि शिक्षा आधारभूत तह	४७१९७५	४९९६७	०	०	०	०	०	०	०

सि.न.	निकायको नाम	आर्थिक वर्षहरू						(रु. लाखमा)		
		०७३।७४	२०७४।७५	२०७५।७६	२०७६।७७	२०७७।७८	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२
		जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम	जम्मा रकम
२८	माध्यमिक तह	१२३९९०	४४७५३	०	०	०	०	०	०	०
२९	विशेष शिक्षा परिषद्	१३०२	१३८२	०	०	०	०	०	०	०
३०	द्वन्द पीडित परिवार शिक्षा कार्यक्रम (शहिद प्रतिष्ठान मार्फत संचालन हुने)	१५०६	१६२२	०	०	०	०	०	०	०
३१	उच्च माध्यामिक शिक्षा	१२५	४००	०	०	०	०	०	०	०
३२	मनमोहन स्मृति पोलिटेक्निक	४५०	४८५	०	०	०	०	०	०	०
३३	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यक्रम	२४६२	१८८	०	०	०	०	०	०	०
३४	मेडिकल कलेज पूर्वधार निर्माण विकास समिति	५३००	९८८८	०	०	०	०	०	०	०
३५	विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम जिल्ला स्तर	२५५९६४	२२२७४२	०	०	०	०	०	०	०
३६	नेपाल राष्ट्रिय इन्जिनियरिङ तथा प्रविधि प्रतिष्ठान पुर्वाधार निर्माण विकास समिति	०	११६	०	०	०	०	०	०	०
		११६६४४६	६६४६८६	४६७०६९	६५२८१७	५६०१४७	६०१०६७	७००५३३	११९५७२४	५७७२१

स्रोतः रातो किताव, अर्थ मन्त्रालय

अनुसूची-४

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयबाट आर्थिक वर्ष २०८१।८२ का लागि प्रस्तावित बजेट वक्तव्य

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
आ.व. २०८१/८२ को बजेट बक्तव्यका वुँदाहरु

१. विद्यालय शिक्षा

१. आजीवन सिकाइको मजबूत आधार मानिने प्रारम्भिक बालविकास शिक्षाको गुणस्तर र पहुँचको वृद्धि गर्न हाल भएको एक वर्षे प्रारम्भिक बालविकास शिक्षालाई दुई वर्षे बनाउन आवश्यक अवधारणा, श्रोत र साझेदारी बारे अनुसन्धान गरी आवश्यक नीति परिमार्जन गरिनेछ । सिकाई गुणस्तर अभिवृद्धिका निम्ति प्रारम्भिक तहका शिक्षकलाई पाठ्यक्रम, सिकाइ विधि र बाल मनोविज्ञानमा केन्द्रित भइ गहन, व्यवहारिक र विस्तृत तालिम प्रदान गरिनेछ ।

२. विद्यालय विस्तार वा गाभ्ने प्रक्रियालाई वस्तुगत बनाउन जनसाङ्ख्यिक संरचनासमेतमा आएको परिवर्तनलाई आधार मानी सम्पूर्ण विद्यालयहरुको नक्साङ्कन गरिनेछ । यसका लागि आवश्यक प्राविधिक सहयोग स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराइनेछ ।

३. विद्यालयमा प्रारम्भिक चरणमा नै बालबालिकाको अपाङ्गताको पहिचान गर्न शिक्षकलाई आवश्यक तालिमको प्रबन्ध गरिनेछ । अटिजम लगायतका बौद्धिक अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरुका लागि सम्बन्धित निकायको समन्वयमा विशेषत: तथा स्वास्थ्यकर्मी तथा मनोपरामर्श दातालाई लाइसेन्स दिने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।

४. वार्षिक रुपमा बिद्यालय पाठ्यपुस्तकमा हुने खर्चलाई न्यूनीकरण गर्न पुस्तक पुनः प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने नीति लिईनेछ । पुस्तक पुनः प्रयोगबाट बचेको रकम स्थानीय तहले अन्य आवश्यक क्षेत्रमा लगाउन सक्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।

५. तथ्यांक र सुचाङ्कमा आधारित भइ विद्यार्थीको भर्ना, उपस्थिती र सिकाइ अभिवृद्धि गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरुः दिवा खाजा, निःशुल्क पाठ्यपुस्तक, स्यानिटरी प्याड, पुस्तकालय, सूचना प्रविधि प्रयोगशाला तथा Digital Library, आवासीय तथा गैरआवासीय छात्रवृत्ति, विपन्न लक्षित कक्षा ६-१२ सम्म छात्रवृत्ति लगायतका प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रम एकीकृत रुपमा स्थानीय सरकार र समुदायको सहकार्यमा संचालन गरिनेछ । स्थानीय तहलाइ एकमुष्ट बजेट हस्तान्तरण गरिनेछ र सो बजेट आवश्यकता अनूसार प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रमहरु प्राथमिकिकरण गरी कार्यान्वयन गर्न सक्नेछन् । विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाहरुलाई अनौपचारिक शिक्षा र निरन्तर सिकाइको अवसर सुनिश्चित गरिनेछ ।

६. विद्यार्थीहरुलाई उपलब्ध गराइने विभिन्न प्रोत्साहन कार्यक्रम व्यवस्थित गर्न, दोहोरोपना हटाउन, लाभार्थी विद्यार्थीहरुलाई विद्युतीय भुक्तानी गर्न र नितिगत कार्यक्रम तर्जुमा गर्न विद्यार्थीको राष्ट्रिय परिचय पत्रको माध्यमबाट पहिचान गर्ने पद्धति (Tracking System) को विकास गरिनेछ।

७. स्थानीय तह तथा प्रदेशको सहकार्यमा बालविकास सहजकर्ता तथा विद्यालय कर्मचारीलाई मासिक न्यूनतम पारिश्रमिक उपलब्ध गर्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ। शिक्षकहरुलाई मासिक रुपमा तलब उपलब्ध गराउने प्रबन्ध मिलाइने छ।

८. शिक्षक विद्यार्थी अनुपातमा देखिएको असमानतालाई सम्बोधन गर्न स्थानीय तहको समन्वयमा विद्यालय तहमा कक्षागत तथा विषगत शिक्षकको व्यवस्थापनका लागि शिक्षक दरवन्दी मिलान तथा तहगत समायोजन गरिनेछ। विद्यालयमा अंग्रेजी, गणित र विज्ञान विषयगत शिक्षकको अभाव पूर्तिका लागि शुन्य दरबन्दी भएका विद्यालयहरुमा शिक्षक सहयोग अनुदानको निरन्तरता एवं विश्वविद्यालयमा उपरोक्त बिषयहरु अध्ययनरत विद्यार्थीलाई मूल्याङ्कन सहितको शिक्षण इन्टर्नशीपमा सहभागी हुने गरी आवश्यक नीतिगत प्रबन्ध गरिनेछ।

९. शिक्षकको अभावलाई पूर्ति गर्न जुनसुकै विषयमा न्युनतम योग्यता पूरा गरेतापनि तोकिएको अध्यापन तालिम प्राप्त गरेपछि शिक्षक सेवामा प्रवेश गर्न पाइने व्यवस्था गरिनेछ।

१०. शिक्षकको प्रशासनिक कार्य सहजिकरणका लागि विश्वसनीय, अनुमानयोग्य, व्यवस्थित र पारदर्शी प्रविधिको उपयोग गरिनेछ। एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली अन्तर्गत 'शिक्षक पोर्टल' विकास गरि सो मार्फत शिक्षक दरबन्दी, पदपूर्ति, सरुवा, बढुवा, कार्यसम्पादान मुल्याङ्कन, तालिम आदिलाई एकीकृत रुपमा संचालन हुने व्यवस्था गरिनेछ। अभिलेख व्यवस्थापन र अवकाश सम्बन्धी डाटाबेसलाई निरन्तरता दिइनेछ।

११. शिक्षकको पेशागत विकासका लागि तालिम, मेन्टरीङ, विषयगत शिक्षक संजाल जस्ता कार्यक्रम व्यवस्थित र सुदृढीकरण गरी संचालन गरिनेछ। शिक्षकहरुका लागि अध्ययनका अवसर, फेलोसीप कार्यक्रम र पेशागत बढुवाका अवसर सिर्जना गरिनेछ।

१२. अनुसन्धान र तथ्याङ्कलाई आधार बनाई विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धीमा निरन्तर सुधार ल्याउन शैक्षिक गुणस्तर परीक्षण केन्द्रलाई सुदृढीकरण गरिनेछ।

१३. विद्यालयको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न शैक्षिक सूचाङ्क अनुसार गुणस्तर कम भएका विद्यालयको पुनरुत्थानका लागि 'सार्वजनिक विद्यालय रुपान्तरण कार्यक्रम' स्थानीय तह मार्फत नमूना कार्यक्रमकोरुपमा संचालन गरिनेछ।

१४. आधारभूत तहका कमजोर विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि अभिवृद्धि गर्न र माध्यमिक तहका विद्यार्थीको शैक्षिक नेतृत्व विकास गर्न साथी सिकाइ ('पियर मेण्टरिङ्ग') को अवधारणा अगाडी बढाइनेछ।

१५. विद्यार्थीको रुचि र आकांक्षालाई सीप, शिक्षा र व्यक्तित्व विकाससँग तादम्यता मिलाई मार्गदर्शन गर्न स्थानीय तह, विद्यालय, विश्वविद्यालय, विज्ञ र समुदायको सहयोगमा सामुदायिक विद्यालयहरुमा 'करियर काउन्सेलिङ' कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

१६. जीवनोपयोगी शिक्षाको सिद्धान्तलाइ आधार बनाइ लोकतन्त्रको पूर्ण उपयोग गर्न सक्ने, सक्षम, जिम्मेवार, समालोचनात्मक चेतयुक्त र नैतिकवान नागरिक बनाउन ट्राफिक सचेतना, स्वस्थ रहनसहन, तत्काल उपचारविधि, वातावरण तथा सरसफाई, विपद् बाट जोगिने उपाय, सरकारी कार्य प्रकृया लगायत बारे आधारभूत ज्ञान प्रदान गरिनेछ। राष्ट्रियताको भावना विकास गर्न विद्यालय शिक्षा देखि नै पाठ्यक्रम तथा शिक्षण सिकाई क्रियाकलापमा आवश्यक सुधार गरिनेछ।

१७. समुदायको अपनत्व, अभिभावकत्व र जिम्मेवारी वहन गर्न ज्येष्ठ नागरिकबाट बालबालिकामा ज्ञान, सीप तथा अनुभव पुस्तान्तरण आवश्यक प्रबन्ध गरिनेछ । शैक्षिक वातावरण र गुणस्तरमा सुधारका लागि अवकाश प्राप्त शिक्षक, कर्मचारीहरुको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई उपयोग गरिनेछ । बालमैत्री शिक्षण वातावरणका लागि अभिभावक शिक्षालाई थप परिष्कृत गरिनेछ।

१८. नेपाली समाजको विविध मौलिकता र मूल्यमान्यता झल्काउने विभिन्न समुदायका कथनहरूलाई बालबच्चाहरूले सुन्ने, हेर्ने र पढ्ने सामाग्री बनाई टेलिभिजन, रेडियो, सामाजिक संजालमार्फत नेपाली र अन्य मातृभाषामा प्रसारण गर्न प्रबन्ध गरिने छ। यस्ता सामाग्री निर्माणका लागि स्टार्टअपलाई विशेष प्रोत्साहन गरिनेछ।

१९. तीनबटै तहको सहकार्यमा विज्ञान तथा प्रविधि, ईन्जिनियरिङ, कला र गणित (STEAM) विधामा राष्ट्रिय प्रतिभा खोज गर्ने उद्देश्य अनुरुप प्रतिभा पहिचान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

२०. गुणस्तरीय शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्नका लागि दलित, अल्पसंख्यक, बौद्धिक लगायत अन्य प्रकारका अपाङ्गता भएका, लोपोन्मुख, पिछडिएको क्षेत्र, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, आर्थिक रुपले विपन्न लक्षित आवासीय छात्रवृत्ति र आवश्यकता अनुसार आवासीय विद्यालय स्थापना र सञ्चालन गरिनेछ।

२१. जनसङ्ख्याको चाप कम भएका उच्च पहाडी र हिमाली क्षेत्रमा आवासीय सुविधा सहितको विद्यालय सञ्चालनमा जोड दिइनेछ।

२२. विद्यालयमा खानेपानी र शौचालयको न्युनतम पूर्वाधार सुनिश्चित गर्न, समावेशी सिद्धान्तका आधारमा पिछडिएको क्षेत्र/समुदायको बाहुल्यता रहेका स्थानीय तहका विद्यालयहरुलाई लक्षित गरि स्थानीय तहको समेत लागत साझेदारीमा बाल एवं अपाङ्ग मैत्री, लैङ्गिक संवेदनशील र सुरक्षित भौतिक पूर्वाधारको निर्माण गरिनेछ।

२३. बझाङ र जाजरकोटका भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त सामुदायिक विद्यालयहरूको पुनर्निर्माणलाई तीव्रता दिइनेछ । समुदायको श्रमदान र स्थानीय कच्चा पदार्थको उपयोग गरेर सबै प्रकारका शैक्षिक संस्थाहरूमा अनिवार्य रुपमा राष्ट्रिय भवन संहिता कार्यान्वयन गरी शैक्षिक संस्थाका भौतिक संरचनाहरुलाई विपद प्रतिरोधी, उत्थानशील, मौसम-अनुकूल, किफायती र टिकाउ बनाइनेछ ।

२४. विद्यालय प्रति आकर्षण, विद्यार्थी पोषण र स्थानीय कृषक समूह/आमासमूह मार्फत स्थानीय उत्पादनलाई उपयोग गर्ने उद्देश्यका साथ कक्षा ६ सम्मका विद्यार्थीले पोषिलो, ताजा र गुणस्तरीय 'घरको खाजा' प्राप्त गर्ने गरी दिवा खाजा कार्यक्रमलाई सम्भाव्यताको आधारमा एकीकृत भान्छा (Mega Kitchen) को अवधारणामा लगिनेछ| सात वटै प्रदेशका एक एक स्थानीय तहमा नमूनाका रुपमा मेघा किचन स्थापना गरिनेछ ।

२५. सामुदायिक पुस्तकालयहरुको सञ्चालन र व्यवस्थापन समुदायको अपनत्व बढाउने, पुस्तकालयहरु बीच समन्वय बढाउने र पुस्तकालय चौबीसै घण्टा खुला राख्न आवश्यक प्रबन्ध गरिनेछ ।

२६. माध्यमिक तथा उच्च शिक्षाको परीक्षा दिई बसेका विद्यार्थीहरुलाई राष्ट्रिय एकीकृत ठेगाना प्रणाली विकास गर्ने तालिम प्रदान गरी सो कार्यमा समावेश गरिनेछ ।

२. उच्च शिक्षा

२७. उच्च शिक्षाको पाठ्यक्रम तथा अध्यापन विधिलाई समयसापेक्ष, प्रतिस्पर्धि, नवप्रवर्तनात्मक तथा अनुसन्धमनमुखी बनाउन राष्टिय योग्यता र गुणस्तर प्रारुप लागु गरीनेछ । एउटै विषय सम्बन्धी विभिन्न संकायमा अध्ययन भइरहेका कोर्सलाई हार्मोनाइज गरि विद्यार्थीको अध्ययनलाई पारगम्य बनाइनेछ ।

२८. अनुसन्धान, नवप्रवर्तन, व्यवसायिकता र उद्यमशिलतालाई उच्च शिक्षाको अभिन्न अंगको रुपमा विकास गर्न 'इन्डस्ट्री एकेडेमिया इन्टरफेस' अनुरुप सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञ तथा श्रम बजारका अगुवाहरुसँग समन्वय गरिनेछ । विश्वविद्यालयमा अंकुरित विचार तथा आविष्कारले राष्ट्रिय नीतिमा योगदान दिने शैक्षिक वातावरणको विकास गरिनेछ । विकसित देशका विज्ञान तथा प्रविधिको क्षेत्रमा अग्रणी विश्वविद्यालयहरूसँग सहकार्य गरी ज्ञान र प्रविधि स्थानान्तरण अभिप्रेरित गर्न विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

२९. उच्च शिक्षामा समन्वय, अनुदान विवरण, गुणस्तर सुनिश्चितता तथा प्रत्यायन, राष्ट्रिय योग्यता परीक्षण, मापदण्ड निर्धारण, अनुगमन तथा नियमन लगायतका कार्य प्रभावकारी बनाउन विश्वविद्यालय अनुदान आयोगको संस्थागत पुनःसंरचना एवं सुदृढीकरण गरिनेछ । मान्यता तथा समकक्षतासम्बन्धी व्यवस्था विश्वविद्यालय अनुदान आयोगबाट हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।हाल सञ्चालनमा रहेका विश्वविद्यालय/ क्याम्पसको नक्साङ्कन गरी शिक्षक, विद्यार्थी र संकायको आवश्यकता अध्ययन गरी संस्थाको मर्जरको नीति लिईनेछ । उच्च शिक्षामा राष्ट्रिय योग्यता प्रारुप कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

३०. सार्वजनिक एवम् निजी क्षेत्रको साझेदारी र सहकार्यमा मानव पूँजी उत्पादन, उपयोग र पलायनको यथार्थ अवस्था झल्किने खालको विद्युतीय प्रणालीको प्रयोग गरी रियल टाइममा आधारित Labor Market Intelligence System विकासको पहल गरी सो को आधारमा जनशक्ति व्यवस्थापन नीति लिइनेछ।

३१. सार्वजनिक, निजी र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रको सहकार्यमा तत्काल आवश्यक जनशक्ति उत्पादन गर्न सघन, व्यवहारिक र विस्तृत तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। नेपालमा स्वास्थ्य क्षेत्रको लागि आवश्यक जनशक्ति प्रक्षेपण योजनाको आधारमा जनशक्ति उत्पादन ,विकास र उपयोग गर्न निकायगत समन्वय, सहकार्य र सहजीकरण गरिनेछ।

३२. नेपालको चिकित्सा शिक्षालाई थप व्यवहारिक र समय सान्दर्भिक बनाउन चिकित्सा शिक्षा प्रदायक विश्वविद्यालय एवं प्रतिष्ठानहरूको पाठ्यक्रम, शिक्षण विधि तथा शैक्षिक उपाधिमा एकरूपता कायम गर्न न्यूनतम मापदण्ड तयार गरी त्यसको आधारमा शिक्षण संस्थाको स्तरीकरण, गुणस्तर सुनिश्चितता र प्रत्यायन सम्बन्धी कार्य गरिनेछ। चिकित्सा शिक्षा आयोग र चिकित्सा शिक्षा प्रदायक शिक्षण संस्थाहरूको अन्तर्राष्ट्रिय आवद्धता कायम गरिनेछ।

३३. विश्वविद्यालयका सूचना तथा संचार र व्यवस्थापन संकायका पाठ्यक्रम परिमार्जन गरी श्रम बजार अनुकुल क्षमता विकास गरिने अवधारणा लिइनेछ। विद्यार्थीहरूलाई प्रविधि क्षेत्रमा नेपालमा बसी अन्तराष्ट्रिय स्तरमा प्रतिस्पर्धा गर्न सहज हुने गरी नीतिगत प्रबन्ध गरिनेछ।

३४. नेपाल सरकारको ट्रेजरीबाट खर्च हुने कुनै पनि अध्ययन अनुसन्धानमा सु-साशन तथा पारदर्शिता कायम गर्न एकद्वार प्रणाली विकास गरी विश्वविद्यालय र नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान मार्फत हुने व्यवस्था मिलाइनेछ। यस्ता अनुसन्धानका निष्कर्ष अभिलेखीकरण गरि नीतिगत सुधारमा उपयोग गरिनेछ।

३५. गरीब तथा विपन्न वर्गका दलित, पिछडीएका, जनजाती, अपाङ्गता भएका, शहीद तथा द्वन्द्वपीडीतका सन्तति, मुक्त कमलरी र मुस्लिम समुदायका छात्राहरुको पहुँच सुनिश्चत गर्न छात्रवृत्ति प्रदान गरिनेछ। शिक्षकको अभाव पूर्तिका लागि उच्च शिक्षामा छात्रवृत्ति हासिल गरेका विद्यार्थीलाई सम्बन्धित तह र विषयगत आधारमा विद्यालयमा परिचालन गरिनेछ।

३६. छात्रवृत्ति सम्बन्धी व्यवस्थालाई समीक्षा गरी समयानुकूल बनाइनेछ।

३७. विदेशी विश्वविद्यालयको सम्बन्धनमा अनुमति प्राप्त गरी नेपालमा सञ्चालित शिक्षण संस्थाको नियमन, सञ्चालन, अनुगमन र व्यवस्थापन गर्न प्रचलित कानुनमा समसामयिक सुधार गरी उचित संस्थागत प्रबन्ध मिलाइने छ।

३८. नेपालमा शिक्षा हासिल गर्न आउने विदेशी विद्यार्थीलाई आवश्यक पर्ने भिसा सहजीकरण गरिनेछ।

३. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम

३९. श्रम बजारको दक्ष जनशक्तिको माग तथा आपूर्तिलाई लक्षित गर्दै तालिम निर्धारण गर्ने तथा रणनीतिक योजना बनाउन संघीयता अनुकूल, अन्तर मन्त्रालय र अन्तर प्रदेशको समन्वयमा प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र तालिम सम्बन्धी एकीकृत कानूनी संरचना निर्माण गरी सीपमूलक तालिम पद्धति, प्रमाणीकरण र संचालनमा एकरुपता कायम गर्न राष्ट्रिय व्यावसायिक योग्यता प्रारुप (National Vocational Qualification Framework- NVQF) लाई आवश्यक कानूनी व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।

४०. संघ, प्रदेश, स्थानीय तह र उत्पादक क्षेत्रका बीच समन्वय गरी गुणस्तरीय सीप विकासको सुनिश्चितता गर्न प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र तालिम परिषद् (CTEVT)परिषदको पुनर्संरचना गरिनेछ।

४१. श्रम बजारको माग, लगानी र प्रतिफलको विश्लेषण गरी आवश्यकता र सम्भाव्यताका आधारमा संघ, प्रदेश, स्थानीय तह र उत्पादक क्षेत्रका बीच समन्वय गरी गुणस्तरीय सीप विकासको सुनिश्चितता गर्न प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र तालिम परिषद् (CTEVT)का प्राबिधिक कार्यक्रमहरू र शिक्षालयहरू समायोजन गरिनेछ।

४२. श्रम बजारमा कार्यरत दक्ष प्राबिधिकहरुलाई शैक्षिक पद्धति बारे प्रशिक्षण प्रदान गरी प्राविधिक शिक्षालयमा प्रशिक्षक कार्यका लागि आवश्यक नीतिगत प्रबन्ध गरिनेछ। यसका निम्ति थप आकर्षण तथा प्रोत्साहन गर्न प्रशिक्षण अनुमति पत्र तथा मूल्याङ्कनकर्ता परिचय पत्रको व्यवस्था गरिनेछ।

४३. सामुदायिक विद्यालयका कक्षा ९ देखि १२ को प्राविधिक धार र प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् अन्तर्गत सञ्चालित प्रि डिप्लोमा तथा डिप्लोमा तहका कार्यक्रमहरूमा एकीकृत पाठ्यक्रम लागु गरि उत्पादक क्षेत्रको सहभागितामा सीप नक्शाङ्कन गरिनेछ। विद्यार्थीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि उत्पादक क्षेत्रको संलग्नतामा कार्यस्थल सिकाईका लागिका लागि प्रि डिप्लोमा र एप्रेन्टसिप कार्यक्रम स्थानीय तहमा सञ्चालन गरिनेछ।

४४. प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र तालिमको गुणस्तर कायम गर्न प्रयोगात्मक अभ्यासमा सिक्दै कमाउदै अवधारणा कार्यान्वयन गरिनेछ।

४५. श्रम बजारमा प्रमाणिकरण नभएका सीपमूलक उत्पादन क्षेत्रको पहिचान गरी, कार्यरत व्यक्तिहरुको राष्ट्रिय व्यावसायिक योग्यता प्रारुप बमोजिम सीपको परीक्षण, निर्धारण र प्रमाणीकरण गरिनेछ। कार्यरत व्यक्तिहरुलाई वृत्ति विकासमा प्रोत्साहन गर्न सीप अभिवृद्धि तालिम प्रदान गरिनेछ।

४६. स्वदेश तथा विदेशमा सीप सिकेर आएका युवाहरुको सीपलाई सदुपयोग गर्न पूर्व सिकाईको मान्यता (Recognition of Prior Learning-RPL) अनुरुप सीप परीक्षण तथा प्रमाणीकरण गर्ने व्यवस्थालाई सुदृढीकरण गरिनेछ।

४७. श्रम बजारमा अत्यधिक माग भएका उच्च आय सिर्जना गर्ने रोजगारीका क्षेत्रहरु पहिचान गरी उच्च तहको सीप भएका प्राबिधिक उत्पादन गर्ने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

४८. विभिन्न मन्त्रालय/निकायहरुमा छरिएका प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र तालिम सम्बन्धी कार्यक्रम र बजेटलाई एकीकृत TVET Fund मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ।

४. विज्ञान तथा प्रविधि सम्बन्धी:

४९. वैज्ञानिक अनुसन्धान, नवप्रवर्तन तथा आविष्कारलाई देशको समग्र विकासको केन्द्र बनाउन वि.सं. २०८१-२०९१ लाई विज्ञान-प्रविधि दशक घोषणा गरी विद्यालय, विश्वविद्यालय, अनुसन्धान केन्द्र, वैज्ञानिक संजाल, कुटनीतिक नियोगहरू र गैर आवासीय नेपालीहरुलाई परिचालन गरिनेछ।

५०. विज्ञान-प्रविधिको क्षेत्रमा अनुसन्धान, आविष्कार एवं नवप्रवर्तन र प्रविधि-उद्यमोदयको पारिस्थितिकीय प्रणालीको निर्माण र तत् सम्बन्धि कार्य गर्न एक कोषको स्थापना र संचालन गरिनेछ।

५१. प्रविधिमा आधारित अर्थतन्त्रको विकास गर्न 'टेक्नोलोजी तथा इनोभेसन पार्क' निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ। नेपाललाई 'टेक हब'का रुपमा स्थापित गर्न सो पार्कमा राष्ट्रिय एवं बहुराष्ट्रिय प्रविधि क्षेत्रका कम्पनीहरू लाई आमन्त्रण गरी अनुसन्धान, नवप्रवर्तन तथा आविष्कारका क्षेत्रमा काम गरी थप रोजगारी सिर्जनाका लागि वातावरण तयार गरिनेछ। उद्यमशीलता र नवप्रवर्तन प्रोत्साहनका लागि नेपाली स्टार्टअपहरुलाई तालिम, इन्क्युवेशन, अनुदान, अनुसन्धान कार्यस्थल, प्रदर्शनी कक्ष जस्ता सुविधा उपलब्ध गराई समग्र प्रविधि, शीप र ज्ञान मैत्री अर्थ इकोसिस्टमलाई मजबुत बनाउने नीति लिइनेछ।

५२. सार्वजनिक, निजी क्षेत्र, विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धानमा संलग्न संस्थाहरूको सहभागिता र सहकार्यमा बिज्ञान तथा प्रविधिका क्षेत्रहरूमा ब्याप्त समस्या र अवसरको पहिचान गरी दिगो आर्थिक विकासका लागि बिज्ञान, प्रविधि तथा अनुसन्धान मार्फत नवप्रवर्तन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। अनुसन्धान र नवप्रवर्तनबाट सिर्जित ज्ञान र उत्पादन वा सिर्जित बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण र यिनीहरूलाई स्टार्ट-अपहरू मार्फत 'मिनिमल भाएबल प्रोडक्ट'सम्म पुर्याउने व्यवस्था मिलाइने छ।

५३. वैज्ञानिक खोज र अनुसन्धानलाई देशको आवश्यकता अनुरुप रणनीतिक योजना बनाई अनुसन्धान स्वीकृत, अनुगमन तथा नीतिगत कार्यान्वयन लगायत नवप्रवर्तनको परीक्षण र इथिकल अप्रुभल प्रदान गर्न एक स्वायत्त एव विशिष्टिकृत संयन्त्र स्थापना गरिनेछ। प्राज्ञिक तथा वैज्ञानिक अध्ययन अनुसन्धानलाई नियमन गर्न आवश्यक कानुनको परिमार्जन तथा छानबिनका लागि विशेष संयन्त्र बनाइने छ।

५४. विज्ञानको ज्ञानलाई प्रयोगात्मक सिकाईद्वारा उच्च स्तरीय बनाउन एवं संघीयताको मर्म अनुरुप विज्ञान र प्रविधिको विकासलाई प्रदेशस्तरसम्म प्रभावकारी तरिकाले अवलम्बन गर्न प्रयोगशालाहरूको स्तर निर्धारण र प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

५५. तथ्यमा आधारित नीतिगत सुधार तथा नवप्रवर्तनलाई अभिप्रेरित गर्न Open Data प्लेटफर्मको विकास गरिनेछ र सबै निकायहरू सँग समन्वय गरी नियमित रूपमा डाटा अपडेट हुने व्यवस्था गरिनेछ। स्वदेशी, विदेशी तथा गैर आवासीय नेपालीहरूको सन्जाल तयार गरी विज्ञान तथा प्रविधिको क्षेत्रमा अनुसन्धान योगदान दिन प्रोत्साहन गरिनेछ।

५६. जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण, प्रदुषण नियन्त्रण, हरित निर्माण सामग्रीको विकास र विस्तारका लागि नवीन प्रविधिको प्रयोग र प्रवर्धन गर्न विशेष प्याकेजको व्यवस्था गरिनेछ। प्रविधि स्थानान्तरणका लागि अन्य देश र संस्थाहरुसँग सहकार्य गरिनेछ।

५७. विज्ञान-प्रविधि, एवं सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको क्षेत्रमा विकसित नवीनतम प्रविधिलाई दिगो विकासका लक्ष्यहरू हाँसिल गर्ने उद्देश्यका साथ विश्वविद्यालयको पाठ्यक्रम परिमार्जन गरिनेछ।

५८. विश्वविद्यालयहरुमा रहेका प्रयोगशालाको स्रोत साधनको अधिकतम उपयोग गर्न आपसी समन्वय र सहकार्य गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।

५. मन्त्रालयगत संरचना सम्बन्धी:

५९. संघीयता अनुकूलको शिक्षा प्रणाली विकास गर्न आवश्यक नीति, मापदण्ड, कार्यविधि विकास गरी कार्यप्रणालीलाइ व्यवस्थित गरिनेछ। अन्तरतह समन्वयमा दोहोरोपना नहुने गरी कार्यक्रम कार्यान्वयनमा प्रदेश र स्थानीय सरकारको भूमिका बढाइनेछ।

६०. स्थानीय तहको कार्यक्षेत्र भित्रका विद्यालय संचालन, शिक्षक व्यवस्थापन, मौलिक भाषा तथा संस्कृति प्रवर्द्धन लगायतका विषयमा राष्ट्रिय मापदण्ड बनाई स्थानीय तहले बनाउनुपर्ने कानून, निर्देशिका, कार्यविधिको नमूना तयार गरी सहाजिकरण गरिनेछ।

६१. शैक्षिक क्षेत्रमा संलग्न सबैलाई सुरक्षित शैक्षिक वातावरण सुनिश्चित गर्नका लागि हरेक शैक्षित तह वा संस्थामा सोको अलावा अनलाईन माध्यमबाट हुने हिंसा, यौन दुर्व्यवहार, चरित्र हत्या, शारीरिक तथा मनोसामाजिक हिंसा तथा विभिन्न किसिमका विभेदपूर्ण क्रियाकलाप सम्बन्धि आवश्यक नीति तर्जुमा गरी सो बारे उजुरी दिने, आवश्यक कानूनी तथा मनोसामाजिक श्रोत सम्मको पहुँचको प्रणाली निर्माण गरिनेछ।

६२. शिक्षा मन्त्रालय सम्बद्द सबै निकायहरूमा भएका विभिन्न स्तरबाट भएका निर्णयहरू, नीति तथा कार्यक्रम, अध्ययन, अनुसन्धान, रिपोर्ट, तथा विभिन्न दस्ताबेजहरू आवश्यकताका आधारमा र सम्बेदनशिलतालाई समेत मध्यनजर गरी संस्थागत स्मृतिको विकास गरिनेछ।

नोटः

नोटः

नोटः

नोटः